

Resperger István-Túri Viktória

ISZLÁM ÁLLAM Modus Operandi

Harctéren, médiában és a pszichológiában

RESPERGER ISTVÁN – TÚRI VIKTÓRIA

**ISZLÁM ÁLLAM MODUS OPERANDI
HARCTÉREN, MÉDIÁBAN
ÉS A PSZICHOLÓGIÁBAN**

Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat

Budapest, 2021.

ISZLÁM ÁLLAM MODUS OPERANDI HARCTÉREN, MÉDIÁBAN ÉS A PSZICHOLOGIÁBAN

Szerzők:

Dr. Resperger István ezredes, PhD
Dr. Túri Viktória, PhD

Lektor:

Dr. Szternák György ny. ezredes, CSc

Nyelvi lektorok:

Dr. Tóth László
Dévald Attila

Olvasószerkesztők:

Dr. Kenedli Tamás ezredes
Tóth Csaba Mihály alezredes

Tördelőszerkesztő:

Tóth Krisztina törzsszászlós

Borítóterv:

Perényi Attila

Felelős kiadó:

Dr. Béres János altábornagy, főigazgató
Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat

A kiadó képviselője:

Dr. Kenedli Tamás ezredes
Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat
Tudományos Tanács titkár

A kiadvány a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat
Költségvetési Kutatóhely támogatásával készült.

ISBN: 978-615-6128-07-2

Nyomdai kivitelező:

HM Zrínyi Térképészeti és Kommunikációs Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft.

© Resperger István – Túri Viktória, 2021.

© Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat, 2021.

A kiadvány belső terjesztésű, kereskedelmi forgalomba nem kerül!

TARTALOM

AJÁNLÁS	6
A SZERZŐK	7
SZERZŐI SALUTEM	8
A TERRORIZMUS KÉRDÉSEI (Resperger István)	10
Bevezetés. Geopolitikai kitekintés a terrorizmusra.	
A világ biztonsága – a biztonság világa	10
A terrorizmus elleni küzdelem kérdései	15
A terrorizmus fogalma, értelmezési problémái	16
A muszlim indíttatású terrorizmus kérdései	20
Az öngyilkos merénylők.....	25
Összegzés	27
A TERRORISTÁK KIVÁLASZTÁSÁNAK ÉS KIKÉPZÉSÉNEK PSZICHOLÓGIAI ASPEKTUSAI (Túri Viktória)	28
Bevezetés. A terrorista lelke és motivációi.....	28
Az agresszió kérdése	29
Az agresszió csoportosítása	31
A biológiai, neurológiai, élettani és anatómiai vizsgálatok	33
A terroristák személyiségének vizsgálata	33
A terroristák motivációi.....	35
Toborzás és kiképzés.....	36
Összegzés	38
A NŐI TERRORISTÁK PSZICHOLÓGIAI JELLEMZŐI (Túri Viktória)...	39
Bevezetés.....	39
A csecsenföldi női öngyilkos-terrorizmus jellemzői	42
A nők szerepe a palesztin terrorszervezetekben	42
A palesztin női öngyilkos-terrorizmus jellemzői.....	43
A kurd kérdés és a nők szerepe	44
A Boko Haram öngyilkos női terroristái	47
Toborzási stratégiák	47
Összegzés	50

A HAGYOMÁNYOS TERRORSZERVEZETEK (ETA, IRA, AL-KAIDA) JELLEMZŐI (Resperger István)	53
Bevezetés.....	53
A terrorista szervezetek jellemzői a hidegháború időszakában	55
Az al-Kaida terroriszervezet jellemzői	56
Összegzés	58
AZ ISZLÁM ÁLLAM TERRORSZERVEZET JELLEMZŐI (Resperger István).....	59
Bevezetés. A szervezet kialakulása	59
Az Iszlám Állam létrejöttének okai	63
Az Iszlám Állam felépítése	65
Az Iszlám Állam stratégiája és céljai	70
Az Iszlám Állam módszerei	73
Az Iszlám Állam finanszírozási háttere	75
Az Iszlám Állam kapcsolatai	76
Az erőszak helye, szerepe az Iszlám Állam tevékenységében.....	79
Az erőszak alátámasztása a Koránban.....	79
Összegzés	81
AZ ISZLÁM ÁLLAM TERRORSZERVEZET LAKOTT ÉS BEÉPÍTETT TERÜLETEKEN FOLYTATOTT HARCAINAK KATONAI TAPASZTALATAI (Resperger István)	85
Bevezetés.....	85
Moszul visszavételének katonai tapasztalatai (2016. október–2017. július)	87
A moszuli gátrendszer visszafoglalásának katonai tapasztalatai	96
DARAA városért folytatott harcok.....	99
Csata Rakkáért.....	101
Az IED támadások tapasztalatai	102
Mesterlövészek alkalmazásának tapasztalatai	107
A győzelem és a stratégiai hadtudományi kérdései	112
Az Iszlám Állam aszimmetrikus hadviselése elleni küzdelem lehetséges stratégiája	113
A terrorizmus elleni küzdelem kiemelt alapelvei	120
Mi lehet a mi stratégiánk?	121
A veszteségek kérdése.....	124
Összegzés	126

AZ ISZLÁM ÁLLAM TERRORSZERVEZET MÉDIATEVÉKENYSÉGÉNEK HATÁSA A LAKOSSÁGRA (Resperger István – Túri Viktória).....	129
Bevezetés – Az Iszlám Állam propagandája és médiamegjelenése.....	129
Az Iszlám Állam médiastratégiája.....	134
Az Iszlám Állam propagandaháborúja	139
Az Iszlám Állam vezetőinek médianyilatkozatai	141
Az Iszlám Állam magazinjai	141
Az Iszlám Állam médiahálózata által készített magazinok	146
A Telegram üzenetkezelő rendszer.....	147
A Twitter használatának tapasztalatai	148
Az Iszlám Állam virtuális hadviselése	154
Összegzés	154
AZ ISZLÁM ÁLLAM JÖVŐJE (Resperger István)	155
Bevezetés.....	155
A visszatérő harcosok, özvegyek és árva gyerekek kérdése.....	159
Az európai országok válasza az Iszlám Állam terrorizmusra és következményeire	160
Ausztria	160
Franciaország.....	162
Összegzés	163
ZÁRÓ ÖSSZEGZÉS.....	165
A MŰBEN SZEREPLŐ FONTOSABB FOGALMAK	166
MELLÉKLETEK	168
1. sz. melléklet. A militáns iszlám legjelentősebb képviselői.....	168
2. sz. melléklet. Terrorcselekmények Európában	176
3. sz. melléklet. Az Iszlám Állam médiabirodalma	182
ÁBRÁK JEGYZÉKE	192
TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE.....	196
RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE.....	197
FELHASZNÁLT IRODALOM.....	198

AJÁNLÁS

Tisztelt Olvasók!

Egy rendkívül aktuális és időszerű könyvet ajánlok figyelmükbe, amely a terrorizmus új szakaszát képviselő Iszlám Állam elnevezésű terrorszervezet műveleti területen, médiában és pszichológiai műveletekben folytatott tevékenységét, működését, „modus operandi”-jét mutatja be. A terrorizmus története folyamán mind a hidegháború terrorista csoportjai, mind a később létrehozott al-Kaida vagy az Iszlám Állam azt igazolta, hogy csak katonai erővel nem lehet legyőzni ezeket a szervezeteket. Visszaszorításukhoz, tömegbázisuk leválasztásához átfogó megközelítésre van szükség, ellenkező esetben könnyen újraszerveződnek, illetve a társadalmi, etnikai és vallási közeg nagyban hozzájárulhat a megerősödésükhöz. Az afganisztáni helyzet világosan megmutatta, hogy a terrorista módszereket alkalmazó szervezetek tömegtámogatás és vallási-ideológiai elkötelezettség birtokában nem csak ellenállni tudtak egy technikailag sokkal fejlettebb harceszközöket alkalmazó külső erőnek, hanem újra uralmuk alá tudták vonni az ország teljes területét.

A terrorizmus elleni nemzetközi fellépésben részt vevő országok a veszteségek ellenére komoly műveleti, harci tapasztalatokra is szert tettek. Ez olyan tudás, ami mélyreható változásokat eredményez az egyes országok haderőinek alkalmazási elveiben és hatékonyabbá teszi a terrorizmus elleni jövőbeni fellépésüket.

Bismarck írja: *„A történelem nagy kérdéseit nem határozatokkal, hanem vassal meg vérrel döntik el.”* Sok emberáldozat és anyagi veszteségek árán szereztük meg a terrorellenes műveletek tapasztalatait, amelyeket fel kell használni a nemzetbiztonsági szolgálatok mindennapi munkájában is, be kell építeni a kiképzésbe, továbbá meg kell osztani ezeket az eljárásokat és módszereket más szervezetekkel, szolgálatokkal is.

A mű fontos mondanója, hogy a médiától kezdve a kibertéren át a konkrét műveleti zónák lakosságának befolyásolásáig minden területen alaposan fel kell készülni a terrorizmus elleni harcra, gyakorlatiasan, összehangolt módon kell alkalmazni a szemben álló félről megszerzett ismereteket.

A könyv rendszerezi a műveleti eseményeket, módszereket, elemzi-értékeli az eddigi tapasztalatokat, amelyek megismerése egyaránt fontos a Magyar Honvédség és a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat minden munkatársa számára. Kérem, olvassák és hasznosítsák napi munkájuk során.

E sorokkal ajánlom az Iszlám Állam modus operandi könyvet szíves figyelmükbe.

*Dr. Béres János altábornagy
főigazgató*

A SZERZŐK

<i>Egyetem</i>	Nemzeti Közszerződési Egyetem	Testnevelési Egyetem
<i>Tudományos végzettség</i>	PhD, habilitáció, egyetemi tanár	PhD, egyetemi docens
<i>Végzettség</i>	hadászati végzettségű hadműveleti tiszti (vezérkari tanfolyam)	munka- és szervezet-szakpszichológus
<i>Iskolák</i>	Sopron, Berzsényi Dániel Gimnázium (1977–1981) Szentendre, Kossuth Lajos Katonai Főiskola (1981–1985) Budapest, Zrínyi Miklós Katonai Akadémia (1994–1997) Budapest, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem (2002. PhD, hadtudomány) Hamburg, Bundeswehr Führungsakademie (2002–2004)	ELTE Trefort Ágoston Gyakorló Iskola (1993–1997) Pécsi Tudományegyetem (1997–2002) Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem (2003-2006 szakpszichológus) Budapest, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem (2010. PhD, hadtudomány, katonapszichológia)
<i>Beosztások</i>	tanszékvezető (NKE) (2021- intézetigazgató (NKE) (2012-2019) dékánhelyettes, vezérkari tanfolyam parancsnok (ZMNE) (2009-2011)	egyetemi docens (Testnevelési Egyetem) 2019- intézetvezető (Budapesti Metropolitan Egyetem) 2015-2017 szakvezető (Wekerle Sándor Üzleti Főiskola) 2012-2015, 2018
<i>Szakterület</i>	konfliktusok, válságok, terrorizmus, aszimmetrikus és hibrid hadviselés	a terrorizmus pszichológiai háttere, női terroristák, sport és terrorizmus

SZERZŐI SALUTEM

*„Furor arma ministrat”
„A fegyvereket a téboly irányítja.”*

Vergilius

Szerzői salutem, azaz szerzői üdvözet. Katona és pszichológus. Szerzőpárosként arra vállalkoztunk, hogy a terrorizmus és az ellene folytatott küzdelem háttérét és módszereit tárjuk Önök elé (modus operandi = eljárási mód). A terrorista személyek pszichológiája, toborzása, a médiában folytatott nagy horderejű hírverések, az öngyilkos terrorizmus, katonai szempontból pedig az ellenük folytatott műveletek katonai tapasztalatai mind részét képezik könyvüknek.

Egy haló poraiból feltámadó fönixhez hasonlóan felemelkedett egy önmagát államnak tartó terrorszervezet. Rendelkeztek vezetővel (kalifa), zászlóval, útlevéllal, stratégiával, médiabirodalommal, mégis a vallástudósok szerint is egy pszeudo (hamis) állam lett. A valóságban is nem csak a katonai vereség és a légi csapások szüntették meg a létét, hanem sokkal inkább az adott területen élő népek, népcsoportok és vallási felekezetek akarata.

Az a szervezet, amely vallási, felekezeti megkülönböztetéssel meggyilkolta állampolgárait szexuális beállítottságuk vagy vagyonuk miatt, nem rendelkezhet államot jellemző kritériumokkal.

Az al-Kaida, az Iszlám Állam, a Boko Haram országrészek ellenőrzésével régiókat veszélyeztettek, továbbá több ország területén folytattak terrorvéteknységet. Módszereiket tekintve az emberrablás, a robbantások katonai és polgári célpontok ellen, valamint a repülőgépek fegyverként történő alkalmazása is szerepelt.

A sort tovább bővítette az Iszlám Állam (a továbbiakban: IÁ), hiszen szervezete 31 500 főt tett ki fénykorában, aszimmetrikus (terrorista és katonai) műveleteket, módszereket alkalmazott hibrid finanszírozással (egyres országot Szaúd-Arábia, Katar, Jemen támogatása, olaj jövedelmek, adók, emberrablások és a nemzetközi mükincsek). A szervezet nemzetközivé vált, bárki csatlakozhatott hozzá, túlnőtt a rendvédelmi erők által alkalmazható eszközrendszeren.

A hadtudománynak és az államnak mindig megvoltak a válaszlai az egyes terroristák, kisebb terrorszervezetek ellen: a rendőri és/vagy katonai különleges egységek. Ezt követte a különleges terrorelhárító egységek létrehozása, hogy megfelelő szervezettel, hírszerzéssel, fegyverzettel rendelkező alegységek álljanak rendelkezésre, az eredményes küzdelemhez.

A legvégső alkalmazási módot a nemzetek és a nemzetközi szervezetek már az ad-hoc koalíciókban történő katonai erő alkalmazásában találták meg. Erre egyrészt a határokon túlnyúló problémák kezeléséhez és annak finanszírozásához van szükség, másrészt a nagy területen tevékenykedő, katonai fegyverzettel is rendelkező terrorszervezetek legyőzésére csak így van esély. Ezek a terrorszervezetek nagy létszámú erőkkel nagyon sok halottért, sebesült áldozatért felelősek. 2008–2016 között a halottak száma 247 százalékos emelkedést mutatott, a menekültek száma pedig 63 917 700 fő volt a válságok és a terrorakciók következtében.¹

Az IÁ kezdetekben a nemzetbiztonsági szolgálatoknak jelentett nagy problémát az al-Kaida korszakát követően, majd a nagylétszámú külföldi fegyveres harcos miatt katonai szövetséget kellett létrehozni ellene. Most a szervezet katonai veresége után, megint a nemzetbiztonsági szolgálatokra vár a feladat a visszatérő harcosok, a gyermekek, az özvegyek visszatelepítése és a társadalomba történő beillesztése kapcsán.

¹ Global Peace Index 2020. Institute for Economics & Peace, Sydney, June 2020. pp. 4–5.
https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2020/10/GPI_2020_web.pdf; letöltés: 2021.05.12.
Global Terrorism Index 2020. Institute for Economics & Peace, Sydney, November 2020. pp. 6–7.
<https://visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2020/11/GTI-2020-web-1.pdf>; letöltés: 2020.10.21.

A TERRORIZMUS KÉRDÉSEI (Resperger István)

*„...Nem vállalom közösséget azzal a könnyelmű reménnyel;
hogy valami véletlen majd megment bennünket.”*

Carl von Clausewitz²

Bevezetés. Geopolitikai kitekintés a terrorizmusra. A világ biztonsága – a biztonság világa

Ha világunk biztonsági helyzetét vesszük figyelembe, mindenképpen foglalkoznunk kell a konfliktusokkal, a terrorizmussal és a menekültek kérdésével. A konfliktusok mérete, intenzitása, az alkalmazott erők nagysága, területi kiterjedése alapján 1989 és 2016 között az áldozatok száma 2,238 millió fő volt. Az államok közötti harcokban 1,29 millió fő, a nem állami konfliktusokban 160 940 fő, az egyoldalú konfliktusokban 786 620 fő veszítette életét.³ A fegyveres összeütközések hatásai közé sorolható még a gyermekkatonák részvétele⁴ is a harcokban, a környezeti károsodások – akár az Öbölháborúban az olaj Perzsa-(Arab)-öbölbe engedése és a kutak felgyújtása, akár Koszovóban a szegényített uránt tartalmazó lövedékek alkalmazása –, a taposóaknák okozta károk és veszteségek.

Év	Államok közötti konfliktusok	Államon belüli konfliktusok	Egyoldalú konfliktusok	Konfliktusok összesen
2015	42	61	26	129
2016	60	50	21	131
2017	54	70	29	153
2018	52	80	34	166
2019	54	67	31	152
2020	56	72	41	169

1. táblázat. Az államok közötti, államon belüli és egyoldalú konfliktusok száma⁵

² PERJÉS Géza: Clausewitz. Magvető Kiadó, Budapest, 1983. p. 45.

³ Uppsala Conflict Data Program. <http://ucdp.uu.se/exploratory>; letöltés: 2017.05.29.

⁴ 2000-től 300 ezer 8–14 éves gyermek vett részt fegyveres harcokban. Általában harcosként, kémként, futárként, öngyilkos merénylőként, szakácsként, élő pajzsként, hírvivőként, szexuális áldozatként. Az elmúlt 15 évben szinte minden nagyobb fegyveres konfliktusban, összetűzésben részt vettek gyerekek, sokszor 10 év alattiak. Általában árvák, nagyon szegény környezetből származnak.

The Six Grave Violations Against Children During Armed Conflict: The Legal Foundation October 2009 (Updated November 2013).

https://childrenandarmedconflict.un.org/publications/WorkingPaper-1_SixGraveViolationsLegalFoundation.pdf; letöltés: 2021.05.12.

⁵ Uppsala Conflict Data Program.

Az eddigi adatok szerint az államon belüli konfliktusok száma 1950 óta folyamatosan emelkedik. Az államok közötti konfliktusok száma jelentős volt, de történelmi léptékekkel mérve így is alacsony. Az államok fokozott küzdelmet folytatnak az erőforrásokért, a regionális konfliktusok hatása pedig nem befolyásolja pozitívan a nemzetközi stabilitást, a válságoknak messze régiókon túlmutató hatásai lehetnek.

Jelen korunkat meghatározzák a válságok, konfliktusok és a terrorizmus mint legfontosabb biztonságpolitikai fenyegetés. 1945-től napjainkig a Földön csupán 26 nap telt el háború nélkül. A legújabb adatok szerint a legbékésebb, biztonságos országok: Izland, Dánia, Ausztria, Új-Zéland, Portugália, Csehország, Svájc, Kanada, Japán, Szlovénia, Finnország. A legkevésbé békés országok a következők: Szíria, Dél-Szudán, Irak, Afganisztán, Szomália, Jemen, Közép-afrikai Köztársaság, Ukrajna, Líbia, Szudán, Pakisztán.⁶

A fegyveres konfliktusokban 2008–2016 között az áldozatok száma 19 601-ről 101 406-ra emelkedett. A 2016-os évben 57 millió menekültet regisztráltak az ENSZ szakosodott szervei.

Az iszlám demográfiailag fejlődő, növekvő világvallás.

	2010	2050	2070	2100
Keresztények	2,16 milliárd fő 31,4%	2,92 milliárd fő 31,4%	3,96 milliárd fő 32,3%	3,78 milliárd fő 33,8%
Muszlimok	1,6 milliárd fő 23,2%	2,76 milliárd fő 29,7%	3,93 milliárd fő 32,3%	3,91 milliárd fő 34,9%
Vallás nélküliek	1,13 milliárd fő 16,4%	1,23 milliárd fő 13,2%	1,16 milliárd fő 10,5%	1,0 milliárd fő 9,0%
Hinduk	1,03 milliárd fő 15%	1,38 milliárd fő 14,9%	1,56 milliárd fő 14,1%	1,68 milliárd fő 15,2%
Buddhisták	487,76 millió fő 7,1%	486,27 millió fő 5,2%	423,3 millió fő 3,8%	224,2 millió fő 2,0%
Törzsi vallások	404,69 millió fő 5,9%	449,14 millió fő 4,8%	453,4 millió fő 4,1%	459,7 millió fő 4,2%
Zsidók	13,86 millió fő 0,2%	16,09 millió fő 0,2%	17,9 millió fő 0,15%	19,0 millió fő 0,17%
A világ népessége összesen	6,895 milliárd fő 100%	9,307 milliárd fő 100%	11,05 milliárd fő 100%	11,072 milliárd fő 100%

2. táblázat. A nagyobb vallási csoportok híveinek száma és százalékos aránya a Föld népességén belül⁷

⁶ Global Peace Index 2020. pp. 7–8.

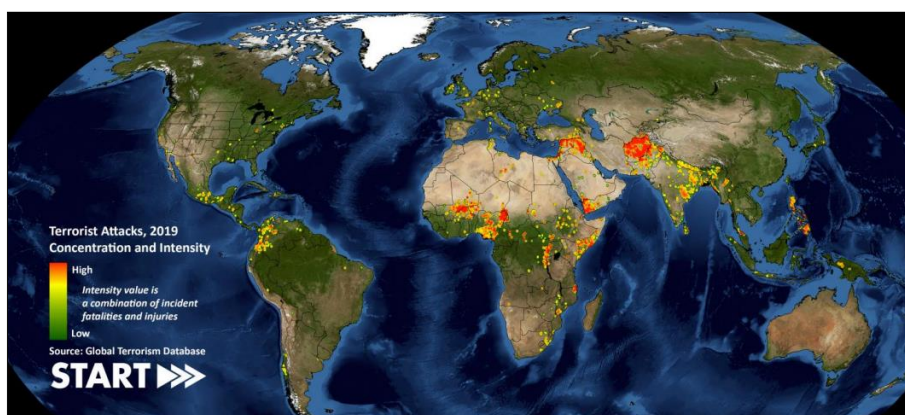
⁷ The Future of World Religions: Population Growth Projections, 2010-2050. Pew Research Center, 2015.04.02.

<https://www.pewforum.org/2015/04/02/religious-projections-2010-2050/>; letöltés: 2021.05.15.

A legújabb, terrorizmusra vonatkozó adatbázisok a következő helyzetet festik elénk. A világban közel 170 000 terrorista támadás következett be, 1970–2019 között.⁸ A menekültek száma 63,9 millió fő volt. Az erőszak impact faktora a gazdasággal kapcsolatban 14,5 billió dollár volt, ami a globális GDP 10,6 százalékát tette ki, a Föld minden lakosára vetítve 1,909 dollárt tett ki.⁹ A terrorizmus globális gazdasági impact faktora 26,4 milliárd dollárt tett ki 2019-ben, ez 25 százalékkal kevesebb, mint 2018-ban.¹⁰ A terrorakciók halálos áldozatainak száma 2019-ben 20 309 fő volt.¹¹

Szervezet	Támadások száma	Változás 2018-hoz képest	Halottak száma	Változás 2018-hoz képest
Talibán	1375	9%	7531	-11%
Ansar Allah	579	55%	983	11%
Iszlám Állam	461	-37%	1252	-44%
Boko Haram	348	43%	1954	47%
Al-Shabaab	330	-33%	864	-25%

3. táblázat. A fő terrorszervezetek támadási statisztikái 2019-ben¹²

1. ábra. A terrorista incidensek koncentrációja és intenzitása 2019-ben¹³

Egyre növekszik a világban a radikalizálódás, a vallási, etnikai motiváltságú csoportok erőszakos támadásainak száma.

⁸ Global Terrorism Index 2020. pp. 7–8.

⁹ Global Peace Index 2020. pp. 6–9.

¹⁰ Global Terrorism Index 2020. pp. 9–10.

¹¹ Global Terrorism Database. <https://www.start.umd.edu/gtd/>; letöltés: 2021.05.12.

¹² Global Terrorism Database.

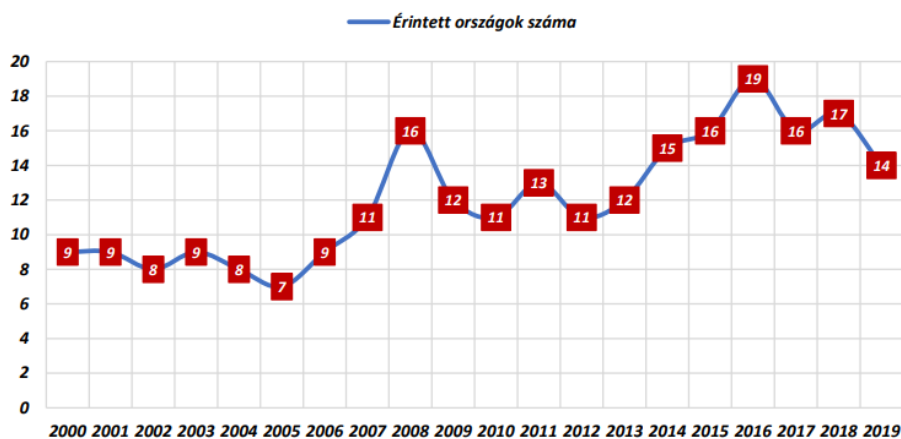
¹³ Global Terrorism Database.

Év	Támadások száma	Halottak száma	Az elkövető halottak száma	Sebesültek száma	Az elkövető sebesültek száma
2015	34	26	2	22	0
2016	42	18	2	64	1
2017	84	16	1	51	1
2018	33	54	2	79	4
2019	54	89	3	146	2
Összesen	247	203	10	362	8

4. táblázat. A radikális és etnikai motiváltságú terrortámadások 2015–2019¹⁴

Európa terrorfenyegetettsége, a merényletek számának alakulása az Európai Unióban

A 2000 és 2019 közötti két évtizedben az Európai Unió terrorista merényleteknek való kitettsége csak kis mértékben romlott. Az új tagállamokban 2000 és 2019 között elkövetett 73 merénylet mindössze 2 százalékát tette ki az EU területén elkövetett 3622 merényletnek, az ezek következtében elhunyt 17 fő 1,9 százalékát a 901 halottnak, a 66 sebesült pedig 1,1 százalékát a 6052 sebesültnek. A kelet-közép-európai térség az Európai Unió terrorizmus szempontjából legkevésbé fenyegetett területe volt és maradt két évtized folyamán.¹⁵

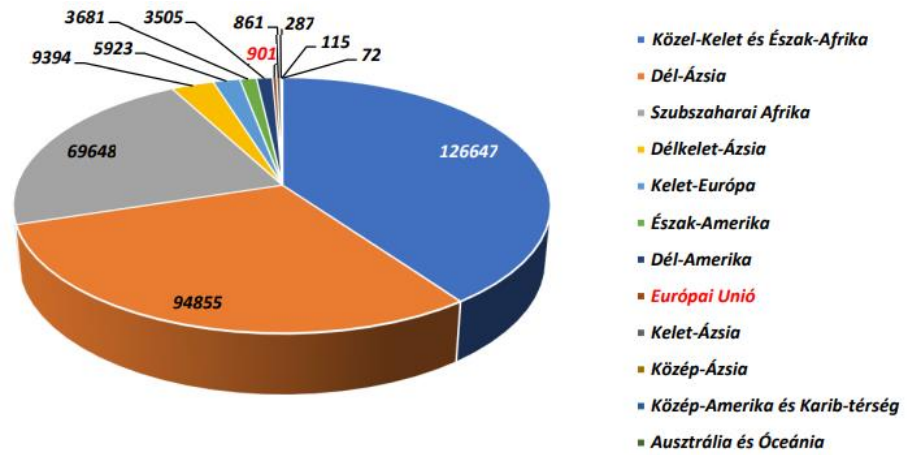
2. ábra. A merényletektől sújtott EU-tagállamok száma 2000–2019 között¹⁶

¹⁴ Global Terrorism Database.

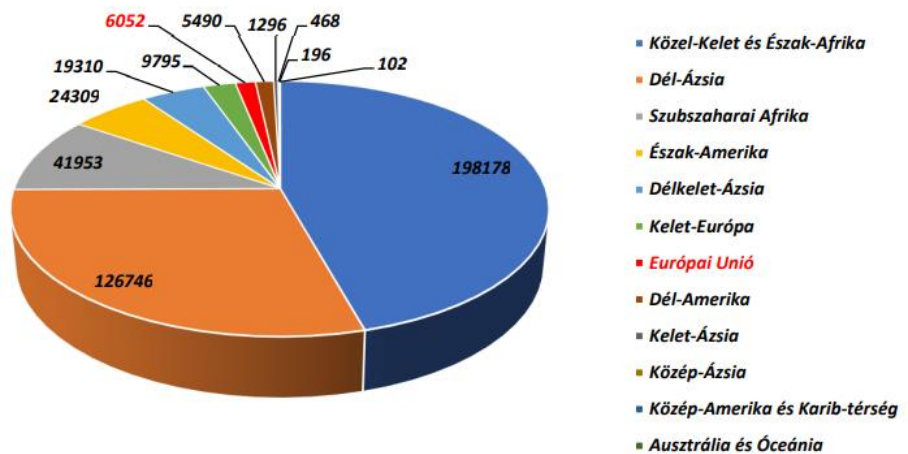
¹⁵ TÁLAS Péter: Az Európai Unió terrorfenyegetettsége 2000 és 2019 között, a számok tükrében. Stratégiai Védelmi Kutatóintézet, ELEMZÉSEK 2021/11. 2021.05.31. p. 6. https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKI_Elemzések_2021_11_Talas.pdf; letöltés: 2021.06.03.

¹⁶ TÁLAS Péter: Az Európai Unió terrorfenyegetettsége 2000 és 2019 között, a számok tükrében. p. 8.

Az Európai Unió (901 halott, 0,3%) a halálos áldozatok számának tekintetében azon kevésbé fenyegetett térségek közé tartozott, amelyek részesedése 1 százalék alatti maradt, s ahol a halottak száma a vizsgált húsz évben nem lépte át az 1000 főt. A halálos áldozatok számát tekintve az EU „csak” a nyolcadik legfenyegetettebb térség lett.¹⁷

3. ábra. A terrorizmus halálos áldozatainak megosztása a világban, 2000–2019 között¹⁸

4. ábra. A terrorizmus sebesült áldozatainak megoszlása a világban, 2000–2019 között¹⁹

¹⁷ TÁLAS Péter: Az Európai Unió terrorfenyegetettsége 2000 és 2019 között, a számok tükrében. p. 6.

¹⁸ TÁLAS Péter: Az Európai Unió terrorfenyegetettsége 2000 és 2019 között, a számok tükrében. p. 6.

¹⁹ TÁLAS Péter: Az Európai Unió terrorfenyegetettsége 2000 és 2019 között, a számok tükrében. p. 7.

Az adatok alapján összeállított fenyegetettségi listát a terrortámadások sebesült áldozatainak tekintetében is a közel-keleti és észak-afrikai, illetve a dél-ázsiai térségek vezetnek. A két leginkább fenyegetett régiót követi három tízezres nagyságrendű sebesült áldozattal rendelkező térség, a szubszaharai Afrika, Észak-Amerika, és Délkelet-Ázsia. Az Európai Unió 6052 sebesült áldozattal (1,4%) részesedett a világ 433 996 sebesült áldozataiból.²⁰

A terrorizmus elleni küzdelem kérdései

A terrorizmus elleni harc problémáival foglalkozó hazai és külföldi szakértők 1972-től számolnak a nemzetközi terrorizmussal. Az 1972. évi müncheni nyári olimpiai játékokon a „Fekete Szeptember” elnevezésű palesztin terrorszervezet egy akcióscsoportja megtámadta az izraeli olimpiai csapat szállását majd több sportolót túsul ejtve a fürstenfeld-brucki repülőtéren tűzharcba keveredett a bevetett német rendőrökkel és katonákkal, akik öt terroristát lelőttek, hármat pedig elfogtak. A túsul ejtett izraeliek közül kilencen haltak meg a terrorakció során. Ez a tragikus esemény hívta fel a világ közvéleményének és a kormányok többségének figyelmét a terrorizmus óriási veszélyére és nemzetközivé válására (hiszen Németországban, a világ sportolójának találkozóján, palesztin terroristák öltek meg izraeli állampolgárokat).

Lényegében ez a helyzet jellemezte a nemzetközi terrorizmus elleni küzdelemre való felkészülést 2001. szeptember 11-ig, a New York-i és a washingtoni, hatalmas áldozatokat követelő, al-Kaida terrortámadásig. A moszkvai színházban és a metróban, Csecsenföldön, Oszétiában, Beszlán városában, a madridi pályaudvaron, Londonban, Egyiptomban, Szaúd-Arábiában, a Fülöp-szigeteken, Afganisztánban, Törökországban, Izraelben, Indiában, és Indonéziában, valamint Afrika és Latin-Amerika számos országában 2001. szeptember 11-e után elkövetett, egyre nagyobb számú és egyre több áldozatot követelő terrortámadások, világossá tették az emberiség előtt az új típusú terrorizmus fokozódó veszélyét és az ellene történő határozott fellépés fontosságát, szükségességét. A haladó világ politikusai egyetértettek abban, hogy ennek a fellépésnek határozottnak, gyorsnak, összehangoltnak és eredményesnek kell lenni.

Az elmúlt évek terrorista „főszereplője” az Iszlám Állam volt Szíriában és Irakban. A múltban alkalmazott erők, eszközök és eljárások nem tudták meggátolni a nemzetközi terrorizmus akcióit és az újabb akciók előkészítését. Tehát új, jobban felkészült erők, új és hatékonyabb eszközökre, új és sikeresebb harci eljárásokra van szükség a nemzetközi terrorizmus elleni küzdelemben. A terrorizmus fogalmának értelmezésénél egy régi „klasszikus” Iljics **Ramirez-Sanchez**, azaz **Carlos** megfogalmazását is figyelembe vehetjük: „*Minden katonai vagy politikai célon túl, a terrorista akció azonnali, elsődleges hatása, a figyelem felkeltés, a publicitás, a reklám.*”²¹

²⁰ TÁLAS Péter: Az Európai Unió terrorfenyegetettsége 2000 és 2019 között, a számok tükrében. p. 7.

²¹ LISZKAI László: Carlos szerint a világ. Szemtől szemben a Sakállal. Robox Kft., Budapest, 2017. p. 5.

A terrorizmus fogalma, értelmezési problémái

A „terrorizmus” kifejezés a francia *terrorizmusból* származik, latinul: *terror*, „nagy félelem”, „rettegés”, amely a latin *terrere* igéhez kapcsolódik, „megijeszteni”. A „terrorizmus” szót 1798-ban vették fel először az angol nyelvű szótárakban mint „a terror szisztematikus politikaként történő felhasználása” jelentést.

A Nemzetek Ligájának Egyezménye megfogalmazása szerint: „*Valamely állam ellen irányuló mindenfajta bűntény, vagy amelyet arra szánnak, hogy magánszemélyek, vagy személyek egy csoportja, vagy a közvélemény szemében rettegést váltson ki*”.²²

Az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) megfogalmazása: „*a terrorizmus az ismételt erőszakos cselekményeken nyugvó félelmeltetés módszere, amelyet titkos (fél titkos) egyéni, csoportos vagy állami elkövetők alkalmaznak egyéni ellenszenvben gyökerező, bűnözéssel kapcsolatos, vagy politikai okokból, amikor is az erőszak közvetlen célpontjai – a gyilkossággal ellentétben – nem a legfőbb célpontok*”.²³

Az ENSZ 1999-es határozatának nyelvezete alapján: „*Mindenfajta terrorista cselekményt, módszert és gyakorlatot bűntényként és indokolatlanként ítéel el kifejezetten, függetlenül attól, hogy hol, és ki követte el. Ismételten kimondja, hogy a magánszemélyek, vagy személyek egy csoportja, vagy a közvélemény szemében, politikai céllal, rettegés kiváltására irányuló, vagy arra szánt bűntények bármilyenfajta körülmények között indokolatlanok, függetlenül attól, hogy milyen politikai, filozófiai, ideológiai, faji, etnikai, vallási vagy bármilyen egyéb jellegre hivatkoznak azok indoklása végett*”.

Az Európai Unió által készített definíció: a terrorista bűncselekmények a „lakosság súlyos megfélemlítése” céljából indokolatlanul elkövetett cselekmények, egy kormány vagy nemzetközi szervezet kényszerítése bármely cselekmény végrehajtására vagy attól való tartózkodásra, vagy olyan cselekmény, amely súlyosan destabilizálja vagy tönkretesz egy ország vagy egy nemzetközi szervezet alapvető politikai, alkotmányos, gazdasági vagy társadalmi struktúráját.²⁴

Alex P. Schmid²⁵ által, az ENSZ Bűnügyi Szekciója részére javasolt rövid jogi meghatározás: Terrorista cselekedet = A háborús bűntett békeidőben érvényes megfelelője. A NATO alkotta definíció: a terrorizmus a személyek vagy vagyontárgyak elleni erő vagy erőszak jogellenes vagy fenyegetett felhasználása,

²² Convention for the Prevention and Punishment of Terrorism. League of Nations, Geneva, 1937.11.16. https://legal.un.org/avl/pdf/ls/RM/LoN_Convention_on_Terrorism.pdf; letöltés: 2021.03.17.

²³ HAVASI Eszter: A NATO válasza a 21. századi kihívásokra – Harc a terrorizmus ellen. <http://old.biztonsagpolitika.hu/?id=16&aid=1105&title=a-nato-valaszai-a-21-szazadi-kihivasokra-harc-a-terrorizmus-ellen>; letöltés: 2016.01.10.

²⁴ Definitions of Terrorism. UNODC, 2007.01.29. https://web.archive.org/web/20070129121539/http://www.unodc.org/unodc/terrorism_definitions.html; letöltés: 2021.05.30.

²⁵ SCHMID, Alex P. – JONGMAN, Albert J.: Political Terrorism – A New Guide to Actors, Authors, Concepts, Data Bases, Theories, and Literature. Transaction Books, New Brunswick, 1988.

amelynek célja a kormányok vagy társadalmak kényszerítése, megfélemlítése, politikai, vallási vagy ideológiai célok elérésére érdekében.²⁶

Egyezményes Akadémiai meghatározás: „*A terrorizmus olyan félelem kiváltására szánt módszer, amelyet (főleg) titkosan cselekvő magánszemély, csoport, vagy állam követ el ismételten, egyéni beállítottságból fakadó, bűnügyi vagy politikai okok miatt, amelyben – a gyilkossággal ellentétben – az erőszak közvetlen célpontjai nem a fő célpontok. Az erőszak közvetlen emberi áldozatait véletlenszerűen (a lehetőség célpontjai) vagy kiválasztással (képviselő, vagy szimbolikus célpontok) jelölik ki valamely célpopulációból, és üzenethordozóként szánják. A terrorista (szervezet) a (veszélyeztetett) áldozatok és a fő célpontok közötti fenyegetésen és erőszakon alapuló kommunikációs eljárásokkal a fő célpontot (célközönséget, célcsoportokat) manipulálja, amelyet ez által a rettegés célpontjává, a követelések célpontjává, vagy a félelem célpontjává változtatja attól függően, hogy elsődlegesen megfélemlítést, kényszerítést, vagy propagandát akarnak-e ezzel elérni.*”²⁷

Boaz Ganor meghatározása szerint a terrorizmus a politikai célok elérése érdekében, civilek vagy civil célpontok ellen alkalmazott szándékos erőszak vagy azzal való fenyegetés. Ez a definíció három fontos elemen alapul:

1. A tevékenység lényege az erőszak alkalmazása vagy az azzal való fenyegetés. E meghatározás szerint az a tevékenység, amely nem jár erőszakkal vagy erőszakos fenyegetéssel, nem fog terrorizmusnak minősülni (ideértve az erőszakmentes tiltakozást, sztrájkokat, békés tüntetéseket stb.).
2. A tevékenység célja mindig politikai – nevezetesen a cél a politikai célok elérése; így például a fennálló rendszer megváltoztatása, a hatalmon lévők elűzése, a társadalmi vagy gazdaságpolitika megváltoztatása. Politikai cél hiányában a szóban forgó tevékenységet nem lehet terrorizmusként definiálni. A civilek ellen elkövetett erőszakos tevékenység, amelynek nincs politikai célja, legfeljebb bűncselekmény.
3. A terrorizmus célpontjai civilek.

A terrorizmust tehát megkülönböztetik a politikai erőszak egyéb típusaitól (gerillaháború, polgári felkelés). A terrorizmus kihasználja a polgári lét viszonylagos kiszolgáltatottságát, a civil célpontok elleni támadások által kiváltott szorongást és intenzív médiareakciót.²⁸ A terrorizmus mint büntetőjogi fogalom nem attól függ, hogy milyen személy, szervezet vagy ideológia áll a háttérben, sokkal

²⁶ NATO's Military concept for defence against terrorism. International Military Staff, 2005.04.14. <https://www.nato.int/ims/docu/terrorism-annex.htm>; letöltés: 2021.05.06.

Lásd még Robertson főtitkár megfogalmazását arra vonatkozóan, hogy nincs egységes terrorizmus definíció: „*A terrorizmus olyan, mint a pornográfia, ha látom, felismerem.*”

²⁷ SCHMID, Alex P. – JONGMAN, Albert J.: Political Terrorism – A New Guide to Actors, Authors, Concepts, Data Bases, Theories, and Literature.

²⁸ GANOR, Boaz: Defining Terrorism – Is One Man's Terrorist Another Man's Freedom Fighter? IDC Herzliya, 2010.01.01. <https://www.ict.org.il/Article/1123/Defining-Terrorism-Is-One-Mans-Terrorist-Another-Mans-FreedomFighter#gsc.tab=0>; letöltés: 2021.03.26.

inkább a tett elkövetése mögötti szándék, módszer és célpont tesz egy cselekményt azzá. Az iszlamista merényletek mögött nemcsak a fizikai és virtuális közösség játszik szerepet, ahol a szélsőséges eszmékkel megismerkednek, hanem a gyűlölet, amelyet egy kétpólusú ideológia motivál a vallással alátámasztva.²⁹

A magyar büntető törvénykönyv megfogalmazása szerint a terrorcselekmény a következő esetekben valósulhat meg:³⁰

314. § (1) Aki abból a célból, hogy

a) állami szervet, más államot vagy nemzetközi szervezetet arra kényszerítsen, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön;

b) a lakosságot megfélemlítse;

c) más állam alkotmányos, társadalmi vagy gazdasági rendjét megváltoztassa vagy megzavarja, illetve nemzetközi szervezet működését megzavarja...

(2) *b)* terrorista csoportot³¹ szervez vagy irányít.

(4) E § alkalmazásában személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekmény

a) az emberölés;

b) az emberrablás;

c) a közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény;

d) a radioaktív anyaggal visszaélés;

e) a hivatalos személy elleni erőszak;

f) a jármű hatalomba kerítése, a robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés;

g) a nemzetközi szerződés által tiltott fegyverrel visszaélés;

h) a rablás;

i) az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás.

316. § Aki terrorcselekmény elkövetésével fenyeget, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

²⁹ HORVÁTH-SÁNTHA Hanga: A dzsihadista inspirációjú radikalizálódásról. Origo, 2017.05.30. <https://www.origo.hu/itthon/20170530-a-migraciokutato-intezet-vezeto-kutatojanak-elemzese-a-manchesteri-terortamadasrol.html>; letöltés: 2021.05.05.

³⁰ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről. 314–319. §. <https://njt.hu/jogszabaly/2012-100-00-00>; letöltés: 2021.05.10.

³¹ Terrorista csoport a három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja terrorcselekmény elkövetése. 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről. 319. §.

316/A. § (1) Aki

b) terrorista csoporthoz csatlakozás céljából Magyarország területére beutazik, onnan kiutazik vagy azon átutazik, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.³²

Összegezve:

A keret, amiben a meghatározást értelmezhetjük:

- politikai cél megléte;
- erőszak vagy erőszakkal való fenyegetés;
- azonosítható parancsnoki láncsal vagy konspiratív sejt szerkezettel rendelkező szervezet vezetése;
- az erőszak illegitim felhasználása;
- széles körben elutasítottak, sértett csoportok létéből fakadhat;
- kényszerítésen alapul;
- az előre megfontolt, szándékos, szisztematikus gyilkosság, súlyos testi sértés;
- az ártatlanok fenyegetése, hogy félelmet és megfélemlítést keltsenek annak érdekében, hogy politikai vagy taktikai előnyhöz jussanak;
- a közönség befolyásolása;
- célja a terror és a pszichés félelem (néha válogatás nélküli) kiváltása a nem kompatibilis célpontok (néha ikonikus szimbólumok) erőszakos áldozattá válása és megsemmisítése révén;
- az erőszakos cselekedetek célja a hatalom megszerzése, megteremtése egy olyan helyzetben, amelyben a hatalom korábban hiányzott;
- állami vagy nem állami szereplők által ideológiai célokból és érdeemben igazságos jogi folyamat hiányában jöhet létre;
- válogatás nélkül irányul a nem harcosokkal szemben;
- egy elismert állam törvényes felhatalmazása nélkül követik el;
- nem harcos vagy szimbolikus célpontok ellen;
- védtelen, nem harcosok szándékos véletlenszerű meggyilkolásaként határozható meg;
- célja egy üzenet szélesebb közönség számára történő továbbítása;
- kalkulált, demonstratív, közvetlen jogi vagy erkölcsi korlátozások nélküli erőszakos cselekmények;

³² 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről. 314–316. §.

- főleg civileket és nem harcosokat céloznak meg, propagandisztikus és pszichológiai hatásai miatt hajtották végre a civileken és a konfliktusban részt vevő feleken;
- a terrorizmus kritikus jellemzője az ártatlanok szándékos célzása;
- nem hagyományos háborúskodás;
- titkos, rejtett és/vagy titkos tulajdonságokkal rendelkezik;
- félelem kiváltására szánt módszer;
- úgy tervezték, hogy messzemenő pszichológiai következményekkel járjon a közvetlen áldozaton vagy a célponton túl;
- bűnügyi vagy politikai okok miatt célja mindig politikai;
- célpontjai általában civilek;
- figyelem felkeltés, a publicitás, a reklám;
- üzenetet közvetítsenek egy másik félnek;
- az akarat rákényszerítése.

Carl von Clausewitz megfogalmazása szerint: „A háború tehát erőszak alkalmazása, hogy ellenfelünket akaratunk teljesítésére kényszerítsük.”³³ Azaz megítélése szerint a háború célja az, hogy szabadon cselekedhessünk az ellenség védtelenné tétele után, teljes akaratunk rákényszerítésével.

Ennek alapján alkottam meg analóg módon, Clausewitzre alapozva saját terrorizmus fogalmamat, miszerint a terrorizmus: „*terroristák (egyének vagy csoportok) politikai célok elérése érdekében, főként a polgári lakosságon, erőszakos eszközökkel folytatott tevékenysége, abból a célból, hogy akaratukat az ellenfélre kényszerítsék.*”³⁴

A muszlim indíttatású terrorizmus kérdései

„Bizonyos, hogy nem minden muszlim terrorista, de ugyanannyira igaz az is – és ez az igazán fájdalmas –, hogy majdnem minden terrorista muszlim.” Abdel Rahman al-Rashed vallástudós szavai ezek, de nem csak emiatt, hanem az elmúlt évek fanatikus vallási merényletei miatt is meg kell vizsgálnunk a vallási (iszlám) indíttatású terrorizmust. A jelenkor legnagyobb fenyegetésének a nemzetközi terrorista hálózat, az al-Kaida jelenti. Bár a terrorizmus elleni küzdelemben sok sikert ért el a világ, valamint a vezetők közül mind Oszama bin Laden, a szervezet

³³ CLAUSEWITZ, Carl von: A háborúról. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2014. p. 37.

³⁴ RESPERGER István: A nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenysége – biztonsági kihívások, kockázatok és fenyegetések. In: RESPERGER István (szerk.): A nemzetbiztonság elmélete a közszolgálatban. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018. pp. 74–75.
https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/6908/web_PDF_EKM_Nemzetbiztonsag_elmelete_a_kozszolgalatban.pdf?sequence=2; letöltés: 2020.12.15.

vezetője, mind pedig al-Zavahiri és Abu Bakr al-Bagdadi a terrorelharító csapatok által kiiktatásra került, meg kell állapítanunk, hogy a hálózat még jelentős tartalékokkal rendelkezik.

A 2003-as iraki háború hatása is kettősnek ítélnélhető, hiszen a háború kezdetén Amerika szövetségeseit megosztotta, továbbá új hadszínteret teremtett a nemzetközi terrorista csoportoknak. A szintér azért jelentős változás a nemzetközi életben és a terroristavilágban, mert Szaddam Husszein, Irak korábbi elnöke tiltotta a kapcsolatfelvételt a terrorista szervezetekkel, most pedig Irak vált a terrorista csoportok egyik legfontosabb színterévé. Az iraki háború előtt a nemzetközi harcosok vállalták az iraki területre történő beutazást, valamint a harcot a szövetségeseikkel. A háború után a hatalomból kieső szunnita kisebbség és az azokhoz tartozó párt, állami és katonai, rendvédelmi, nemzetbiztonsági vezető elit által szervezett ellenállás és aszimmetrikus hadviselés³⁵ jelentette a legnagyobb kihívást. A háború befejezése után a síita területeken Szadr ajatollah fegyveres követői is ezt a harcmódot alkalmazták.

Összességében megállapítható, hogy bármennyire is sikerült az afganisztáni tálib rezsimet leváltani, s ezzel az al-Kaida ország szponzorát kikapcsolni, továbbá a terroristák kiképző bázisait felszámolni, az iraki hadsereget legyőzni, még mindig nem zárható ki teljességgel egy nagyméretű, sok áldozatot követelő terrorista támadás a világ bármely pontján. Az iraki történések sikerei ellenére, megállapítható, hogy a terrorista csoportok elszántsága növekedett, új bevetési területet, továbbá hitük szerint új „szent háborút” hirdetnek a világban. Az al-Kaida helyébe az Iszlám Állam lépett, új módszerekkel, új szervezettel, új hálózattal.

Több szakértő további erősebb lépéseket sürget a csoportok elleni fellépést illetően. Egyik ilyen szakértői csoport a Richard A. Clarke vezette is, akik a következő fő pontokban fogalmazták meg a további teendőket:

- a terrorista tettekre, öngyilkos merényletre készülöket el kell fogni, vagy meg kell ölni;
- az iszlám világ fontosabb országaihoz közeledni kellene, segítséget kellene nyújtani számukra és mindent meg kellene tenni, hogy a nemzetközi terrorista csoportok támogatását beszüntessék;
- az Amerikai Egyesült Államok elleni terrortámadások lehetőségét a saját területéről ki kell tolni a külföldi területekre, továbbá ezen a területeken is folyamatos megalkuvás nélküli harcot kell folytatni a csoportokkal;

³⁵ Az aszimmetrikus hadviselés az aszimmetrikus kihívásokhoz kapcsolható tevékenység, amikor a végrehajtók – legtöbbször saját életüket sem kímélve – hajtanak végre katonai akciókat, általában a magasabb technikai színvonalon álló féllel szemben. Az aszimmetrikus kihívások olyan nem hagyományos, vagy nem költséges ártó szándékú akciók, amelyek kivédésére nem készültek fel megfelelően (terrorizmus, a tömegpusztító fegyverek bevetése, vagy azokkal való fenyegetés és az információs hadviselés). Így a „gyengébb” technikai felszereltségű, a kevesebb kiképzést végrehajtó, általában megszállt területeken harcoló fél fegyvere, módszere a megszállókkal szemben. Ebbe a körbe tartoznak: öngyilkos merényletek, bombatámadások, logisztikai-, vezetési pontok elleni akciók, tisztek, parancsnoki állomány elleni merényletek, utánpótlási vonalak, szállítási útvonalak rombolása, valamint az ellenség ellátásának, utánpótlásának akadályozása, egyéb akciókkal. BURGER, Kim – COOK, Nick – KOCH, Andrew – SIRAK, Michael: What Went Right? Jane's Defence Weekly, 2003.04.30. p. 20.

- a fegyveres erők, a belbiztonsági szervek, a hírszerző hivatalok képességeit úgy kell alakítani, hogy az előző három feladatra maximálisan megfeleljenek.³⁶

Az ilyen jellegű terrorista akciók azért is kerültek a küzdelem középpontjába, mert a világ jelenlegi legfontosabb energiahordozójának a legnagyobb kitermelő helyén aktivizálódtak. A nyugati világ energia függősége pedig ettől a térségtől nagymértékben meghatározott. Európa, az Amerikai Egyesült Államok és Japán innen szerzi be olaját. Fontos tehát, hogy a kitermelés, a szállítás biztonságos legyen.

Legfőbb céljaikat számos szakértő rendszerezte már, ennek egyik változata alább olvasható:

- a számukra nem megfelelő kormányok bukásának előkészítése, leváltásuk;
- egy diktatórikus, teokrata vallási fundamentalista irányítású rezsim létrehozása;
- esetleg egy nemzetközi vallási fundamentalista teokrata kalifátus létrehozása, amely a történelmi iszlám uralkodási formáján alapul;
- a legradiálisabb elképzelés szerint pedig az egész világot uraló, kalifátus megvalósítása a cél.³⁷

5. ábra. Az Iszlám Állam helyzete, elhelyezkedése az iszlám világán belül³⁸

³⁶ CLARKE, Richard A.: Gegen die Krieger des Dschihad. Der Aktionsplan. Verlag Hoffmann und Campe, Hamburg, 2005. p. 13.

³⁷ CLARKE, Richard A.: Gegen die Krieger des Dschihad. Der Aktionsplan. p. 20.

³⁸ CLARKE, Richard A.: Gegen die Krieger des Dschihad. Der Aktionsplan. p. 29.

Ebből egyértelműen adódik, hogy számukra az Amerikai Egyesült Államok jelenti a legnagyobb ellenfelet, mert ő képes megakadályozni regionális, valamint világalpolgári terveiket is. Forgatókönyvük szerint – sajnos megállapítható, hogy szimpatizánsaik száma milliós – először az iszlám szent helyeiről, később az iszlám országokból, kell elűzni a „hitleneket”, majd a harcot a nem iszlám országok területén is folytatni kell. A kisebbségekben élőknek azt ajánlják, hogy szubkultúráként ne integrálódjanak a társadalomba, hanem megtartva vallási, politikai, ideológiai különállásukat, az iszlám jogot tekinték életük alapjának, ezzel is erősítsék az iszlám szervezeteket, támogassák a nemzetközi terrorista csoportokat adományaikkal, tagságot verbuváljanak közülük az akciókhoz, az alvó sejtekhez, továbbá pihenőhelyet, menedéket adjanak szervezetük tagjainak.

A csoportok további egymáshoz való kapcsolódását nemcsak a fegyveres konfliktusok, a vallás, de a nacionalizmus is felerősítette. A kezdeti fegyveres konfliktusokban a gyarmatosítók ellen pozitív szerepben, majd a nacionalista mozgalmakban az országok magukra találásának időszakában, a fegyveres mozgalmakban tűntek fel. Ma a szerepük az izraeli–palesztin vagy az iraki konfliktus kapcsán hasonló. A nemzeti érzelmeket használják fel az adományok, a tagok toborzásánál, az akcióik reklámozásánál. Az iszlám világ számára az egyik legfontosabb fegyveres konfliktus volt a Szovjetunió fegyveres erői elleni küzdelem Afganisztánban, ahol a propaganda szerint egy nem iszlám vallású ország megszállt egy iszlám országot. De ugyanez a metódus jelentkezik a csecsen harcosok körében is az orosz féllal szemben.

Az iszlám háttérű terroristák további célkitűzései:

- úgy befolyásolni a nyilvánosságot – beleértve az Amerikai Egyesült Államokat és Európát is –, hogy a jelenlétüket feladják az iszlám országokban, továbbá a kormányok támogatását befejezzék;
- az Amerikai Egyesült Államokat és a Nyugatot úgy bemutatni, hogy már nem sebezhetetlenek, és további agresszív támadó akciókkal gyengíthető, védtelenné tehető;
- a nemzetközi terroristák és a militáns iszlám „sikerei” további megfelelő adományokra, támogatásokra bírnak az iszlám tömegeket, esetleg kormányokat, hogy a szükséges létszámú rekruta biztosítva legyen a csoportok számára;
- az iszlám világ országai számára példaképpel szolgálni, megteremteni a további együttműködés lehetőségét a kormányzatokkal, valamint a többi csoporttal. Követendő magatartási formát mutatni az iszlám vallású polgárok részére, továbbá bemutatni, hogy a történelem kereké az iszlám nemzetközi terrorizmus csoportok malmára hajtja a vizet.³⁹

³⁹ CLARKE, Richard A.: Gegen die Krieger des Dschihad. Der Aktionsplan. p. 22.

6. ábra. A nemzetközi terrorista szervezetek felépítése⁴⁰

A szabad világ szimbólumai⁴¹ ellen tervezett merényleteknek az is a célja, hogy a lakosságot elriasszák, elrémítsék, bizonytalanságban tartsák, vagy olyan súlyos gazdasági infrastrukturális károkat okozzanak, amellyel elérhető a politika iszlámmal szembeni változása. Összességében a terroristáknak egyszer sikerült a politikai céljukat elérni, a madridi merénylet után, amikor a spanyol kormány csapatait kivonta Irakból.⁴² A nemzetközi terroristák politikai céljukat részben elérték, mert a koalíció egyik országa politikai téren meghátrált.

Megjegyzés: A terrorista csoportok elemzése kapcsán a szerzők nem rejtik véka alá, hogy sajnós a terrorizmus elleni küzdelem egységes stratégiáját, több háttéralku is befolyásolja. Ezek azok az akciók, amelyek a kormányok, titkosszolgálatok közreműködésével folynak a különböző túsok kiszabadítása kapcsán. Ezek a háttéralkuk a terrorista csoportok számára azt jelentik, hogy legközelebbi politikai céljaikat ilyen eszközökkel, zsarolással, túszejtéssel is elérhetik egyes esetekben.

⁴⁰ Joint Tactics, Techniques, and Procedures for Antiterrorism. Joint Pub 3-07.2. Joint Chiefs of Staff, Washington, 1998. p. 31.
https://webharvest.gov/peth04/20041018090534/http://www.dtic.mil/doctrine/jel/new_pubs/jp3_07_2.pdf; letöltés: 2021.05.30.

⁴¹ A szimbólumok közé kell sorolnunk a bekövetkezett sikeres akciók időpontjait is, mint a 9.11. (New York, Washington), a 3.11. (Madrid), 7.7. (London).

⁴² Kivonják Irakból a spanyol csapatokat – reagálás. gondola.hu, 2004.04.19.
<https://gondola.hu/cikkek/35060>; letöltés: 2021.05.10.

A 2004. március 11-ei madridi merénylet után Olga Sánchez olyan összefüggést vélt felfedezni az események időrendjében, hogy 911 nappal a 2001. szeptember 11-ei terrortámadásokat követően történt a madridi terrortámadás.

Un factor "cabalístico" en la elección de la fecha de la matanza en los trenes. El País, 2005.03.10.
https://elpais.com/diario/2005/03/10/espana/1110409202_850215.html; letöltés: 2021.05.10.

Helyszín	Akció	Szimbólum jellege
New York	Világkereskedelmi Központ; olajvezetékek, olajkitermelő központok; víz-, energiahálózatok	pénzügyi, gazdasági
Washington	Pentagon	katonai
Aden	Cole hadihajó	katonai
Camp David	Camp David	politikai, diplomáciai
USA	USA repülőgépek eltérítése	közlekedési
Washington	Fehér Ház	politikai, nemzeti
New York	Szabadság szobor	politikai, nemzeti
Madrid	vasúthálózat	közlekedési
USA	antrax levelek, postai hálózat	postai
Egyiptom, Tunézia	turisztikai központok, szállodák	turisztikai
München	olimpia, nagyobb sportesemények	sport, diplomáciai
Kenya, Szudán	követségek	diplomáciai
London, Moszkva	metró, busz	közlekedési,
Taskent	kormányzati épület, Belügyminisztérium; titkosszolgálat épülete	politikai
Moszdok	kórház	egészségügyi
Moszkva	színház	kulturális
Beszlán	iskola	oktatási

5. táblázat. Az eddigi tervezett vagy bekövetkezett akciók szimbólumai

Más összefüggésben az állapítható meg, hogy a terrorista csoportok így tudják a további akcióikat finanszírozni, erőt, pénzt, támogatást gyűjteni. Azt is meg kell jegyeznünk, hogy ugyan a csoportok a háttéralkuk következtében csak kisebb politikai hatást tudnak kifejteni a célországokra, de a társadalom befolyásolása, a terrorizmus elleni küzdelemre káros hatással van. Míg a szemlélő számára úgy tűnik az emberek „csak” a háború ellen, egy tús életéért tüntetnek, valójában a nemzetközi terrorizmus csoportok akaratának megfelelően cselekednek, azaz hosszabb stratégia keretében az ő céljaikat szolgálják. A csoportok szempontjából ez fontos, hiszen a nemzetközi közvélemény bár elítéli a terrorista akciókat, mégis az ő érdekükben cselekszik. A közbeeső cél, a befolyásolás, a propaganda mindenképpen az ő malmukra hajtja a vizet.

Az öngyilkos merénylők

A klasszikus terrorszervezetek kis létszámmal, kézi fegyverekkel, néha bűnözői módszerekkel veszélyeztették a hidegháború időszakában az emberek biztonságát. Azaz a katonai, rendőri, nemzetbiztonsági szakemberek felelőssége sokszorosára nőtt a terrorszervezetek tevékenysége következtében. Folyamatosan nő a fanatikus, vallási szélsőséges, többségében militáns muszlim terrorszervezetek száma, akcióinak, halottjainak és sebesültjeinek a száma. A jelenkor egyik nagy fenyegetését a nemzetközi terrorista hálózat, az Iszlám Állam jelenti.

Érdekes kérdés a terrorizmust régóta kutató szakemberek számára az öngyilkos merényletek kérdése. Az Iszlám Állam már harcászati szintű előírásá tette ezeknek a személyeknek az alkalmazását. Az elsődleges megközelítést Reuter adja: az iszlám vallás értelmezései, vallási magyarázatai (fatvái) sem egyöntetűek, hiszen a kor, a politika, a műveleti környezet is meghatározó volt. A Korán egyértelműen tiltja, hiszen aki ilyet tesz, Isten hatalma alól vonja ki magát.⁴³ Az emberi test robbanóanyaggal történő alkalmazása a kilátástalan küzdelem a megszálló izraeliek ellen más értelmet kapott. Egyik értelmezés szerint az öngyilkos merénylet akkor alkalmazható, ha a lehető legtöbb ellenség halálához vezet.⁴⁴ A másik állásfoglalás a következőket mondja, és értelmezi a női öngyilkos merényletet is. Az öngyilkos merénylet (itt szent háborúval való összefüggésben) Abdel Azzí sejk értelmezése szerint: amikor a palesztinok felrobbantják magukat a levegőbe, az a legnagyobb megvalósítás a dzsihádnak. A kairói Azhar Egyetem nagy imámja, Muhammed al-Tantawi szerint: aki felrobbantja magát, mártírnak minősül. De szerencsére hozzáfűzött a magyarázathoz egyfajta korlátozást is: „Mártír mindenki, aki a halálba robbant másokat, akikkel közvetlen harcban áll. Aki védtelen nők, gyerekek és öregek ellen robbant, nem nevezhető a tiszteletteljes mártír kifejezéssel.” Abdel Rahman al-Adawi a Kairói iszlám jog professzora szerint „mivel az ellenség minden eszközzel harcol ellenünk, ezért a harc ilyen formája is megengedhető. A nők kérdésében azt nyilatkozták, hogy az önvédelem egy formája, amely egy út az Istenhez. A dzsihád folytatásakor nincs különbség férfi és nő között. Békeidőben a nő helye a háznál van, és az egyik legfontosabb törekvése a mekkai zarándoklat teljesítése.”⁴⁵

Azt mondhatjuk, hogy az öngyilkosság tiltásától eljutott az iszlám a női egyenjogúsításig a merényletek kapcsán. Módszerek tekintetében a népiirtás is megjelent a szervezet palettáján. A Szindjár-hegységben élő jazidok elleni műveletek a szervezet teljes intoleranciáját mutatták a világnak. Kegyetlenségük megmutatkozott a jazid nők elrablásában, rabszolgasorba taszításában. Az adott települések elfoglalásakor pontos kimutatásokkal rendelkeztek arról, hol laknak arabok, jazidok. Nagyon pontosan tudták, mely házakat kell elfoglalniuk a vagyon és a rabszolgák reményében. Hangszórókkal szólítottak fel mindenkit arra, hogy adja meg magát, de lőttek mindenkire. Mindenhol holttestek voltak, főként a férfiakra vadásztak. Pontosan tudták és felmérték, hogy kiket kell legelőször megölni, hogy az ellenállás a legkisebb legyen. A térségben levő kurd pesmerga harcosok a hirtelen három irányból érkező támadáskor visszavonultak. Hiába próbáltak a jazidok segítséget kérni. A lakosok többsége a hegyekbe menekült nagyon kevés élelemmel, de ivóvíz is kevés állt rendelkezésükre. Hetven–nyolcvan járművel érkezett az IÁ osztaga, folyamatosan tüzet vezettek, lőttek mindenre, ami mozgott. A Moszulban zsákmányolt harcászati-technikai eszközök, terepjárók és némi tüzérségi eszköz jelentette a felszerelésüket. Az oszlopok elején az IÁ módszerei szerint az öngyilkos robbantásra készülő eszközök voltak, mögöttük

⁴³ REUTER, Christoph: Az Iszlám Állam – A fekete hatalom és a terror stratégiái. Művelt Nép Könyvkiadó, Budapest, 2016. p. 358.

⁴⁴ REUTER, Christoph: Az Iszlám Állam – A fekete hatalom és a terror stratégiái. p. 358.

⁴⁵ THAMM, Berndt Georg: Terrorismus. Ein Handbuch über Täter und Opfer. Verlag Deutsche Polizeiliteratur, Hilden, 2002. p. 185.

közvetlenül a főerők. Jó logisztikai képességeik voltak a gyors lecsapásokra, műveletekre. Közel 50 000 ember szorult a hegyek közé. Próbáltak a kurdok, az amerikai különleges erők tenni a kimenekítésért, de a menekülttáborok vezetői által összegyűjtött autókön mindössze 15 000 embert sikerült evakuálni. A legnagyobb problémát a menekültek abban látták, hogy nagyon nehéz lesz együtt élni ezen a vidéken az ott élő más kisebbségekkel, hiszen ők is részt vettek az IÁ műveletében, őket támogatva. A nők helyzete szörnyűséges volt. Erőszak, rabszolgasors jellemezte életüket az IÁ fogságában. Erőszak, férjkeresés vagy az eladás várt rájuk.⁴⁶

Összegzés

Az al-Kaida terrorszervezet után, az Iszlám Állam lett a Közel-Kelet főnixje, ami olyan hatást váltott ki, egyrészt az iszlám világra, másrészt Európára, amelynek következményeit ma is a biztonsági dimenziók gyengülésén keresztül érezhetjük. A szervezet mint a főnixmadár felkelt és megújódott. Minden terrorista és militáns csoport kereste hozzá a kapcsolatot, akinek ez nem sikerült, főleg Európában, magányos elkövetőként, de az Iszlám Állam harcosaként tett hitvallást merénylete elkövetése előtt.

A küzdelem minden szintérré – harcászati, városok, beépített területek, média és a pszichológia – kiterjedt.

⁴⁶ REUTER, Christoph: Az Iszlám Állam – A fekete hatalom és a terror stratégiái. pp. 371–403.

A TERRORISTÁK KIVÁLASZTÁSÁNAK ÉS KIKÉPZÉSÉNEK PSZICHOLÓGIAI ASPEKTUSAI (Túri Viktória)

*„A test átkozottul erős!
A lélek az, ami gyenge, és mindig alulmarad.”⁴⁷*

John Vermeulen

Bevezetés. A terrorista lelke és motivációi

Az elmúlt években szinte nem telt el úgy hét, hogy ne hallottunk volna valamilyen terrorcselekményről, amelyet a világ különböző pontjain hajtottak végre terroristák. Robbantás tömegrendezvényeken, lövöldözés szerkesztőségekben, tömegbe hajtás autóval stb. Ez csak néhány módszer a széles repertoárból. Mi motiválja ezeket az embereket arra, hogy egy terrorista szervezet tagjaivá váljanak, és ártatlan embereket gyilkoljanak meg egy karácsonyi rendezvényen? Elmebeteg-e a terrorista? Hogyan zajlik a toborzásuk és a kiképzésük? Ebben a fejezetben ezekre a kérdésekre próbálok választ találni.

Kezdünk hozzászokni ahhoz, hogy a napi híradásokban egyre gyakrabban szerepel valamilyen terroresemény. A média sok információt eljuttat hozzánk, de európai szemmel még most sem vagyunk képesek megérteni az ilyen cselekmények mögött húzódó motivációkat. Miért lesz valaki öngyilkos ily módon? Miért robbantja fel magát, sőt, egyáltalán miért csatlakozik olyan szervezetekhez, ahol a foglyul ejtett embertársainkat élve égetik el? Ami nehezíti a terroristák és öngyilkos merénylők motivációinak és pszichéjének a vizsgálatát az a tény, hogy nem tudjuk őket a napi rutinjuk során kikérdezni, a kutatók nem lehetnek részesei egy terrorista szervezet mindennapjainak, természetes közegében tehát nem vizsgálható a terrorista, az öngyilkos merénylők pedig meghalnak az akciók során, így őket sem tudjuk utólag kikérdezni. Az ezzel kapcsolatos kutatások így arra alapoznak, hogy az öngyilkos merénylő családjával esetleg sikerül interjút készíteni (lásd Julia Juzik orosz újságíró, aki csecsen öngyilkos merénylők családtagjaival beszélgetett), vagy egy sikertelen merénylet után az elkövetőt elfogják és kikérdezik. Ez még így is kevés információ. Sokan azt gondolják, hogy a terroristák pszichopaták, szociopaták, elmebetegek, örültek stb. Sajnos azonban ezek a következtetések, feltételezések nem állják meg a helyüket. A terroristák sokszor ugyanolyan emberek, ugyanolyan „normális” emberek, mint bárki más. Ennek ellenére számos vizsgálat próbálta feltárni, hogy milyen lehet ezeknek az embereknek a pszichéje, illetve mi motiválja őket cselekedeteik végrehajtásában.

⁴⁷ Test és lélek. Citatum.
https://www.citatum.hu/cimke/test_es_lelek; letöltés: 2021.05.14.

Az agresszió kérdése

Érdemes lehet első körben a magyarázatokat az egyik legősibb ösztönünkben keresni, ami nem más, mint az agresszió. Az elmúlt évszázadok során rengeteg olyan erőszakos és agresszív eseménnyel kellett szembenéznie az emberiségnek (I., II. világháború, terrorista merényletek, 2001. szeptember 11. stb.), amelyre nem is gondoltunk volna. Az I. világháborúban közel 10 millió ember vesztette életét és 20 millió ember sérült meg. A II. világháborúban egyes számítások szerint 40–50 millióan haltak meg. Emberek követtek el emberek ellen olyan brutális támadást, kínzást, éheztetést, amelyben ennyien haltak meg. Ma már látjuk, hogy az emberi agresszió szinte nem ismer határokat. Szociálpszichológiai kísérletek azt is megmutatták, hogy pusztán laboratóriumi körülmények között is képesek vagyunk az embertársunknak halálos áramütést adni (Milgram kísérlet), vagy egy börtön körülményeket imitáló szituációban is képesek vagyunk bántani társainkat (Zimbardo börtönkísérlete), de erről a későbbiekben még lesz szó.

Érdekes és nem elhanyagolható tény az, hogy az állatvilágban nem találunk ilyen durva agresszióra példát. Éppen ezért az agresszióval foglalkozó kutatások már régóta foglalkoztatják nemcsak a pszichológusok, hanem a biológusok, szociológusok és etológusok fantáziáját is. De mit értünk pontosan agresszió alatt? Agresszió alatt összefoglalóan olyan viselkedésformákat értünk, amelynek célja vagy eredménye a másikkal való kár vagy sérelem okozása. Etológiai értelemben az agresszió fogalmát a következőképpen értelmezhetnénk: az egy fajhoz tartozó egyedek az erőforrás birtoklásáért küzdeni kezdenek egymással.⁴⁸ A Bartha-féle Pszichológiai Értelmező Szótár szerint az agresszió fogalma a következőképpen határozható meg: „*Támadó, erőszakos fellépés más személlyel szemben. Az analitikus irányzatok értelmezésében „más ember feletti hatalomra törő akarat”, illetve a halálösztön megnyilvánulása.*”⁴⁹

Az agresszió irányával, típusaival, kialakulásának okaival kapcsolatos kutatások közül ki kell emelnünk az agresszió irányával foglalkozókat, amely szerint az agresszió iránya háromféle lehet: irányulhat tárgyakra, emberekre, vagy önmagunkra. Az önmagunk ellen fordított agresszió és indulat, vagy más szóval az öndestrukció ezen formája a pszichológusokat leginkább foglalkoztató terület, amelyet sokszor figyelmen kívül hagyunk, pedig a különböző pszichoterápiák kapcsán a szakember sokszor találkozik ezzel a jelenséggel. Felmerülhet a kérdés, hogy például egy vallási okokból elkövetett öngyilkossági kísérlet ugyanígy sorolható-e ebbe a kategóriába, hiszen egy öngyilkos merénylet teljesen más motiváció mozgat, mint egy Európában élő, krízisben lévő és ezért meghalni akaró embert.⁵⁰

⁴⁸ CSÁNYI Vilmos: Agresszió az állatvilágban. Natura Kiadó, Budapest, 1986. p. 49.

⁴⁹ BARTHA Lajos: Pszichológiai értelmező szótár. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1981. p. 10.

⁵⁰ CSÁNYI Vilmos: Agresszió az állatvilágban.

Érdekességként említenénk meg, hogy bár az agresszió az állatvilágban is meglévő jelenség, általában a létfenntartáshoz kapcsolható, míg az emberi agresszióra ez csak ritkán jellemző. Az emberek esetében az agresszió már bonyolultabb fogalmat takar, hiszen mint ahogyan azt már a fentiekben említettük, nem mindegy annak iránya, illetve szándékossága. Felmerülhet egy fontos kérdés: ösztönszerű-e az agresszió?⁵¹ Rousseau A társadalmi szerződésben leírt elmélete szerint az ember alapvetően kedves jámbor lény, de a társadalom által létrehozott és magalkotott korlátok között nehezen találja helyét.⁵² Freud szerint azonban az emberrel együtt születik meg az Eros, az életösztön, illetve a Thanatos, vagyis a halálösztön. Freud elképzelése és elmélete alapján az agresszív törekvések tehát léteznek, ezért valamilyen formában a felszínre kell, hogy törjenek. Az a forma, amelyben az agresszió utat tör magának személyenként, személyiségenként eltérő. Van, aki sportban találja meg a feszültség levezetésének módját, van, aki a nevetésben, humorban. Freud elmélete szerint az agresszív törekvések háttérbe szorítása erőteljes érzelmi feszültséget generál az emberekben, tehát a feszültség levezetése egyfajta katartikus élménnyel is jár.⁵³ Az aszimmetrikus hadviselés pszichológiai háttere azonban jóval bonyolultabb, hiszen nem csupán Erosról és Thanatosról vagy létfenntartásról szól, hanem bonyolult szocializációs, vallási alapú, meggyőződésből elkövetett agresszív cselekedetéről van szó. Olyan emberek és csoportok destruktív cselekvéseiről beszélünk, akik pusztán vallási, ideológiai meggyőződésből, a médiát nagyon ügyesen felhasználva és azzal pánikot keltve nemcsak fizikai értelemben okoznak halált, hanem a túlélőkben is mély traumát hagynak a különböző videofelvételeken és újságcikkeken keresztül.

A háborúk, amelyek évszázadok óta együttjárnak az emberiség történetével, mennyire tekinthetők agresszív cselekedeteknek? Hiszen a harcoknak csak kis hányada robbant ki fajfenntartás vagy élelemszerzés céljából. Sokkal inkább a hatalomvágy és a terjeszkedés, területszerzés motiválta az uralkodókat vagy valamilyen vallási elképzelés ösztökélte őket arra, hogy háborút indítsanak a másik fél ellen. Azok a személyek, akik a háborúban harcolnak, vajon milyen motivációs bázissal rendelkeznek? Mi motiválja őket arra, hogy számukra ismeretlen embereket lemészároljanak. Itt merül fel a következő igen fontos kérdés: a neveltetés, a gyermekkori szocializáció, a vallás milyen szerepet töltenek be az agresszív viselkedésformák kialakulásánál?

Ha belegondolunk, az agresszió mindig jelen van az ember életében, már gyermekkorától fogva: a szocializáció folyamán a szülők számos akadályt és tiltást eszközölnek a gyermekükkel szemben, hogy a társadalmi elvárásoknak megfelelő felnőtt embert neveljenek belőle. Az agresszió tehát folyamatosan körülvesz bennünket, néha céltalanul lebeg mellettünk hétköznapjainkban. A vallás és az ennek kapcsán kialakult életmódbeli és kulturális különbségek szintén évszázadok óta jelen vannak mindennapjainkban. A vallásnak tehát ambivalens szerepe van a világ életében, hiszen próbálja oldani az előítéleteket és a vallási csoportok közti különbözőséget, mégis különböző csoportosulásokat teremt. Egyes elképzelések

⁵¹ ARONSON, Elliot: A társas lény. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2008. pp. 34–36.

⁵² ROUSSEAU, Jean-Jacques: Társadalmi szerződés. Phönix-Oravetz Kiadás, Budapest, 1947. p. 43.

⁵³ FREUD, Sigmund: A halálösztön és az életösztönök. Belső Egészség Kiadó, Budapest, 2011. p. 98.

szerint, ha nem lennének a Földön különböző vallások, megszűnnének az előítéletek és a vallási okokból elkövetett mézárások. A vallás nemcsak hit az azt gyakorló ember számára, hanem kultúrájuk alapját is képezi, meghatározva ezzel az életvitelt és a hétköznapot.⁵⁴

Az agresszió csoportosítása

Csányi Vilmos⁵⁵ szerint az állatvilágban fellelhető agressziótípusok némi módosítással az emberre is igazak lehetnek, de a létfenntartásért folytatott emberi agresszió igen ritka. Csányi a következőképpen csoportosítja az emberi agressziót:

1. Területvédő agresszió: ez a fajta agresszió a kutatások szerint már bölcsődében, illetve az óvodában is megfigyelhető körülbelül kétéves kortól létezik.
2. Tulajdon és birtokbavételi agresszió: másfél éves kor körül jelenik meg először, ilyenkor az agresszió még nyílt, a gyermek nem leplezi érzéseit.
3. Kívülállókkal, behatólókkal szembeni agresszió: minden ember az élete folyamán tartozik bizonyos csoportokhoz. Az adott csoport elképzeléseivel, normáival, működésével azonosulunk, egyetértünk, így azokat a személyeket, akik nem tartoznak a mi csoportunkhoz, kívülállónak ítéljük meg őket, és ha úgy érezzük, hogy veszélyeztetik a mi csoportunkat, agresszív érzéseket táplálunk irányukba.
4. Agresszió a csoportban, rangsorban való előrejutásért: bizonyos mértékben egészséges ambíciókat takar.
5. Frustrációs agresszió: ha valamilyen cselekedetünkben frusztrálva vagyunk, a frusztrációt okozó akadály leküzdése agresszív színezettel rendelkezik.
6. Behatóló/határkitapogató agresszió: az adott helyzetbe, környezetbe újonnan érkező személy exploráló agressziója.
7. Autóagresszió: az agresszió nemcsak tárgyak vagy személyek felé, tehát kifelé irányulhat, hanem befelé önmagunk ellen is. Ilyen például az, amikor a hatalom nélküli, cselekedeteiben akadályoztatva lévő személy tehetetlenségében önmagát kezdi emészteni.
8. Normatív, erkölcsi elv érvényesítő agresszió: minden közösség, csoport, társadalmi egység igyekszik a saját elképzeléseit és akaratát érvényesíteni.⁵⁶

⁵⁴ ALLPORT, Gordon: Az előítélet. Gondolat Kiadó, Budapest, 1977. p. 56.

⁵⁵ CSÁNYI Vilmos: Agresszió az állatvilágban. pp. 98–99.

⁵⁶ CSÁNYI Vilmos: Agresszió az állatvilágban. pp. 102–104.

Más perspektívából nézve az agresszióval kapcsolatos kutatásokat két nagy részre bonthatjuk: az egyik Freud elképzelése, amelyben az agressziót driveként értelmezi, tehát belső hajtóerőből, késztetésből fakadó tényező. Az agresszió mint a driveelméletek egyik alapja a frusztráció-agresszió hipotézis, amelynek értelmében, ha valamilyen cselekedetünkben akadályoztatva vagyunk, keletkezik egy agresszív drive, amely arra késztet bennünket, hogy az akadályt okozó személyt vagy tárgyat megsemmisítsük. Vagyis az agresszió egyfajta energia, amely egészen addig megmarad, amíg ki nem elégítjük. Ebből táplálkozik egy másik elmélet is, amely szerint, ha az agresszió egyfajta energia, akkor annak kielégítése katarzist is okoz. Kérdéses az, hogy ebben az agresszió-katarzisz teóriában az agresszor által elkövetett tett esetleges szörnyű következményei, a látvány, amelyet az erőszakos, agresszív viselkedésével okozott, mennyire fogják vissza az átélt katarzist. A másik kiemelkedő magyarázat az agresszív viselkedésre a szociális tanuláselmélet, amely Bandura nevéhez fűződik. E szerint az elmélet szerint az agresszív viselkedés nem más, mint egyszerű utánzás. A gyermek például látja szüleit, akik egyfolytában egymással vitatkoznak, majd az óvodában, iskolában ő is alkalmazza ezeket az otthon látott és tanult elemeket.⁵⁷

A szociális tanuláselméletre igen jó példa az az eset, amely pár évvel ezelőtt keringett az interneten. A videóban egy négyéves kislány anyukája robbanó szerkezetet erősít magára, majd búcsút vesz kislányától. Az édesanya, Reem Saleh al-Riyashit (†22) négy másik embert rántott magával a halálba, amikor felrobbantotta magát. A kicsi lány pedig azt mondja a videóban, hogy ő is követni fogja édesanyja példáját, akire nagyon büszke. Az emberi agresszió és erőszak tehát igen összetett mechanizmus, amelyben szerepe lehet a tanulásnak is, a gyermekkori szocializációs folyamatnak, valamint ösztöneinknek egyaránt. A terrorista szervezetek filozófiájához pedig tökéletesen illeszkedik az agresszió okozta félelemkeltés, amely súlyos döbbenetet vált ki a lakosságban

A rengeteg agresszív és megdöbbenítő rombolásokat látván, a kutatók a terroristák motivációinak és pszichéjének vizsgálatok próbáltak felállítani egy úgynevezett terrorista személyiségprofil. A gondolat onnan származott, hogy ha a terroristákat bűnözőknek tekintjük, akkor a bűnelkövetők személyiségprofilja alapján könnyebben rájuk lehet bukkanni ezzel is csökkentve a betoborzás kockázatát és megelőzni az esetleges terrorcselekményt.⁵⁸ Az FBI⁵⁹ elkészítette a tipikus sorozatgyilkos profilját, amely a következőket tartalmazza: a tipikus elkövető általában fiatal, 18 és 32 év közötti. Gyermekkorára jellemző volt a kései ágybavizelés, valamint az állatkínzás és gyújtogatás is megjelent náluk. Általában zaklatott családi háttérben nőttek fel, ezért a sorozatgyilkosok nagy része bizonyos fokú személyiségzavarral is küzd.⁶⁰ A kérdés pusztán annyi, hogy ez a profil alkalmazható-e terroristák esetében is? Míg a 80-as évek kutatásai azt boncolgatták és állították, hogy a terroristák elmebeteg, addig mára már tudjuk, hogy ez

⁵⁷ PATAKI Ferenc: Pedagógiai szociálpszichológia. Gondolat Kiadó, Budapest, 1976. p. 67.

⁵⁸ ZSIFKÓ Mariann: A terrorista profilja. p. 4.

http://old.biztonsagpolitika.hu/userfiles/file/PDF/zsifko_a_terrorista_profilja.pdf; letöltés: 2018.04.26.

⁵⁹ FBI – Federal Bureau of Investigation – Szövetségi Nyomozó Iroda.

⁶⁰ ZSIFKÓ Mariann: A terrorista profilja. p. 5.

egyáltalán nem így van, hiszen a terroristák képesek hosszú éveken át rejtőzködni és teljesen más életet élni egészen addig, ameddig nem aktiválják őket.⁶¹

A biológiai, neurológiai, élettani és anatómiai vizsgálatok

A kriminológiai kutatások egyik legizgalmasabb része a biológiai, neurológiai, élettani és anatómiai vizsgálatok, amelyek azt próbálták feltérképezni, hogy a terroristáknál fellelhető-e az átlagtól eltérő agyi aktivitás, agyterületi dominancia stb. A vizsgálatok az agresszióra való hajlamból indultak ki: a különböző hormonok és neurotranszmitterek arányait próbálták vizsgálni. Egyes vizsgálatok megállapították, hogy a bűnelkövetőknél kétszer-háromszor gyakrabban fordul elő az endokrin mirigyek megbetegedése: például a mellékvesekéreg túlműködése miatt kialakult Cushing-szindróma és a pajzsmirigyhez köthető hipertireózis vagy más néven golyva gyakran jár együtt például obszesszív-kompulzív magatartással.⁶² A hormonok közül a tesztoszteron és az androgén hormonok felelnek az agresszívabb viselkedés kialakulásáért: a tartósan magas tesztoszteronszint csökkenti a szociális integrációra és kooperációra való hajlamot.⁶³

A neurotranszmittereket érintő kutatások a szerotoninra, a dopaminra és a norepinephrinekre terjedtek ki. A szerotonin köztudottan felel a boldogságunkért, a jó kedvéért, azért, hogy szorongásmentesebben éljük a hétköznapijainkat. Az alacsony szerotonin szint fokozza a negatív gondolatokat és azok eluralkodását a személyen. Megállapították azt is, hogy a magas dopamin szinttel rendelkező egyének sokkal inkább keresik a szenzoros ingereket, veszélyes helyzeteket, mint társaik. Az alacsony szerotonin szint, a magas dopamin szint, valamint a norepinephrinek kiegyensúlyozatlansága antiszociális viselkedéshez vezethet.⁶⁴

A terroristák személyiségének vizsgálata

A terroristák személyiségének vizsgálatakor is több irányzat keletkezett. A pszichoanalitikus kutatások egyik irányvonala a nárcizmust állítja a középpontba. A nárcisztikus személyiség első látásra grandiózus és elsőprő, az ilyen személyek gyakran bejáratosak jó társaságokba és gyakran állnak a figyelem középpontjában. Az ilyen emberek túlzott jelentőséget tulajdonítanak saját énjüknek, eltúlozzák saját képességeiket és tehetségüket. Jó megjelenésűek és elsőre elbűvölő személyiségnek tűnnek. Nekik még a problémáik is speciálisak és ezeket csak különleges emberekkel tudják megosztani és megbeszélni. Sokszor tűnnek beképzeltnek és arrogánsak. Karizmatikus személyiségük kiváló lehet toborzásra. De mi húzódik valójában az ilyen személyiség háttérében?

⁶¹ PÓCZIK Szilveszter: A terrorizmus biológiai és pszichológiai elméletei. Világosság, 2007/5. szám. p. 22. <http://www.vilagosság.hu/pdf/20070815112115.pdf>; letöltés: 2018.04.26.

⁶² PÓCZIK Szilveszter: A terrorizmus biológiai és pszichológiai elméletei. p. 24.

⁶³ PÓCZIK Szilveszter: A terrorizmus biológiai és pszichológiai elméletei. p. 30.

⁶⁴ PÓCZIK Szilveszter: A terrorizmus biológiai és pszichológiai elméletei. p. 30.

A narcisztikus embereket általában kora gyermekkorukban éri sérülés, amely az egészséges énkép kialakulását gátolja. A szülők általában rideg és elutasító légkörben nevelték gyermeküket, akikkel azt éreztették, hogy semmire sem jó, bármit is tesz, mindenre alkalmatlan. Bárminemű kritikára, tiszteletlenségre túlérzékenyen, időnként dühkitöréssel reagálnak.⁶⁵ Az empátia minden csírája hiányzik belőlük, így valóban magyarázat lehet a terrorista személyiségre. Az őt ért igazságtalanságokat agresszív cselekedetekkel próbálja levezetni és kompenzálni. Az instabil énkép pedig azzal győzködi, sőt gyógyítja önmagát, hogy az áldozat szerepéből (aki gyermekkorában megaláztak és meggyötörték) átvált a morális elvek mentén cselekvő agresszor szerepébe.⁶⁶ Az elmélet tehát inkább gyermekkori traumákra épít, de bizonyos kutatások a felnőttkori traumákat is hangsúlyozzák, mint például a börtönben eltöltött évek, amelyek hozzájárulhatnak a szélsőséges magatartásformák felvételéhez.

Az 1980-as években végeztek egy kutatást, amelynek eredményeként a CIA⁶⁷ egyik elemzője arra a következtetésre jutott, hogy a terroristák mindenféleképpen patológiás személyiségek és két típusuk létezik:⁶⁸

1. Anarchista típus: gyakran szenvedett el bántalmazást a szülei részéről, ezért gyűlöletet érez szülei iránt.
2. Nacionalista típus: a szüleit, családját ért igazságtalanságokat próbálja megtorolni a külső, családon kívüli világban.

Más kutatás is azt hangsúlyozza, hogy a gyermekkorban elszenvedett traumák, illetve a serdülőkori érzelmileg alapvetően is kiegyensúlyozatlan időszakban lévő fiatalok jobban bevonhatók egy terrorista szervezet életébe. Meghatározó lehet tehát:

– „A személyiségfejlődés további irányát meghatározó súlyos pszichés behatás gyermekkorban, ami a normális érzelmi fejlődést megakadályozza (sok terroristánál ez a szülők erőszakos halála, amit súlyosbít az, ha a gyermek személyesen éli meg szerettei elvesztését);

– serdülőkorban (a 10 és 14 éves kor közötti időszakban) az érzelmileg könnyen befolyásolható és tartást, elismerést kereső egyén – aki gyermekora traumatikus élménye miatt úgynevezett „személyiségdeficitben” szenved – külső hatásra egy számára katartikus megvilágosodást jelentő, valamint életének értelmet adó eszméhez csatlakozik;

– az így fejlődő személyiség súlyos konfliktusokkal terhelt társadalomban nő fel, ahol a közösség érdekeinek érvényesítésére alkalmazott eszközök rendszerében az erőszak jelen van.”⁶⁹

⁶⁵ COMER, Ronald J.: A lélek betegségei. Osiris Kiadó, Budapest, 2005. pp. 62–64.

⁶⁶ PÓCZIK Szilveszter: A terrorizmus biológiai és pszichológiai elméletei. p. 32.

⁶⁷ CIA – Central Intelligence Agency – Központi Hírszerző Ügynökség.

⁶⁸ PÓCZIK Szilveszter: A terrorizmus biológiai és pszichológiai elméletei. p. 32.

⁶⁹ TÚTTÓ Szabolcs: Az öngyilkos terrorizmus stratégiai jelentősége, személyiség-lélektani háttere és szociológiai vonatkozásai. Hadtudományi Szemle, 1. évfolyam 3. szám, 2008. p. 77.
http://epa.oszk.hu/02400/02463/00003/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2008_3_072-086.pdf;
 letöltés: 2018.04.04.

A terroristák motivációi

A terrorista szervezetbe jelentkezőknél azonban nemcsak a személyiséget érdemes vizsgálni, hanem a motivációkat is:⁷⁰

- fontos az aktív cselekvés lehetősége;
- a valahová tartozás igénye;
- egyfajta társadalmi státusz elérése;
- anyagi jutalom;
- a feltételezett igazságtalanság elleni küzdelem és az erkölcsi rend helyreállítása.
- identitáskeresés, amelyhez egy erős csoport és egy karizmatikus vezető hozzájárulhat;
- bosszú, szegény, az elvesztett saját, vagy a család becsületének visszaszerzése.

Ha az eddig leírtakat vesszük figyelembe, igazából csak találgatunk, hogy van-e pszichopatológiai háttere a terrorizmusra való hajlamnak, de egyelőre azt látjuk, hogy klinikai értelemben a terroristák nem elmebetegek. Sőt ezek a szervezetek inkább el is kerülnek a mentálisan beteg személyeket, mert alkalmazásuk és bevetésük igen kockázatos. Az előre megtervezett terrorakciók végrehajtásához szükséges egyfajta pszichés stabilitás, kitartás és szakmai rátermettség is. Kifejezetten olyan embereket keresnek, akik jártasak az internet világában és jól tudják használni a különböző közösségi oldalakat is.⁷¹ Alapvetően nem tudunk felállítani tipikus terrorista profilt, de ami elmondható, hogy fiatal, 18–25 éves, általában nőtlen, nagyvárosi, felső vagy középosztálybeli, felsőoktatásban tanult vagy tanuló férfiak lesznek a terrorista csoportok tagjai. Nyilván az alacsonyabb pszichikai fejlettségi szinttel rendelkezőknek biztonságot adhat egy ilyen szervezethez való csatlakozás, de azok is könnyebben bevonhatók, akik zárt, szigorú normák között nevelkedtek, ahol a szülők a nevelés eszközeként főként a büntetést alkalmazták.⁷²

Továbbra is nyitva marad azonban két kérdés: mi motiválja akkor ezeket a fiatalokat, hogy csatlakozzanak egy ilyen szervezethez és az öngyilkos merénylők motivációi miben gyökereznek?

⁷⁰ PÓCZIK Szilveszter: A terrorizmus biológiai és pszichológiai elméletei. p. 34.

⁷¹ ZSIFKÓ Mariann: A terrorista profilja. p. 9.

⁷² BOLGÁR Judit – SZTERNÁK György: A terrorizmus társadalmi és személyiség-lélektani háttere. <http://docplayer.hu/23966122-A-terrorizmus-tarsadalmi-es-szemelyiseg-lelektani-hattere.html>; letöltés: 2021.04.23.

Toborzás és kiképzés

Fontos kérdés az, hogy hogyan történik a terroristák és az öngyilkos merénylők toborzása és kiképzése. A kutatások szerint a terrorista szervezetekhez való csatlakozás motivációi igen széles spektrumon mozognak: szegény, szerelem, meggyőződés, vallási fanatizmus, megalázottság, a becsület visszaszerzése, vagy egyszerűen nincs más választás, például a női terroristák esetén. A különböző terrorszervezetek toborzói profi szinten űzik a beszervezést. A toborzók célcsoportja korosztályok szerint könnyen beazonosítható, általában a húsz év körüli fiatalok a legfogékonyabbak. Gyakori még az árva gyerekek beszervezése például Palesztinában, míg Csecsenföldön a kislányokat már igen fiatalon eladják, választásuk tehát nincs, vagy egyéb erőszakos eszközökkel veszik rá őket a csatlakozásra. A stratégia folyamatosan igazodik a kor elvárásaihoz és szokásaihoz, mivel az emberek ebben az életkorban rendszerint egy eszmét keresnek, egy csoportot, amelyhez tartoznak. Ebben az időszakban a kamaszok érzelmiileg nagyon befolyásolhatók. Érdemes kicsit közelebbről megvizsgálnunk, hogy mi történik pontosan egy kamasz lelkében ilyenkor, mert ezzel érthetővé válik fogékonyaságuk a különböző szervezetek irányába. A hormonrendszer működésének beindulása élettanilag is okoz nehéz időszakokat a pubertás életében. Olyan kérdésekre keresik a választ, hogy mi lenne, ha ezt, vagy azt kipróbálnám, megcsinálnám, megvalósítanám stb. Kíváncsiak arra, hogy bizonyos problémákat képesek lennének-e megoldani. Kritikai képességük ebben az időszakban virágzik, amely rengeteg konfliktus forrása lehet. Ugyanakkor a szülői háttértámogatásra szükségük van. Ha ez hiányzik vagy nem tökéletes, jól jöhet egy csoportosulás, egy szervezet, ami segít nekik ebben.

Az eddig leírtakból jól körvonalazódik az, hogy a terrorista szervezetek mentálisan egészséges embereket keresnek, és ehhez igazították rendkívüli toborzó technikáikat. De mi történik a betoborzott emberekkel, hogyan formálják a kiválasztott, leendő, potenciális terroristákat? Noam Chomsky részletesen ír arról, hogy hogyan lehet embereket általánosságban manipulálni, amelyből néhány pontot érdemes lehet ebben a kontextusban is megemlíteni. Ebben fontos szerepe van például egy karizmatikus vezetőnek, akit szinte gondolkodás nélkül követnek hívei. Ez a karizmatikus, vagy politikai vezető megmentői szerepben is tetszeleg, aki egy szebb jövőt tud hozni vezetésével a világra. Ebből következik a másik nagyon fontos tény: el kell hitetni az emberekkel, hogy minden, ami jelenleg van, az rossz. Ha az aktuális generációnak nem is lesz jobb, de jobb lesz majd a gyermekeinknek. Mindehhez az szükséges, hogy az embereket elszigetelten, az érzelmeikre hatva „neveljék” a csatlakozás után. A terrorista szervezetek bizonyos esetekben ezt erősítik különböző drogokkal és testi bántalmazásokkal is. Kiemelt fontosságú még a nyájszellem erősítése is: az egyénben fel kell ébreszteni a szegény- és tehetetlenségérzetet, és alternatívaként tudatosítani kell az igazodási, csatlakozási kényszert. Az egyéniségeket nélkülöző nyájat mindig könnyebb irányítani, ellenőrizni és befolyásolni.⁷³

⁷³ CHOMSKY, Noam: Titkok, hazugságok, demokrácia – David Barsamian interjúkötete. Független Média Kiadó, Budapest, 2005. p. 76.

A nyájszellem és a konformitás vizsgálata már a múlt század közepén felkeltette a szociálpszichológusok érdeklődését, hiszen a II. világháború okozta mézárást és az azt övező döbbenet magyarázni kellett valamivel. Három ismert vizsgálat is említésre méltó lehet, amely segíthet jobban megérteni a terroristák kiképzését és személyiségük formálását. Az első ilyen kísérlet Solomon Asch nevéhez fűződő, úgynevezett „vonalas kísérlet”. 1955-ben végezte vizsgálatát, amelyben egy vonalat mutatott kísérleti alanyainak, akiknek az volt a feladata, hogy hasonlítsák össze a vonal hosszát három másik vonallal. A kísérletben természetesen voltak beavatott résztvevők is, akiknek a kísérleti személy előtt szándékosan rossz vonalát kellett kiválasztaniuk, amellyel nem egyenlő hosszúságú az eredeti, referencia vonal. A nem beavatott résztvevőknek tehát döntenie kellett: a csoportra hallgat, vagy a józan eszére. Az eredmény meglepő volt: a kísérletben résztvevők egyharmada engedett a csoportnyomásnak. Asch sokféle módon próbálta a kísérletet megismételni, például változtatta a beavatott csoport létszámát hol nagyobbra, hol kisebbre. Az eredmények azonban nem változtak. Asch az eredmények alapján több csoportra bontotta a kísérleti alanyokat, de a lényege talán az, hogy társas lények vagyunk, szükségünk van a pozitív visszajelzésre és elismerésre, ezért engedünk a csoport nyomásának.⁷⁴ A másik vizsgálat a világszerte elhíresült áramütéses vizsgálat, amely Stanley Milgram nevéhez fűződik. Az eredeti vizsgálatot 1961-ben végezte el az amerikai Yale Egyetem kutatója, három hónappal azután, hogy az egyik leghírhedtebb náci háborús bűnös, Adolf Eichmann pere lezajlott.⁷⁵ A második világháborút követő perek során gyakran hangzott el az a mondat, hogy „én csak parancsot teljesítettem”. Ez indította el annak az igényét, hogy pszichológusok megvizsgálják, hogy az emberek mennyire képesek behódolni a hatalomnak, a tekintélynek. A hatalomnak való engedelmesség tényleg képes-e az emberből szörnyet kreálni?

Ennek kiderítésére önkénteseket toborzott, akiknek a kísérlet vezetője azt az utasítást adta, hogy „tanárokként” rossz válasz esetén egyre erősödő áramütésekkel büntessenek egy elzárt szobában lévő személyt, akit hallanak ugyan, de látni nem látnak. A szenvedő alany természetesen nem kapott ténylegesen áramütést, neki csak el kellett játszania a fájdalmat. A kísérleti alanyok azonban ezt nem tudták, ők abban a hiszemben nyomták meg az áramütést adó gombot, hogy azzal tényleg ártanak a másik szobában ülőnek. A kísérleti személyek előtt egy olyan készülék volt, amely különböző erősségű áramütést adott a beépített személyeknek. A kísérleti alanyok tudták, hogy az adott gomb megnyomásával milyen sérüléseket és mekkora fájdalmat okozhatnak a másik személynek. Azt is tudták, hogy hány volt jelent halálos áramütést. Az eredmények borzasztóan elkésérítő képet adtak az emberi természetről: a kísérletben részt vevő 40 személy 65 százaléka vakon követte a kísérletvezető parancsát, és elment egészen a 450 voltos áramütés adásáig. Az sem zökkentette ki őket feladatukból, hogy közben a színész folyamatosan jajveszékelt és az életéért könyörgött. A kísérlet az egész világon óriási felháborodást váltott ki, éppen ezért sokan megismételték. Sajnos ugyanarra az eredményre jutottak.⁷⁶

⁷⁴ ARONSON, Elliot: A társas lény. p. 94.

⁷⁵ Megismételték minden idők egyik legijesztőbb kísérletét. Origo, 2017.03.16.
<http://www.origo.hu/tudomany/20170316-lengyelorszagban-is-elvegeztek-a-milgram-kiserletet.html>;
letöltés: 2018.04.11.

⁷⁶ ARONSON, Elliot: A társas lény. p. 112.

Végül még egy említésre méltó kísérlet: Zimbardo börtönkísérlete, amelyből filmet is készítettek. Fiatal egyetemistákat toboroztak egy olyan kísérletbe, ahol a személyek egy része két hétig börtönőr lett volna, másik része pedig két hétig fogvatartott. A kutatást az Amerikai Egyesült Államok Haditengerészete rendelte meg és finanszírozta. Magyarázatot kerestek arra, hogy a haditengerészet és a tengerészgyalogság börtöneiben miért van annyi összetűzés az őrk és a fogvatartottak között. Zimbardo és csapata azt az elméletüket próbálták kísérleti úton bizonyítani, miszerint mind a börtönőrök, mind a foglyok meghatározott viselkedésformákat vesznek fel, amelyek az adott körülmények között a szituáció romlásához vezetnek.

A résztvevőket alaposan megszárták: újsághirdetésen keresztül lehetett jelentkezni, majd vizsgálatok sora következett. Zimbardoék a tesztek alapján a legstabilabb, pszichésen és testileg is legegészségesebb embereket választották ki. A kísérletet azonban le kellett fűjni, mert a börtönőrt játszó kiválasztott emberek olyan erőteljesen bántalmazták társaikat, hogy sokan közülük a kísérlet után terápiára jártak.⁷⁷ Az elmúlt pár évben megjelent néhány cikk interneten ezen kísérletek (Milgram, Zimbardo) érvényességével kapcsolatban.

Ha kísérleti közegben ennyire brutálissá válik az ember, mit várhatunk tényleges, éles, valós szituációban? Az emberek egyharmada miért nem merte felvállalni a véleményét a vonalas kísérletben? Az emberek 65 százaléka miért ölte meg áramütéssel embertársát? A börtönőr szerepet játszókat miért bántalmazták társaikat? Ahogy azt már Hobbes óta tudjuk: „homo homini lupus” vagyis embernek farkasa.

Összegzés

A terroristákról tehát továbbra sem mondhatjuk el, hogy elmebetegnek lennének, hiszen a hosszú évekig tartó bujkálás, a szakmai-műszaki ismeretek, alvó cellaként a közösségbe való beilleszkedés és a türelem képessége arra, hogy aktiválják őket, egy pszichésen instabil embernek nem feltétlenül sikerülne, hiszen betegségével csak felhívna magára a figyelmet. Nagy problémát jelent, hogy a terrorista csoportok toborzó startégiái egyre tökéletesebbek lesznek és a közösségi médiát is felhasználva egyre precízebben találják meg a bevonható emberek körét. Természetesen egyes vizsgálatok beszámolnak arról is, hogy nem mindenki marad a terrorista csoport tagja, akadnak elhagyók is, akik rájönnek arra, hogy nem azt kapják, amit ígértek nekik. De ez a ritkább. A 21. század legnagyobb kihívásai között ezért továbbra is ott szerepel a terrorizmus felszámolása és megelőzése.

⁷⁷ ARONSON, Elliot: A társas lény. pp. 114–116.

A NŐI TERRORISTÁK PSZICHOLÓGIAI JELLEMZŐI (Túri Viktória)

Bevezetés

A terrorista szervezetek filozófiájához tökéletesen illeszkedik a félelemkeltés, a legsúlyosabb döbbenet kiváltása a lakosságban. A terrorista szervezetek tehát a még nagyobb döbbenet elérése érdekében egyre gyakrabban alkalmaznak nőket az öngyilkos merényletek végrehajtásához: sokkolják a közvéleményt, a figyelem középpontjába pedig a terrorszervezetek kerülnek, ráadásul hosszabb ideig foglalkozik egy női merénylettel a média is, mint egy férfival, hiszen a női terrorista mindennapi észlelésünkötől és világnézetünkötől eltérő dolgot takar. Nyugati világképünkkel még ma is nehéz elképzelni a nőket terrorista szerepben. Nehezen tudjuk elképzelni és elfogadni azt, hogy egy nő, aki a mi európai nézeteink szerint gyermeket nevel, háztartást vezet és reggelit készít a gyerekeinek az iskolába, fegyvert fog, és embereket öl.

Ahhoz, hogy kicsit közelebb kerüljünk a női terroristák/terrorizmus lélektanához, fontos megvizsgálni egy-két elhíresült terrorista nő életét és motivációit. Leila Khaled, Patty Hearst, Muriel Degauque, Sally Jones, Ulrike Meinhof, Iratxe Sorzabal Izaskun, Lesaca, Itziar Fernandez, Oihana De Cerain, Oihana Marin csak néhány név a sok közül.

Elsőként érdemes megemlítenünk Leila Khaled nevét, aki 1969-ben térítette el a TWA 840-es athéni járatát. Az akcióban szerencsére nem sérült meg senki, mivel Khaled csak a szülővárosát, Haifát szerette volna megnézni még egyszer, utoljára. Az akció után elfogták és letartóztatták, de később egy fogolycsere program keretében kiadták hazájának. A médianak köszönhetően az arca világszerte ismertté vált, ezért Khaled számos (egyek források szerint 6) plasztikai műtéten is átesett, hogy a későbbiekben nyugalomban tudjon élni.⁷⁸

Patty Hearst, Randolph Hearst milliárdos lánya, akit a Szimbiozis Felszabadító Hadsereg 1974-ben rabolt el az egyetemről, ahová járt. Apjától egymillió dollár értékű élelmet kértek és azt, hogy ezt ossza szét a szegények között. A szülők lányuk elrablása után nem sokkal kaptak egy magnószalagot, amelyen Patty a következőt közölte szüleivel: „Döntöttem, velük maradok és harcolok.” Patty később lövöldözéses rablásba keveredett, amelyért öt év börtönt kapott, másfél év múlva azonban amnesztiában részesült. Férjhez ment a testőréhez, szült két gyereket, akik tinédzser koruk óta modellkednek.⁷⁹

⁷⁸ SCHMITT, Paula: Interview with Leila Khaled: 'BDS is effective, but it doesn't liberate land'. +972 Magazine, 2014.05.17.

<https://972mag.com/interview-with-leila-khaled-bds-is-effective-but-it-doesnt-liberate-land/91000/>;
letöltés: 2018.04.03.

⁷⁹ ALLPORT, Gordon: Az előítélet. p. 24.

FABIAN-WEBER, Nicole: See What Patty Hearst's Life Is Like Today: The Former 'Criminal' Has Come a Long Way. In Touch Weekly, 2017.12.03.

<http://www.intouchweekly.com/posts/patty-hearst-today-147639>; letöltés: 2018.04.14.

Muriel Degauque volt az első olyan európai nő, aki öngyilkos merényletet követett el az iszlám nevében. Belga származása és római katolikus neveltetése ellenére muszlim férfihoz ment feleségül. Férje hatására radikalizálódott. 2005-ben 38 éves volt, amikor öngyilkos autós merényletet hajtott végre egy amerikai konvoj ellen.⁸⁰

Pár évvel ezelőtt futótűzként terjedt a hír, hogy egy légitámadásban (meg nem erősített hírek szerint) meghalt Sally Jones, a brit fehér özvegy néven elhíresült terrorista nő 12 éves fiával együtt. Sally brit származása ellenére gyermeke születése után szakított annak édesapjával és beleszeretett a nála jóval fiatalabb Junaid Husszeinbe. Szíriába mentek, ahol a nő egy idő után öngyilkos merénylőket toborzott az Iszlám Államnak. Neve azért is vált ismertté, mert köztudott volt róla, hogy fiát, JoJot az Iszlám Államnak nevelte, igazi gyilkológépet faragott belőle már tizenéves korára. Több internetes portálon is megjelent az a fénykép, ahol a 10–12 éves gyermek fegyvert tart egy előtte térdelő férfi fejéhez.⁸¹

A fent említett terrorista nők csak néhányak azok közül, akik csatlakoztak valamelyik terrorszervezethez, támogatva annak munkáját akár toborzással, mint Sally Jones vagy öngyilkos merénylettel, mint Muriel Degauque.

A terrorszervezetekben tehát már viszonylag régóta alkalmaznak női terroristákat, akik a leírások szerint sokszor jóval kegyetlenebbek és indulatosabbak férfi társaiknál. Általában az öngyilkos merénylők, és ezen belül is a nők bevetése az ilyen jellegű műveletekben több szempontból is „logikus”.⁸²

1. Az öngyilkos merénylők alkalmazása olcsó.
2. A kiképzésükre szánt idő rövid.
3. Az öngyilkos merénylők egyszerű műveleteket hajtanak végre.
4. Rendkívül nagy pusztítást okoznak.
5. Nagyon komoly médiafigyelmet kap, főleg akkor, ha nő volt az elkövető. A különböző terrorista szervezetek pedig nagyon szeretik az effajta hírverést, hiszen addig is róluk beszél az egész világ.
6. Ha a merénylet sikeres volt, tehát nem gondolta meg magát a merénylő, akkor nincs lehetőség a kihallgatására. (Sokszor éppen emiatt távirányítással is fel lehet robbantani ezeket az „élő bombákat”.)

⁸⁰ SMITH, Craig S.: Raised as Catholic in Belgium, She Died as a Muslim Bomber. The New York Times, 2005.12.06.
https://www.nytimes.com/2005/12/06/world/europe/raised-as-catholic-in-belgium-she-died-as-a-muslim-bomber.html?_r=0; letöltés: 2018.04.14.

⁸¹ GILLMAN, Ollie: New picture emerges of British jihadist Sally Jones with partner and new-born baby taken ten years before she joined ISIS. Daily Mail, 2015.09.29.
<http://www.dailymail.co.uk/news/article-2753864/New-picture-emerges-British-jihadist-Sally-Jones-partner-new-born-baby-taken-ten-years-joined-ISIS.html>; letöltés: 2018.04.10.

⁸² KECSKÉS Tímea: A nők mint öngyilkos merénylők. Nemzet és Biztonság, 2009. április. p. 28.
http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/kecskes_timea-a_n_k_mint_ongyilkos_merenyl_k.pdf; letöltés: 2021.05.30.
BÉRES János: A nők és az öngyilkos-terrorizmus. Felderítő Szemle, VI. évfolyam 3. szám, 2007. pp. 18–19.
<https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/fsz/2007-3.pdf>; letöltés: 2021.05.10.

7. Az a pszichológiai sokk, amit egy női öngyilkos merénylő okoz, sokkal markánsabb és hosszabb távon hat.
8. A nők könnyebben félre tudják vezetni a biztonságra törekvő szakembereket: bő ruha, kismama álca stb.
9. A nőkkel szembeni sztereotípiák is helyzeti előnyt jelentenek: a nők gyengék és védtelenek.
10. A női elkövetők növelik a férfi jelentkezők számát a szervezetbe, ösztönzően hat rájuk.

A nők terrorista akciókban történő alkalmazásáról ismert terrorszervezet volt a Baader-Meinhof csoport,⁸³ az ETA⁸⁴ és az IRA⁸⁵ terrorszervezetek csoportjai.

⁸³ A csoportot jól jellemzi az idézet: „A városi gerilla akciói sohasem, sohasem irányulnak a nép ellen. Azok mindig az imperialista apparátus elleni akciók. A városi gerilla az állam terrorizmusa ellen harcol.” A Vörös Hadsereg Frakció (németül Rote-Armee-Fraktion, röviden RAF; ugyancsak ismert, mint Baader-Meinhof csoport) egy radikális baloldali politikai csoport. Alapítói Andreas Baader, Gudrun Ensslin, Horst Mahler, Irmgard Möller és Ulrike Meinhof voltak. A szervezet alapja az 1967–1968-as német egyetemi forrongásokhoz kötődik. A szervezet tüntetéseit a német társadalom érdektelenségébe ütközték, amelyeket a rendőrség erőszakos eszközökkel feloszlatta. Radikalizációjuk áruházak felgyújtásától, katonai célpontok elleni merényletekig terjedtek. Leghírhedtebb merényletük, amelynek hatását már az akkori média is sokszerűen közölte, Hanns-Martin Schleyer, a Német Munkaadók Szövetsége elnökének meggyilkolása volt 1977 őszén. 1970. május 14-én részt vett Andreas Baader kiszabadításában. Ez az akció jelentette a Vörös Hadsereg Frakció megalakulását, ahol 1973 februárjáig tartották fogva, környezetétől teljesen elszigetelve. Meinhof ennek ellenére sikeresen kijuttatta „Brief aus dem Toten Trakt” című írását a cellából, amely kiváltotta a közvélemény rokonszenvét. 1976. május 9-én a börtön munkatársa a 719-es cellában az ablakrácsra felakasztva találta Meinhofot.

MEINHOF, Ulrike: Zu den Wirkungen des Toten Trakts. Social History Portal. <https://socialhistoryportal.org/raf/text/307155>; letöltés: 2021.05.14.

⁸⁴ ETA – Euskadi ta Askatasuna – Baszkföld és Szabadság. A szervezet Baszkföld szabaddá tételét tűzte a zászlajára. Hosszú ideje folyó harcában az jelentette az első komolyabb akadályt, hogy az 1984-ig a franciaországi területek, amelyeket menedékkül használtak, a spanyol-francia rendőri együttműködés miatt nem voltak biztonságosak. Baszk iparmágnásokat raboltak el, a kisebb ipari vállalkozóktól pedig forradalmi adót követeltek, így társadalmi támogatásuk csökkent. Az ETA terrorszervezet is jól jellemezhető a Porta-féle modell alapján. A kezdeti legális kulturális autonómiáért folytatott küzdelemtől eljutott az illegális erőszakszervezetig. Ebben a szervezetben a nők 2000-ig valószínűleg nem kaphattak nagyobb szerepet a műveletek támogatásán túl. Több elemző szerint ezután már vezető tisztségeket is ők töltöttek be. A hölgyeket nevesítették is a Palma de Mallorcai merénylet után: Iratxe Sorzabal 37, Izaskun Lesaca 34, Itziar Fernandez 26, Oihana De Cerain 32, Oihana Marin 32 évesek.

DALY, Emma: Eta women emerge as top guns terror war. The Guardian, 2000.09.24. <http://www.guardian.co.uk/world/2000/sep/24/spain.theobserver>; letöltés: 2011.03.31.

PHILLIPS, Martin: Women bringing terror to Spain. The Sun, 2009.08.11. <https://web.archive.org/web/20090814164458/http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/features/2581091/The-women-in-ETA-bringing-terror-to-Spain.html>; letöltés: 2021.03.31.

⁸⁵ Az IRA (Irish Republican Army – Ír Köztársasági Hadsereg) hosszú távra visszatekintő szervezet a terrorcsoportok között. Az IRA (1922-1969) szervezetet az Egyesült Királyságban illegális terrorszervezetként tartották számon. Az Amerikai Egyesült Államokban sem tartották terrorszervezetnek az IRA-t. 2005. július 28-án az IRA vezetőtanácsa (nemzetközi meglepetésre) bejelentette, hogy felhagy fegyveres akcióival, feloszlítja katonai szárnyát és ezentúl „kizárólag békés módszerekkel, tisztán politikai úton és demokratikus programok révén akar küzdeni politikai célkitűzéseik megvalósításáért.”

CLARKE, Eoin: Women and Irish Republicanism 1914–1974. <https://web.archive.org/web/20071212003138/http://searchwarp.com/swa54344.htm>; letöltés: 2018.03.31.

A csecsenöldi női öngyilkos-terrorizmus jellemzői

A közel két évszázadra visszaeredeztethető orosz–csecsen⁸⁶ háború alapját az váltotta ki, hogy a csecsen nép szeretett volna Oroszországtól függetlenné válni. A szovjet (orosz) időköt jellemző kitelepítések, illetve az elnyomás és megtorlás politikája 1991 és 2006 között két orosz–csecsen háborúba torkollott. A szinte Dávid-Góliát képet szimbolizáló orosz hadigépezettel szembeszálló csecsenek egyetlen lehetséges válasza az aszimmetrikus hadviselési módszerek alkalmazása volt. Az oroszok egyre durvuló eszközei és módszerei pedig a csecsen terrorizmus kiteljesedéséhez vezettek. A nők ekkor kaptak nagyobb szerepet a különböző terroristaakciók lebonyolításában. Bár nők már az 1994–1996 közötti első csecsen háborúban is részt vettek, az első női öngyilkos akcióra 2000 júniusában került sor: Khava Barayeva belevezetett egy robbanóanyaggal megrakott teherautót egy orosz katonai épületbe, a különleges erők állományába tartozó 27 orosz katona halálát okozva.⁸⁷ 2001 novemberében Elza Gazuyeva követte, aki férje halálát bosszulta meg. A későbbiekben a csecsen női terroristák számos egyéb öngyilkos akciót, például túszedést, robbantást hajtottak végre.⁸⁸

A csecsen női öngyilkos terroristáknak két fő csoportja vált ismertté:⁸⁹

Az első csoportba az úgynevezett „zombik” kategóriát sorolhatjuk. Közéjük tartoznak azok az elnyomott muszlim nők, akiket csecsen férfiak lelki vagy fizikai erőszakkal, zsarolással kényszerítettek öngyilkos akció végrehajtására, de ide sorolhatók a drogfogyasztó vagy alacsony mentális képességekkel rendelkező, befolyásolható nők is.

A másik részleg a „fekete özvegyek” csoportja. Ők azok a szerencsétlenül járt nők, akik korábban elveszítették valamelyik hozzátartozójukat, s ez készítette őket arra, hogy a szervezet részévé váljanak. Ők tehát tudatosan vállalták az öngyilkos akciókat.⁹⁰

A nők szerepe a palesztin terrorszervezetekben

A hosszú történelmi múltra visszatekintő palesztin–izraeli viszony már az 1960-as évek végére feltartóztathatatlanul terrorizmusba csapott át. Az 1960-as évek elején megalakult el-Fatah és a Jasszer Arafat köré csoportosuló „fedajinok” („a magukat feláldozó emberek”) kezdetől fogva vonakodva vontak be nőket a terrorista akciók végrehajtásába. Valójában az arab világban a mai napig nem lezárt kérdés a nők „szent háborúban” (dzsihád) való részvételének létjogosultsága. Míg az iszlám vallás is tiltja az öngyilkosságot, addig a mártírrá válás megengedett.

⁸⁶ BÉRES János: A nők és az öngyilkos-terrorizmus. pp. 17–19.

⁸⁷ BÉRES János: A nők és az öngyilkos-terrorizmus. p. 18.

⁸⁸ BÉRES János: A nők és az öngyilkos-terrorizmus. p. 18.

⁸⁹ BÉRES János: A nők és az öngyilkos-terrorizmus. pp. 18–19.

⁹⁰ BÉRES János: A nők és az öngyilkos-terrorizmus. pp. 18–19.

A nők legfontosabb szerepe a radikális iszlám hívők többségének szemében még ma is az, hogy életet adjanak a harcosoknak, és forradalmi környezetben, harcra neveljék őket, valamint támogassák a szervezet logisztikai, műveleti tevékenységét.⁹¹

A vallási vezetők állásfoglalása viszont egyértelmű volt az első női öngyilkos akciót követően. Az Al-Aksza Mártírjainak Brigádjai csoportjába tartozó 28 éves Wafa Idris hátizsákjába rejtett bombát robbantott fel 2002 januárjában Jeruzsálemben. Egy embert megölt és közel százat megsebesített.⁹² A kairói Azhar Egyetem, amely a világ szunnita vallási közösségének legelismertebb vallási vezetői helye a következő kinyilatkoztatást tette: *„az, aki felrobbantja magát és vele együtt ellenségeit, mártírrá válik.”*⁹³ A vallási állásfoglalás (fatva) azonban megszorításokat is tartalmaz: csak az lehet mártír, aki direkt cselekedetet hajt végre, és nem lehet nem harcoló nőt, gyerekeket és öregeket felrobbantani. Ezt követően számos vallási vezető fejtette ki állásfoglalását, és egyre inkább a „mártírság legfelsőbb formájának” nevezték az öngyilkos merényletet. Muhammed al-Ghazali, a következőképpen fogalmazott: *„Ha csatába megyek, nem tudom visszatérek-e, meghalok-e. Aki ellen vonulok és őt a levegőbe robbantom, ez a mártírság legfelsőbb formája.”*⁹⁴ Hasonlóan fogalmazott Abdel Rahman Al-Adawi a kairói egyetem iszlám jog szakértője: *„Egy izraeli agresszióval van dolgunk, ahol a palesztinokat kiéheztetik, nőket, öregeket, gyerekeket ölnek, házakat rombolnak le. Emiatt az ellenállás minden formája legitim, ahogy a sharija (iszlám jog) tanítja.”* Ibrahim sejk, a kairói egyetem iszlám társadalomtudományok vezetője szerint: *„A nő öngyilkos merénylete önvédelemi cselekedet, az istenhez vezető úton.”*⁹⁵

A palesztin női öngyilkos-terrorizmus jellemzői

A palesztin terrorista csoportok függetlenül az egalitáriánus ideológiájuktól megosztottak az öngyilkos női terroristák „felhasználása” kérdésében. Alapvetően két fő okra van szükség ahhoz, hogy elfogadják a női jelentkezőt: egyfelől kifejezett és saját kezdeményezésre van szükség a nő részéről, másrészt pedig akkor, ha az akció során taktikai szükségszerűségekből nő alkalmazása a célravezetőbb módszer.⁹⁶

Sri-Lanka területén a Tamil Tigrisek is fontos szerepet adtak az öngyilkos női terroristáknak műveleteikben.⁹⁷

⁹¹ BÉRES János: A nők és az öngyilkos-terrorizmus. p. 20.

⁹² BÉRES János: A nők és az öngyilkos-terrorizmus. p. 20.

⁹³ THAMM, Berndt Georg: Terrorismus. Ein Handbuch über Täter und Opfer. p. 97.

⁹⁴ THAMM, Berndt Georg: Terrorismus. Ein Handbuch über Täter und Opfer. p. 97.

⁹⁵ THAMM, Berndt Georg: Terrorismus. Ein Handbuch über Täter und Opfer. p. 97.

⁹⁶ BÉRES János: A nők és az öngyilkos-terrorizmus. pp. 20–22.

⁹⁷ Az egykori Ceylon két jelentősebb népessége – a buddhista szingalézok és a hindu tamilok – közötti ellentét régi keletű, aminek történelmi, etnikai és vallási gyökerei egyaránt erősek. A 17 milliós Srí Lanka 74%-os szingaléz többsége a történelem folyamán, de különösen a 20. században számos olyan elnyomó intézkedést vezetett be a hindu és muszlim vallású tamil kisebbség ellen, ami az 1970-es évek elejére egy tamil szervezet, a Tamil Eelam Felszabadító Tigrisei (LTTE) létrejöttét eredményezte. 1983-tól kezdve, a palesztin tapasztalatokat felhasználva tovább korszerűsítették eljárásaikat. Az LTTE-n belül „Fekete Tigrisek” elnevezéssel külön „öngyilkos részleget” hoztak létre. A nők felkészítésére kezdetben nagy hatással volt a libanoni és a palesztin példa, később azonban a tamil körülményekhez igazodtak.

A kurd kérdés és a nők szerepe

A PKK⁹⁸ szervezeti felépítése:

- Európában több mint félmillió kurd él, ebből 450 000 Németországban ezért az európai PKK centruma is ott volt (Kölnben).
- A PKK aktivisták száma ezen a részen 1990 első felében 5000 fő körüli volt, ami 1995-re 8900 főre duzzadt.
- Ugyanebben az időintervallumban a merényletek száma is nőtt a térségben 152-ről 200-ra.
- Az 1990-es években Németország mellékhadszínként szolgált.
- A 16 évig tartó kurd–török háború 1999 februárjában ért véget.
- 32 853 rendkívüli eseménynél 5555 tagja a biztonsági erőknek elesett és 11 168 megsebesült.
- A támadások során 5302-en a civil lakosság közül meghaltak, 5877-en megsérültek.
- A terroristáknál a veszteség összesen közel 35 384 főre tehető, ebből 23 938 halott, 749 sebesült, 8693 életben hagyott és 2304-en megadták magukat.
- 3000 falu vált elnéptelenedetté, az elűzött kurdok száma 4 és 5 millió fő közé tehető.⁹⁹

Ami a kurd kérdést illeti, számos változáson kellett, hogy átmenjen a szervezet, főleg a nagyobb migrációs események után. Miután a nyugati társadalmakban a kurdok letelepedtek, a viszonylagos jólét ellenére sem adták fel céljaikat. A Porta-féle modell itt is tetten érhető, hiszen a legális struktúráktól (egyetemisták-, nők szövetsége stb.) eljutottak az illegális struktúrák szerepkörbe. Nagy számuk miatt földrajzi értelemben óriási területen találhatóak, nagyon nagy mozgósító erővel rendelkeznek. A nyugati társadalomban a nők szerepe még inkább kettős képet mutat. A muszlim vallást követő nő itt szembesül az „ördögi” nyugat minden kihívásával, de tradicionális, kulturális és főként vallási okok miatt ez csak erősíti azt a folyamatot, amelyet a szakértők „párhuzamos társadalomnak” neveznek.

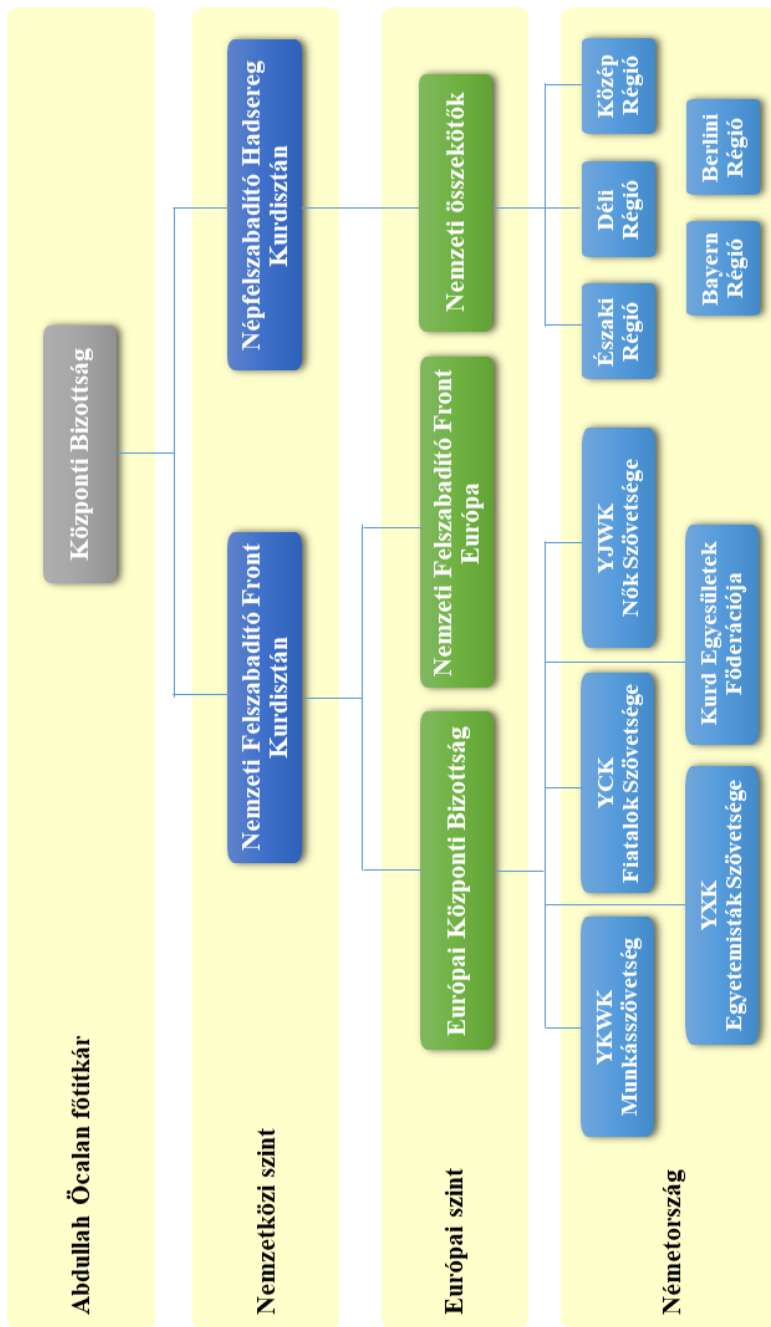
A tamil nacionalizmus célirányosan ötvöződött a hindu tradíciókkal, amelyben az élet eldobásának, az önfeláldozásnak komoly hagyományai vannak. Ebben a világban túljelentkezés van, a szervezet hosszan kiképezheti, válogathatja a jelöltek tehetségét, megbízhatóságát.

BÉRES János: A nők és az öngyilkos-terrorizmus. pp. 19–20.

⁹⁸ PKK – Partiya Karkerên Kurdistan – Kurd Munkáspárt. 1978-ban alapították, célja a nemzet felszabadítása fegyveres harccal.

THAMM, Berndt Georg: Terrorismus. Ein Handbuch über Täter und Opfer. pp. 189–192.

⁹⁹ THAMM, Berndt Georg: Terrorismus. Ein Handbuch über Täter und Opfer. pp. 189–192.

7. ábra. A PKK szervezeti felépítése 1995/1996¹⁰⁰

¹⁰⁰ THAMM, Berndt Georg: Terrorismus. Ein Handbuch über Täter und Opfer. p. 192.

A radikalizációs modell megalkotása Donatella della Porta olasz szociológus nevéhez fűződik, aki a társadalmi mozgalmakat és a földalatti szervezetek létrejöttének sajátosságait elemezte. Elmélete szerint egy társadalmi mozgalom továbbfejlődése alapvetően az adott ország politikai lehetőség-struktúrájának a függvénye: a nem orvosolt sérelmekről, a nem megfelelően kezelt érdekektől az erőszakos eszközök alkalmazásán keresztül eljutunk egészen a terrorizmusig.¹⁰¹

A Donatella della Porta-féle ábra szerint az alábbi folyamat jellemezhető:

8. ábra. A Porta-féle modell¹⁰²

A nyugaton letelepedett muszlim hívők nem veszik fel a befogadó társadalom nyelvét, kultúráját, vallásuk megváltoztatásáról pedig szó sem lehet. Így például Németországban a nagyszámban egy helyen letelepedők külön diaszpórát alkotnak, s ezeken a helyeken belül építik ki szervezeteiket. Nagy előnyt jelent továbbá az is, hogy itt lehetőség nyílik arra, hogy a radikális elemek pihenjenek, felkészüljenek, továbbá arra is, hogy az „alvó cellák” rejtőzködjenek. A nők szerepét ketté kell választani a fegyveres harc időszakára: amikor fegyverrel, öngyilkos merényletekkel támadták a török hadsereg erőit, illetve amikor a Nyugat-Európában letelepedett struktúrák szereplői. Míg az IRA-nál azt láthattuk, hogy a történelem folyamán a támogató, propaganda szerepből a frontvonalba jutottak el, addig ez a folyamat a kurd nőknél fordított. A szervezett fegyveres harctól, az öngyilkos merényletektől a letelepedés után, alkalmazkodva a helyi körülményekhez, a tiltakozások, tömegdemonstrációk szervezése, a radikálisok bújtatása, felkészítése, támogatása került előtérbe. Fontos kérdés az, hogy hogyan történik az öngyilkos merényletők toborzása és kiképzése. Az egyéni sorsokon és a terrorista szervezeteken keresztül már látható az, hogy a terrorista szervezetekhez való csatlakozás motivációi igen széles spektrumon mozognak: szegénység, szerelem, vallási fanatizmus, megaláztatás, a becsület visszaszerzése, vagy egyszerűen nincs más választása a nőnek.

¹⁰¹ BÉRES János: Napjaink muszlim terrorizmusának gyökerei és visszaszorításának lehetőségei. Doktori (PhD) értekezés, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Budapest, 2008. p. 52. <https://docplayer.hu/2351658-Napjaink-muszlim-terrorizmusanak-gyokerei-es-visszaszoritasanak-lehetosegei.html>; letöltés: 2021.05.30.

¹⁰² BÉRES János: Napjaink muszlim terrorizmusának gyökerei és visszaszorításának lehetőségei. pp. 50–53.

A Boko Haram öngyilkos női terroristái¹⁰³

A csoport demográfiai profilja egyedülállónak tekinthető, ugyanis köztük lelhető fel legmagasabb számban a nőnemű és gyermekkorú elkövetők aránya. A Boko Haram öngyilkos merénylőinek megközelítőleg kétharmada nő, közülük pedig minden harmadik kiskorú.¹⁰⁴ Ennek kapcsán tudatos toborzási technikát dolgoztak ki. A vezetők rájöttek, hogy nők esetében kevesebb a gyanú, kifejezetten az olyan országokban, ahol a hatóságoknál a nemek megoszlása tekintetében a mérleg inkább a férfiak felé billen. A gyermekkatonák alkalmazása azért rendkívül jövedelmező számukra, mert többségében buszmegállókban vagy bevásárlóközpontokban követnek el támadásokat, legtöbbször testükre szerelt robbanótöltettel. A statisztikák azt mutatják, hogy ezek a merényletek sokkal sikeresebbek, mint amiket felnőtt korú társaik próbálnak véghezvinni. A 2018-as adatokhoz viszonyítva a Boko Haram által elkövetett támadásokból eredő halálesetek aránya 42 százalékkal emelkedett, ezek túlnyomó része Nigériában került végrehajtásra.¹⁰⁵ A terrorszervezet módszereit tekintve előnyben részesíti az öngyilkos merényleteket és az úgynevezett pokolgépek alkalmazását, annak ellenére, hogy az előbb említett módszer nem örvend olyan mértékű népszerűségnek a szubszaharai Afrikai területén, mint például az Arab-félsziget országaiban.

Toborzási stratégiák

Dounia Bouzar és Carol Rollie Flynn cikkükben részletesen beszámolnak azokról a toborzási stratégiákról, amelyeket a terrorszervezetek alkalmaznak nemcsak kifejezetten nők, hanem férfiak beszerzésére is.¹⁰⁶ Hét fő indokot, beszerzési módot, narratívát különítettek el írásukban egy Franciaországban végzett kutatás alapján:

1. A „jobb világ” narratíva: e szerint az alternatíva szerint azzal az érveléssel próbálnak embereket toborozni a szervezetbe, hogy egy új társadalmat tudnak felépíteni, amelyben az egyenlőség, testvériség és szolidaritás uralkodik majd.

2. A „Teréz anya” narratíva: A toborzók ebben az esetben fiatalokat vesznek célkeresztbe, akik olyan területeken képzelik el magukat vagy olyan területeken dolgoznak, ahol emberek szeretnék segíteni (pl. nővérek, ápolók, szociális területen dolgozók stb.). A toborzás során olyan szörnyszerű tartalommal ellátott videókat mutatnak nekik, amelyben például Asszad csecsemőket gázosít el. Ez olyan mértékű morális sokkot okoz, hogy meggyőzőhetővé válhatnak az emberek arra, hogy ezen csak a dzsihádzmus segíthet.

¹⁰³ Jelentése: A nyugatosodás szentségtörés.

¹⁰⁴ BIGIO, Jamille – VOGELSTEIN, Rachel: Women and Terrorism – Hidden Threats, Forgotten Partners. Council on Foreign Relations, 2019. p. 4.
https://cdn.cfr.org/sites/default/files/report_pdf/Discussion_Paper_Bigio_Vogelstein_Terrorism_OR.pdf;
letöltés: 2020.10.22.

¹⁰⁵ Global Terrorism Index 2019. Institute for Economics & Peace, Sydney, November 2019. pp. 14–16.
<https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2020/11/GTI-2019-web.pdf>; letöltés: 2020.10.21.

¹⁰⁶ BOUZAR, Dounia – FLYNN, Carol Rollie: ISIS Recruiting: It’s Not (Just) Ideological. Foreign Policy Research Institute, 2017.09.05.
<https://www.fpri.org/article/2017/09/isis-recruiting-not-just-ideological/>; letöltés: 2018.04.12.

3. A „Megmentő/Megváltó” narratíva: Amikor a toborzó olyan személlyel találkozik, aki nemrég elveszített egy olyan személyt, akit nagyon szeretett, kihasználja az embernek azt a vágyát, hogy újra találkozhatson vele. A toborzók különböző videókat mutatnak ilyenkor is a jelölteknek, amely videók tartalma ebben az esetben az újraegyesülésre fókuszál, amely egy kis nyugalmat ad a veszteséget átélt fiatal háborgó lelkében ezzel is enyhítve bánatát. A Paradicsomban pedig minden másként lesz, együtt lehetnek a családjukkal, az elveszített szeretett személlyel egy varázslatos helyen újra.

4. A „Házasság narratíva”: Ezzel a módszerrel az olyan fizikailag és pszichológiailag is gyenge nőket próbálják toborozni, akik átestek már valamilyen szexuális bántalmazáson vagy fizikai erőszaknak voltak kitéve. A toborzók azt hirdetik, hogy „találd meg azt a férjet, aki soha nem hagy majd el téged”.

5. A „Lancelot narratíva”: Ennek a módszernek a célpontjai főként azok a férfiak, akik hisznek a hősökben, a hősies viselkedésben és a történelmi karakterekben. Bátorító videókat mutatnak nekik hős harcosok történeteiről, amelyekhez domináns és motiváló, erőteljes zenei háttérrel tesznek.

6. A „Zeusz narratíva”: Ez a toborzási módszer a mindenhatóság érzésére épít és főként azokat a fiatalokat használja fel, akik életüket kockázatokkal tarkítva élnek: kábítószerrel, védekezés nélküli szex, túl gyors vezetés stb. Úgy viselkednek, mintha mindenhatók lennének – próbálgatják és feszítik a határaikat. Nem vetik alá magukat Isten akaratának, de az Isten nevében tesznek dolgokat.

7. Az „Erőd narratíva”: A toborzók célpontja ebben az esetben azok a kamasz vagy fiatal felnőttek, akiket rögeszmés szexuális vágyak hajtanak, ezért félnek attól, hogy ez kiderül és a társadalom kirekeszti őket. Ezek a férfiak lehetnek hetero- vagy homoszexuálisok, de egyes esetekben pedofilok is. Az „Erőd” mint elnevezés arra utal, hogy ha a fiatalok belépnek a szervezetbe, ott megtalálhatják önmaguk egy jobb változatát, amely megvédi őket attól, hogy szexuális rögeszméiket kövessék.¹⁰⁷

A fentiekből nagyon jól kirajzolódik az, hogy a különböző terrorszervezetek toborzói nagyon magas színvonalon végzik a beszervezést. A toborzók célcsoportja korosztályok szerint könnyen beazonosítható, általában a 20 év körüli fiatalok a legfogékonyabbak. Gyakori még az árva gyerekek beszerzése például Palesztinában, míg Csecsenföldön a kislányokat már igen fiatalon eladják, választásuk tehát nincs, vagy egyéb erőszakos eszközökkel veszik rá őket a csatlakozásra.¹⁰⁸ A stratégia folyamatosan igazodik a kor elvárásaihoz és szokásaihoz, mivel az emberek ebben az életkorban rendszerint egy eszmét keresnek, egy csoportot, amelyhez tartoznak. Ebben az időszakban a kamaszok érzelmiileg nagyon befolyásolhatóak.

Érdeemes kicsit közelebbről megvizsgálnunk, hogy mi történik pontosan egy kamasz lelkében ilyenkor, mert ezzel érthetővé válik fogékonyáguk a különböző szervezetek irányába. A hormonrendszer működésének beindulása élettanilag is okoz nehéz időszakokat a pubertás életében. Olyan kérdésekre keresik a választ, hogy mi lenne, ha ezt vagy kipróbálnám, megcsinálnám, megvalósítanám stb. Kíváncsiak arra,

¹⁰⁷ BOUZAR, Dounia – FLYNN, Carol Rollie: ISIS Recruiting: It's Not (Just) Ideological.

¹⁰⁸ KECSKÉS Tímea: A nők, mint öngyilkos merénylők.

hogy bizonyos problémákat képesek lennének-e megoldani. Kritikai képességük ebben az időszakban virágzik, ami rengeteg konfliktus forrása lehet. Ugyanakkor a szülői háttértámogatásra szükségük van. Ha ez hiányzik vagy nem tökéletes, jól jöhet egy csoportosulás, egy szervezet, ami segít nekik ebben.

2014-ben Franciaországban készült egy elemzés arról, hogy egyes emberek miért csatlakoznának radikális csoportokhoz. Négy területet emeltek ki a kutatást követően, amelyre az elemzés során derült fény:¹⁰⁹

1. Az üzenet testreszabása: a toborzók egyre kifinomultabbá váltak és válnak, már olyan profi technikákat használnak, mint a hivatásos hírszerzők. A toborzók egyszer csak új barátként jelentkeznek az interneten, beszélgetéseket kezdeményeznek a jelöltekkel, azzal a céllal, hogy értékeljék a beszervezés lehetőségeit és megbízható kapcsolatot építsenek ki velük. Ha ez megtörtént, a fentiekben már említett hét narratíva/toborzó történet közül kiválasztják a személy számára legmegfelelőbbet. Mindegyik narratíva azonban színezett érzelmekkel, megtalálható benne az ideális csoporthoz való tartozás élményének fontossága.

2. Virtuális és valós kapcsolatok: a 21. században a virtuális világnak köszönhető kapcsolatok virágzása egyre dominánsabb. Ugyanakkor e közösségi oldalakon való kapcsolatok felvételét sok esetben megelőzheti valódi, személyes találkozás is.

3. Az újoncok kora, neme és társadalmi osztályai: a vizsgált mintában minden társadalmi-gazdasági osztály képviseltette magát. A jelöltek sokszor származtak nyomornegyedekből, de voltak és vannak középosztálybeli családokból és a gazdagabb környezetből érkezők is. A tinédzser jelentkezők 64 százaléka volt nő.

4. Vallási meggyőződésai: a vizsgált mintában a jelentkezők 44 százaléka ateista, 30 százalékuk keresztény, 24 százalékuk muszlim és 2 százalékuk zsidó volt.

Julia Juzik orosz újságíró egy egész könyvet szentelt annak, hogy megértse a női öngyilkos merényletet elkövetők motivációit. A korábban már említett, úgynevezett „fekete özvegyek” családjait kereste fel a moszkvai túsdráma után. Juzik két részre bontotta a toborzók célpontjait: az egyik csoportba azok a 15–19 éves lányok tartoztak, akiket a családjuk eladott a terroristáknak. Esetükben semmiféle belső motivációt nem hoztatunk fel, családjuk pénzt kapott értük. Az engedelmesség és a családi becsület visszaszerzése készítheti ezeket a lányokat arra, hogy öngyilkos merényletet kövessenek el. A másik csoport a harminc és negyven év közöttiek csoportja, akik már rengeteg tragédiát éltek át az életük során és hajtja őket a bosszúvágy.¹¹⁰ Mindkét csoport felkészítése nagyjából ugyanúgy zajlik: először elszakítják őket a külvilágtól, hogy elméjüket átfomálják. Az elszakítást különböző drogokkal, narkotikumokkal és szexuális bántalmazással érik el, miközben elhittetik velük, hogy a Paradicsomban majd találkozhatnak újra a családjukkal. Ezek a szervezetek a nőket csupán eszközként, élő bombaként kezelik, és ha bárki meggondolná magát az akció során, akkor távirányítással robbantják fel őket.¹¹¹

¹⁰⁹ BOUZAR, Dounia – FLYNN, Carol Rollie: ISIS Recruiting: It's Not (Just) Ideological.

¹¹⁰ Juzik, Julia: Nevesty Allakha. Ul'tra. Kul'tura, Moskva, 2003. p. 23.

¹¹¹ KECSKÉS Tímea: A nők mint öngyilkos merénylők. p. 23.

Az eddig leírtak mellett fontos megemlítenünk a Porta-féle modellt (lásd előzőekben), amely segít még jobban megérteni a radikalizálódás folyamatát.¹¹²

Ulrike Meinhof például a diákmozgalmaktól, a radikális újságírástól jutott el a konkrét fegyveres harcig, a fennálló hatalommal szemben. A Porta-féle modell tehát az ő életén keresztül is megmutatta – a radikális írásokon, tüntetéseken keresztül – hogy a legális struktúrákról hamar átlépett az erőszak mezsgyéjére, az illegális struktúrába: áruházak felgyújtása, szabadítási akciók, robbantásos merényletek, emberrablás. Tevékenysége bebörtönzése után a fiatalok, de a lakosság körében is szimpátiát keltett, mert a német rendszer merev volt a politikai és a társadalmi helyzet kezelésében.¹¹³ Nőként is a szervezet nagyon aktív, meghatározó személyisége volt. Írásai¹¹⁴ továbbra is tükrözik személyiségének kettős oldalát. Egyik a megfelelni vágyó, a „jó ember” kategória. A másik a könyörtelen, a radikális, az erőszakot felvállaló és alkalmazó nő. Saját tragédiája talán az és a szervezeté is, hogy a német állam akkori keményvonalas politikája, nem hagyott akkora teret számukra, mint a liberálisabb francia kormányzat a saját diáklázadásai kapcsán. Talán sokat akart, nem tudta meghatározni azt a szerepet és lehetőséget, amelyre az adott politikai, hatalmi viszonyok között reális lehetőség volt.

Összegzés

Összefoglalásként megnézve, hogy a nőknek milyen szerepe és motivációi vannak a terrorszervezetekben és az öngyilkos merényletek végrehajtásában, az alábbiakat mondhatjuk el:

A női öngyilkos merénylők kapcsán nem lehet mindenkire érvényes következtetéseket levonni. Folyamatosan próbálkoznak a kutatók egy terrorista személyiség profil megalkotásával, de egyelőre nem beszélhetünk ilyenről. A szervezet – amennyiben bevonja módszertárába az öngyilkos-terrorizmust – többnyire ugyanazon okokból teszi, szerte a világon:¹¹⁵

- egyszerű és olcsó módszer;
- aszimmetrikus és így hatásos eszközként jelenhet meg a hagyományos fegyveres erők túlerejével szemben;
- taktikai előnyt jelent alkalmazása;
- a jelentős emberi és anyagi veszteség mellett bizonytalanságot, félelmet kelt az ellenség soraiban;

¹¹² BÉRES János: Napjaink muszlim terrorizmusának gyökerei és visszaszorításának lehetőségei. p. 52.

¹¹³ RESPERGER István – TÚRI Viktória: A nők szerepe a terrorszervezetekben. p. 6. Repüléstudományi Közlemények Különszám, 2011.04.15.
http://www.repulestudomany.hu/kulonszamok/2011_cikkek/Resperger_Istvan_Turi_Viktoria.pdf;
letöltés: 2021.05.30.

¹¹⁴ MEINHOF, Ulrike: Zu den Wirkungen des Toten Trakts. Social History Portal.

¹¹⁵ BÉRES János: A nők és az öngyilkos-terrorizmus. pp. 17–19.

- nem kell attól tartani, hogy az ellenség fontos információkhoz jut az akciót végrehajtó személy elfogásával;
- nagy hatással van a közvéleményre és a médiára.

A női terrorista személyek alkalmazása során mindezen fentebb felsorolt érvek kiegészülnek az alábbiakkal, a nőkkel kapcsolatos sztereotípiák (gyenge, védtelen), valamint egyéb sajátosságok (terhesség, ruha, kulturális szokások) taktikai előnyöket biztosítanak;

- a nők ösztönzést jelentenek a férfiak számára a szervezetbe való önkéntes belépésre;
- a női öngyilkos robbantó jelentős, fokozottan hangsúlyozott propagandisztikus hatást gyakorol a nyilvánosságra, a médiára;
- pszichológiai befolyásoló hatással bír a társadalomra.¹¹⁶

A témában kutatást végző más szakértők¹¹⁷ az alábbi jellegzetességeket állapították meg és az alábbi következtetéseket vonták le:¹¹⁸

- általában egyszerű és alacsony költségű tervezést kíván a nők alkalmazása;
- a világ egyes részein a nők alacsony társadalmi helyzetben vannak és ezért feláldozhatóbbak;
- a Tamil „Fekete Tigrisek” a műveletbe ciántablettát visznek magukkal, semmiképp nem szeretnék fogságba kerülni;
- a nők általában több érzelmi motivációval rendelkeznek, könnyebb őket motiválni, kiképezni;
- női sablon a védtelen nőről, anyáról, a női ruházat előnyt jelent a műveletben.
- a női bevetés után a terrorszervezetbe a jelentkezők aránya növekszik, főként a médiahatás miatt;
- lélektani előnyt jelent, hogy mindenki potenciális merénylő lehet, ami félelemmel tölti el az ellenséget.

Megállapítható tehát, hogy az eltérő társadalmi környezet, a kultúra, főként a vallás szignifikánsan meghatározó az öngyilkos terrorista nők motivációjában. A muszlim világban a férfival való egyenlőség a fő motiváció, mártírrá válni, a paradicsomba jutni. Lehet, hogy a tetteseknek családi tragédiájuk, saját problémájuk adódott a megszállókkal, de a terrorista szervezet mindenekelőtt a szervezeti célokat (politika, vallási) tartja szem előtt. Azaz lehet fiatal, idősebb, lehet özvegy, lehet

¹¹⁶ BÉRES János: A nők és az öngyilkos-terrorizmus. p. 25.

¹¹⁷ DAVIS, Jessica: Women and Terrorism in Radical Islam: Planners, perpetrators, patrons? The Canadian Institute of Strategic Studies, 2006. p. 7.
https://static1.squarespace.com/static/5b04c4499d5abb929eae984f/t/5b381511f950b774333519ec/1530402065430/DataLink_Davis.pdf; letöltés: 2018.03.31.

¹¹⁸ DAVIS, Jessica: Women and Terrorism in Radical Islam: Planners, perpetrators, patrons? p. 7.

egyszerűen manipulálható, lehet hosszú időn át kiválasztott, felkészített, lehet muszlim, buddhista, keresztény, de a szervezet csak azt veszi figyelembe, mennyi a tett hozadéka, milyen médiahatása lesz, illetve mekkora mozgósító erővel hat a szervezetbe történő jelentkezésre.¹¹⁹ Külön meg kell még említenünk a főként politikai, társadalmi mozgalomként működő „nem harcos” szervezeteket és ott is meg kell vizsgálnunk a nők szerepét.¹²⁰

Ebbe a kategóriába azokat a jelenleg vagy egykor terrorista szervezetként számontartott csoportokat sorolom – bár mindig is vita tárgyát képezi a szabadságharcos versus terrorista – mint az IRA vagy a PKK európai tevékenysége. Ezekre a szervezetekre a fordított sorrend a jellemző. Az IRA-ban az első időszakban a nők mint politikai agitátorok, pszichológiai művelti előnyt jelentő személyek, politikai mozgalomban részt vevő éhségstrájkolók voltak jelen, továbbá vizuális hatásukat hasznosították és propagandaeszközei voltak a szervezetnek.¹²¹ A későbbi időkben radikalizálódtak, az erőszakhoz és a fegyverekhez nyúltak.

A PKK európai törekvéseiben letelepedésük után a viszonylagos jólét ellenére sem adták fel céljaikat. Nagy számuk miatt, nagyon nagy földrajzi térségben találhatóak, nagyon nagy mozgósító erővel rendelkeznek. Míg az IRA-nál azt láthattuk, hogy a történelem folyamán a támogató propagandaszerepből a frontvonalba jutottak el, addig ez a folyamat a kurd nőknél fordított. A szervezett fegyveres harctól, az öngyilkos merényletektől a letelepedés után alkalmazkodva a helyi körülményekhez a tiltakozások, tömegdemonstrációk szervezése, a radikálisok büjtatása, felkészítése, támogatása került előtérbe. Azaz a szerep a jó anyától, a jó regruta és a jó öngyilkos merénylő sorrendben. A nő a 21. századra minden vallási kulturális közösségben egyenlőségre, elismertségre törekszik, sajnos élete árán is. Paradox helyzet ez a katonáknak, hogy soraikban is ott vannak a nők az anyaság hordozói, a fajfenntartás eszközei, de ellenségként is sorba állnak, amely mindig is nagy pszichikus hatásokat érhet el.

A fentiekből élesen körvonalazódik az a tény, hogy a nők szerepe a terrorista szervezetekben egyre nagyobb. Európai gondolkodásunkkal és szocializációnkkal valószínűleg nehezen tudunk azonosulni azzal, hogy egy nőnek más kultúrában nemcsak feltétlenül a hagyományos szerepeknek kell megfelelnie, mint például az anyaszerep, a feleségszerep stb. A történelem során gyakran találkozhattunk harcos amazonokkal, akiket férfiak követtek a halálba, azonban mai gondolkodásunkat a nőkkal kapcsolatban nem ezek az események határozzák meg. Egy azonban biztos: a nőknek minden kultúrában küzdeniük kell valamiért. Valamiért, amelyről azt gondolják, hogy érdemes érte harcolni.

¹¹⁹ RESPERGER István – TÚRI Viktória: A nők szerepe a terrorszervezetekben. p. 12.

¹²⁰ RESPERGER István – TÚRI Viktória: A nők szerepe a terrorszervezetekben. p. 13.

¹²¹ CLARKE, Eoin: Women and Irish Republicanism 1914–1974. p. 24.

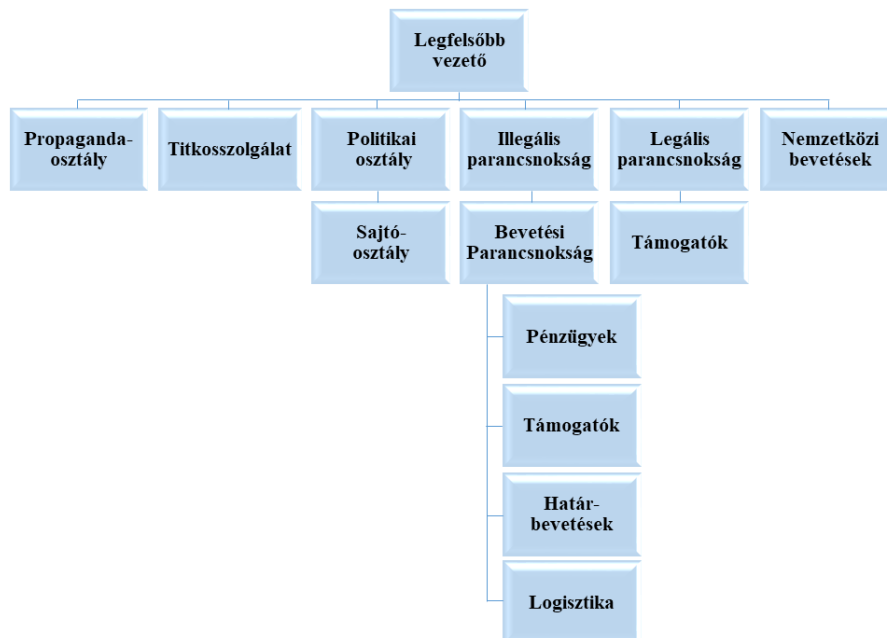
A HAGYOMÁNYOS TERRORSZERVEZETEK (ETA, IRA, AL-KAIDA) JELLEMZŐI (Resperger István)

*„A terror olyan, mint egy zenemű. Sok hangszer összehangolt,
tökéletes együttjátéka, hogy megteremtse a kívánt hatást:
a fájdalmat, a horrort és a félelmet”¹²²*

Bevezetés

A „hagyományos” terrorszervezetek bemutatását azért vállaltuk fel, hogy a szervezeti, módszerekbeli különbségek alapján világos képet tudjunk alkotni az IÁ tevékenységéről. Az IÁ mint pszeudo (hamis) állam a társadalmi, a politikai, a katonai élet minden részében kvázi államként kívánt megnyilvánulni. Az óriási különbség a szervezet brutalitása, szervezettsége soha nem látott méreteket öltött.

Az ETA¹²³

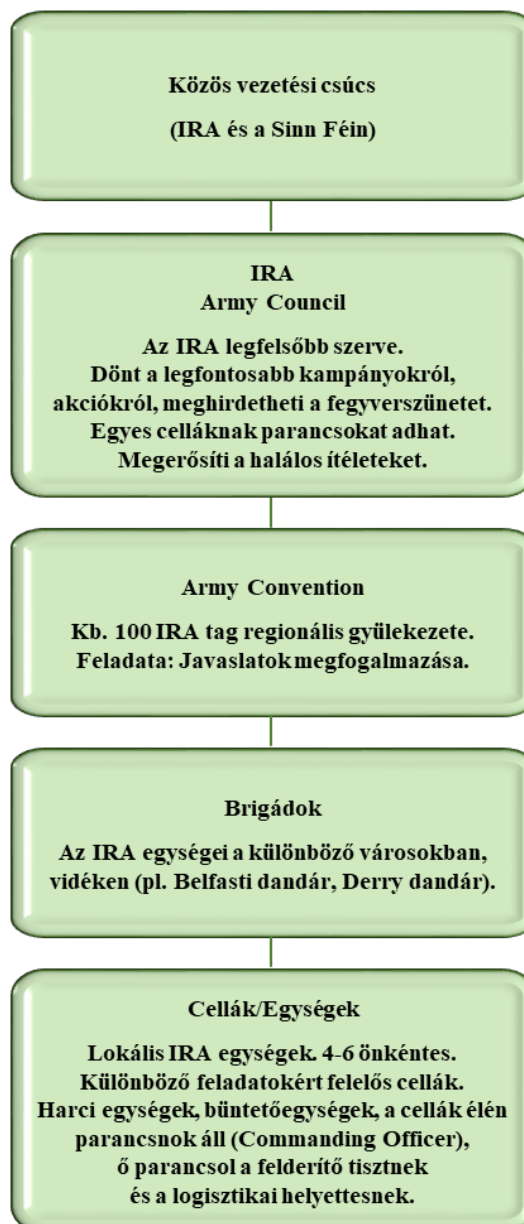
9. ábra. Az ETA terrorszervezet felépítése¹²⁴
Szerkesztette: Resperger István

¹²² GIBBS, Nancy: If You Want To Humble An Empire. Time, 2001.09.14.
<https://time.com/3313113/if-you-want-to-humble-an-empire/>; letöltés: 2021.05.25.

¹²³ THAMM, Berndt Georg: Terrorismus. Ein Handbuch über Täter und Opfer. p. 213.

¹²⁴ THAMM, Berndt Georg: Terrorismus. Ein Handbuch über Täter und Opfer.

Az IRA

10. ábra. Az IRA terrorszervezet felépítése¹²⁵
Szerkesztette: Resperger István

¹²⁵ THAMM, Berndt Georg: Terrorismus. Ein Handbuch über Täter und Opfer. p. 185.

A terrorista szervezetek jellemzői a hidegháború időszakában

A kettő „klasszikus” terrorszervezet politikai és gazdasági háttérét kívánta főleg a szervezetekben érvényre juttatni. A propaganda, a nemzetközi kapcsolatok a határon átnyúló szálát erősítették. Egy terrorszervezetnek támogatásra nemcsak a hazai, hanem a nemzetközi politikai, diplomáciai (rejtett vagy nyílt) területekről volt szüksége, ezeken belül pedig a gazdasági, pénzügyi, logisztikai támogatásokra is.

A politikai szárny szorosan együttműködött a médiával, mert a cselekményeket el kellett magyarázni, indokolni kellett az erőszak esetleges alkalmazását, a megfélemlítést, reklámot kellett csinálni a szervezetnek. Ezeket a közleményeket rögtön az akciók után mint győzelmi jelentést tették közzé. Politikai állásfoglalásként magyarázták, az igazságosság, az elnyomás elleni küzdelem szükségességét. Gondoljunk az északír, a baszk elszakadási törekvésekre vagy a saját állam megteremtésének a vágyára. A sajtó a sebek begyógyulását is lassította, éreztették a szervezetek, hogy szükség van rájuk, szükséges az ellenállás, és lehetséges a győzelem.

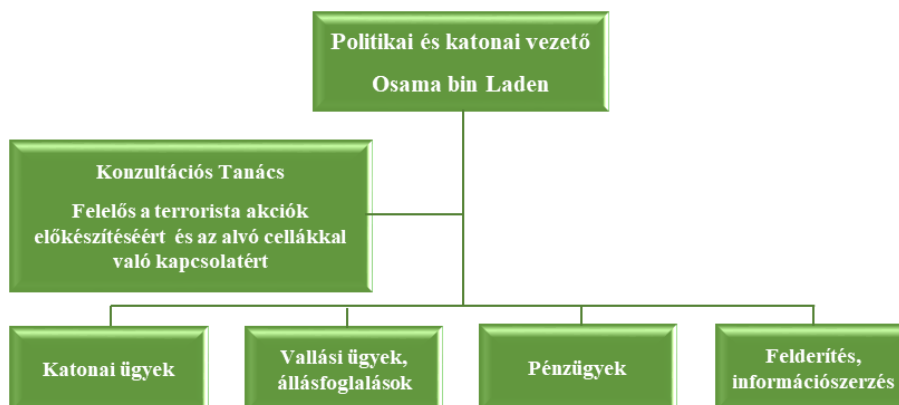
A katonai szárnyak a szervezetekben főként az alábbi feladatokat látták el:

- toborzás, kiválasztás;
- kiképzés;
- műveletek előkészítése;
- a műveleti terület felderítése, információk gyűjtése;
- műveleti területre történő bejuttatás;
- műveletek logisztikai, pénzügyi támogatása;
- fegyverek beszerzése, muníció biztosítása;
- a terrorcselekmény közvetlen biztosítása;
- a végrehajtók kimenekítése;
- reklámozás.

A szervezetek szigorú hierarchia alapján épültek fel. Cellák, dandárok, területi városi elhelyezkedésben, tanács, mint legfőbb döntéshozó szerv. Próbálják elkerülni a túl sok keresztkapcsolatot, de sok átfedés van a szervezetekben, lebukás esetén könnyebb a szervezet egyes részeinek felgöngyölítése.

Az ETA egy látható (nyilvános) és egy láthatatlan (zárt) parancsnokságot is működtetett. Céljuk az volt, hogy a támogatók, belföldről és külföldről illegális módon, rejtve tudják a szervezetet támogatni pénzzel, fegyverrel, logisztikai eszközökkel.

Az al-Kaida terrorszervezet jellemzői

11. ábra. Az al-Kaida terrorszervezet felépítése¹²⁶
Szerkesztette: Resperger István

Ez az új típusú szervezet sokkal inkább a vallási tényezőktől áthatott, sokkal meghatározóbb, szent küldetésének, „szent háborúnak” tekintette tevékenységét. Ez a szervezet könnyen lehetővé tette, hogy a világ bármelyik részén működő csoport csatlakozhasson hozzá, hogy céljaik megvalósíthatóvá váljanak. A politikai és katonai vezető szerepet egy személy, Oszama bin Laden valósította meg. A tanácsok szerepe különböző területekre koncentrált:

- vallási ügyek;
- vallási állásfoglalások kiadása;
- katonai ügyek;
- műveletek előkészítése;
- műveletek logisztikai támogatása;
- pénzügyi manőverek, átutalások, főként az iszlám világban ismert havala rendszerrel;
- információs műveletek;
- felderítés;
- média, reklám.

A szervezet és annak „leányvállalatai” a felderítés, a tervezés területén nagyon sok tapasztalattal rendelkeztek. Egyrészt a rengeteg hadszíntéren szerzett tapasztalat, másrészt a sok katonai és hírszerző tapasztalat, valamint a külföldi bevetések és kiképzések miatt. Az akciókat a legmagasabb szinten tárgyalják meg, készítik elő, majd a döntést követően valósítják meg. A szervezet jellemzője a nem hierarchikus felépítés, hanem a kisebb önálló cellák, alvó sejtek előkészítése, kivárása, a tanács jóváhagyásáig.

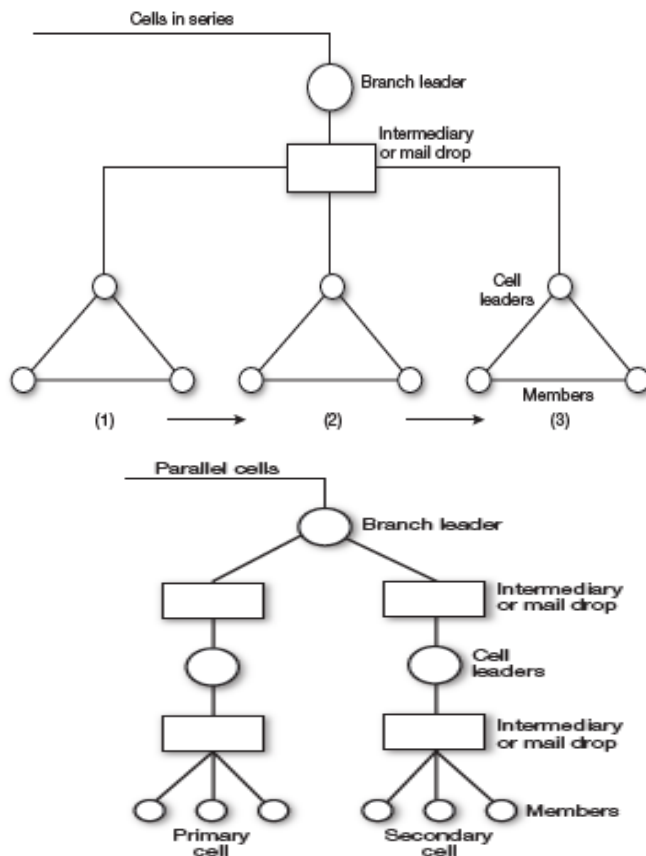
¹²⁶ THAMM, Berndt Georg: Terrorismus. Ein Handbuch über Täter und Opfer. p. 231.

Megjegyzés: Az ábra csak az al-Kaida nemzetközi terrorista szervezet felső, stratégiai szintű vezetését ábrázolja. A világ közel 80 országát átszövő laza, gyakran csak eszmei közösséget vállaló csoportjait, alvó celláit nem ábrázoltuk.

Másik fontos ismérv a technológiai visszalépés, azaz nem alkalmaznak rádiótelefont, internet alapú kapcsolattartást, hanem egyszerű hírvivők bevetése a jellemző, akik a hosszú utasításokat viszik el a végrehajtó csoport vezetőinek. Ő a legszükségesebb mértékben osztja meg az információt, mindenki csak az akció legjobb végrehajtásához szükséges információt és a feladatát ismeri. A szervezetek így szinte teljesen követhetetlenek a nyugati módszerek alapján, nagyon lassú szisztematikus munkával lehet ezeket a szervezeteket, vagy vezetőiket elérni, csapat mérni rájuk.

Hálózatok

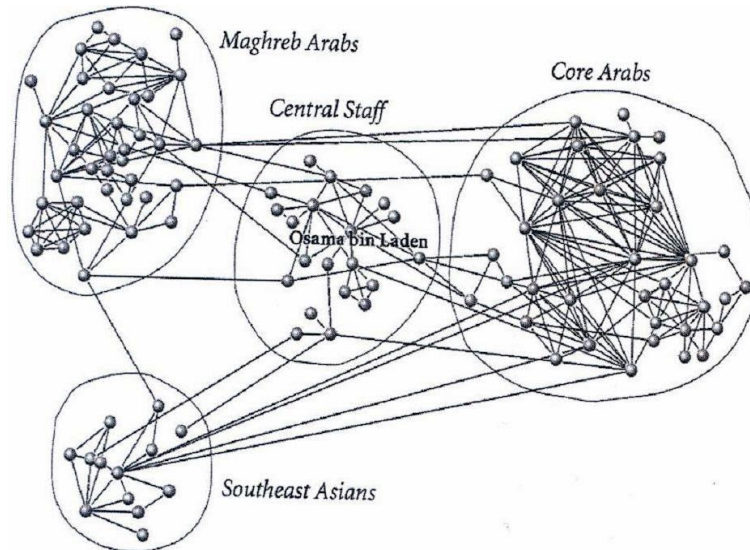
A szervezetet cellák és párhuzamos cellák képezik. A csoportvezetők alatt egy köztes közeg, email fiók, vagy egyéb rendszer található, majd a cellavezetők és a tagok egy elkülönült részben találhatók.¹²⁷

12. ábra. A cella és a párhuzamos cella felépítése¹²⁸

¹²⁷ Assessing Revolutionary and Insurgent Strategies: Undergrounds in Insurgent Revolutionary, and Resistance Warfare. Second Edition, 25 January 2013. pp. 43-46.

A fegyveres konfliktusok állandó résztvevőivé vált nemzetközi harcosok – nemzetközi terroristák – a boszniai, a csecsenföldi, az afganisztáni, az iraki háborúk alatt tovább erősödtek. A háború számukra nemcsak lételemmé vált, hanem a tapasztalatszerzés, a kapcsolatok továbbépítésének színtere lett más nemzeti, nemzetközi terrorista szervezetekkel. Velük a pénzügyi forrásokat is számos esetben megosztották, támogatták a csoportok logisztikai- kiképzési-, propaganda-, ideológiai-, valamint toborzó feladataikat. Így a világ számos országából érkező csoportjaik „összenőttek” egy globális, minden kontinenst átszövő világhálóvá, amelynek vezetője – *Primus inter Pares*¹²⁹ – az al-Kaida lett.

13. ábra. Az al-Kaida terrorszervezet nemzetközi kapcsolatai¹³⁰

Összegzés

A terrorszervezetek vonalas, katonás, hierarchikus felépítéséből elsőként az al-Kaida nőtte ki magát, majd a „bázisra” ráépült és kiteljesedett az iszlamista főnix, az IÁ. A hidegháború szigorú logikájába, a hagyományos terrorszervezetek működése kapcsán ennyi férhetett bele. A nagyhatalmak a világ leosztott geopolitikai sakkjáráján sokkal nagyobb kontrollt gyakoroltak a helyettesítő háborúkat megvívó országok, egyéb szervezetek, terrorszervezetek működése, támogatása kapcsán. A clausewitzi háborús elméletek „korlátozott háború”-ját vívhatták, nem a „végletekre törő erőszakot.”

¹²⁸ Assessing Revolutionary and Insurgent Strategies: Undergrounds in Insurgent Revolutionary, and Resistance Warfare.

¹²⁹ Első az egyenlők között (latin).

¹³⁰ SAGEMAN, Marc: Understanding Terror Networks. University of Pennsylvania Press, 2004. <https://www.degruyter.com/document/doi/10.9783/9780812206791/html>; letöltés: 2021.05.23.

AZ ISZLÁM ÁLLAM TERRORSZERVEZET JELLEMZŐI (Resperger István)

*„Óh muszlimok, siessetek az országotokba!
Ez a ti állomotok... Ez a tanácsom hozzátok.
Ha kitartotok, meghódíthatjátok Rómát;
és Allah akaratából tiétek lesz a világ.”¹³¹*

Abu Bakr al-Bagdadi

Bevezetés. A szervezet kialakulása

Az Iszlám Állam megszületéséhez és a ma Iszlám Államként ismert jelenség kialakulásához több tényező vezetett. Túlzott erőszakossága okán az al-Kaidából kített szervezet, többek között professzionális médiajelenlétével elérte, hogy mára az anyaszervezetet világszerte csak másodikként emlegessék. Több mint tíz év és politikai hibák tucatjai kellettek ahhoz, hogy az Iszlám Állam ma világszerte egyet jelentsen a félelemmel és a brutalitással. A szervezet „jogelődje”, az Iraki al-Kaida már 2003-ban, az amerikai katonai invázió után megkezdte működését, ez annyira sikeres volt, hogy egy év alatt felkerültek a washingtoni külügyminisztérium terrorlistájára. Az Abu Muszab al-Zarkávi vezette szervezet a nyugati koalíciós erők ellen hajtott végre akciókat – miközben a síitákat sem kímélték. A merényletek száma Zarkávi 2006-os likvidálása után az amerikaiak 2011. decemberi kivonulásáig fokozatosan csökkent. Nem utolsósorban azért, mert az ugyancsak 2006-ban megválasztott síita kormányfő, Núri al-Maliki – részben külső nyomásra – maga mellé engedte az Iraki al-Kaida háttérhatalmának számító szunnita közösség politikusait, akiket viszont a kivonulás után egyre inkább üldözni kezdett: koncepciók perек és kivégzések zajlottak, a szunniták pedig szinte másodrangú állampolgárokká váltak. 2011 tavasza óta a szomszédos Szíriában egyre durvább méreteket öltött a polgárháború, amely remek táptalajt nyújtott a szunnita radikálisoknak: a bagdadi helyett az ugyancsak síita gyökerű damaszkuszi rezsim ellen fogtak fegyvert, miközben újraélesztették a kapcsolatot az iraki kormány által elidegenített közösségekkel. Az immár Szíriában harcoló Iraki al-Kaida ekkor nevet változtatott: al-Kaida Irakban és Levanteban lett belőle, kifejezve azt, hogy Kelet-Szíriára és Irak északi részére egyként tekint. A polgárháborúban egyre erősödő csoportnak eközben konfliktusa akadt a központi (Pakisztánban székelő) al-Kaidával, mert amíg utóbbi a Nyugat ellen küzd, addig ők egy iszlám kalifátusban gondolkodtak. Az ideológiai különbség szakadáshoz (az al-Kaida azóta az al-Nuszra frontot ismeri el szíriai szervezetének) és 2013-ban újabb névváltoztatáshoz vezetett, létrejött az Iraki és Levantei Iszlám Állam (IÁ), amelynek tevékenységére a világ 2014 januárjában figyelt fel: gond nélkül bevonultak Ramadiba és Falludzába.

¹³¹ NAPOLEONI, Loretta: Az iszlamista főnix – Az Iszlám Állam születése és a Közel-Kelet újrafelosztása. HVG Könyvek, Budapest, 2015. p. 124.

A globális dzsihád mozgalom egyik legfontosabb stratégiáját Mustafa Satmariam Nasser, háborús nevének Abu Musab al-Suri 2004 végén, egy 1600 oldalas tanulmányban dolgozta ki a Globális Iszlám Ellenállás Felhívása (The Global Islamic Resistance Call) címen.¹³² A szerző a tanulmányban kifejti, hogy mivel az Egyesült Államok és szövetségesei 9/11-et követően ellenőrzés alatt tartják a léteret, az ellenállóknak egyre nehezebb feladatot jelent egy-egy terület megtartása.

A megoldás az egyéni vagy a kis csoportban, sejtekben végrehajtott izolált ellenállás. Az elgondolás szerint a világ muzulmánjai egyénileg tevékenykednek, de ez összességében egy globális ellenállást eredményez. A támadások jelenlegi módszere nem elég hatékony ahhoz, hogy érzékeny veszteséget okozzon a Nyugatnak. Több sejt folyamatos tevékenysége, akár havi egy támadás elkövetésével is nagyszámú támadást eredményez, ami többet jelent, mint egy nagy akció. A támadások az ellenséges országok kormányainál és a lakosságában félelmet, bizonytalan helyzetet fognak előidézni, ami a muzulmánokat arra ösztönzi, hogy még több támadást hajtsanak végre. Suri szerint a muzulmánoknak földrajzi helytől függetlenül csatlakozniuk kell az ellenálláshoz, így elérhető a harcmező kiterjesztése, de egyben megnehezül annak azonosítása is. Suri nézetei szerint minden ország és város potenciális támadási célpont, a folyamatos készenlét túlterhelte teszi a biztonsági szolgálatokat, mivel különböző jellegű személyek jelennek meg, más és más célokkal és eltérő végrehajtási módszerekkel.

A doktrína lényege tehát a következőkben összegezhető:

- ellenállók nagy területen vannak jelen;
- legfontosabb eszközük a manőverező jelleg;
- rendszerről és nem szervezetről beszélhetünk;
- a vezetés szándékot és nem irányítást jelent, nincs közvetlen kapcsolat a műveleti elemekkel;
- nincs utasítás, helyette nyilatkozatok és weblapok vannak;
- nem kötődnek harcterülethez, a harctér nincs körülhatárolva, nincsenek konkrét arcvonalak;
- az ellenség érezze, hogy bármikor, bárhol lecsaphatnak rájuk.

Az egyéni dzsihád doktrínáját elfogadta Ayman al-Zawahiri, az al-Kaida központi mag vezetője és Anvar Awlaki, aki az al-Kaida az Arab Félszigeten terrorszervezet (már kivégzett) vezetője volt. A doktrína abból a szempontból jelentős, hogy ez alapján szerveződnek a kis akció csoportok és a magányos merénylők szerte a világon. Annak ellenére, hogy a kis akciócsoportok és a magányos merénylők valójában komoly merényletet nem tudtak végrehajtani, számos kísérletük járt eredménnyel. Az egyéni dzsihád az elgondolás szerint nyugati, radikalizálódott személyek hajtják végre, akik lényegesen különböznek azoktól a személyektől, akik valamilyen módon Európába kerülnek.¹³³

¹³² Abu Musab al-Suri's Military Theory of Jihad. INSITE Blog, 2010.10.14.

<https://news.siteintelgroup.com/blog/index.php/about-us/21-jihad/21-suri-a-mili>; letöltés: 2012.10.05.

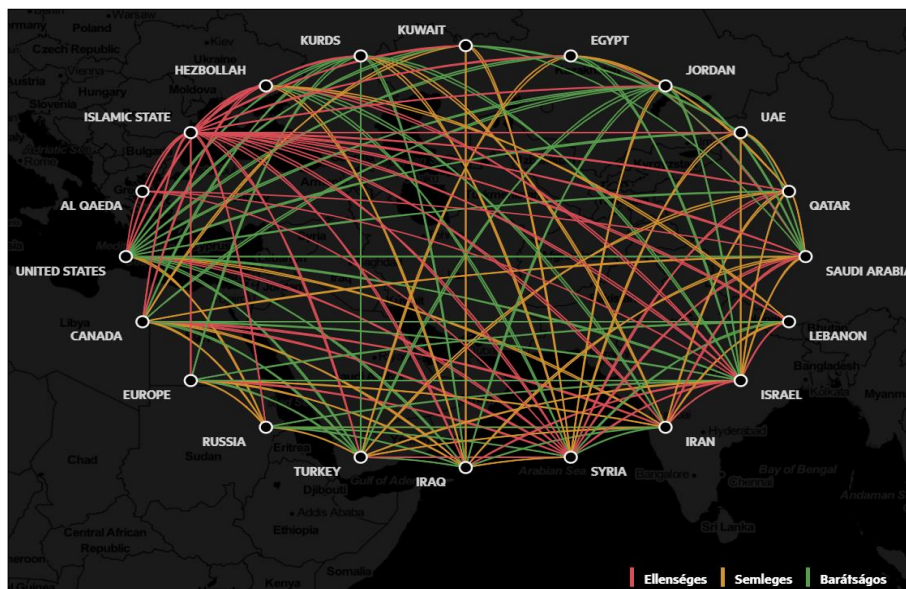
¹³³ KIS-BENEDEK József – KENEDLI Tamás: A terrorfenyegetettség új tendenciái és lehetséges válaszlépések. Szakmai Szemle 2015. 1. szám. pp. 18–19.

https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2015_1_szam.pdf; letöltés: 2021.05.29.

A globális iszlám kalifátust mint végső célt az al-Kaida fogalmazta meg húszéves stratégiájában. Ez alapján hét fázissal számoltak. Mint a táblázatban is látható, az iszlám kalifátus kikiáltását 2013–2016-os időszakra kívánták elérni, amit végül az Iszlám Állam valósított meg.

Szakaszok	Stratégiai célok	Időterv	Taktikai célok
1.	„Ébredés”	2001	Az Egyesült Államok provokálása
2.	„Szemek felnyitása”	2002–2006	Nyugati erők defenzívája
3.	Felemelkedés, felkelés	2007–2010	Támadás Törökország és Izrael ellen
4.	Hitetlen muzulmán rendszerek bukása	2010–2013	Szaúd-Arábia; olajtermelő országok
5.	Kalifátus kikiáltása	2013–2016	Muzulmán erők mozgósítása
6.	Teljes konfrontáció	2016–2020	Totális háború a hitetlenek ellen
7.	Végső győzelem	2020	Globális Kalifátus

6. táblázat. Az al-Kaida 20 éves stratégiája¹³⁴

14. ábra. Az Iszlám Állam kapcsolatrendszere¹³⁵

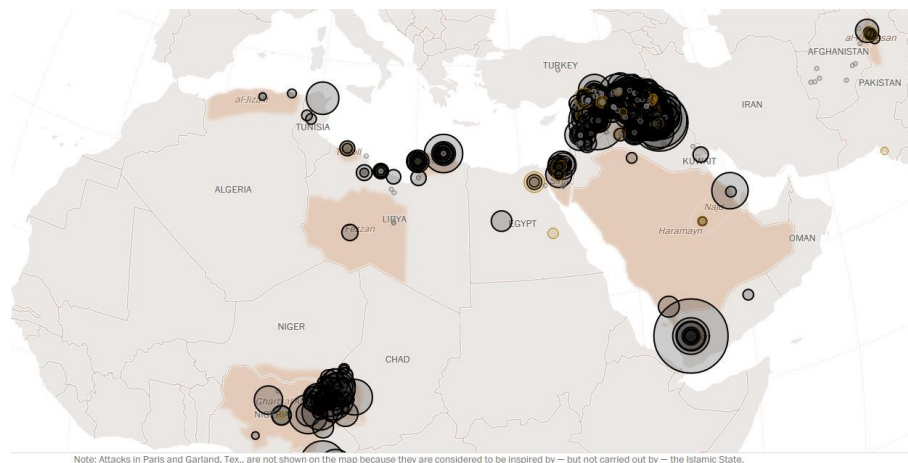
¹³⁴ KIS-BENEDEK József: Az Iszlám Kalifátus és a globális dzsihádj új tendenciái. Hadtudomány, XXIV. évfolyam 3-4. szám, 2014. december. p. 24.

https://www.mhht.eu/hadtudomany/2014/3_4/2014_3_4_2.pdf; letöltés: 2020.12.05.

¹³⁵ MARTIN, Patrick: Untangling the Middle East – A Guide to the Region’s Web of Relationships Amid the Battle Against Islamic State. The Globe and Mail, 2016.08.29.

<https://www.theglobeandmail.com/news/world/untangling-the-middle-east-guide-to-regions-web-of-alliances/article21533409/>; letöltés: 2021.03.11.

A szervezet nagyon gyorsan hozott létre egy tekintélyes haderőt, másrészt nagy kiterjedésű területeket tudott birtokba venni és ott berendezkedni. 2015 őszén 22 000–25 000 km² tartott uralma alatt, ahol – ami nagyon fontos – a lakosság jelentős részének támogatását is élvezi. Irak lakosságából 9 millió fő követi az iszlám vallás szunnita irányzatát, akik – különösen korábbi kiváltságos helyzetükhöz képest – nagyon háttérbe szorultak a 2003-as iraki megszállás után.¹³⁶ Hasonló a helyzet Szíriában is, ahol a teljes lakosság közel 74 százaléka tartozik az évtizedekig elnyomott szunniták közé.¹³⁷ Valós és rendkívül komoly sérelmek is közrejátszottak tehát abban, hogy a szervezet ilyen gyorsan teret nyert a szunniták által lakott területeken.

15. ábra. Az IÁ-hoz kapcsolható terrorcselekmények helyszínei
2014.06.29.–2015.09.30.¹³⁸

Az IÁ harcos létszámának (kemény magjának) alakulása:

2005: 1000 fő;

2006: 1100 fő;¹³⁹

2011: 1000–2000 fő;¹⁴⁰

2014: 11 000 fő (6000 fő/Irak, 3000–5000 fő/Szíria) vagy 20 000–31 500 fő.¹⁴¹

¹³⁶ CIA: The World Factbook. Iraq.
<https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/iraq/>; letöltés: 2021.05.29.

¹³⁷ CIA: The World Factbook. Iraq.

¹³⁸ OSBORNE, Samuel: Terrorism 'heat map' shows Isis network spreading across the world. Independent, 2016.08.03.

<https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/isis-terrorism-terror-groups-al-qaeda-al-shabaab-security-attacks-counterterrorism-a7169516.html>; letöltés: 2021.10.07.

¹³⁹ TILGHMAN, Andrew: The Myth of AQI. Washington Monthly, 2007.10.01.

<https://washingtonmonthly.com/2007/10/01/the-myth-of-aqi-2/>; letöltés: 2015.09.20.

¹⁴⁰ Country Reports on Terrorism 2011. U.S. Department of State, 2012.

<https://2009-2017.state.gov/documents/organization/195768.pdf>; letöltés: 2021.05.20.

¹⁴¹ Two Arab countries fall apart. The Economist, 2014.06.14.

<https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2014/06/12/two-arab-countries-fall-apart>; letöltés: 2020.12.10.

A szervezet az al-Kaida nemzetközi terrorszervezetből vált ki. Először az Abu Musza'b al-Zarqawi vezette Jama' al-Tawhid wal-Jihad¹⁴² nevű szervezethez tartozott, ebből vált a térség vezető terrorista mozgalmává és sok csoport „esernyőszervezete” vezetőjévé. Mint korábban az al-Kaida most az Iszlám Állam vált a primus inter pares – első az egyenlők között – terrorista szervezetté, amelynek minden nagyobb terrorcsoport hűségesküet tett.¹⁴³

Az Iszlám Állam létrejöttének okai

Vonzerejét részben az adja, hogy a harc során megtisztíthatják a közel-keleti muszlim területeket, a fiatal muszlimokat arra ösztönzi, hogy csatlakozzanak a dzsihadhoz, páratlan lehetőség, hogy részt vegyenek a Közel-Kelet új politikai rendjének kialakításában, egy olyan modern állam létrehozásában, ahol nincs rasszizmus és nincs szektariánus feszültség, ahol az iszlám hívei romlatlan államként tekintenek a kalifátusra.¹⁴⁴ Aki akcióra éhezik, Bagdadival tart. Az iszlám állam varázsához tartozik, hogy ért a közigazgatáshoz. A gazdaság, a muszlim társadalom minden szintjét, – öregek, fiatalok, iskolások, nők – próbálja irányítás alatt tartani. Bagdadi próbálta elkerülni az al-Kaida rossz tapasztalatait. Az al-Kaida ráadásul nem csak azért veszítette el népszerűségét, mert egy a mindennapi élettől elidegenedett szaúdi milliárdos és egy egyiptomi értelmiségi irányította, hanem azért is, mert a szervezet úgy döntött a dzsihadot a Közel-Kelet határain kívülre importálja.¹⁴⁵ A szíriai konfliktus három szintje kapcsolatban állt egymással. Az első a politikai szintér: azt mutatta, hogy a jellemző forradalmi helyzet állt elő, azaz az uralkodó elit nem tudott már a régi módon kormányozni. A társadalom rétegei pedig már nem akartak a régi módon élni. A helyi szintre rátelepedett a Szaúd-Arábia és Irán közti regionális vezető hatalmi pozícióért folyó pusztító vetélkedés, amit az amerikai és orosz globális érdekek is kereszteztek. A második a gazdasági szintér: a Világbank 2010-ben kiszámította, hogy az arab világban 2020-ig legalább 100 millió új munkahelynek kellene létrejönnie, csak így nyílhatnak távlatok a fiataloknak. 1980 és 2008 között Ázsia átlagosan évi 5 százalékos, a világ gazdaság 2 százalékos, az arab államok 0,2 százalékos növekedést produkáltak. Ebben a helyzetben a szíriai, iraki fejlődés lehetősége nagyon korlátozott volt, a polgárháború és az etnikai vallási ellentétek miatt. Társadalmi szintéren: bármilyen térségbeli országot vizsgálunk, megállapítható, hogy a nemzetiségi, vallási, vagy egy vallás irányzatain belül is nagyok az ellentétek, a

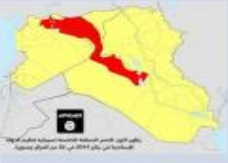
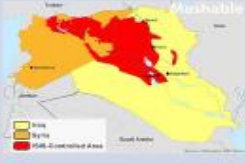

¹⁴² HASIM, Ahmed, S.: From Al-Qaida affiliate to the rise of the Islamic Caliphate: The evolution of the Islamic State of Iraq and Syria (ISIS). RSIS Policy Report, December 2014. p. 2. https://www.files.ethz.ch/isn/186573/PR141212_The_Evolution_of_ISIS.pdf; letöltés: 2020.12.10.

¹⁴³ A nigériai Boko Haram és a szomáliai al Shabaab 2015 márciusában, a líbiai Iszlám Fiatalok Shura Tanácsa (Islamic Youth Shura Council) még 2014-ben, az afganisztáni tálibok 2015-ben. NEILL, Hanna Ucko: African Insurgent Groups Look to ISIS as They Face Increasing Pressure. Institute of Energy for South-East Europe, 2015. <https://www.iene.eu/african-insurgent-groups-look-to-isis-as-they-face-increasing-pressure-p1526.html>; letöltés: 2021.05.11.

¹⁴⁴ HERMANN, Rainer: Az Iszlám Állam – A világi állam kudarca az arab világban. Akadémiai Kiadó, Budapest 2015. p. 39.

¹⁴⁵ NAPOLEONI, Loretta: Az iszlamista főnix – Az Iszlám Állam születése és a Közel-Kelet újrafelosztása. p. 127.

térségre kényszerített béke, a határok, de főként a széteső állami hatalom féktelen erőszakot gerjesztett. A térségre nem alkalmazható a demokrácia modellje, a nagycsalád, klán, törzsi struktúra nem mozdult előre, nincs igazi társadalmi osztály, réteg, vagy csak nagyon kis számban.

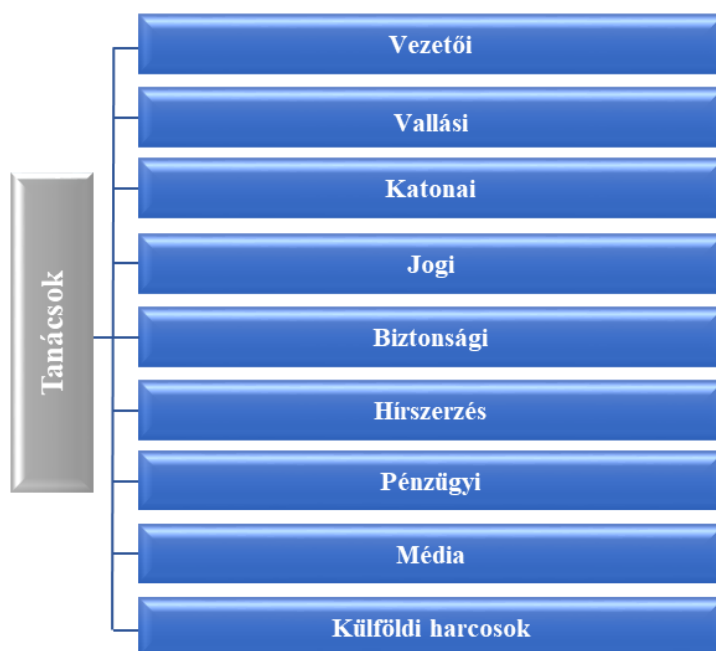
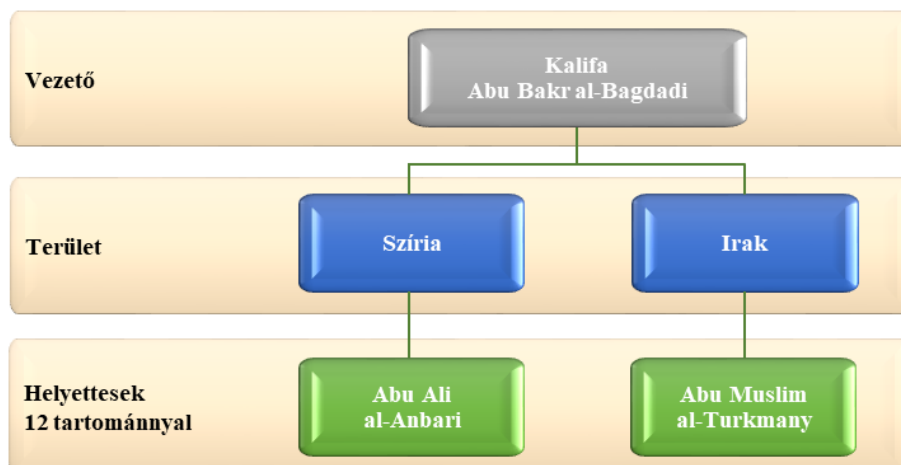
	Jama at Tawhid wal Jihad Al-Kaida (AK) Al-Kaida in Iraq (AQI)	Iszlám Állam Irakban ISI	Iszlám Állam Irakban és Szíriában/ Iszlám Állam Irakban és Levantében ISIS/ISIL
Időszak	1998-2004	2004-2006	2013
Vezető	Bin Laden Al-Zarkawi	Abu Bakr al Bagdadi	Abu Bakr al Bagdadi
Terület			
Csoport létszám	700	1500-2500	5000-8000
Módszer	Terrorista akciók politikai, katonai rendőri erők	Terrorizmus, robbantások IED Támadások	Terrorizmus, robbantások IED Támadások,

	Iszlám Állam IÁ	Iszlám Állam IÁ
Időszak	2014.	2014-2015.
Vezető	Abu Bakr al Bagdadi	Abu Bakr al Bagdadi
Terület		
Csoport létszám	11 000-16 000	20 000-31 500 Kisebb csoportokra történő szétválás
Módszer	Terrorizmus, robbantások IED Támadások	Terrorizmus, robbantások IED Támadások

16. ábra. Az Iszlám Állam kialakulása, története, létszáma és módszerei¹⁴⁶
Szerkesztette: Resperger István

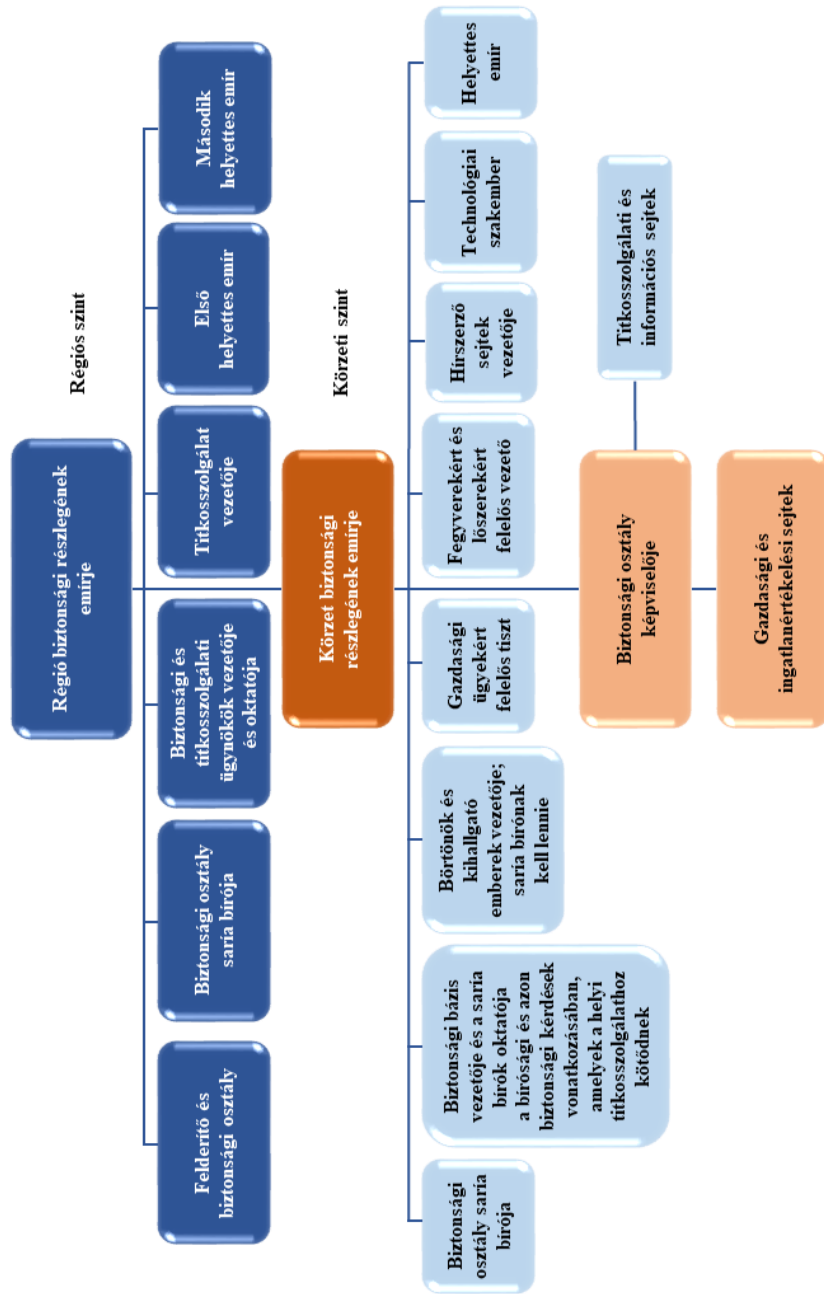
¹⁴⁶ LARSEN, Richard: ISIS, ISIL, and Daesh – What’s In A Word? The Daily Journalist, 2015.12.19. <https://thedailyjournalist.com/thethinker/isis-isil-and-daesh-whats-in-a-word/>; 2021.05.30.

Az Iszlám Állam felépítése

17. ábra. Az Iszlám Állam felépítése¹⁴⁷
Szerkesztette: Resperger István

¹⁴⁷ HASSAN, Ahmed Mohamed – NOUEIHED, Lin: Special Report: Islamic State seeks to impose religious rules in Egypt's North Sinai. Reuters, 2017.05.02.
<https://www.reuters.com/article/us-egypt-politics-sinai-specialreport-idUSKBN17Y10N>; letöltés: 2021.05.15.

18. ábra. Az IÁ biztonsági szervezetének felépítése¹⁴⁸

¹⁴⁸ VÉGH Tamás István: Dzsihadista terrorszervezetek – Egy ügy nyomozása. Diplomamunka, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2021. p. 36.

A szíriai Rakkát fővárosaként megjelölő szervezet feje abu Bakr al-Bagdadi (született Ibrahim Awad Ibrahim al-Badri), aki egy súra tanácsot (13 tagú), egy katonai tanácsot (13 tagú), illetve egy hírszerző és felderítő tanácsot vezet. A másik pillért a vallási tanács és az alárendeltségébe tartozó vallási rendőrség képezi. Ezek a szervezetek – állításuk szerint – a leghatározottabban őrzik az iszlám alapjait, az ellene vétkezőket akár a helyszínen kivégzik. Bagdadi önmagát az állam kalifájának nevezi. Két helyettese, Irak és Szíria helytartói, akiknek „munkáját” a megszállt területeken a 12 szíriai és iraki tartományt irányító kormányzók, illetve közel ezer középvezető „segíti”. Utóbbiak 300–2000 dollár havi ellátást/illetményt kapnak a vezetéstől, amely különféle járulékokkal egészülhet ki, utóbbi például függ a „harcos” feleségeinek és gyermekeinek számától.¹⁴⁹

A szervezet katonai tanácsa, a különböző műveletekért (katonai, gazdasági, adminisztrációs, terror, pénzügyi és információs) felelős, ennek gerincét azok a tisztek, „szakemberek” alkotják, akik a Szaddam Husszein rendszerében – az akkor kiváltságos helyzetben lévő szunnita kisebbség tagjaiként – katonai, rendőri, politikai, vagy titkosszolgálati vezetők voltak.¹⁵⁰ A kabinet tagjai a „hadügyért”, a fegyverzetért, a külföldi harcosokért, az öngyilkos merénylőkért, az általános biztonságért, a foglyokért, a koordinációért, az adminisztrációért, a pénzügyekért, illetve a szociális szolgáltatásokért felelősek. Szóvivőjük a szíriai Abu Mohamed al-Adnani al-Shami (eredeti nevén Taha Subhi Falaha).¹⁵¹

A szervezet igazi erejét a külföldi harcosok alkotják. A dzsihadisták közel 90 országból érkeztek. Létszámuk közel 20 000 fő.¹⁵² Külföldi harcosok a következő országból érkeztek a legjelentősebb számban: Tunézia 3000, Szaúd-Arábia 2500, Marokkó 1500, Franciaország 1200, Németország 600, Jordánia 1500, Oroszország

¹⁴⁹ HASSAN, Ahmed Mohamed – NOUEIHED, Lin: Special Report: Islamic State seeks to impose religious rules in Egypt's North Sinai.

¹⁵⁰ Abu Muslim al Turkmani (eredeti nevén Fadil Ahmad Abdallah Hayyali), Bagdadi első helyettese, aki az iraki műveleteket irányítja, a Bath párt tagja, illetve a különleges erők tisztje és a hírszerzés alezredese volt Szaddam uralma alatt. Abu Ali an Anbari (eredeti nevén Abu Ali Qurdash al Turkmani – a másik helyettes és a szíriai kormányzó – tornatár és a Bath párt egyik vezetője volt Észak-irakban. Abu Ayman al Iraqi (felvett nevén Abu Mohammad al Sweidawi) egykor ezredes volt a légiereő hírszerzésénél. Hasonló múltja van Abu Qasim-nak (felvett nevén Abdullah Ahmad al Meshadani), aki a külföldi harcosok és az öngyilkos merénylők toborzója, vagy Abu Lu'az-nak (felvett nevén Abdul Wahid Khutnayer Ahmad) a biztonsági főtisztnek, vagy Abu Shema-nak (felvett nevén Fares Raif al Naima), aki az áruházak és az ellátás felelőse, illetve Abu Suja-nak (felvett nevén Abdul Rahman al Afari), aki a támogatásokat osztja, illetve a mártírok családjainak ellátásáért felel. BARRETT, Richard: The Islamic State. The Soufan Group, November 2014. pp. 24–30. https://ciaotest.cc.columbia.edu/wps/tsg/0032688/f_0032688_26581.pdf; letöltés: 2021.02.14.

¹⁵¹ HERMANN, Rainer: Az Iszlám Állam – A világi állam kudarca az arab világban. BARRETT, Richard: The Islamic State. pp. 29–32.

¹⁵² Az Iszlám Állam a külföldi harcosait nem csak a szíriai hadszíntéren használja fel, hanem visszaküldi őket azokba a nyugati országokba, ahonnan érkeztek, ahol potenciális biztonsági kockázatot jelentenek. Ezzel a fenyegetéssel egyelőre még nem tudnak mit kezdeni a hivatalos szervek. BESENYŐ János: Not the invention of ISIS: Terrorists among immigrants. Journal of Security and Sustainability Issues, Volume 5, Number 1, 2015. pp. 5–6. http://real.mtak.hu/83735/1/Besenyő_Not_the_invention_of_ISIS_Terrorists_among_immigrants.pdf; letöltés: 2021.03.11.

1500 fő, Törökország 1000 fő.¹⁵³ A fegyveresek közül sokan rendelkeznek harci tapasztalatokkal, amelyeket az al-Kaida kötelékében vagy a szíriai, esetleg az iraki hadseregben szereztek, ahonnan dezertáltak. Az Iszlám Állam létszáma elsősorban más dzsihádisták csoportok beolvasztása, illetve meghódított területek törzsi harcosainak „csatlakozása” révén nőtt meg.

Mit kínál az IÁ? Elsősorban az erőszak, a brutalitás kiélésének lehetőségét. Sikert, és lehetőséget kínál arra, hogy a sok vereséget, megaláztatást elszenvedett muszlim harcosok győztes szerepben jelenjenek meg, alakítsák a térség sorsát. Az újoncok először alapos kiképzésen vesznek részt, majd ezután kerülnek be a katonai szervezetbe. Műveleteikben a fokozott mobilitás, a felőrlés és a terror elegyét alkalmazzák. Különösen hatékonyak bizonyultak, amikor kisebb, mozgékony alegységekkel meglepetésszerű támadásokat intéztek egy területen. Emellett döntő szerepe van a féktelennek és apokaliptikusnak tűnő terrornak is, amely a szervezet pszichológiai hadviselésének döntő eleme.

2001. szeptember 11. 08 óra 45 perc az emberiség új időszámításának kezdete, egyben a terrorizmus elleni küzdelem egyik fontos mérföldköve. Az Amerikai Egyesült Államokban 1865. április 9-én 15 óra 45 perckor véget ért a polgárháború,¹⁵⁴ azóta amerikai földön nem érte ilyen súlyos veszteség az Egyesült Államokat.¹⁵⁵

A terrorista cselekmény következtében előtérbe került a terrorizmus, ezen belül a vallási indíttatású terrorizmus, valamint az ellene való küzdelem. Senki sem gondolta volna, hogy 2015-ben ennek a szervezetnek az új szárnya, az elhíresült apokaliptikus IÁ terrorszervezet veszélyezteti a Közel-Kelet érzékeny egyensúlyát egy állam létrehozásával. A világot sokkoló, a teljes információs hadviselés minden területét felhasználó szervezet a világhálón, annak minden megjelenési felületén villámgyorsan a hírek, az érdeklődés középpontjába került.

¹⁵³ RUZSBACZKY Zoltán: Nem kér az iszlámból a britek többsége. Magyar Nemzet Online, 2015.04.02. <https://magyarnemzet.hu/archivum/kulfold-archivum/nem-ker-az-islambol-a-britek-tobbsege-3993761/>; letöltés: 2020.11.04.

BARRETT, Richard: The Islamic State. p. 16.

¹⁵⁴ Lee tábornok 1865. április 9-én Appomattoxnál letette a fegyvert, katonai szempontból ekkor fejeződött be a háború. 1865. május 29-én Andrew Johnson elnök kihirdette az amnesztiát, hivatalosan ekkor ért véget a polgárháború.

DUPUY, Richard Ernest – DUPUY, Trevor Nevitt: The Encyclopedia of Military History from 3500 B.C. to the Present. Harper & Row Publishers, New York, 1970. p. 904.

¹⁵⁵ A New-Yorki merénylet áldozatainak száma: 6807 halott, 2100 sebesült. A polgárháború legvéresebb ütközetében 1863. július 1–3. között a Pennsylvania állambeli Gettysburgnál a déli haderő, halottakban, sebesültekben és eltűntekben körülbelül 28 ezer katonáját, az északi hadsereg körülbelül 23 ezer embert veszített. 1941. december 7-én Pearl Harbornál 2403 tengerész, katona és polgári személy esett áldozatul a japánok támadásának.

DUPUY, Richard Ernest – DUPUY, Trevor Nevitt: The Encyclopedia of Military History from 3500 B.C. to the Present. p. 923.

	Mutatók
A támadásokban elesett személyek száma	2819 fő
Megölt tűzoltók és mentők száma	343 fő
A rendőri tisztviselők és a kikötői hatósági rendőrök halottainak száma	60 fő
Az első toronyban elhunyt alkalmazottak száma	1402 fő
A második toronyban elhunyt alkalmazottak száma	614 fő
Embereket vesztett WTC-vállalatok száma	60 db
Azok a nemzetek száma, amelyeknek polgárait megölték támadások során	115 db
A roncsoktól életben kimentett emberek	18 fő
Becsült vérengység a New York-i Vérközpontnak	36 000 adag
Becsült New York-i emberek száma, akik poszttraumás stressz-rendellenességben szenvednek a szeptember 11-i eredményeként	422 000 fő
A megsemmisült rendőri járművek száma	98 db
Az eltávolított törmelék mennyisége	1 506 124 t

7. táblázat. A 2001. szeptember 11-ei terroresemények következményei¹⁵⁶

Egy másik mérföldkö 2014. július 5-e, Moszul:¹⁵⁷ ezen a napon lépett első ízben a nyilvánosság elé abu-Bakr al-Bagdadi prédikációjával, az Abbászida kalifák fekete köntösét magára öltve. Erre Irak második legnagyobb városában került sor, ahol minden muszlimok legfőbb vezetőjeként kalifaként jelölte meg magát, aki uralkodni akar ezen a területen. A kalifátus kikiáltásának napján az IA propagandarészlege közzétett egy videofelvételt a Szíria és Irak közötti határoszlopok megsemmisítéséről, ezzel is jelezve, hogy a nagyhatalmak által térségre kényszerített békét és a kijelölt határokat felszámolták.¹⁵⁸ Az első világháború óta senkinek sem sikerült az IA-on kívül az 1916-ban Skyes-Picot-egyezménnyel¹⁵⁹ rögzített határokat megváltoztatni.

¹⁵⁶ Key figures on the attacks on the World Trade Center in New York City committed on September 11, 2001. Statista, 2021.

<https://www.statista.com/statistics/281075/key-figures-on-the-september-11-attacks/>; letöltés: 2021.04.18.

¹⁵⁷ HERMANN, Rainer: Az Iszlám Állam – A világi állam kudarca az arab világban. p. 25.

¹⁵⁸ HERMANN, Rainer: Az Iszlám Állam – A világi állam kudarca az arab világban. p. 26.

¹⁵⁹ Az egyezmény a brit és francia megállapodás, amely rögzítette a térség, Irak és Szíria határait. Az 1916. május 19-én megkötött Sykes-Picot megállapodásban Franciaország és Nagy-Britannia befolyási területekre osztotta fel a volt Oszmán Birodalom arab területeit. A kijelölt szférában megállapodtak arról, hogy minden ország megengedheti a közvetlen vagy közvetett igazgatás vagy ellenőrzés létrehozását. Sykes-Picot egyezmény értelmében a szíriai partvidék és a mai Libanon nagy része Franciaországba ment; Nagy-Britannia közvetlen irányítást gyakorolna Mezopotámia középső és déli részén, Bagdad és Basra tartomány környékén. Palesztina nemzetközi adminisztrációval rendelkezne, mivel más keresztény hatalmak, nevezetesen Oroszország érdekeltek voltak ebben a régióban. A szóban forgó terület többi részén – egy hatalmas területen, beleértve a mai Szíriát, az észak-iraki Moszult és Jordániát – északon francia, délen pedig brit felügyelet mellett helyi arab főnökök lennének. Nagy-Britannia és Franciaország megtartaná a szabad átjárást és a kereskedelmet a másik befolyási övezetében.

Britain and France conclude Sykes-Picot agreement. History.com, 2009.10.28.

<https://www.history.com/this-day-in-history/britain-and-france-conclude-sykes-picot-agreement>; letöltés: 2021.05.21.

Az IÁ nem csupán egy válságot idézett elő, de maga is egy többretegű válság eredményeként keletkezett. Az Egyesült Államok hegemóniája 2001. szeptember 11-ig megkérdőjelezhetetlen volt, viszont egyetlen globális nagyhatalomként sem mindenható. Sajnos az Amerikai Egyesült Államok képtelen volt az Észak-Afrikában és a Közel-Keleten stabilan működő államokat létrehozni. Líbia, Szíria, Afganisztán és Irak is ezt példázta. A 2021-re olyan világban élünk, ahol nem csupán a legnagyobb hatalmak rendelkeznek a regionális státusz quo-t megváltoztatni képes befolyással, hanem egy nemrég keletkezett terrorszervezet is. Galeković egyetért abban, hogy a kistérség jelenlegi válságának központi problémája a nemzetállami modell válsága. Az államnak ezen térségbeli válsága nem új keletű. Itt az államiság olyan eszmét és formáját kényszerítették az itt élőkre, amely alapvetően idegen volt a térség társadalmi számára, többségében olyan mesterséges képződmények, amelyek soha nem rendelkeztek a valós társadalmi legitimitással. Állampolgáraik lojalitása ma is sokkal inkább kötődik a vallási felekezetekhez, tágabb értelmű vallási arab közösségekhez, törzsekhez, családokhoz és klánokhoz.¹⁶⁰

Az Iszlám Állam stratégiája és céljai

Politikai célok¹⁶¹

Az IÁ a hard power eszközeivel a következő célokat kívánja magasabb stratégiai (politikai) szinten megvalósítani:

- Irak és Szíria kormányzatainak megdöntése, a politikai hatalom átvétele;
- egy IÁ megalakítása és a külső veszélyektől való védelme;
- kiterjeszteni az IÁ területét a nagy muszlim közösség (ummah) kialakítására.

A hard power alkalmazásán azt értik, hogy támadásaikkal a hitetlenek részleges felmorzsolását valósítják meg, amelyek egyre jobban elterjednek a régióban, a városokban. Ezt követően kihasználják a káoszt és a helyzetet, hogy a hitetlenek teljes összeomlása befejeződjön. A következő lépés az lenne, hogy kitöltik a hatalmi vákuumban keletkezett teret, majd a teljes állami területet teljes ellenőrzésük alá vonják.

Az IÁ nagy stratégiája¹⁶²

- A már az al-Kaida által meghirdetett Kalifátus létrehozása, az államhatárok lebontása a térségben;
- IÁ-ot alapítani, stabilizálni;
- a muszlimok tömegeit ide zarándokoltatni;
- a világban további terjeszkedés.

¹⁶⁰ HERMANN, Rainer: Az Iszlám Állam – A világi állam kudarca az arab világban. p. 27.

¹⁶¹ LEWIS, Jessica D.: The Islamic State: A Counter-Strategy for a Counter-State. Institute for the study of War, Washington, 2014. p. 9.
<http://www.understandingwar.org/report/islamic-state-counter-strategy-counter-state>; letöltés: 2021.05.23.

¹⁶² LEWIS, Jessica D.: The Islamic State: A Counter-Strategy for a Counter-State. p. 10.

A szervezet ellenségei egyes csoportjai ellen klasszikus terrorakciókat követ el, a lehető legtöbb ember megölésével a lehetséges legnagyobb félelmet kelti. A célzott gyilkosságok és kivégzések az ellenség elrettentését szolgálják, amihez az is hozzátartozik, hogy az első alegység a meghódított városban azonnal önkényes kivégzéseket hajt végre a főtéren, amely a félelemkeltés mellett azt a célt is szolgálja, hogy elmeneküljön a lakosság egy része. Mivel az Iszlám Állam propagandarészlege videókat terjeszt az efféle mészárlásokról, a meghódított területek lakossága tudja, hogy mire számíthat.¹⁶³ A szervezet másik arca a lakosságot segítő, annak egészségéért és jólétéért cselekvő tevékenysége. Például a gyermekbénulás elleni oltóanyag mellett indítottak kampányt. Lényegében a régi amerikai „Shock and Awe” – Sokkoló és lefejező csapások stratégiát valósítják meg.

Az újoncokat táborokban képzik ki. Ilyen táborok nyilvánvalóan minden nagyobb városban működnek, amely az IÁ ellenőrzése alatt áll. A dzsihádisták abban a biztos meggyőződésben indulnak egy-egy ütközetbe, hogy ha elesnek, „vértanúk” (sáhidok) lesznek, így bizonyosan a Paradicsomba jutnak, és haláluk révén halhatatlanná válnak. Az, hogy a „hitetlenek” megölése során készek maguk is meghalni, mindenféle párbeszédet lehetetlenné tesz velük. Az empátiára és a gyászra való képesség kiveszett belőlük; gyönyörűségüket lelik a gátlástalan erőszakban, még gyerekek és nők lefejezésében is. Az Iszlám Állam fennmaradásának második oka hatékony katonai szervezetében keresendő. Abu Bakr al-Bagdadi már a börtönben toborozni kezdte az amerikai megszállás idején lecsukott volt iraki tiszteteket: ezek értenek a klasszikus hadvezetéshez, a megtévesztéshez, a felforgatáshoz. (A 2003-ban felszámolt iraki hadsereg volt tisztjeit csak azzal a feltétellel vették fel a szervezetbe, ha kijelentették, hogy „megbánták” tettüket és hűségesküt tettek.) Az al-Kaida volt harcosai ugyanakkor a gerillaharcban rendelkeznek jártassággal.¹⁶⁴

Tevékenységük tervezésénél a volt szovjet/orosz iskola hadműveleti, harcászati elvei, felforgató és mélységi műveletek, az afgán, iraki és egyéb hadszínterek tapasztalatait fedezhetjük fel. A hibrid hadviselés minden elemének – reguláris erők (lövész, harckocsizó, tüzérség) a könnyű fegyverzetű alakulatok, irreguláris csapatok, az információs hadviselés – alkalmazása mellett a közösségi média¹⁶⁵ minden spektrumát kihasználják. Az IÁ stratégiájának egyik fontos eleme, hogy a működési területén mindig az ellenőrzött zóna, támogató zóna és a támadott zóna felosztást alkalmazza. A szervezet súlypontját (Center of Gravity – CoG) a szervezet külföldi harcosai, dzsihádistái és a szunnita lakosság képezi. A tervezésnél a rommeli gyors, mozgékony csapások, a magas helyi értékű pontok (olajmezők, gázmezők, gátak, nagyobb városok, kritikus erőforrások¹⁶⁶) irányába történő előrenyomulás a meghatározóak. Ezt követően a tisztítsd meg, építsd ki, tartsd meg (clear-build-hold) elvek mentén haladnak tovább. Erősségei a könnyű fegyverzet, a

¹⁶³ HERMANN, Rainer: Az Iszlám Állam – A világi állam kudarca az arab világban. p. 56.

¹⁶⁴ HERMANN, Rainer: Az Iszlám Állam – A világi állam kudarca az arab világban. pp. 58–60.

¹⁶⁵ WINTER, Charlie: The Virtual ‘Caliphate’: Understanding Islamic State Propaganda Strategy. Quilliam, London, 2015. pp. 18–21.
<https://core.ac.uk/download/pdf/30671634.pdf>; letöltés: 2021.05.30.

¹⁶⁶ BARRETT, Richard: The Islamic State. p. 52.

jó felderítés és kommunikációs képességek,¹⁶⁷ mozgékony, tüzerő, robbanóeszközök alkalmazása, és lakossági támogatás. A tervezésnél alapul a teljes körű információs média jelenlét, a lakossági támogatás megszerzése érdekében.

A saját és ellenség képességek értékelésénél lakossági támogatásukat, műveleti ütemüket, robbantásos- és információs műveleteiket kell kiemelniük.

Az IÁ katonai stratégiája¹⁶⁸

- A szunnita területek ellenőrzés alá vonása, a térség városainak és kritikus erőforrásainak az ellenőrzése;
- védelmi zóna létrehozása a kurd területek határain a kurd katonai támadások ellen;
- a szíriai kormányerők és az iraki biztonsági erők további pusztítása, védelmi képességeik lebontása, felőrlése;
- az iraki területek elfoglalása, a síita területekről indítható támadások elleni védelem kialakítása;
- a szíriai területen az al-Nuszra szervezet semlegesítése;
- további területek hódítása.

Az IÁ középtávú célja, hogy Irak és Szíria területét ellenőrzése és uralma alá hajtja, majd következő célként a szomszéd országok szunnita lakosságát és területeit Szaúd-Arábiában és Jemenben is kontrollálja. Tevékenységüket kalifátusban egy kalifa vezetésével a Korán előírásai és a saría törvénykezésével szeretnék irányítani. „*A saría a muzulmánok felfogásában 'a teljes ember megvalósítása', szabályozza az emberi lét minden szféráját. Megkülönböztet olyan cselekedeteket, amelyek etikailag kifejezetten tiltottak (harám), kifejezetten megparancsoltak (vádzsib), helytelenítettek, de nem tiltottak (makrúh), ajánlottak, de nem megparancsoltak (mandúb), közömbösek (mubáh). Csupán kevés olyan dolog van, ami konkrétan tilos, vagy megparancsolt, a mindennapi élet legtöbb cselekvése a mubáh kategóriájába esik. Minden, ami kívül esik a harám (tilos) kategórián, az megengedett.*”¹⁶⁹ A saría szó szerinti értelmezését valósítják meg, a nőket férfiakat elkülönítik, öt alkalommal köteles mindenki imádkozni, alkohol, dohány élvezete tilos. A férfiak kötelezően szakállt kell, hogy viseljenek.

Akik nem tudnak elmenekülni, adót (védelmi pénzt) kötelesek fizetni. Nasseráni (N) betűvel jelölik, azokat a házakat, ahol keresztények laknak, a síiták házait a szélsőséges szunniták által használt pejoratív RAID (R betűvel) jelölik. Civil káderek gondoskodnak az áram termelésről, elosztásáról, a főzőgázról, szubvencionál sütödék működéséről. A kórházak állítólag ingyenesek, ingyen konyhák vannak, fogyasztóvédelmi hatóság ellenőrzi az áruk minőségét. Az öregek

¹⁶⁷ A Twitteren 2014-ben 50 000 követőjük volt, a napi tweetek száma 2013.09.17. és 10.17. között 100 000–250 000 darabot tett ki.

BARRETT, Richard: *The Islamic State*. p. 59.

¹⁶⁸ LEWIS, Jessica D.: *The Islamic State: A Counter-Strategy for a Counter-State*. pp. 11–12.

¹⁶⁹ ROSTOVÁNYI Zsolt: *Mit kell tudni az iszlámról?* Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1983. p. 66.

számára öregothont, vallási iskolákat és egyéb szociális létesítményeket is üzemeltetnek.¹⁷⁰ Az igazolvánnyal, pénzzel, zászlóval, rendelkező állam pszeudo (hamis) állam. Célja kalifátus létrehozása, amelyet az inkompetens iraki biztonsági erők, a szíriai polgárháború és a marginalizálódott szunniták miatt alakult ki.

Az Iszlám Állam módszerei

Az IÁ kettős képét a gyakran terrorszervezeteknél tetten ért jelentős humanitárius, vagy segítő tevékenysége is jellemezte. Ezeket a cselekedeteket is szívesen propagálták:

- az iskolás gyermekeknek színes ceruzákat osztanak;
- az öregekről gondoskodnak;
- adót szednek a szegények javára;
- női iskolát működtetnek;
- segítik a mezőgazdasági termelést;
- igazságot szolgáltatnak;
- elősegítik a gyermekbénulás elleni injekciók beadását;¹⁷¹
- ingyenes kórházi ellátást biztosítanak;
- bírósági eljárásokat vezetnek;
- gazdasági jólétet teremtenek.

A videókkal, fotókkal, cikkekkel, vallási jellegű zenékkal, a harcosok vallási heroizálásával arra törekedtek, hogy minél nagyobb számú toborzást tudjanak végezni. Abu Bakr al-Bagdadi nem véletlenül lép fel kalifaként, hirdeti a hidegháború időszakában állandó vesztes iszlám világnak, hogy győztesek vagytok. *„Óh muszlimok, siessetek az országotokba! Ez a ti államotok... Ez a tanácsom hozzátok. Ha kitartotok, meghódíthatjátok Rómát, és Allah akaratából tiétek lesz a világ.”*¹⁷² A médiatiszteket két hónapos katonai kiképzés után vezették be a média világába. Naponta kapta meg a feladatot egy egyszerű papírlapon, ami egyben az IÁ ellenőrző pontjain az átmenetet biztosította. Miután befejezte a napi felvételkészítést, a felvételeit egy laptopra helyezi, átmásolja a felvételeket egy memóriakártyára, majd elküldi egy kijelölt chat-oldalra. Mindeközben a decentralizált tartományi szintű médiaközpontok azt érik el, hogy egyetlen csapással nem lehet megsemmisíteni őket. Azaz a médiaszervezet is követte a cellák, hálózatok, párhuzamos cellák felépítést, mint az IÁ terrorszervezet. Minden IÁ videót kísér legalább egy vagy két vallásos himnusz, amelyek dicsérik és mitologizálják a harcosokat. A dalok felvétele az IÁ videókbba nagyon népszerűvé vált körükben és a támogatók körében is. A harcosok ezeket éneklék a kiképzésnél, még a

¹⁷⁰ WINTER, Charlie: The Virtual 'Caliphate': Understanding Islamic State Propaganda Strategy. pp. 29–36.

¹⁷¹ HERMANN, Rainer: Az Iszlám Állam – A világi állam kudarca az arab világban. p. 25.

¹⁷² NAPOLEONI, Loretta: Az iszlamista főnix – Az Iszlám Állam születése és a Közel-Kelet újrafelosztása. p. 125.

frontvonalak árkaiban is. Ezekből a dalokból az elmúlt években az IÁ több mint 30 himnuszt adott ki. Az IÁ videóinak terjesztése gépjárművekből, vagy álló standoknál történik; az IÁ a médiatartalmak CD/DVD-jét és/vagy USB meghajtóit a helyiek számára osztja ki. A célközönség főként gyermekekből és fiatal tizenévesekből áll. Az IÁ kiadott összesen 892 különálló médiatárt, átlagosan közel 30 egyedi tételben naponta. Szigorúan szólva az IÁ páratlan a média vonatkozásában. Egyetlen más iszlám csoportnak sem sikerült ilyen sok tartalmat rendszeresen előállítani. Ebben az időszakban az összes tartalom 77 százaléka fotóalbumból állt.¹⁷³ A közzétett tételek összes tartalmának mélyreható elemzése négy alapvető, de kiemelkedő témát tár fel: utópia, háború, áldozatosság és brutalitás. Az adatlap legfontosabb témája az utópia, 53 százalékos arányban. Az idők során felszabaduló tartalom több mint fele a Kalifátus életének képét, békés és normális módon mutatja be. Az államiság a csoport legfőbb fellebbezése: a fotóössze/videó a forgalmas piacokat, a saria törvény végrehajtását, a vallási tevékenységeket, a kormányzást (infrastruktúra-javításokat, higiénit, egészségügyi ellátást, oktatást) ábrázolja, valamint számos természet- és tájképet.¹⁷⁴ A háborúval kapcsolatos tevékenységek filmjei 37 százalékot tettek ki. A harcok természetesen a média termékek nagy részét képezik, hiszen a háború a változás fő tényezője és az ellenséggel való küzdelem eszköze. Az áldozattá válás aránya a kimenet 7 százalékát tette ki. A koalíció, az orosz és az iraki/szíriai kormány légi csapásainak eredményeképpen bekövetkezett infrastrukturális károk és polgári áldozatok grafikus ábrázolása nemcsak a leghátrányosabb cselekedeteinek, hanem annak létezésének igazolására is szolgál. A kémek vagy az ellenséges katonák dokumentált kivégzéseinek célja az ellenség megfélemlítése, és hogy megakadályozzák a hatóságokat a területükön való irányításban. Az amerikai közigazgatás az IÁ internetes jelenléte elleni küzdelme során nyomást gyakorolt a közösségi médiavállalatokra (különösen a Twitterre) az IÁ-mal kapcsolatos fiókok eltávolítására. Mindazonáltal bizonyították, hogy mindig újra megjelentek, miután eltávolították őket. Tekintettel az IÁ médiatermék méretére és elkötelezettségére, valamint a média elérhetőségére több szociális média platformon, a negatív intézkedések, mint például a cenzúra, kudarcot vallanak. Az IÁ térbeli elhelyezkedését földrajzi környezetben láthattuk már, de a Twitter hálózatokon is érdekes jelenség volt az IÁ üzeneteinek gyors terjedése. A Twitter „folyam” legtöbbször az IA harcosaitól indult a velük szimpatizálók és a regionális média felé, majd a nemzetközi globális média is átvette ezeket.¹⁷⁵

¹⁷³ KAAMAN, Hugo: Media is half the battle – An overview of the Islamic State’s media apparatus. 2016.04.26. p. 11.

<https://hugokaaman.com/2016/04/26/media-is-half-the-battle-an-overview-of-the-islamic-states-media-apparatus/>; letöltés: 2019.09.02.

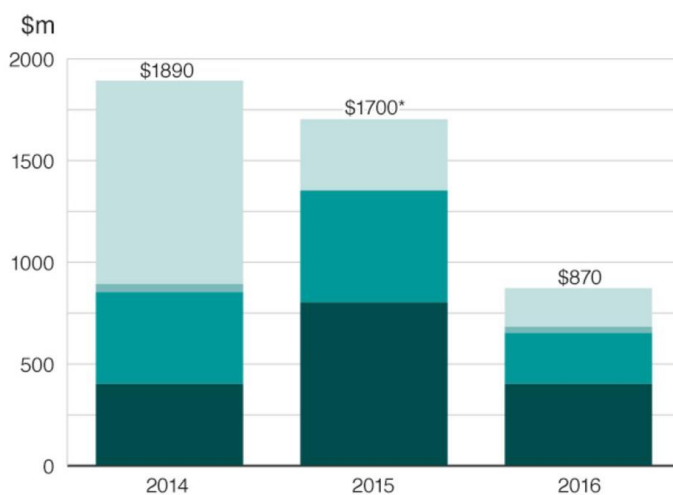
¹⁷⁴ KAAMAN, Hugo: Media is half the battle – An overview of the Islamic State’s media apparatus. p. 13.

¹⁷⁵ CHATFIELD, Akemi Takeoka – REDDICK, Christopher G. – BRAJAWIDAGDA, Uuf: Tweeting propaganda, radicalization and recruitment: Islamic state supporters multi-sided twitter networks. In: J. Zhang & Y. Kim (edit.): Proceedings of the 16th Annual International Conference on Digital Government Research: Digital Government and Wicked Problems: Climate Change, Urbanization, and Inequality. New York, 2015. pp. 239–249.

<https://core.ac.uk/download/pdf/37030475.pdf>; letöltés: 2019.04.17.

Az Iszlám Állam finanszírozási háttere

Az IÁ évi bevétele elérheti a 2,3 milliárd dollárt évente. A bevételi területek megoszlása alapján a bevétel 38 százalékát az olaj, 17 százalékát a földgáz, 10 százalékát a foszfát, 10 százalékát a cement, 7 százalékát a gabonaárpa termelése, 2 százalékát a támogatások, 16 százalékát a bűncselekményekből származó jövedelem teszi ki. Pénzügyi alapját a tartományokban maffiaszerű hálózati védelmi pénzek is támogatják, ez 2014-ben havi 12 millió dollár, a régiségek, műkincsek eladása 2014-ben 18 millió dollár, túszejtésekből 125 millió dollár. Saját adóztatási rendszert építettek ki, az élelmiszert szállító autókra 300 dollárt, a többiekre 800 dollárt vetettek ki. Az olajból napi 50 000 hordó Irakból, napi 20 000 hordó Szíriából 20 dollár hordónkénti áron, amelyet főként a török fekete piacon értékesítenek.¹⁷⁶ Más ásványkincsekből is jelentős a bevételük. A csúcsidőben 80–120 000 barell/nap volt az olaj kitermelés, ami a légicsapások után 20 000 barell/nap¹⁷⁷ kitermelésre korlátozódott. Ez napi 2–4 millió dollár bevételt eredményezhet. A moszuli bank elfoglalása 425 millió dollárt adott a szervezet kezére. A foszfát 1 millió tonna/év termelése 50 millió dollárt, a cement 3 millió tonna/év termeléssel 583 millió dollárt hoz. A terrorista és egyéb kriminális tevékenységből 70-200 millió dollár bevételt eredményezhetett.¹⁷⁸

19. ábra. Az IÁ bevételei (vám és adó, olaj, emberrablások, fosztoztatás, rablás, elkobzás, bírságok) 2014–2016¹⁷⁹

¹⁷⁶ HERMANN, Rainer: Az Iszlám Állam – A világi állam kudarca az arab világban. pp. 24–28.

¹⁷⁷ 1 barell – 1 amerikai hordó = 158,987294928 liter ≈ 0,136 tonna nyersolaj.

¹⁷⁸ BRISARD, Jean-Charles – MARTINEZ, Damien: Islamic State: The Economy-Based Terrorist Funding. Thoson Reuters, October 2014. pp. 6–9.

<http://www.gdr-elsj.eu/wp-content/uploads/2015/11/Islamic-State.pdf>; letöltés: 2015.09.27.

¹⁷⁹ Islamic State and the crisis in Iraq and Syria in maps. BBC News, 2018.03.28.

<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-27838034>; letöltés: 2021.05.15.

Az Iszlám Állam kapcsolatai

Az IÁ a kapcsolatait egyértelműen ereje és befolyása kivetítésével, továbbá hatalmi helyzete segítségével alakította ki. Elsők szerettek volna lenni minden szervezet ellenében. A másik fontos megközelítési pont, az IÁ kapcsolatrendszere a nemzetközi térben. A terrorszervezet kapcsolataiban a konfrontáció a következő szervezetek és országokkal kapcsolatban lépett fel:

- Libanon;
- Szíria;
- Irak;
- Egyesült Államok;
- Oroszország;
- Európai Unió;
- Izrael;
- Törökország;
- Hezbollah;¹⁸⁰
- szíriai kurdok;
- iraki kurdok;
- iraki síita milíciák;
- az Iszlám Front;
- a Szíriai Forradalmi Front;
- a Szabad Szíriai Hadsereg;
- az 1920-as Forradalmi Dandár;
- Jaish al-Mudzshedin csoport.¹⁸¹

Negatív kapcsolat, de néha pozitív:

- Irán;
- al-Kaida;
- al-Nusra Front.

¹⁸⁰ Hezbollah – libanoni síita terrorszervezet.

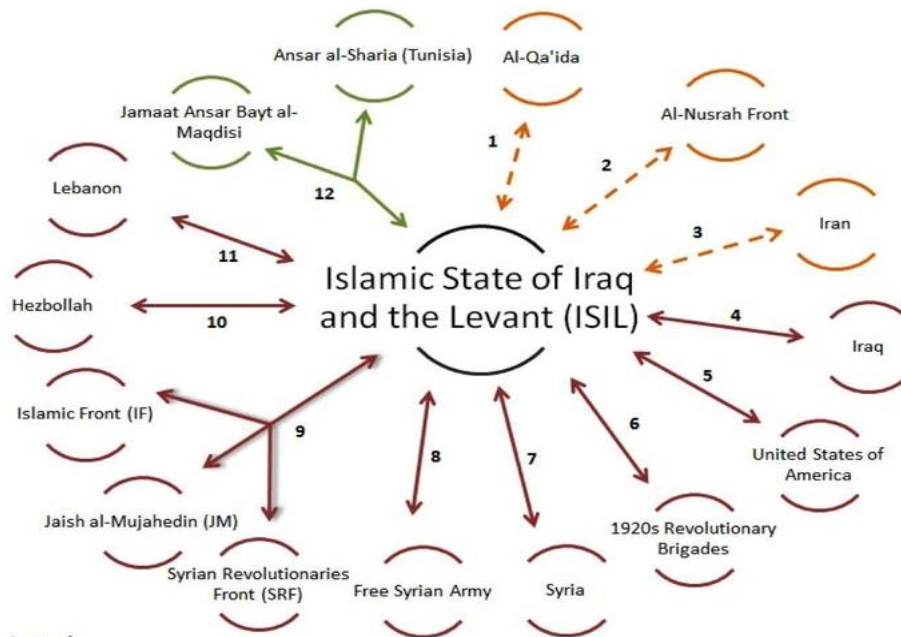
THAMM, Berndt Georg: Terrorismus. Ein Handbuch über Täter und Opfer. p. 45.

¹⁸¹ Pakisztáni székhelyű, Kasmírban működő Deobandi dzsihadista Mujahideen csoport. A csoport elsődleges motívuma Kasmír elválasztása Indiától és egyesítése Pakisztánnal.

GRIFFIN, Bryan – LONDON, Herbert – BABBIN, Jed: The Encyclopedia of Militant Islam. London Center for Policy Research, New York, 2016. pp. 177–183.

Az együttműködést, a jó kapcsolatokat a következő szervezetek és területek jelentik:

- Katar;
- Jemen;
- Szaúd-Arábia;
- Ansar al Sharia¹⁸² (Tunézia);
- Jamat Ansar Bayt al Magdisi.¹⁸³

20. ábra. Az IÁ pozitív és negatív kapcsolatrendszere a térségekkel, országokkal és szervezetekkel¹⁸⁴

¹⁸² A tunéziai Ansar al-Shariah (AST), Tunéziában működő szalafi-dzsihádista fegyveres szervezet volt. Ansar al-Shariah (Tunisia). Stanford, CISAC.

<https://cisac.fsi.stanford.edu/mappingmilitants/profiles/ansar-al-shariah-tunisia>; 2021.05.30.

¹⁸³ Ansar Bayt al-Maqdis, Egyiptom legaktívabb fegyveres csoportja 2014-ben megváltoztatta nevét Wilayat Sinai (Sínai tartomány) névre, miután esküt tett az Iszlám Államnak. Az egyiptomi felkelések nyomán 2011-ben jött létre Ansar Bayt al-Maqdis (ABM), más néven Ansar Jerusalem, más néven Jeruzsálem támogatója, más néven Ansar Bayt al-Maqdes, más néven Ansar Beit al-Maqdis, más néven mivel Jamaat Ansar Beit al-Maqdis, más néven Jamaat Ansar Beit al-Maqdis fi Sinaa, más néven a szent hely Támogatói felelős Izrael és az egyiptomi biztonsági szolgálatok és turisták elleni támadásokért.

Ansar Bayt al-Maqdis (ABM). GlobalSecurity.org.

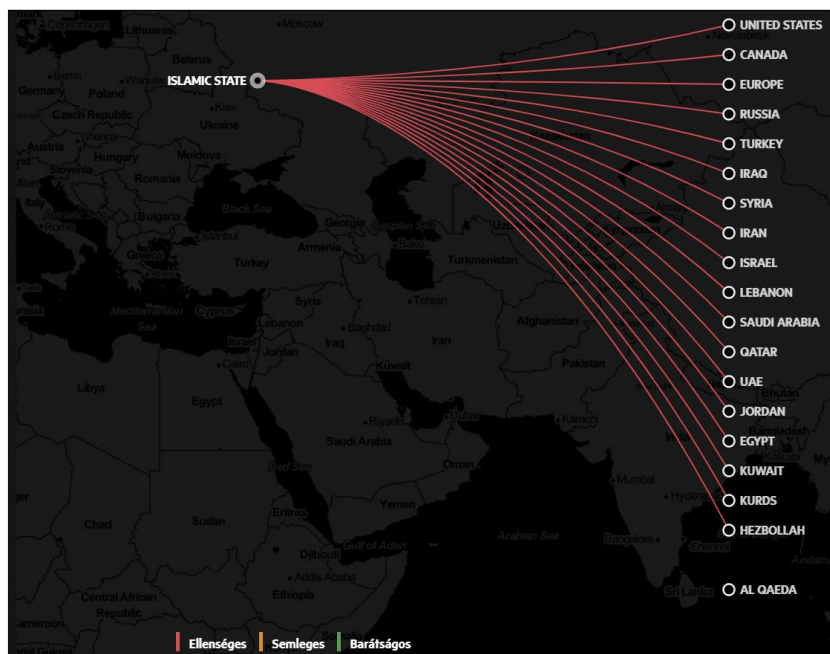
<https://www.globalsecurity.org/military/world/para/abm.htm>; letöltés: 2021.05.30.

¹⁸⁴ Perkembangan ISIS – Dinamika ISIS dan Jaringan al-Qaeda.

<https://damailahindonesiaku.com/isis/perkembangan-isis-2/>; letöltés: 2018.04.17.

RIVINIUS, Jessica – PARKER, Michael – HUNT, Mary: New online tool reveals terrorist networks and behavior over time. Start, 2015.10.20.

<http://www.start.umd.edu/baad/network/2012/>; letöltés: 2018.04.16.

21. ábra. Az Iszlám Állam nemzetközi kapcsolatai¹⁸⁵

	IRA	ETA	baloldali terrorszervezetek	al-Kaida	Iszlám Állam
Vezetés, ellenőrzés (C2-Command, Controll)	✓	✓	✓	✓	✓
Titoktartás és megosztás	✓	✓	–	–	–
Fejlődés és szervezetenővekedés	✓	✓	–	–	✓
Föld alatti és nyílt kapcsolatok	✓	✓	✓	✓	✓
Szervezett bűnözői kapcsolatok	✓	✓	–	–	✓
Hierarchikus felépítés	✓	✓	✓	–	–
Cellákra épülő, hálózatos felépítés	–	–	–	✓	✓
Vallási meghatározottság	✓	–	–	✓	✓
Ideológiai meghatározottság	–	✓	✓	–	–
Célpontjaik kizárólag katonai, rendőri erők	–	✓	–	–	–
Célpontjaik katonai; rendőri erők, polgári lakosság	–	–	✓	✓	✓

8. táblázat. A terrorszervezetek összehasonlítása¹⁸⁶

¹⁸⁵ RIVINIUS, Jessica – PARKER, Michael – HUNT, Mary: New online tool reveals terrorist networks and behavior over time.

¹⁸⁶ Assessing Revolutionary and Insurgent Strategies: Undergrounds in Insurgent Revolutionary, and Resistance Warfare. pp. 41–42.

Az erőszak helye, szerepe az Iszlám Állam tevékenységében

Ha az Iszlám Állam vallási ideológiáját megvizsgáljuk, egyértelműen a szalafita irányzathoz tartozó fundamentalizmus jellemzi. „Fundamentalisták azok az emberek, iszlám hívők, akik a Korán előírásait megváltoztathatatlan alapnak, vagyis fundamentumnak tartják és az ősi iszlám világot kívánják megvalósítani. Nézeteiket erőszakkal és terrorista cselekedetekkel kényszerítik a többi iszlám hívőre.”¹⁸⁷ Az iszlám fundamentalizmus az „iszlám világ” talaján bontakozott ki és abból táplálkozik. Szorosan kapcsolódik a pániszlámizmushoz: az iszlám népek vallási és politikai egységbe való integrálásának gondolatához.

Az erőszak alátámasztása a Koránban

Álljon itt néhány idézet a Koránból a harcról, háborúról és az erőszak szerepéről, amelynek szó szerinti értelmezését és magvalósítását láthatjuk az IÁ tevékenységében.

A hitetlenek elleni harcról:

„Harcoljatok ellenük, amíg nem lesz több megkísértés, s míg a hitvallás csupán Allahé lesz!” Ha azonban fölthagynak és megtérnek, szűnjön meg az ellenségeskedés – kivéve az istentelenek ellen.”¹⁸⁸

„Szállj harcba a hitetlenek és a képmutatók ellen és legyél kemény velük szemben!”¹⁸⁹

A békéről:

„Ne lankadjatok és ne szólítsatok a békére, hiszen ti fogtok felülkerekedni.”¹⁹⁰

Az iszlámon belüli ellentétről így nyilatkozik a Korán:

„Ha a hívők két csoportja egymással harcol, akkor szerezzetek békét közöttük! Ám ha az egyik (továbbra is) a másik romlására tör, akkor harcoljatok az ellen, amelyik romlásra tör, amíg csak vissza nem tér Allah parancsára. Ha azonban visszatér, akkor igazságosan szerezzetek békét közöttük és méltányosan járjatok el. Allah szereti azokat, akik méltányosan cselekszenek.”¹⁹¹

Az ellenség elleni tevékenységről és a hitetlenek elleni harc:

„Harcoljatok Allah útján azok ellen, akik ellenetek harcolnak!”¹⁹²

¹⁸⁷ ROSTOVÁNYI Zsolt: Az iszlám a XXI. század küszöbén. Aula Kiadó, Budapest, 1998. p. 168.

¹⁸⁸ SIMON Róbert (ford.): Korán. Helikon Kiadó, Budapest, 1987. 9. szúra/193. 23., 8. szúra/39. 127.

¹⁸⁹ Korán 9. szúra/73. 138.

¹⁹⁰ Korán 47. szúra/35. 366.

¹⁹¹ Korán. 49. szúra /9. 371.

¹⁹² Korán. 2. szúra/190. 23.

„Öljétek meg őket, ahol csak rájuk leltek, és üzzétek ki őket azonnal, ahonnan kiűzték benneteket! ... Ne harcoljatok azonban a Szent Mecsetnél, amíg ők nem harcolnak ellenetek ott. Ám, hogyha harcolnak ellenetek, akkor öljétek meg őket. Ez lesz a hitetlenek fizetsége.”¹⁹³

A harcba történő vonulásról és a helytállásról:

A harcban való részvételt is szigorúan szabályozta a Korán, „Vonuljatok ki az ellenség ellen csapatostól, vagy mindannyian együtt!”¹⁹⁴; „Ha nem vonultok harcba, fájdalmas büntetéssel fog büntetni benneteket és egy másik néppel cserél föl titeket. Miért maradtok a föld felé görnyedve, amikor az mondatott néktek „Vonuljatok harcba Allah útján?” Vonuljatok hát harcra könnyen vagy nehezen, és szálljatok harcba Allah útján javaitokkal és személyetekkel”¹⁹⁵ „Vajon megeshetne-e, hogy nem harcoltok, ha előíratott számotokra a harc?”¹⁹⁶ Mindenképp a bátorságra, a megfutamodás elkerülésére ösztönözte harcosait. „Ti hívők! Ha találkoztok a hitetlenekkel, amint ellenetek nyomulnak, ne fordítsátok a hátatokat nekik! Aki azon a napon a hátát fordítja nekik – kivéve, ha újabb harc felé fordul, vagy azért vonul vissza, hogy egy másik csapathoz csatlakozzék –, az Allah haragját vonja magára és a gyehenna lesz a lakhelye. Szörnyű sors.”¹⁹⁷ Bizonyos fokú erkölcsi felmentést is ad híveinek, miszerint: „És nem ti öltétek meg őket, hanem Allah ölte meg őket. És nem te dobtál, mikor dobtál, hanem Allah dobott, hogy valami tőle jövő szép próbatétellel próbálja meg a hívőket.”¹⁹⁸ „Harcoljatok ellenük! Allah a ti kezetek által bünteti és alázza meg őket, titeket pedig győzelemre segít ellenük...”¹⁹⁹

A kegyetlenkedés az ellenség megcsonkítása is az előírások között szerepelt a muszlim harcosok részére: „... Üssétek hát kardotokkal a nyakukra és üssétek le minden ujjuk végét.”²⁰⁰ A fogolyejtés csak akkor megengedett, ha már a vérfürdőt megejtették. „Egy próféta sem ejtethet foglyokat addig, amíg a hitetlenek között nem rendezett nagy vérontást szerte a földön.”²⁰¹ „Amikor összetalálkoztok a hitetlenekkel, akkor vágjátok el a nyakukat! Mikor azután nagy rontást tettetek bennük akkor szorosan kötözzétek meg őket, és utána vagy gyakoroljatok nagylelkűséget, vagy kérjétek értük váltságdíjat – amíg a háborúság véget nem ér.”²⁰² A harcban történő állhatatosság az egyik legfőbb ismérve a muzulmán harcosoknak, a hittel rendelkezők így nagyobb túlerő ellen is eredményesen küzdhetnek. „...ha akad közöttük húsz állhatatos, azok kétszáz fölött is győzelmet aratnak, és ha akad közöttük száz, akkor azok ezer hitetlen fölött is győzelmet aratnak...”²⁰³ Mit kapnak azok, akik részt vettek a harcokban?: „Allah a javaikkal és személyükkel hadakozókat egy fokkal magasabbra emelte az otthon ülőknél...nagy fizetséggel tüntette ki az otthonmaradókkal szemben:

¹⁹³ Korán. 2. szúra/191. 23.

¹⁹⁴ Korán. 4. szúra/71. 64.

¹⁹⁵ Korán. 9. szúra/39. 41. 134.

¹⁹⁶ Korán. 2. szúra/246. 30.

¹⁹⁷ Korán. 8. szúra/15. 16. 125.

¹⁹⁸ Korán. 8. szúra /17. 125.

¹⁹⁹ Korán. 9. szúra/14. 132.

²⁰⁰ Korán. 8. szúra/12. 125.

²⁰¹ Korán. 8. szúra/67. 129.

²⁰² Korán. 47. szúra/4. 364.

²⁰³ Korán. 8. szúra/65. 129.

rangfokozatokkal, amelyeket majdan a paradicsomban tőle kapnak és megbocsátással és irgalommal.”²⁰⁴ „Akik hisznek és elvégezték a higrát, és harcba szálltak Allah útján javaikkal és személyükkel, azok magasabb fokon állnak Allah előtt.”²⁰⁵

Ki juthat a Paradicsomba? A hősi halál érdeme:

„Vagy úgy vélitek, hogy bemehettek a Paradicsomba anélkül, hogy Allah megtapasztalhatta volna előtte azt, hogy kik azok köztetek akik buzgólkodtak a harcban érte, s kik azok akik állhatatosak?”²⁰⁶ A túlvilági életet ígéri a hősi halottaknak: „És ne mondjátok azokról, akik halálukat lelték Allah útján, hogy halottak lennének! Ellenkezőleg! Élők ők a túlvilágon...”²⁰⁷ „Akik hitehagyottak lesznek közületek, s hitetlenekként halnak meg, azoknak a tettei hiábavalóak az evilágon és a túlvilágon. A tűz lesz az osztályrészük és benne égnék örökké.”²⁰⁸ „Allah kerteket készített elő nekik, amelyek alatt patakok folynak, s örökkön ott fognak időzni.”²⁰⁹

A fegyveres küzdelem és a dzsihád kérdése is fontos tárgyalni való az Iszlám Állam tevékenységében. A DZSHD gyök nem egyszerűen 'szent háborút', hanem egyfajta fizikai, erkölcsi, spirituális és szellemi erőfeszítést jelöl. Az arabban számos szó van a fegyveres harc kifejezésére. Ilyenek a harb, 'háború', a szíra, 'csata', maaraka, 'ütközet' vagy a kital, 'öldöklés', amelyeket a Korán nyugodtan használhatott volna, ha céljuk eléréséhez a muzulmánok a vérontást tartották volna az egyedüli lehetséges útnak. A szöveg ezek helyett azonban egy sokkal tágabb értelmű, többféle magyarázatra lehetőséget adó szóhoz nyúl. A dzsihád nem tartozik az iszlám öt pillére közé. A muzulmánok azonban kötelesek erőt és fáradságot nem kímélve minden téren – legyen az erkölcsi, spirituális vagy akár politikai – egy olyan igazságos társadalom életre hívásáért küzdeni, amely nem ad teret a kiszolgáltatottak és elesettek kizsákmányolásának, visszatérve ezzel az Isten által az ember számára kijelölt útra. A hadba vonulás, a kardforgatás esetenként elkerülhetetlen ugyan, ám a dzsihád, a 'küzdelem' eszméje ennél sokkal többről szól.²¹⁰

Összegzés

A terrorizmus elleni küzdelem tapasztalatainak összegezéseként az alábbiakat lehet megállapítani:

– A terrorista szervezetek filozófiája a következő: hogyan lehet és kell az akciókat végrehajtani terrorista szempontból. Ha a terror szó kezdőbetűit használjuk fel a stratégia lényegének felvázolásához, érthetővé válik.

²⁰⁴ Korán. 4. szúra /95. 96. 66-67.

²⁰⁵ Korán. 9. szúra/20. 132., 49. szúra/15. 371., 8. szúra/72. 130., 2. szúra /218. 26.

²⁰⁶ Korán. 3. szúra/142. 49.

²⁰⁷ Korán. 2. szúra /154. 19., 3. szúra/157. 50., 3. szúra/169. 52., 3. szúra/195. 54.

²⁰⁸ Korán. 2. szúra/217. 26.

²⁰⁹ Korán. 9. szúra/89. 139.

²¹⁰ „Szent háború”, küzdelem, erőfeszítés, mai értelemben „Allah útján történő küzdelem”. ARMSTRONG, Karen: Mohamed – Az iszlám nyugati szemmel. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1998. ROSTOVÁNYI Zsolt: Az iszlám a XXI. század küszöbén. pp. 208–212.

T	ervezz
E	lrettents
R	obbants
R	ombolj
O	kozz pánikot
R	eklámozz

– Az akciók kivitelezéséhez nagyon hosszú tervezési időszakra (4-6 hónap) volt szükség a hidegháború időszakában. A közvetlen előkészületeknél már csak rövidebb előkészítésre (1-2 hét) van szükség, de a pontos, mindenre kiterjedő alapos felderítés mindenképpen elengedhetetlen feltétele a sikeres akciónak. Ehhez a hosszú fázishoz kapcsolódik még a személyi felkészítés, az adott célországban az alvó cellák felélesztése, aktivizálása, vagy az országba történő bejutás, bejuttatás.

– Az elrettentést már a szimbólumok kiválasztásánál jeleztem, hogy a célpont kiválasztása mindenképpen központi jelentőségű szerepet kell, hogy játsszon az adott ország életében. Ennek megfelelően kell kiválasztani, megtervezni a hatásokat és utóhatásokat is mérlegelve.

– A robbantás, a leggyakrabban alkalmazott módszerré vált, akár robbanóanyaggal vagy egyéb más vegyi úton előállított robbanószereket tekintve, mert ezek okozzák a legnagyobb pánikot, riadalmat, ezek hatása ellen a legnehezebb védekezni. Akár a legkisebb hátizsákban elhelyezett robbanóanyag is hatását és járulékos hatását tekintve a legnagyobb áldozatszámot produkálhatja. Ha ezekhez az elemzésekhez hozzá vesszük az elkövetés eszközeit, gépkocsi, repülő, vonat, akkor a hatás még fokozottabban jelentkezik, hiszen a terroristák a robbolásnál ezek járulékos hatásaival, (mozgási energia, tömeg, tűzveszélyes anyagok) is számolnak.

– A robbantást követő robbolás viszont már a pszichológiai hatás eléréséhez szükséges, hiszen a Világkereskedelmi Központ romjai hosszú időn keresztül figyelmeztetik az embereket, nincs teljes biztonság.

– A pánik, a sebesültek, a vér látványa a háborút „távoli rossz dolog”-ként megélő polgárok számára a másik jelentős sokkoló tényező. A terrorcselekmény bekövetkezése után, a kormányok bármennyire is igyekeznek rövid idő alatt cselekedni, mindenképpen egy ideig időhátrányban vannak a terroristákkal szemben. Idő kell ahhoz, hogy a mentők, tűzoltók, a katasztrófa-elhárítás szakemberei megkezdjék a mentést. A nyugati társadalmak egyik hibája a gyors, korrekt tájékoztatás, sajnos ez az egyébként pozitív cselekedet, a terroristák egyik legjobb eszköze a cselekményeik, áldozataik – az ő szempontjukból sikereik – bemutatására, reklámozására. Ha a toronyok lerombolására gondolunk, a második gép becsapódását a világ egyenes adásban nézhette.

– Az iszlám nemzetközi terrorista csoportok szemléletének elemzéséhez szükséges megemlítenünk az eltérő gondolkodásmódot a célok és a harc kapcsán. Míg a nyugati világ értékei az emberek, a nők, a polgári személyek és számunkra katonai célpontot csak a „kemény célok” képeznek (harckocsik, lövegek, repülőgépek). Azonban a terroristák szemléletében a polgári lakosság, a védtelenek a legkönnyebben megtámadhatóak, az igazán sikerrel kecsegtető célpontok.

NATO/nyugati módszerek és értékek	Terrorista módszerek és célok
Korlátozott célú csapás.	Teljes körű pusztítás.
Polgári lakosság megkímélése, meggyőzése; Emberek védelme. Nők, gyermekek védelme.	Polgári lakosság megsemmisítése, elrettentése. Emberek elpusztítása.
Áldozatok számának mérséklése.	Áldozatok számának növelése.
Működőképés infrastruktúra.	Infrastruktúra rombolása (közlekedés/víz/energia/gazdaság/ kereskedelem/idegenforgalom).
Működőképés állam, hivatalok.	Teljes működésképtelenség (gazdasági/politikai/kereskedelmi/ idegenforgalmi).
Elsődleges „kemény” célok (harckocsik/lövegek/rakéták/repülő).	Elsődleges „puha” célok (polgári lakosság).
Harcolók (combatant) ellenállásra képtelenné tétele.	Nem harcolók (non combatant) megsemmisítése.

9. táblázat. NATO/Nyugati módszerek és értékek, terrorista módszerek és célok

– A 21. századi nemzetközi terrorizmus gyökeresen különbözik a korábbi korok terrorizmusától mind erői nagyságát, mind eszközeit és módszereit tekintve, ezért a korábbiaktól eltérő kezelést követel. A nemzetközi terrorizmus elleni harcot nem lehet korunkban és a jövőben kizárólag a rendvédelmi erőkre hárítani, mivel azok nem rendelkeznek a honi területtől nagy távolságra folytatott eredményes harchoz szükséges feltételekkel.

– A nemzetközi terrorizmus elleni harc nem lehet egyetlen állam feladata, mivel korunk terrorizmusa számos államra, esetenként az egész fejlett világra kiterjedő akcióhálózattal és támogató szervezettel rendelkezik.

– Korunk terrorizmusa elleni eredményes harc csak a katonai erők határozott és sikeres műveleteivel oldható meg. Mindent meg kell tenni a terrorakciók megelőzése érdekében.

– A nemzetközi terrorizmus elleni küzdelem katonai tapasztalatainak legfontosabb forrását jelenleg az Afganisztánban, Irakban és Szíriában folyó katonai műveletek képezik. Ezek folyamatos figyelemmel kísérése és elemzése segíti a magyar katonák felkészítését a terrorizmus elleni eredményes küzdelemre.

– A katonai erők terrrorszervezetek elleni bevetésére napjainkban, leggyakrabban a magyar törvények szerint már nem csak kizárólagosan az országhatáron kívül kerülhet sor. Az Alaptörvény módosítása után, terrorveszélyhelyzetben²¹¹ a megfelelő katonai erők alkalmazhatóak az államhatáron belül is.

A terrorizmus elleni küzdelem globális méretűvé vált. Ez egy olyan harc, vagy háború, amely különbözik minden korábbi fegyveres küzdelemtől, mert olyan ellenség ellen folyik, amely nem látható. Sajátos hálózatokat működtetnek.

Ez az ellenség általában nem rendelkezik sem saját országgal, sem saját kormányval. Nincs szervezett (reguláris alakulatokból álló) katonai ereje, nem visel egyenruhát, egyetlen kormánynak sem felel a tetteiért. És nem tart be egyetlen nemzetközi szerződést sem (nemzetközi jog, hágai és genfi egyezmények a hadviselésről stb.) Cellákat, hálózatokat működtetnek.

A nemzetközi terrorizmus egyre fokozódó tevékenysége és veszélyessége, áldozatainak növekvő száma megköveteli a demokratikus kormányoktól és a nemzetközi szervezetektől, hogy az emberiség elleni fő veszélyként szálljanak szembe a terrorizmussal.

A nemzetközi terrorizmus ellen csak összehangolt, egységes, a biztonság minden területére kiterjedő stratégiával lehet felvenni a küzdelmet. Ezen részstratégiák egyik legfontosabb és leghatékonyabb eleme a katonai erő, a felderítés, a hírszerzés, a nemzetbiztonsági szolgálatok és a terrorelhárító szervezetek.

Ezt az erőt csak okosan, pontos felderítési adatokra támaszkodva, alaposan felkészítve a konkrét feladatra lehet felhasználni. A Magyar Honvédség – mivel nemzetközi kötelezettségeiből adódóan a válságterületeken, a konfliktus katonai megoldásában (békekikényszerítés) és a konfliktus utáni helyzetekben (békefenntartás), valamint hazai területen is alkalmazásra kerülhet – katonái számára elengedhetetlen a terrorizmus elleni küzdelem kérdéseinek megismerése.

²¹¹ Magyarország Alaptörvénye. (2011. április 25.) 51/A cikk.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv>; letöltés: 2021.05.14.

AZ ISZLÁM ÁLLAM TERRORSZERVEZET LAKOTT ÉS BEÉPÍTETT TERÜLETEKEN FOLYTATOTT HARCAINAK KATONAI TAPASZTALATAI (Resperger István)

*„...harcolni fogunk a tengereken és az óceánokon;
harcolni fogunk egyre növekvő bizalommal és erővel a levegőben;
megvédjük Szigetünket, bármibe kerüljön, harcolni fogunk a tengerparton;
harcolni fogunk a leszállópályákon, harcolni fogunk a mezőkön és az utcákon;
harcolni fogunk a hegyekben; sohasem adjuk meg magunkat...”²¹²*

Winston Churchill

Bevezetés

A Churchill által megfogalmazott mottó minden elemét nem valósította meg az apokaliptikus terrorszervezet az Iszlám Állam, de mindenképpen érdemes az általa megszállt területeken folytatott harci cselekmények, módszerek, eljárások tanulmányozása. Minden katona, rendőr nemzetbiztonsági szakember számára hasznos tanulságokkal szolgálhat a harci cselekmények elemzése, feldolgozása. Nemcsak a sikeres támadások, offenzívák, de az ellenség által jó módszerekkel végrehajtott támadó és védő tevékenységek is érdeklődésre tarthatnak számot.

Kissinger szavai szerint „*a gerilla akkor is nyer, ha nem veszít.*”²¹³ A hagyományos hadsereg veszít, ha nem győz. Kissinger megfigyelte, hogy a különböző méretű és erőforrásokkal rendelkező hadseregek különböző módon küzdenek. Ez igaz az emberi történelem során, de a 20. század közepétől már megjelent az aszimmetrikus hadviselés. Az aszimmetrikus valami egyenetlen, egyenlőtlen. Az aszimmetrikus hadviselés akkor áll fenn, amikor a két hadsereg egyenlőtlen vagy eltérő méretű erővel rendelkezik. Ez más módja a háborúnak, amikor a konfliktus résztvevői közül az egyik fél nem állami fél. A szereplők jelentősen megváltoztak.

²¹² CHURCHILL, Winston S.: *Sohase engedjétek!* Winston Churchill legjobb beszédei. Európa Kiadó, Budapest, 2006.

<https://moly.hu/konyvek/winston-s-churchill-sohase-engedjetelek>; letöltés: 2021.04.10.

²¹³ *Assymmetric Warfare: Definition, Tactics & Examples.* Study.com, 2020.12.29.

<https://study.com/academy/lesson/asymmetric-warfare-definition-tactics-examples.html>; letöltés: 2021.04.14.

Moszul eleste az Iszlám Állam által

22. ábra. Moszul²¹⁴

23. ábra. Az IÁ támadói Moszul ellen²¹⁵

²¹⁴ OTTEN, Cathy: Rising from the rubble: 'If we don't rebuild Mosul, maybe Isis will come back'. The Guardian, 2018.03.26.

<https://www.theguardian.com/cities/2018/mar/26/mosul-struggles-recover-ruins-iraq-isis#img-1>;
letöltés: 2018.04.03.

²¹⁵ BECK, John: Iraqi prime minister: 'We lost 2,300 Humvees' to ISIS in Mosul alone. Insider, 2015.06.02.

<https://www.businessinsider.com/iraqi-prime-minister-we-lost-2300-humvees-to-isis-in-mosul-alone-2015-6>; letöltés: 2021.05.12.

Az IÁ Moszul elleni támadását nagyon kevés létszámú terrorista (100-200 fő) hajtotta végre, több irányból benyomulva a városba. Az iraki biztonsági erők (közel 3000 fő!) azonnal visszavonultak és feladták a várost. 3000 harc- és gépjárművet, továbbá nagy mennyiségű katonai felszerelést hagytak vissza. Ezeken túl a moszuli bank 450 millió dolláros készlete is a kezükre jutott. Katonai szempontból az iraki biztonsági erők nagyon gyenge teljesítményt nyújtottak. Észak-Irak második legnagyobb városa elesett, a környezetében levő stratégiai víztartalékokkal a moszuli gátrendszerrel együtt.

Az IÁ által használt fegyverek és fegyverrendszerek:²¹⁶

- harckocsik: T-55, T-62, T-72;
- páncélozott szállító harcjárművek: BMP-1, BTR-60, BTR-80;
- páncélozott járművek: tehergépkocsik átalakításával;
- tüzérségi eszközök: M 198 önjáró löveg, 59-1 táborig tarack;
- rakéták: SCUD hadműveleti-harcászati rakéta;
- páncéltörő eszközök: RPG-7, RPG-29 kézi páncéltörő fegyver, M79, KOMET, HJ-8, páncéltörő rakéták;
- légvédelmi eszközök: DSK légvédelmi géppuska, ZU 23-2 légvédelmi gépágyú, FIM 92 STINGER, SA-16, SA-7, FN-6 MANPADS kézi légvédelmi rakéták.

Moszul visszavételének katonai tapasztalatai (2016. október–2017. július)

A stratégiai elhelyezkedésű város visszavétele céljából, a megreformált iraki biztonsági erők dandár, zászlóalj harccsoportokat hoztak létre katonai és rendőri erőkből. A harccsoportok fegyverzete a könnyű katonai járművektől (HUMVEE), a nehéz harckocsikig (M1 ABRAMS), a támogató tüzérségi eszközökig (122 mm-es, 155 mm-es tarack, 122 mm-es önjáró tarack) állt.

A műveleteket egységes műveleti parancsnokság tervezésével, vezetésével és külföldi (amerikai, brit) tanácsadók bevonásával hajtották végre. Az IÁ elleni koalíció létrehozása óta közel 20 000 iraki katonát készítettek fel az Amerikai Egyesült Államok tanácsadói a terrorszervezet elleni küzdelemre.²¹⁷ Szorosan együttműködtek a kurd pesmerga katonai erőkkel a műveletek végrehajtása során.

Ekkor az iraki biztonsági erők felépítése a következő volt:²¹⁸

²¹⁶ BENDER, Jeremy – ROSEN, Armin – WILSON, Jeremy: These are the weapons Islamic State fighters are using to terrify the Middle East. Insider, 2016.01.17.
<https://www.businessinsider.com/isis-military-equipment-arsenal-2016>; letöltés: 2021.04.27.

²¹⁷ RYAN, Missy: U.S.-trained Iraqi forces prepare for Ramadi offensive against Islamic State. The Washington Post, 2015.07.23.

https://www.washingtonpost.com/world/in-Bagdad-us-defense-secretary-to-size-up-iraqi-forces-will-to-fight/2015/07/23/384b284e-30ad-11e5-a879-213078d03dd3_story.html; letöltés: 2021.05.30.

²¹⁸ The Military Balance 2015. International Institute for Strategic Studies, London, February 2015. pp. 330–331.

<https://www.scribd.com/doc/307554982/The-Military-Balance-2015>; letöltés: 2020.12.10.

Iraki Szárazföldi Hadsereg (Iraqi Army – IA):

- egy harckocsi hadosztály;
- 4 gépesített hadosztály;
- 3 gépkocsizó hadosztály;
- 1 lövész hadosztály;
- 2 lövész dandár;
- 1 parancsnoki hadosztály;
- 100 000 fő.

Légvédelmi Parancsnokság (Air Defense Command – ADC):

- 2 légvédelmi hadműveleti központ alakult meg a négy tervezetből;
- 4000 fő.

Iraki Légierő (Iraqi Air Force – IqAF):

- 8 repülőszázad alakult meg a tervezett 24-25-ből;
- 5000 fő.

Iraki Haditengerészet és Tengerészgyalogos Erők (Iraqi Navy and Marines – IqN/M):

- egy-egy haditengerészeti dandár és tengerészgyalogos dandár;
- 3600 fő.

Terrorizmusellenes Szolgálat (Counter Terrorism Service – CTS):

- 8-9 zászlóalj jött létre a tervezett 21-ből;
- két dandár alakult meg a hét tervezetből;
- 5000 fő.

Szövetségi Rendőrség (Federal Police – FP):

- a 14 tervezetből hat szövetségi rendőr hadosztály alakult meg;
- 43 000 fő;
- öt szektorban egy-egy hadosztály szintű gépesített és haditengerészeti határőr erő került létrehozásra;
- 60 000 fő.

Olaj Rendőrség Igazgatóság (Oil Police Directorate – OPD):

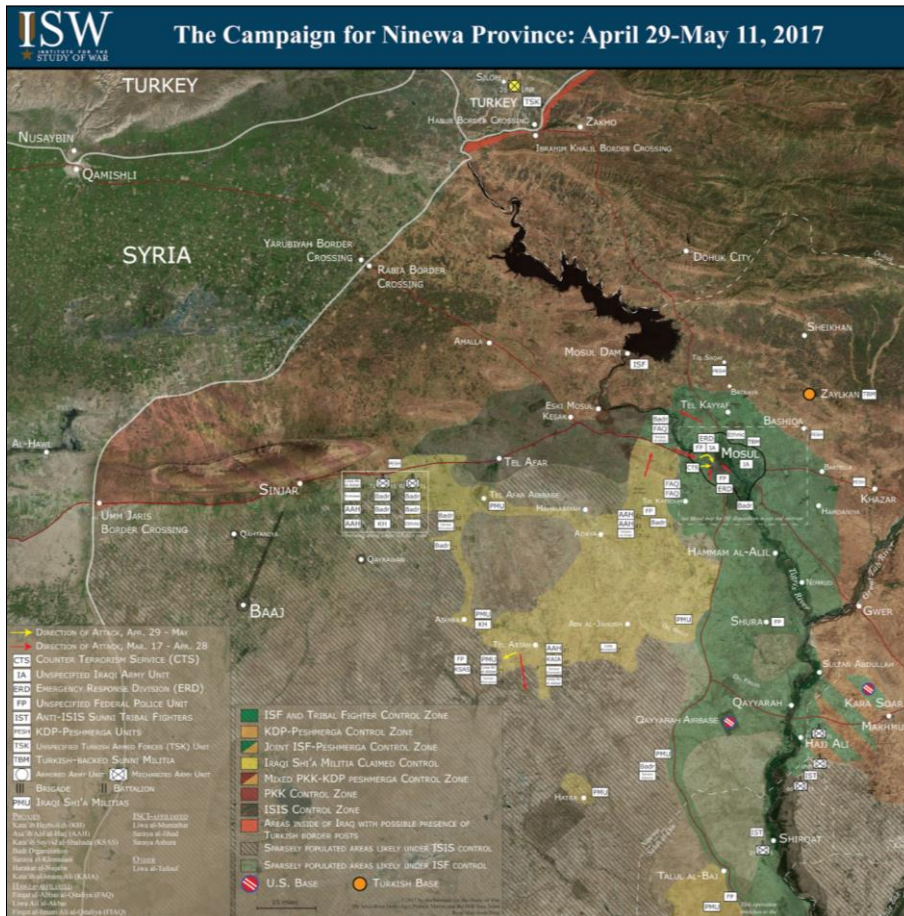
- 4 igazgatóság került kialakításra;
- 3 infrastruktúra védelmi szolgálat (95 000 fő).

Kurd Regionális Gárda (Kurd Regional Guards – KRG):

- 8 dandár alakult meg a 26 tervezetből;
- 5000 fő.

Az iraki fegyveres erők 270 harcocsival (130 M1A1 Abrams, 120 T-72, 50 T-55), 4000 páncélozott harcjárművel, 1061 tüzérségi eszközzel, 81 többcélú, illetve szállító helikopterrel, továbbá 10 felderítő és 13 harci helikopterrel rendelkeztek. A légi erő 77 eszközzel, többségében kiképző és szállító gépekkel (Cessna, C-130 Hercules stb.). A szárazföldi csapatok támogatására egy Szu-25 csatarepülő század hét géppel rendelkeztek. A legnagyobb biztonsági erő felett a Belügyminisztérium rendelkezik (531 000 fő), a rendőrség állománya ebből 302 000 fő.²¹⁹

Műveletek Ninive tartományban

24. ábra. Harcok Ninive tartományban 2017.04.29–05.11.²²⁰

²¹⁹ The Military Balance 2015. pp. 330–331.

²²⁰ LAWLOR, Katherine: Iraq Warning Intelligence Update: „October Revolution” Anniversary Protests Set to Resume. ISW, 2020.09.30.

<http://iswresearch.blogspot.hu/search/label/Iraq>; letöltés: 2021.05.30.

A hadműveleti terület jellemzője volt a többnemzetiségű alkalmazás: a török, a kanadai különleges erők, a kurd pesmergák és az iraki reguláris katonai és rendőri erők alkalmazása. Ezek mellett a síita milíciák, a török-síita vegyes kötelék vett részt a tartomány megtisztításában. A szárazföldi offenzívát az Amerikai Egyesült Államok által támogatott USA–iraki CJTF²²¹ kötelék vezette. A brit királyi Légierő (Royal Air Force) a szárazföldi művelet megkezdése előtt 72 órával, már Royal Air Force's drónokkal, kazettás lövedékekkel, tüzérséggel pusztították az IÁ állásait. Az iraki vezetésű koalíciót 94 000 főre becsülték, ami később 108 500 főre nőtt. Az iraki erők 54 000-60 000 főt tettek ki, a kurd erők közel 40 000 fő pesmergát. Az iraki és a pesmerga erők a moszuli művelet időszakában 10:1 arányú erőfölénnyel rendelkeztek az IÁ ellen. A kurd oldalon az IÁ ellen harcoló női katonák nagy figyelmet keltettek. Állítólag félelmet okoztak az IÁ-csapatok körében, mert az IÁ-ideológia szerint valaki, akit egy nő öl meg, nem kerül a mennybe. A nőket nemcsak a szíriai kurd csapatokkal, hanem az észak-iraki pesmergával is bevetették.²²²

Az iraki hadsereg propagandával szerette volna elérni, hogy a város lakói kezdjenek harcolni az IÁ ellen. A támadásokkal szembeni védelmi felkészítés érdekében az IÁ szakemberei 4 millió lyukat készítettek elő a város körül, amelyeket olajjal akartak feltölteni és meggyújtani, a láthatóság csökkentése érdekében. Emellett a Moszul környéki falvakban több robbanásveszélyes alagutat készítettek elő meneküléshez és robbanószerkezetekkel berobbantáshoz, csapdákkal és improvizált robbanóeszközökkel (a továbbiakban: IED). Az Egyesült Nemzetek Szervezete szerint az úgynevezett „Iszlám Állam” 25 ezer embert próbált bevinni a városba, hogy emberi pajzsként használja őket.²²³ Jelentős aggodalomra adott okot, hogy az IÁ vegyi fegyvereket alkalmazhat katonák és civilek ellen. A légitámadások végrehajtásakor külön figyelmet fordítottak az IÁ mesterlövészeire (51 légitámadás), illetve a szárazföldi csapatok légitámadásokkal történő támogatására (18 légitámadás).²²⁴ Moszul köré az iraki fegyveres erők, a síita milíciák és a kurd erők vonultak fel, a várost két oldalról bekerítve. A sávhatár az előretörő csapatok között a TIGRIS folyó volt.

A moszuli front

A város irányába mért első csapás, a bekerítő művelet első részét képezte. A támadást a TIGRIS folyótól keletre tevékenykedő kötelék végezte. Támadási irányuk az OVER-KASARI volt. A művelet célja az volt, hogy a kurd erőkkel felvegyék az összeköttetést és előrenyomuljanak a város keleti oldalához. Az Egyesült Államok Védelmi Minisztériuma szerint mintegy 3000-5000 IÁ harcost találtak Moszul városban. Más becslések 2000–12 000 IÁ harcost adtak meg. A Mosul Eye becslése szerint körülbelül 8000–9000 harcos volt, akik hűek voltak az IÁ-hoz.²²⁵

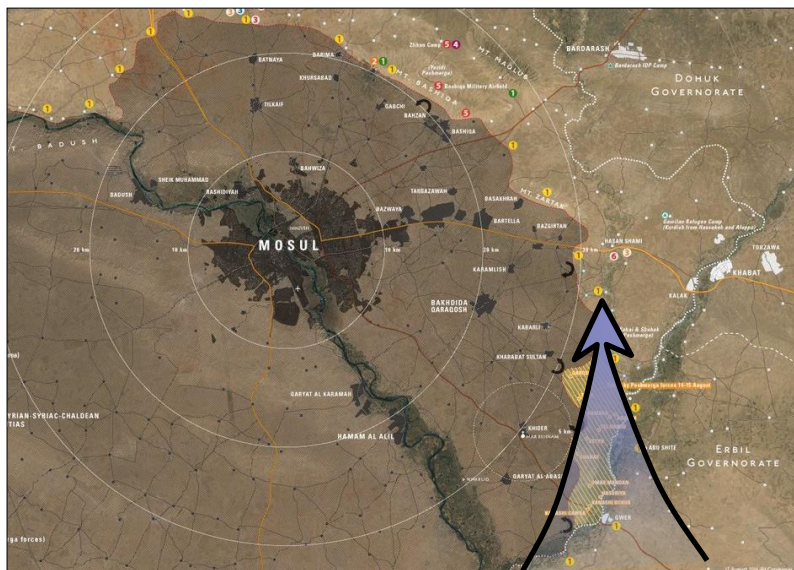
²²¹ CJTF – Combined Joint Task Force – Összhaderőnemi Alkalmi Harci Kötelék.

²²² ZÜRCHER, Christoph: In der Schlacht um Mosul. NZZamSonntag, 2016.11.06. <https://nzzas.nzz.ch/gesellschaft/in-der-schlacht-um-mosul-ld.149887?reduced=true#register>; letöltés: 2021.05.30.

²²³ Irakische Armee meldet Eindringen in Stadtgebiet. Der Spiegel, 2016.11.01. <https://www.spiegel.de/politik/ausland/mosul-is-kaempfer-sollen-leichen-in-den-tigris-geworfen-haben-a-1119182.html>; letöltés: 2021.05.10.

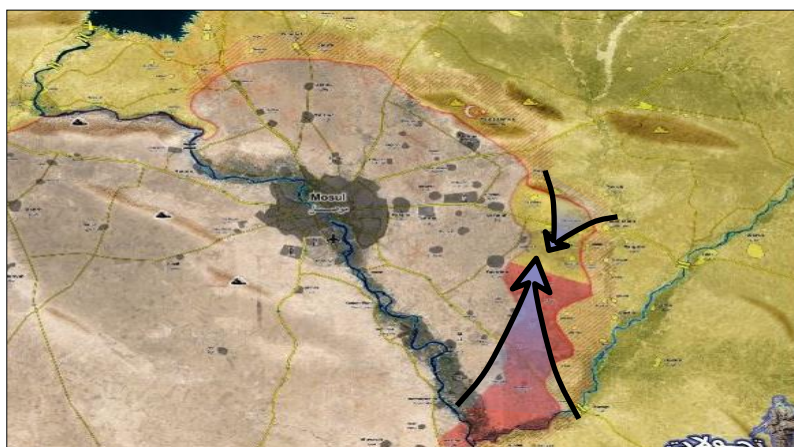
²²⁴ ZÜRCHER, Christoph: In der Schlacht um Mosul.

²²⁵ Overview of Battle for Mosul on October 17, 2016 (Maps, Many Photos, Videos). South Front, 2016.10.17. <https://southfront.org/overview-battle-mosul-october-17-2016-maps-many-photos-videos/>; letöltés: 2021.05.15.

25. ábra. A moszuli front²²⁶

A területen a kurd erők egy kelet–nyugat irányú offenzívát indítottak azzal a céllal, hogy az iraki kormányerőkkel megteremtsék az összeköttetést, és a további műveletekhez kedvező feltételeket teremtsenek a város keleti oldalán.

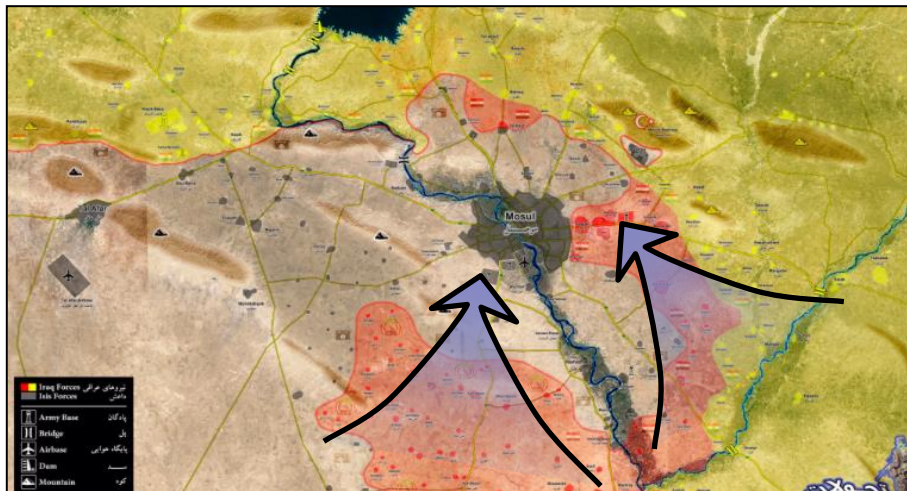

26. ábra. Az iraki és kurd erők előnyomulása Moszulhoz 2016.10.19.²²⁷
(Megjegyzés: fekete – IÁ állása, piros – iraki erők, sárga – kurd pesmerga erők)

²²⁶ Overview of Battle for Mosul on October 17, 2016.

²²⁷ TOMSON, Chris: Modest gains as the Syrian Army continues Daraa counter-offensive. AMN News, 2017.03.06.
<https://www.almasdamnews.com/article/modest-gains-syrian-army-continues-daraa-counter-offensive/>;
letöltés: 2021.04.10.

A terroristák főként a lakott településeken fejtettek ki ellenállást, folyamatosan vonultak vissza erőik Moszul irányába. Apróbb ellenlékéseket hajtottak végre, öngyilkos merényleteket végeztek gépkocsival, könnyű harcjárművel végrehajtva.

27. ábra. Az iraki és kurd erők előrenyomulása Moszulhoz 2016.11.09.²²⁸
(Megjegyzés: fekete – IÁ állásai, piros – iraki erők, sárga – kurd pesmerga erők)

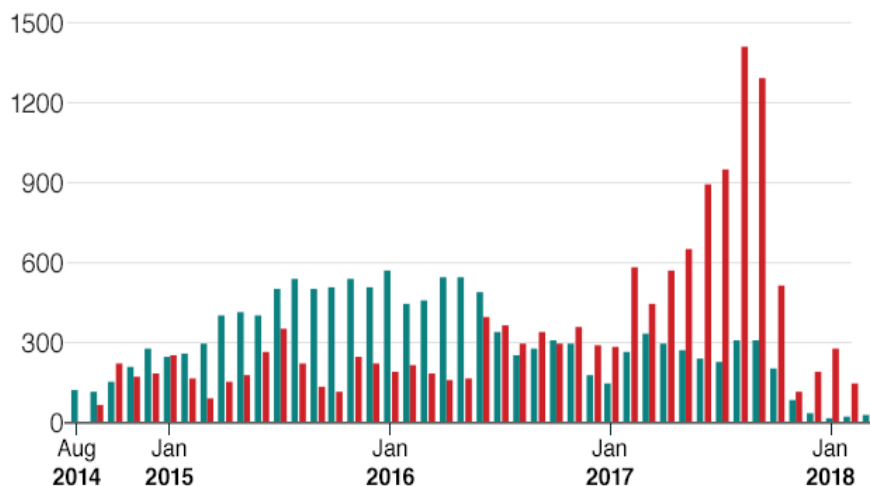
A létrehozott katonai alegységek és egységek, az ideiglenes IÁ ellenes koalíció folyamatos légi-felderítése, és légicsapásai mellett tevékenykedtek. A műveletek lefolyása a következő volt:

- légicsapások végrehajtása, célzott precíziós csapások végrehajtása;
- az iraki biztonsági erők felzárkózása az IÁ vonalaihoz (2-3 km-re);
- további stratégiai és harcászati UAV-ok alkalmazása felderítésre, csapásmérésre;
- a támogató tüzérségi eszközökkel, harckocsikkal egyes célok, körletek megsemmisítése, pusztítása, tüzellel történő manőverezés (tűzősszpontosítások, tűzathelyezések, tüzmegosztás, a támadó csapatok tüzérségi tüzellel történő támogatása, a mélységi harc tüzérségi tüzellel történő támogatása);
- a harccsoportok előrevonása, manőverezés tüzellel, az IÁ harcosainak lefogása, megsemmisítése;
- csapatokkal történő manőverezés, az IÁ állások oldalába, szárnyába irányuló manőverek (átkarolás, megkerülés) a közös rendőri katonai harccsoportokkal;

²²⁸ TOMSON, Chris: Modest Gains As The Syrian Army Continues Daraa Counter-Offensive.

- műszaki alegységekkel megerősített harccsoportok a műszaki zárákon átjárók nyitása és megerősített körletek mentesítése az improvizált házi készítésű robbanó eszközöktől, a csapatok támadási irányában és a támadási céljai irányában;
- előremozgás a védett körzet, város, lakott, beépített terület mélységébe, együttműködve a többi harccsoporttal;
- további felderítés és csapásmérések, az ellenség helyzetének, állásainak pontosítása;
- esetenként a harcok előrevonása, tűzcsapások végrehajtása, manőver az ellenség mélységébe;
- az elfoglalt területek biztosítása a második lépcsővel vagy a tartalékkal;
- a terület műszaki alegységekkel történő ellenőrzése;
- a menekülő lakosság biztonságos zónákba történő telepítése, ellátása vízzel, élelemmel, egészségügyi segélynyújtás;
- a támogató tüzérségi erők állásai;
- a harccsoportok következő támadási céljainak pontosítása;
- a manőverek végrehajtása, a következő IÁ állások birtokbavétele.

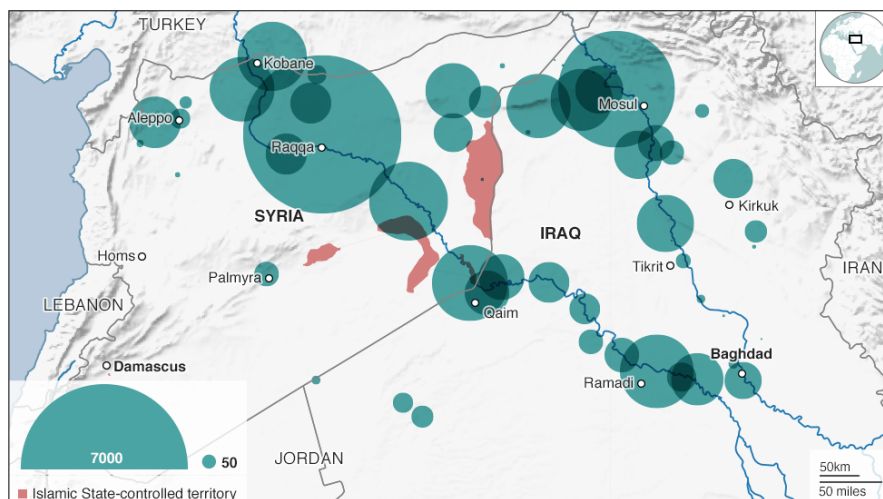
Az IÁ elleni küzdelemben a részt vevő koalíció Irakban 13 315, Szíria területén 14 460 légitámadást hajtott végre.²²⁹

28. ábra. A koalíciós erők légitámadásainak száma 2014. augusztus – 2018. január között²³⁰

²²⁹ Islamic State and the crisis in Iraq and Syria in maps.

²³⁰ Islamic State and the crisis in Iraq and Syria in maps.

29. ábra. A légitámaszok helyszínei és az IÁ területi kiterjedése (bordó szín), 2018. márciusban²³¹

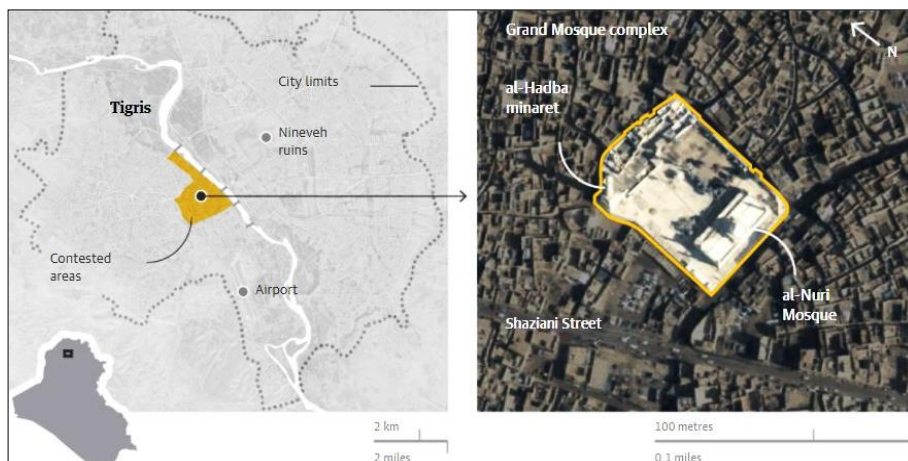
A moszuli műveletek egyik legnehezebb részét, a civil lakosság evakuálása, a segítségnyújtás jellemezte. Megfigyelők megszámlálták az IÁ öngyilkos merénylők 102 támadását a Moszulért vívott csatában az offenzíva kezdete, 2016. október 17. és november 5. között.²³² A katonai szempontból az ellenség védelmi súlypontját az Öreg Városrész védelme, a moszuli nagymecset körzetének megtartása képezte. Itt a kis alegységekre (7–10 fő) osztott IÁ kötelékekkel folyamatos, a beépített és lakott településekre jellemző ádáz, házról-házra történő küzdelem jellemezte. A rengeteg vallási emlékhely, mosé (8 darab) és kettő templom, a kis területen (2x1 km), nehezítette az IÁ állam harcosainak semlegesítését. A terület egyik oldalát a Tigris folyó határolta, ez meg is adta a harcok kimenetelét a terroristák részére, innen nem volt hová visszavonulni. A területen levő épületek közel 80 százalékát teljesen lerombolták a harcok folyamán. A műholdképek felhasználásával az UNITAR-UNOSAT összesen 2589 sérült vagy elpusztult épületet azonosított.²³³ 2017. június 2-án ismertté vált, hogy az IÁ csak öt negyedét tartott a város nyugati részén. A keskeny utcák bonyolult harctérnek bizonyultak. A Nuri mecset minden bejáratát elzárta az IÁ, és a civileket „emberi pajzsként” használják, hogy megnehezítsék az iraki hadsereg támadását az iraki IA-központ ellen. Moszul újjáépítését az iraki kormány számára nagy kihívásnak tekintik. Egy iraki tiszt becslése szerint ez egymilliárd dollárba kerül, mások jóval magasabbra tették ezt a számot.

²³¹ Islamic State and the crisis in Iraq and Syria in maps.

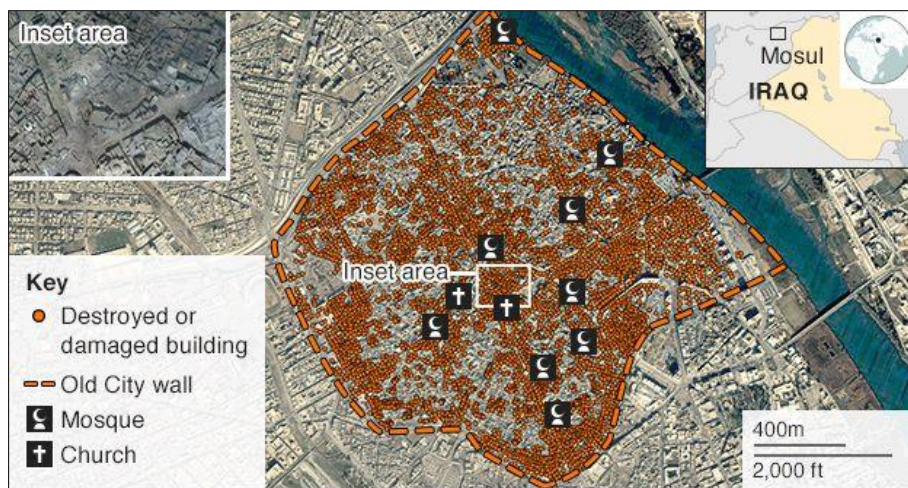
²³² SANCHEZ, Ralf: Islamic State launches 'unprecedented' wave of suicide bombers to try to defend Mosul. The Telegraph, 2016.11.05. <http://www.telegraph.co.uk/news/2016/11/05/islamic-state-launches-unprecedented-wave-of-suicide-bombers-to/>; letöltés: 2021.05.21.

²³³ LAMOTHE, DAN – GIBBONS-NEFF, Thomas – KARKLIS, Laris – MEKO, Tim: Battle of Mosul: How Iraqi forces defeated the Islamic State. The Washington Post, 2017.07.10. https://www.washingtonpost.com/graphics/2017/world/battle-for-mosul/?utm_term=.bd9dab107241; letöltés: 2021.04.10.

A moszuli nagmecset és környékének elfoglalása

30. ábra. Az Öreg Város Moszulban és a nagmecset komplexum²³⁴

31. ábra. Az Öreg Város templomai, moséi, rombolt épületei (barna szín – rombolt terület)²³⁵

²³⁴ How the battle for Mosul unfolded. BBC News, 2017.07.10. <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-37702442>; letöltés: 2021.04.10.

²³⁵ How the battle for Mosul unfolded.

A moszuli gátrendszer visszafoglalásának katonai tapasztalatai

32. ábra. Irak fontosabb víztározói és gátrendszerei²³⁶

33. ábra. A moszuli vízerőmű²³⁷

²³⁶ BURNS, Rick – DUNN, Jennifer – FISHER, Ari – MOILANEN, Jon: Threat Tactics Report: Islamic State of Iraq and the Levant. TRISA-CTID, 2014. p. 16.

<https://info.publicintelligence.net/USArmy-TRISA-ISIL.pdf>; letöltés: 2021.06.04.

²³⁷ MICHAELS, Jim: Mosul Dam risks devastating failure as Iraq government keeps stalling. USA Today, 2017.05.30.

<https://eu.usatoday.com/story/news/world/2017/05/30/iraq-government-has-yet-decide-if-renew-critical-work/102198756/>; letöltés: 2021.04.14.

A gát eleste sok aggodalomra ad okot, ugyanis ha azt felrobbantják, akkor az így kialakuló 20 méter magas hullámok több, lejjebb fekvő várost és falut is veszélyeztethettek volna.

34. ábra. A moszuli gát az IÁ terrorszervezet megszállásakor²³⁸

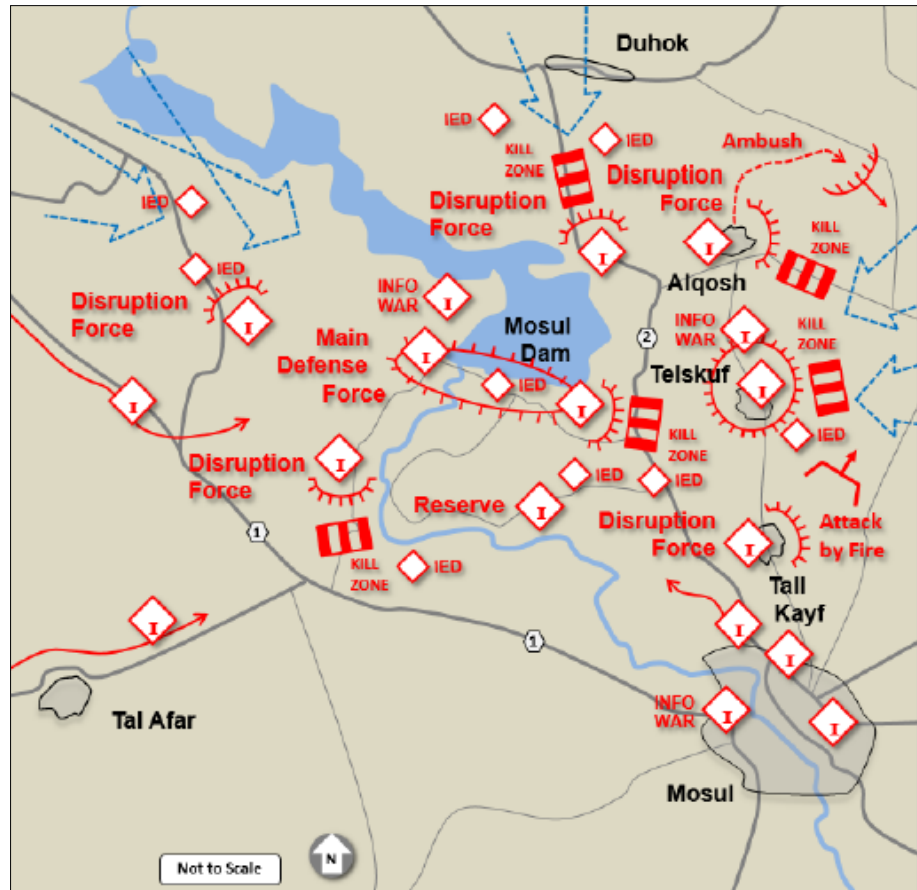
Augusztus 16-án az Amerikai Egyesült Államok légi támadása mellett a kurd csapatok is megtámadták az IÁ-ot, lőtték a közelben lévő állásokat, így megnyitották az utat egy későbbi szárazföldi akció előtt. A támadásokban az IÁ 500 harcosa közül legalább 11 tagját megölték. Az amerikai légierő eddig a napig kilenc légi támadást indított, amelyben négy páncélozott csapat szállítót, egy páncélozott járművet, hét harckocsit, és két Humvee-t megsemmisített vagy megrongált. Az IÁ katonái robbanó eszközökkel, amelyek között voltak házi készítésű bombák és taposóaknák is, próbálták lelassítani a kurdok előrenyomulását.

A gátrendszer védelmi terve megmutatja az IÁ katonai, harci tapasztalatait, a különböző válságövezetekben, a csecsen, az afganisztáni, az iraki és a szíriai polgárháborúban szerzett tapasztalatokat. A védelem terve, az összes tüzzel, manőverrel végezhető momentumot tartalmazza, a műszaki zárrendszerrel, a tereppel szoros összhangban. Ezek a következők voltak:

- biztosító erők állásai;
- előretolt állások;
- harcelőőrsök;
- fő védelmi terepszakasz (peremvonal);
- a második védelmi terepszakasz;
- a megerődített körletek;

²³⁸ ANTONOPOULOS, Paul: ISIS positions hammered in Mosul as their families flee. AMN News, 2016.10.18.
<https://www.almasdarnews.com/article/isis-positions-hammered-mosul-families-flee/>; letöltés: 2021.04.14.

- tűzősszpontosítási körletek;
- IED-k alkalmazási körletei;
- a szakasz megerősített körletek;
- a tartalékok körletei;
- a második lépcső, tartalékok ellenlökési terepszakaszai, tűzszakaszai;
- a műszaki zárrendszert;
- az ellenség tűzzel történő pusztításának terepszakaszait, körleteit (halálzónák);
- az ellenség, szárnyába, hátába tervezett manővereket;
- a műszakilag előkészített manőver utakat.

35. ábra. A moszuli gátrendszer védelmének felépítése²³⁹

²³⁹ BURNS, Rick – DUNN, Jennifer – FISHER, Ari – MOILANEN, Jon: Threat Tactics Report: Islamic State of Iraq and the Levant. p. 5.

DARAA városért folytatott harcok

Az első kormányoffenzíva (2017.04.25 – 05.15.)

A hadművelet kezdetén szíriai katonák – harckocsik támogatásával – megszállták a kormányellenes tüntetések központjának számító dél-szíriai Daraa várost. A városban összecsapásokra került sor a hadsereg és az ellenzéki tüntetők, illetve az ellenzéki fegyveresek között. A harcokban közel 50–220 ellenzéki, 106 katona esett el.²⁴⁰ A harcok végül a hadsereg győzelmével értek véget. Az első művelet tapasztalatai:

- a kormányerők a katonák támadását harckocsik alkalmazásával segítették;
- több alkalommal került sor nehézgéppuskák, alkalmanként gépágyúk alkalmazására;
- mesterlövészek alkalmazása;
- a víz és az energia korlátozása, valamint a határ lezárása;
- a vallási központ (mecset) elfoglalása törte meg a várost védő felkelőket.²⁴¹

A felkelők támadása

A városban a jól elkülöníthető frontvonal két oldalán a szíriai kormányerők és a felkelők harcoltak (narancssárga terület a térképen). Az arcvonalban megerődített körleteket találhatunk. A felkelők támadása, nem sok sikerrel járt, inkább átmeneti területnyereségek voltak. A kormányerők folyamatos legicsapásokkal, ellenlökésekkel, tüzecsapásokkal pusztították őket. A felkelők pusztításában az orosz légierő több tucat légi csapást hajtott végre, a felkelők pozíciói ellen. Másnap a hadsereg ellentámadást indított, amelyben Manshiyah több részét is visszafoglalta.

A hadsereg ellentámadása

2017. február 20-án a felkelők felújították támadásaikat, aznap azonban a Khalid ibn al-Walid Hadsereg kihasználta a felkelők erőinek átcsoportosításából fakadó lehetőséget és támadást indított Daraa területétől nyugatra, a felkelők ellen. Három napi támadás során 132 embert öltek meg.²⁴² Február 25-én a felkelők egyik rakétatámadása megsemmisítette a Muawiyas iskolát Manshiyah kerületében. Aznap a Köztársasági Gárda 500 gyalogosból álló erősítése megérkezett Daraa területére, amely a kormányerők ellentámadását jelezte előre. A támadás több épületet is visszafoglalt Manshiyah területén.²⁴³

²⁴⁰ SHADID, Anthony: Syria Escalates Crackdown as Tanks Go to Restive City. The New York Times, 2011.04.25.

http://www.nytimes.com/2011/04/26/world/middleeast/26syria.html?_r=1&hp; letöltés: 2021.04.10.

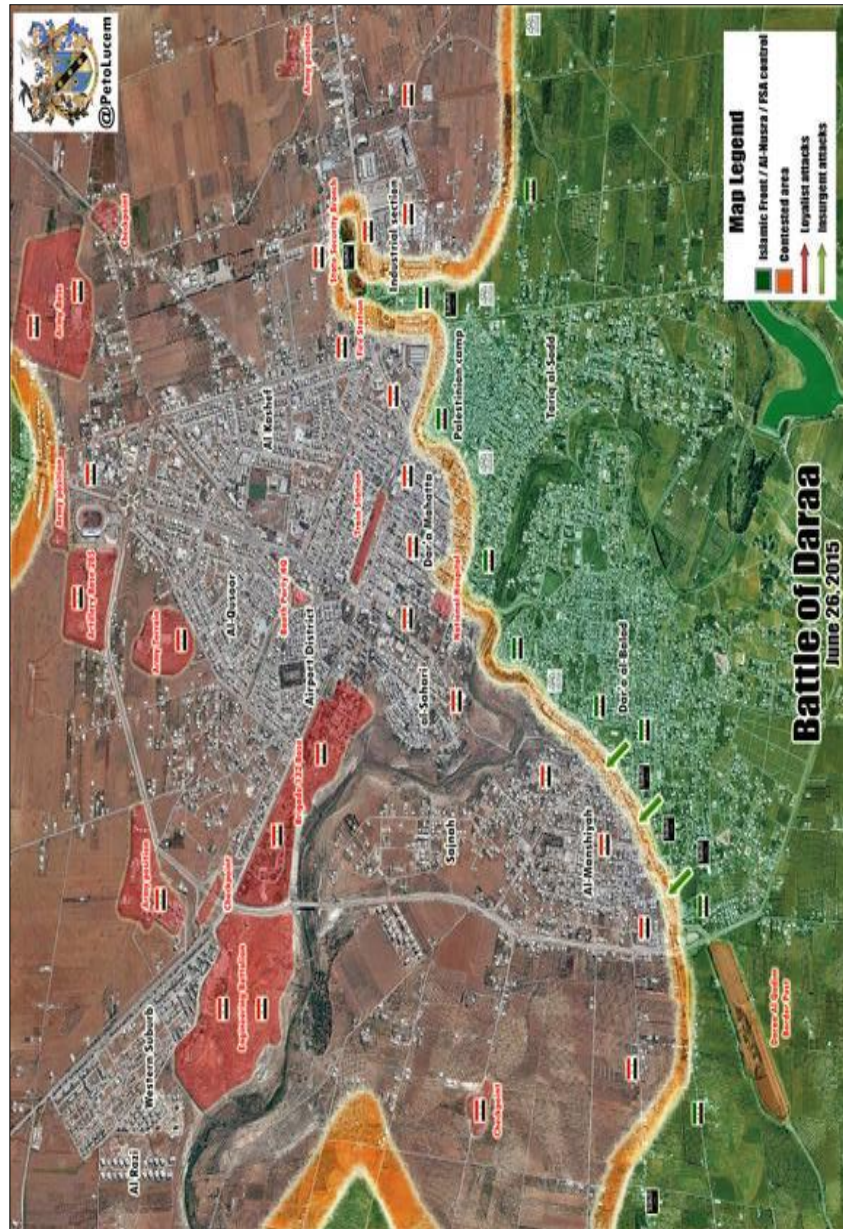
²⁴¹ OLIVER, Nawar – AKOUSH, Housen: Analysis: The Battlefield in Syria's Southernmost City, Daraa. The New Humanitarian, 2017.06.23.

<https://www.newsdeeply.com/syria/articles/2017/06/23/analysis-the-battlefield-in-syrias-southernmost-city-daraa>; letöltés: 2021.04.10.

²⁴² ABOUFADEL, Leith: Syrian Army turns the tables on the jihadist rebels in Daraa, several points recaptured: video. AMN News, 2017.02.15.

<https://www.almasdamnews.com/article/syrian-army-turns-tables-jihadist-rebels-daraa-several-points-recaptured-video/>; letöltés: 2021.04.10.

²⁴³ TOMSON, Chris: Modest Gains As The Syrian Army Continues Daraa Counter-Offensive.

36. ábra. A DARAA városért folytatott harcok²⁴⁴

²⁴⁴ Updated Battle Map of Dara'a City: Southern Front Brigades on the Offensive. AMN News, 2015.06.26. <https://www.almasdarnews.com/article/updated-battle-map-of-daraa-city-southern-front-brigades-on-the-offensive/>; letöltés: 2021.02.14.

A felkelők ellentámadása és veresége

Április 6-án felújították támadásukat a felkelők. Autóbomba alkalmazásával indították a támadást, de csak részleges sikereket értek el. Az újabb támadással a felkelők áttörték a Hadsereg Manshiyah kerület nyugati fele köré emelt erődítményét, és elfoglalták a teljes kerületet. A Szíriai Hadsereg két nappal később az Orosz Légierő támogatásával ellentámadást indított Manshiyah kerületben, amely során néhány nagyobb területet megtisztított és visszafoglalt. Június 3-án a felkelők támadását a kormányerők visszaverték. A harcban a két oldalon összesen 31 katona halt meg.²⁴⁵

A tapasztalatok alapján az IÁ által alkalmazott módszerek:

- autóbombák alkalmazása;
- a vallási létesítmények (mecsetek, mosék) felhasználása fegyver, robbanóanyag tárolására;
- katonai járművek (PSZH-k, Humvee-k) alkalmazása;
- IED-k és erődök alkalmazása a védelem rendszerében;
- folyamatos támadások, ellentámadások, ellenlökések és vállalkozások végrehajtása.

Csata Rakkáért

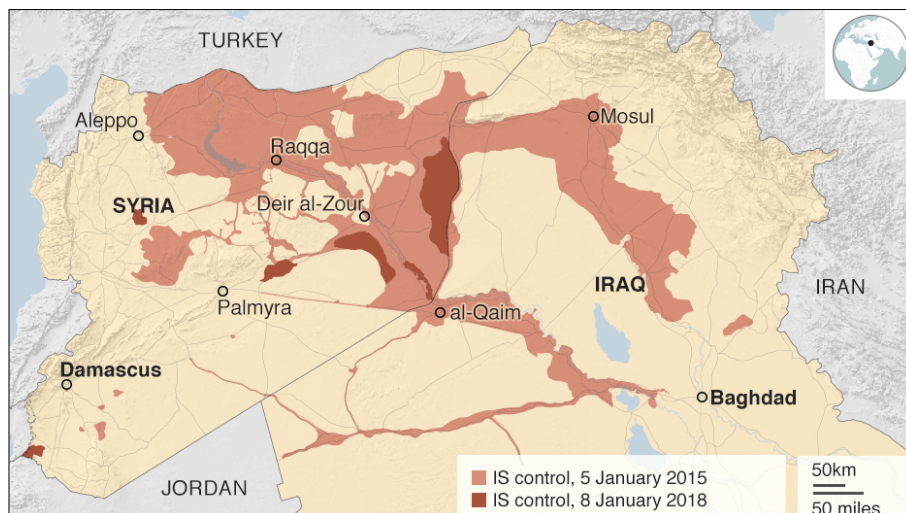
Az Egyesült Államok vezette koalíció intenzív légi bombázása segítette Rakkában a győzelmet a Szíriai Demokratikus Erők (SDF²⁴⁶) számára, amelyet 2015-ben a kurd népi védelmi egységek (YPG²⁴⁷) milíciái és számos felkelőcsoport kezdett meg. Június eleje óta a koalíciós repülőgépek csaknem 4000 légicsapást hajtottak végre a város ellen. Az áldozatok számát a Szíriai Emberi Jogok Megfigyelőközpontja, az Egyesült Királyságban működő megfigyelő csoport szerint legalább 3250 emberre becsülte, köztük 1130 civil személy vesztette életét. Az ENSZ becslései szerint az SDF támadó művelete során körülbelül 270 000 ember menekült el otthonából. A város újjáépítése évekbe telhet. A dzsihadista alvősejtek feltárása és a taposóaknak eltávolítása érdekében már folynak a műveletek.²⁴⁸

²⁴⁵ Syrian Troops Pound Daraa After Rebel Attack, VOA News, 2017.06.04.
<https://www.voanews.com/world-news/middle-east-dont-use/syrian-troops-pound-daraa-after-rebel-attack>; letöltés: 2021.04.10.

²⁴⁶ SDF – Syrian Democratic Forces-Szíriai Demokratikus Erők.

²⁴⁷ YPG – A Népvédelmi Egységek vagy Népvédelmi Erők – kurdul: Yekineyên Parastina Gel. Kurd fegyveres csoport Észak-Szíriában.
FSA and YPG cooperate against ISIL militants in Syria's Tel Abyad. ARA News, 2014.05.12.
<https://web.archive.org/web/20141008154840/http://aranews.net/2014/05/fsa-and-ypg-cooperate-against-isil-militants-in-syrias-tel-abyad/>; letöltés: 2021.05.23.

²⁴⁸ Islamic State and the crisis in Iraq and Syria in maps.

37. ábra. Az IÁ területvesztése 2015–2018 között²⁴⁹

Az IED támadások tapasztalatai

Az IÁ elleni harcok katonai tapasztalatai mind az IED támadások, a csapdák és rajtaütések és a lakott területen folytatott harcokból származnak. Tekintsük át a tapasztalatokat.

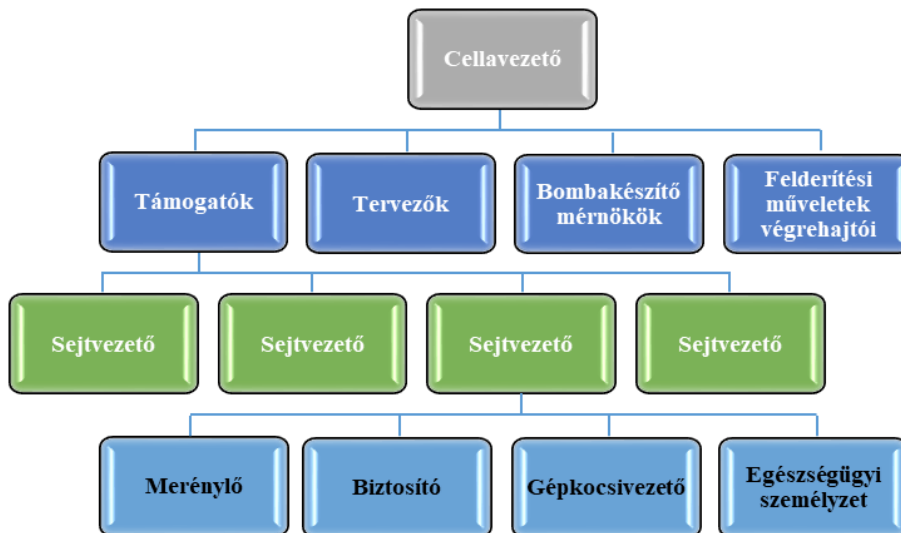
Az egyik fontos katonai harcászati tapasztalat az IED támadásokból adódik. Az IÁ harcosai több alkalommal sikeresen lepték meg az iraki és szíriai kormányerők harc- és gépjárműoszlopait. Az IED-k alkalmazásakor többször „csaliként” IÁ katonák menekülést színeltek, hogy az adott előkészített robbantási helyszínhez csalják az ellenséget. A másik jellemzője volt ezeknek a támadásoknak a több oldalról előkészített, rengeteg robbanóanyagot, fel nem robbant lövedéket, muníciót tartalmazó helyszín. A robbantásokat végig figyelemmel követték, videóra vették, propagandacéllal a világhálóra juttatták, továbbá az ellenség módszereit, eljárásait tanulmányozták, hogy a későbbiekben még hatásosabbak legyenek az akcióik.

Az IED-t alkalmazó cellák felépítése

A cellák három szintet különböztettek meg:

1. szint: vezetői szint: ide tartoznak a cellák vezetői, a támogatók, a tervezők, a bombakészítő mérnökök és a felderítési műveleteket végzők.
2. szint: a sejtek vezetői, akik között sokszor a családi, kláni kapcsolatok kimutathatók.
3. szint: végrehajtói szint: a merénylő, a biztosító, a gépkocsivezető, az egészségügyi személyzet.

²⁴⁹ Islamic State and the crisis in Iraq and Syria in maps.

38. ábra. Tipikus IED szervezet felépítése²⁵⁰

IED fajtái lehetnek:

Telepített IED-k

Általában jól álcázott, a környezetbe illeszkedő tárgyakat használnak fel az elrejtésükre az ott tartózkodók figyelme elől. Alapanyagait háborús környezetben többnyire aknagránátok, taposóaknák és egyéb hadianyagok, békés környezetben általában HME-k (Homemade Explosive – házi készítésű robbanóanyag) alkotják. Néhány példa:

- Cp IED²⁵¹ – Húzásra működő improvizált robbanószerkezet;
- PIED²⁵² – Nyomásra működő improvizált robbanószerkezet;
- PRIED²⁵³ – Felszedés ellen biztosított, teherfelvételre működő improvizált robbanószerkezet;
- RCIED²⁵⁴ – Távvezérelt improvizált robbanószerkezet;
- TDIED²⁵⁵ – Időzített improvizált robbanószerkezet;
- TWIED²⁵⁶ – Botlódóróttal működésbe hozott improvizált robbanószerkezet;

²⁵⁰ IED and Sniper Defeat: The Battle Staff Operations Process in a COIN Environment. Base Battle Staff Training Support, Package Version 4 – 13 April 2007. p. 24. <https://info.publicintelligence.net/USArmy-BattleStaff.pdf>; letöltés: 2021.04.14.

²⁵¹ Command Pull Improvised Explosive Device.

²⁵² Pressure Plate Improvised Explosive Device.

²⁵³ Pressure Release/anti lift Improvised Explosive Device.

²⁵⁴ Radio Control Improvised Explosive Device.

²⁵⁵ Time Delay Improvised Explosive Device.

²⁵⁶ Trip Wire Improvised Explosive Device.

- DBIED²⁵⁷ – Állatokra rögzített improvizált robbanószerkezet;
 - Járműre szerelt IED (Vehicle Borne IED – VBIED);
 - Emberre szerelt IED (Human Borne IED – HBIED/Person Borne IED – PBIED);
 - SBIED²⁵⁸ – Öngyilkos által működtethető improvizált robbanószerkezet;
 - SPBIED Belt²⁵⁹ – Öngyilkos merénylő öv;
 - SPBIED Vest²⁶⁰ – Öngyilkos merénylő mellény;
 - RCAVOIED²⁶¹ – Rádióélesítésű áldozat által indított improvizált robbanószerkezet.
- a) Szárazföldön:
- SVBIED²⁶² – Gépjárműves öngyilkos merénylő által indított improvizált robbanószerkezet;
 - VBIED²⁶³ – Gépjárműbe rejtett improvizált robbanószerkezet.
- b) Vízen:
- WBIED²⁶⁴ – Vízi járművön elhelyezett improvizált robbanószerkezet.
- c) Levegőben:
- ABIED²⁶⁵ – Repülőeszközön elhelyezett improvizált robbanószerkezet;
 - az Airborne IED (ABIED) kifejezés a C-IED²⁶⁶-közösség megfogalmazása alapján” *olyan légi eszköz, amely képes egy IED-t célba juttatni vagy rejtetten szállítani.*²⁶⁷

A támadásokat többször sok oldalról indított tűzcsapásokkal, csapatok manőverével (átkarolás, megkerülés) együtt alkalmazták. A környező épületek emeleit felhasználva többlépcsős, tűzcsapásokkal kombinálták a robbantások, öngyilkos merénylők hatásait. Sokszor a bázisok védelmi építményeinél alagutat ástak, több tonna robbanóanyagot robbantottak, majd a rombolásokat kihasználva jutottak be a bázisokra.

²⁵⁷ Donkey Borne Improvised Explosive Device.

²⁵⁸ Suicide Borne Improvised Explosive Device.

²⁵⁹ Suicide Personal Borne Belt Improvised Explosive Device.

²⁶⁰ Suicide Personal Borne Vest Improvised Explosive Device.

²⁶¹ Radio Control Armed Improvised Explosive Device.

²⁶² Suicide Vehicle Borne Improvised Explosive Device.

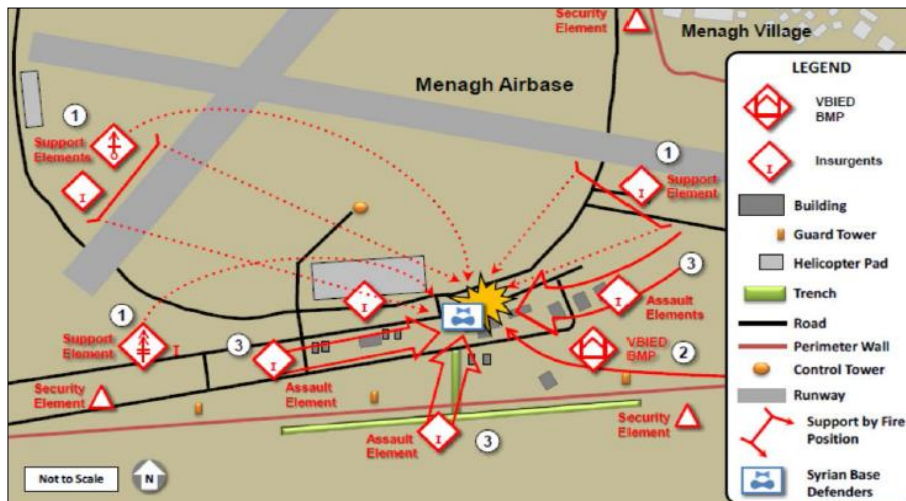
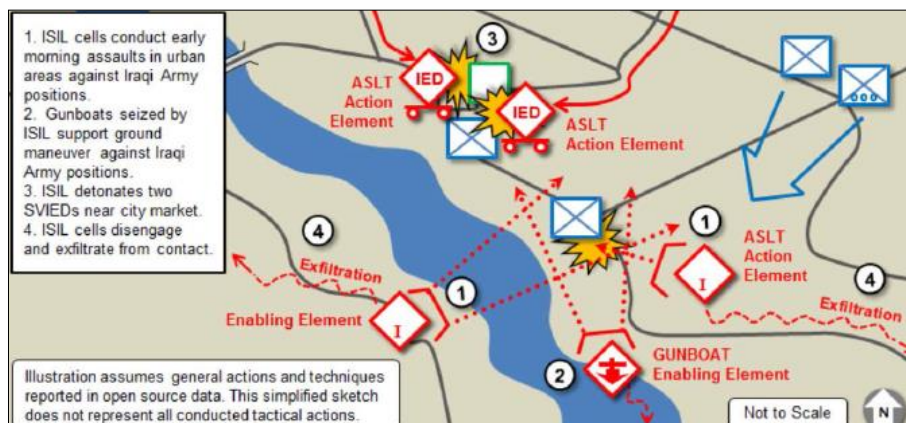
²⁶³ Vehicle Borne Improvised Explosive Device.

²⁶⁴ Water Borne Improvised Explosive Device.

²⁶⁵ Air Borne Improvised Explosive Device.

²⁶⁶ Counter Improvised Explosives Device.

²⁶⁷ SZALKAI László: A terrorizmus eszköztára – Terrorista robbanószerkezetek alkalmazása a világban. Diplomamunka, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2021. pp. 25–28.

39. ábra. A Menaghi légibázis elleni támadás²⁶⁸40. ábra. Géppuskával felszerelt csónakkal elkövetett támadás²⁶⁹

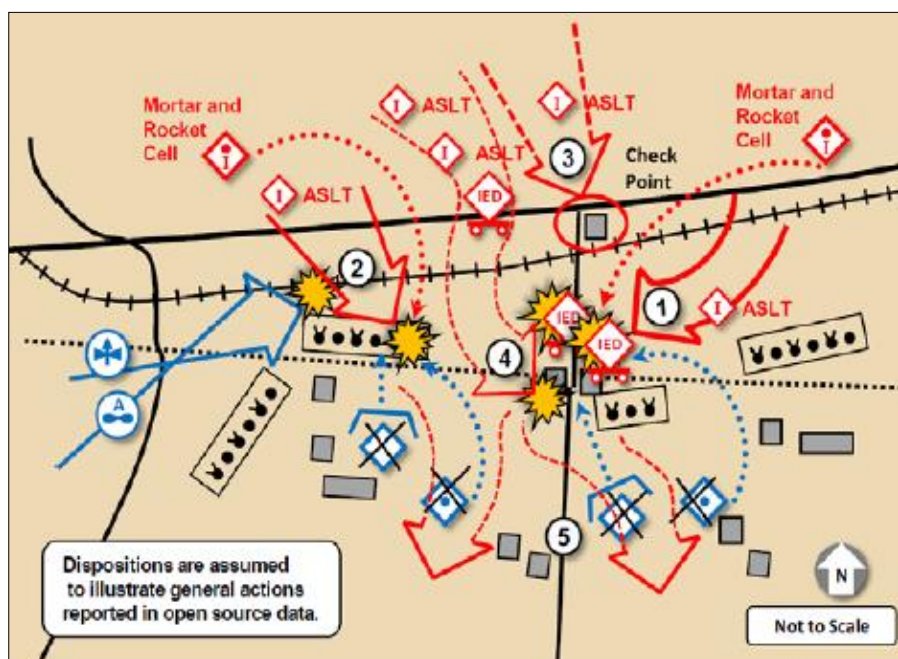
A légibázis elleni támadást a bázist biztosító lövészárkokat elfoglalva, az őrtornyok között behatolva, harcjárművek (BMP-1), biztosító és támogató elemekkel együtt hajtották végre. Az IÁ harcosai tüzsákat képezve tűz alatt tartották a helikopter felszálló helyet, továbbá a légibázis védőit. Az IED-s támadásokat sokszor meglepő módon harcjárművekről és kihasználva a sok vízi utat, csónakról és a vízi akadály

²⁶⁸ BURNS, Rick – DUNN, Jennifer – FISHER, Ari – MOILANEN, Jon: Threat Tactics Report: Islamic State of Iraq and the Levant. p. 10.

²⁶⁹ BURNS, Rick – DUNN, Jennifer – FISHER, Ari – MOILANEN, Jon: Threat Tactics Report: Islamic State of Iraq and the Levant. p. 18.

másik partjáról végrehajtott tüzecsapásokkal kombinálták, felhasználva a folyó, víziakadály védelmét a direkt ellentámadással szemben. Az ISIL 2014. július 31-én fegyveres hajók és gépjárművekbe szerelt robbanóeszközökkel (VBIED²⁷⁰) kombinációjával támadta meg Dhuluiya városát. A támadás hajnalban kezdődött és két órán át tartott, mire az irakiak visszaszorították az IÁ-t.

A védelmi létesítmények és támpontok ellen elkövetett támadások egyik kedvelt módszere volt az úgynevezett „TABQA” támadás. Ennek lényege, a támadó alegységek előtt, több gépjármű és harcjármű öngyilkos támadáshoz (robbanóanyaggal megrakodva) került előkészítésre, ők voltak, a „fáltörő kosok” az ellenség védelmi állásaiba való behatolásnál. A műszaki zárakon áthaladva robbantottak először átjárót, majd a kormánycsapatok vonalába behajtvá hajtották végre a második robbantásokat. Az ellenséges csapatoknál pánikot idéztek elő. A robbantásos merénylőket második lépcsőként követő alegységek, részlegük tüzérségi csapások fedezete alatt, gyors, lerohanó támadást hajtottak végre. Nagyon gyorsan 10–15 perc alatt egy ellenséges század katonái által megszállt támpontot fel tudtak számolni, köszönhetően a harci sokknak, a robbantások pszichikai hatásainak.

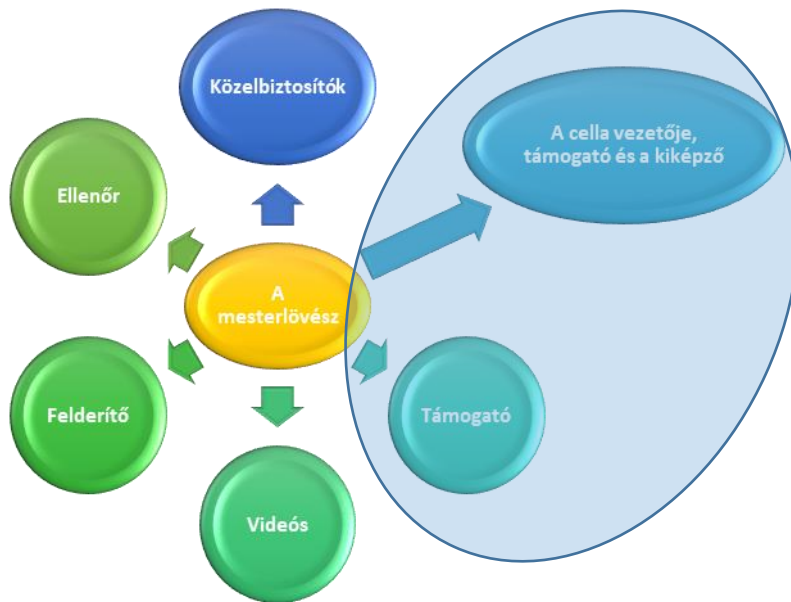

41. ábra. A TABQA támadás²⁷¹

²⁷⁰ VBIED – Vehicle Borne Improvised Explosive Device – Gépjárműbe rejtett improvizált robbanószerkezet.

²⁷¹ BURNS, Rick – DUNN, Jennifer – FISHER, Ari – MOILANEN, Jon: Threat Tactics Report: Islamic State of Iraq and the Levant. p. 11.

Mesterlövészek alkalmazásának tapasztalatai

42. ábra. A mesterlövész alkalmazása, segítői²⁷²
Szerkesztette: Resperger István

A mesterlövészek alkalmazásakor a kiképző, a médiaszakember (videós), a közelbiztosító, az ellenőrző személy és a felderítő ugyanúgy részt vehet a bevetésen.

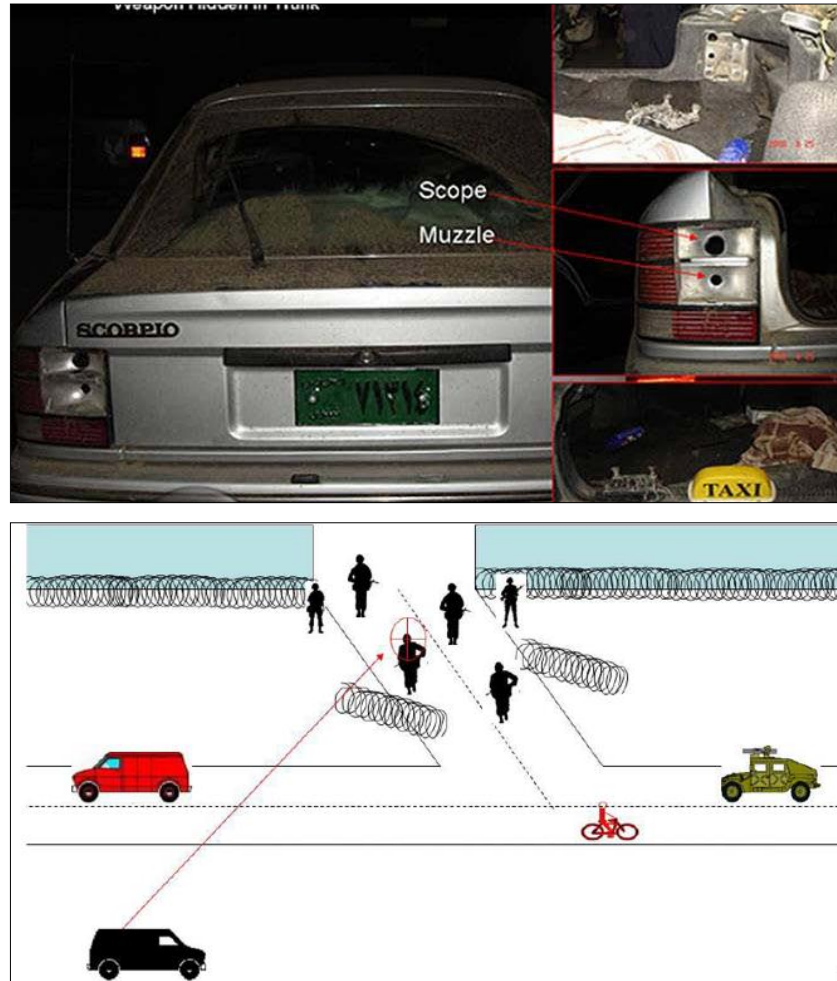
A mesterlövészek alkalmazásánál a támogatást, a propagandát, továbbá a folyamatos fejlesztést tartották szem előtt az IA terroristái. A módszereik közül kiemelkedik:

- gépjárművek átalakítása;
- katonai bázisok körüli alkalmazás;
- ellenőrző-áteresztő pontoknál történő bevetés;
- járőröző katonák, rendőrök elleni alkalmazás;
- gyermekekkel katonai konvojok megállítása, majd tűzcsapás a mesterlövészekről;
- komplex alkalmazás, rajtaütéskor, együttműködve más csoportokkal;
- magas építményekről katonai bázisokra történő belövés;
- IED-vel kombinált támadásokkal együtt.²⁷³

²⁷² IED and Sniper Defeat: The Battle Staff Operations Process in a COIN Environment. p. 25.

²⁷³ IED and Sniper Defeat: The Battle Staff Operations Process in a COIN Environment. pp. 24–36.

A járőröző katonák elleni alkalmazásoknál a gépjárműből végrehajtott akcióknál a gépjárműből tüzelő mesterlövész a másik gépjármű takarásából készült fel a lövésre. Itt helyezkedett el a mesterlövész, a vezető, és az ellenőrző személy. A kerékpáros, motorkerékpáros és gyalogos személyek a felderítést végezték, más járműből vagy magas helyről, a videósok rögzítették az akciót, majd a gyors visszavonulás következett.

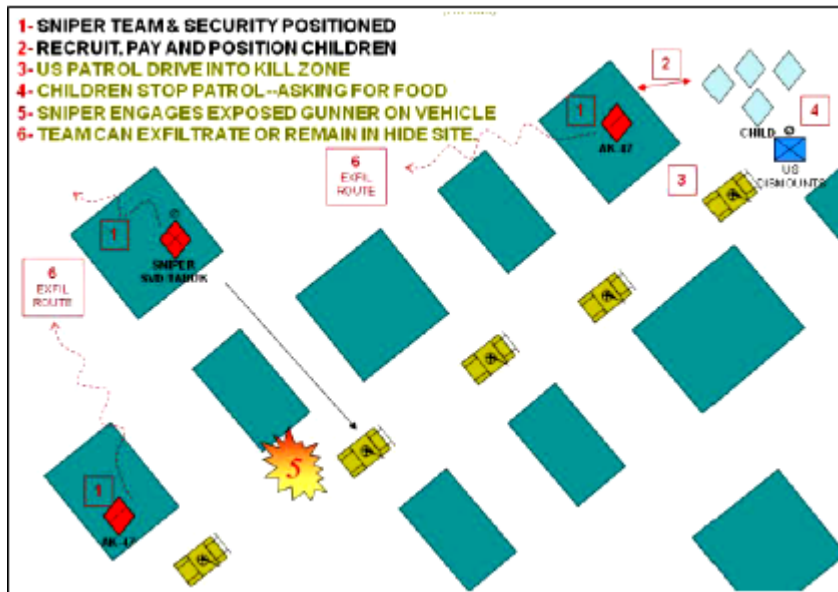

43. ábra. Átalakított polgári jármű és a járőr elleni mesterlövész alkalmazása²⁷⁴

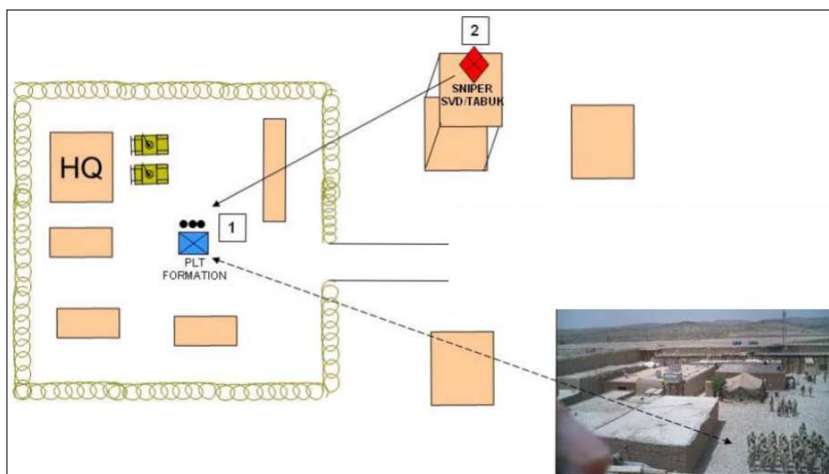
A mesterlövészeket lakott területen gyakran alkalmazták a bázisokról kivonuló katonai járműoszlopok és menetet végrehajtó alegységek ellen. A gyermekeket a konvoj elé terelték, megállásra kényszerítve a járműveket. A mesterlövészeket a

²⁷⁴ IED and Sniper Defeat: The Battle Staff Operations Process in a COIN Environment. p. 29.

menetoszlopok szárnya irányába, oldalról alkalmazták. A járműoszlop elején és a végén biztosítókat helyeztek el a szemben levő területekről, a magasabb helyiségek tetejéről pedig az akciókat biztosították és videózták.

44. ábra. Mesterlövész alkalmazása gyermekekkel²⁷⁵

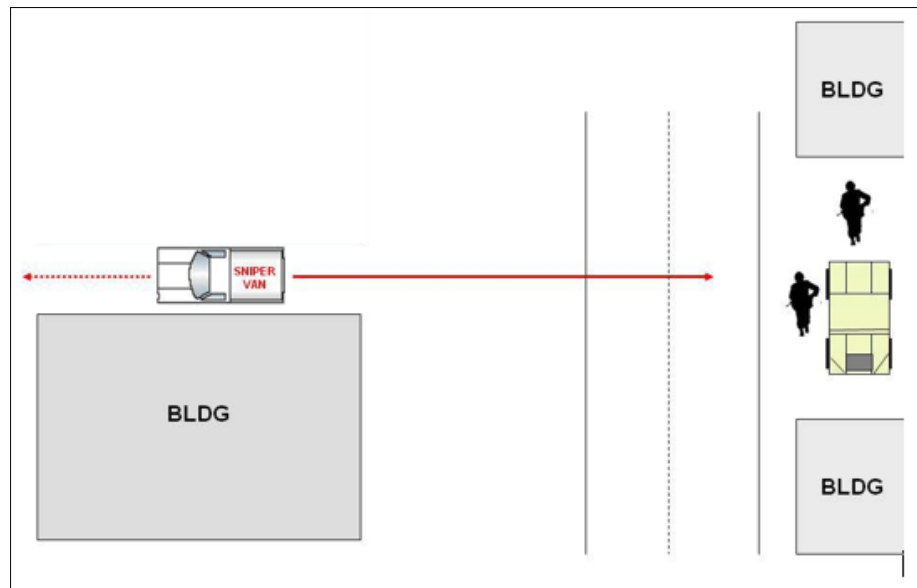

45. ábra. Mesterlövész alkalmazása magas építményekről a katonai táborokba történő belövéskor²⁷⁶

²⁷⁵ IED and Sniper Defeat: The Battle Staff Operations Process in a COIN Environment. p. 29.

²⁷⁶ IED and Sniper Defeat: The Battle Staff Operations Process in a COIN Environment. p. 29.

Másik módszer az ellenőrző áteresztő pontok (EÁP²⁷⁷) személyi állománya elleni támadás. Az átalakított járművekben elhelyezkedő mesterlövész a lövések végrehajtása után elmenekülhet a helyszínről a vezető és biztosító társával együtt.

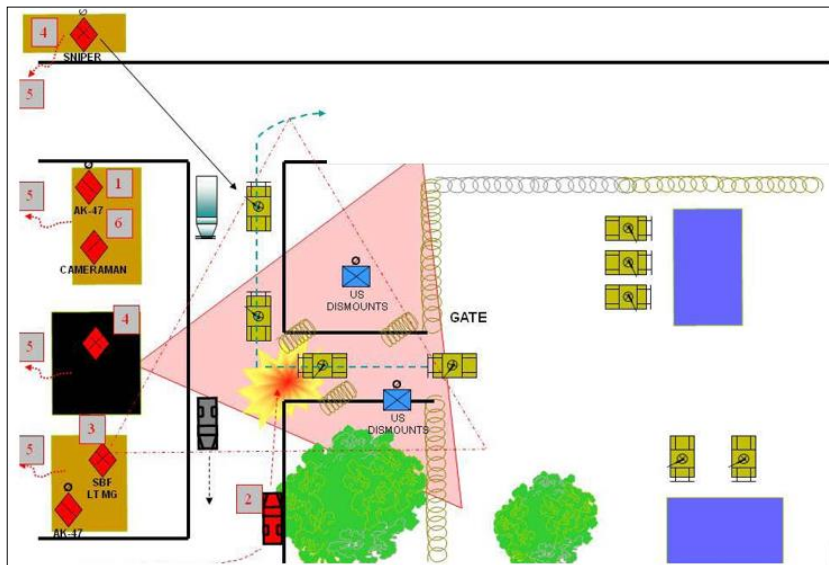

46. ábra. EÁP ellen végrehajtott támadás²⁷⁸

Újabb módszer volt a harcjárműoszlopok elleni támadásoknál (bázisok kijárata) a főleg éles fordulatot végrehajtó katonai oszlopok ellen a kombinált meglepetésszerű támadás. Ebben a módszerben egyesítették a gépjárművekbe szerelt IED támadás, a mesterlövész és a tűztámogató csoport csapásait. A bázisokról kimozgó járműveket kézi páncéltörő eszközökkel tűz alá vették gépjárművekből, a segítségre érkező csapatokat gyalogsági fegyverek tüzével és a mesterlövészek alkalmazásával támadták. A csapások végrehajtása után visszavonultak. Az akciót természetesen videós szakember rögzítette, majd megosztotta a világhálón.

²⁷⁷ EÁP – Ellenőrző Áteresztő Pont.

²⁷⁸ IED and Sniper Defeat: The Battle Staff Operations Process in a COIN Environment. p. 28.

47. ábra. Katonai bázisok kijáratánál elkövetett komplex támadás²⁷⁹

A mesterlövészek alkalmazásánál nemcsak a fizikai megsemmisítés volt a lényeg, az embervesztés okozása, hanem a pszichológiai hatás is. A sebesült katonát szeretnék a társai megmenteni, de nem tudnak mindig elsősegélyt nyújtani a jól megtervezett csapdahelyzet és a jól megválasztott tüzelési szektorok miatt. Az információs hadviselés területén pedig a lelőtt katonákról a videófelvételek demoralizálhatták társaikat, illetve az IÁ részére győzelemként lehetett a videócsatornákra eljuttatni. A mesterlövész katonáik nagyon jó kiképzést kaptak, több hadszíntér tapasztalatait egyesítették a beépített területeken, valamint a városi harc mesterei és kulcsszereplői voltak a nagyobb városoknál folytatott harcselekményeknél. Ha a mesterlövész alkalmazások hatásait fel szeretnénk mérni, gondoljunk arra, amit a II. világháború időszakában a finn mesterlövész (Simo Häyhä – 500 találat), a német hegyivadász (Matthäus Hetzenauer – 345 találat), vagy a legendás szovjet Vaszilij Grigorjevics Zajcev (42 találat) Sztálingrád védelménél, továbbá a jelenkor híres filmje (Chris Kyle – 250 találat) „Az amerikai mesterlövész” hajtott végre.²⁸⁰

²⁷⁹ IED and Sniper Defeat: The Battle Staff Operations Process in a COIN Environment. p. 29.

²⁸⁰ Simo Häyhä, a finn hadsereg mesterlövésze könyvelhette el minden idők legtöbb találatát. A szovjet-finn háború hőse egy Mosin-Nagant Model 28-as puskával, amellyel mindössze három hónap alatt sikerült ötszázöt találatot elérnie. A második világháborús német hadseregből a legsikeresebb pedig a keleti fronton szolgáló hegyivadász, Matthäus Hetzenauer volt. A német rekorder nem kevesebb, mint háromszáznegyvenöt sikeres lövést tudhatott a magáénak. Zajcev 10 nap alatt 42 német katonát lőtt le. Az oroszok egy vegyi üzemben mesterlövész-képzést indítottak Zajcev vezetésével. Az általa kiképzett lövészeket több mint 3000 ellenséges katonával végezték. Az „amerikai mesterlövész”. A leghalásosabb amerikai a haditengerészet elit alakulatában, a Navy SEALs-ben érkezett Irakba, ahol egyetlen ütközeten belül negyven lázadóval végzett. A híres mesterlövész nevéhez összesen 250 találat köthető.

KOVÁCS Dániel: Tíz híres mesterlövész. honvedelem.hu, 2015.10.31.

<https://honvedelem.hu/hatter/multidezo/tiz-hires-mesterlovesz.html>; letöltés: 2021.05.10.

A győzelem és a stratégiai hadtudományi kérdései

„Az ellenség hadseregét le kell győzni, a területét el kell foglalni, és a lakosság akaratát meg kell törni”²⁸¹ ez jellemzi a clausewitzi szentháromságra épülő győzelmi stratégiát.

A mostani konfliktusok viszont azt mutatják (Líbia, Szíria, Irak, Afganisztán), hogy az ellenség a katonai végállapot elérésére úgy törekszik, hogy elérje a mi kivonulásunkat. Céljuk: megtörni és kifárasztani, kivéreztetni a mi erőinket, amelyhez az aszimmetrikus hadviselést alkalmazzák.

Összegzés az IÁ lakott területen folytatott tevékenységének jellemzői:

- kisalegységekre tagolt szervezet (raj, mesterlövész párok);
- a raj szervezetében kézi páncélelhárító rakéta (RPG-7), géppuska, kézi fegyverek, kézigránatok, Molotov-koktél is található;
- ritkább esetben kézi légvédelmi rakéta (SZTRELA-1, -2,²⁸² esetleg STINGER²⁸³);
- a rajok folyamatos járőrözést, helyváltoztatást hajtanak végre;
- a csapdára alkalmas helyeken: a falakon lörések, a tetők, a pincerészek előkészítése;
- improvizált házi készítésű robbanóeszközök előkészítése;
- meglepő aknák telepítése;
- vegyi fegyverek alkalmazásának előkészítése;
- drónokkal aknavető gránátok eljuttatása a célok fölé és alkalmazás;²⁸⁴
- zsákmányolt harcjárművek, polgári járművek átalakítása, páncéllemezekkel történő megerősítése;
- gép- és harcjárművek előkészítése öngyilkos merényletekhez;
- egyéni öngyilkos merénylők felkészítése, technikai előkészítése;
- megerősített kisebb körletek, lakások, házak előkészítése;
- jól megtervezett tüzelési szektorok, tűzösszpontosítási körletek és tűzzónák előkészítése;
- a kisalegységekkel, összehangolt manőverek előkészítése, ellenlökés végrehajtása, előkészített tűzszakaszok elfoglalása, tűzcsapások végrehajtása;

²⁸¹ CLAUSEWITZ, Carl von: A háborúról. p. 171.

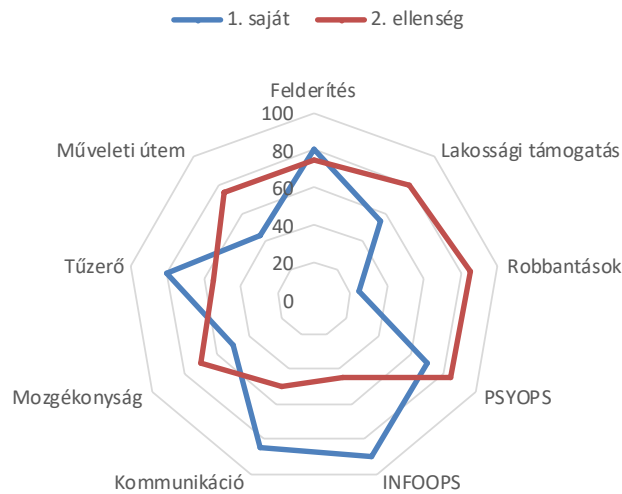
²⁸² Orosz gyártmányú kézi légvédelmi rakéta, alkalmazási magasság: 50 m-től 2300 m-ig. 9K32 Strela-2 Explained. Everything.Explained.Today. https://everything.explained.today/9K32_Strela-2/; letöltés: 2021.05.04.

²⁸³ Amerikai gyártmányú kézi légvédelmi rakéta, hatásos lőtávolsága: 4800 m. FIM-92A Stinger Weapons System: RMP & Basic. GlobalSecurity.org. <https://www.globalsecurity.org/military/systems/ground/stinger.htm>; letöltés: 2021.05.05.

²⁸⁴ A Phantom FC40 Quad Copter került sokszor alkalmazásra, amelynek ára 50 dollár. BURNS, Rick – DUNN, Jennifer – FISHER, Ari – MOILANEN, Jon: Threat Tactics Report: Islamic State of Iraq and the Levant. p. 19.

- halogató harctevékenységi formák alkalmazása a nem döntő fontosságú körletekben;
- esetenként a civil lakosság élő pajzsként történő felhasználása a műveletekhez;
- alagutak, alagút rendszerek kiépítése;
- a lakosság ellen állóképességének fenntartása céljából mozgósító és pszichológiai jelleggel beszédek megtartása, a vezető Abu Bakr al-Bagdhadi üzeneteinek közvetítése;
- a harci csoportok tevékenységének videón történő rögzítése, a világhálón történő terjesztése;
- célzott és tudatos kivégzések a félelemkeltés céljából, (elfogott ellenséges katonák, rendőri erők tagjai, illetve a lakoságból);
- raktárak, bázisok, lőszer, üzemanyag, élelem, ivóvíz-készletek képzése, tárolása;
- kis teljesítményű rádió-adóvevők, mobiltelefonok alkalmazása;
- a hadijog szerint hitszegő cselekmények előkészítése a nemzetközi szervezetek felségjeleinek felhasználásával (Vörös Félhold, Vöröskereszt);
- a médiumok beengedése a megszállt övezetbe, városba propagandacéllal;
- esetenként a média munkatársainak elfogása, kivégzése;
- a nem állami szervezetek munkatársainak elfogása, kivégzése;
- a menekülő lakosság közé terroristák bejuttatása, felderítés, terrorcselekmények végrehajtása céljából;
- túsok szedése és kivégzése.

Az Iszlám Állam aszimmetrikus hadviselése elleni küzdelem lehetséges stratégiája

48. ábra. A saját és ellenség (IÁ) képességeinek értékelése
Szerkesztette: Resperger István

Ha a saját képességeinket az IÁ elleni küzdelemben összehasonlítjuk a terrorszervezet képességeivel, akkor megállapíthatjuk, hogy a robbantások, a műveleti ütem, a mozgékonyság, a pszichológiai műveletekben az IÁ képességei a kezdetekben jobbak voltak. IÁ stratégiája az, hogy úgy törekszik a katonai végállapotra, hogy nem a katonai győzelem elérése a cél, hanem „a nyugati erők kivonulása. A szervezet megtörni, kifárasztani, és kivérezetni akarja a mi erőinket, az aszimmetrikus és gerilla-hadviselés, illetve a terrorizmus módszereivel, a teljes információs hadviselés alkalmazása mellett, amellyel a közvéleményünkre „mér csapást”.

*A motiváció kérdése*²⁸⁵

49. ábra. Az ellenség vezetőinek, végrehajtóinak motivációja²⁸⁶

A felmerülő hadtudományi problémákra szeretném a figyelmet ráirányítani. Mivel a hadtudomány elsősorban a fegyverzet, a szervezet és az eljárási módok kérdéseinek megválaszolásával foglalkozik, ezért ezekre a területekre helyezném a fókuszot. Vizsgálati módszerként az indikátorokat – mint a probléma, a kérdéskör olyan jelzéseit, amelyek fontos és meghatározó módon jelzik a hadtudomány területén fellelhető eltéréseket, abnormalitásokat – a lehetséges hadtudományi válaszokat, javaslatokat és a következmények bemutatását választom.

Az IÁ aszimmetrikus hadviselésével²⁸⁷ szemben, amely mindenre kiterjed, szintén egy széles, összetett megközelítési stratégia felvázolása szükséges.

²⁸⁵ IED and Sniper Defeat: The Battle Staff Operations Process in a COIN Environment. pp. 24–36.

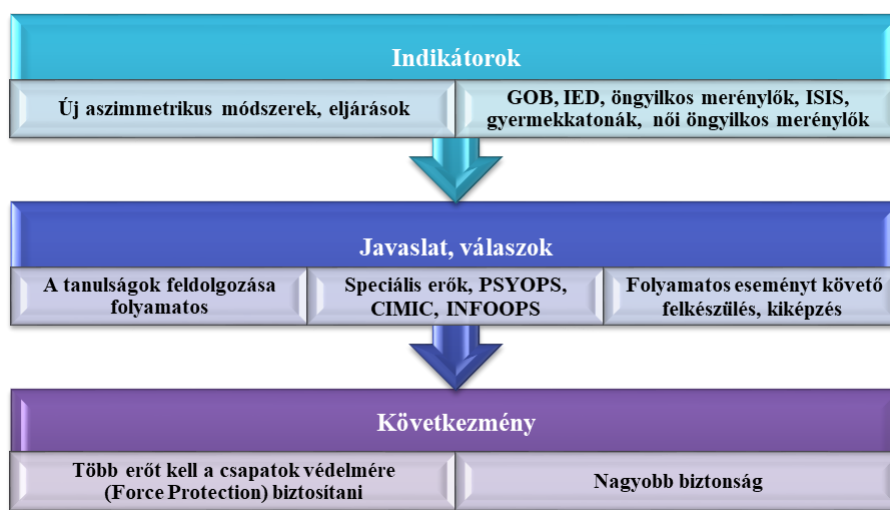
²⁸⁶ IED and Sniper Defeat: The Battle Staff Operations Process in a COIN Environment. pp. 24–36.

²⁸⁷ RESPERGER István – KISS Álmos Péter – SOMKUTI Bálint: Aszimmetrikus hadviselés a modern korban. Kis háborúk nagy hatással. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2013. p. 37.

Az aszimmetrikus hadviselés: „Pontosan körvonalazott politikai célok érdekében folytatott, gyakran több szervezet ideológiai, vallási, etnikai közösségén alapuló katonai és nem katonai műveleteket, eljárásokat és módszereket alkalmazó közvetlen és közvetett hatásokra építő és egymás hatásait felerősítő, a biztonság különböző dimenzióinak területét veszélyeztető harcmodor, főként harcászati eljárás, amelyek együttes hatásával kényszeríthetjük akaratumkat az ellenségre.”²⁸⁸

A gazdasági, politikai, diplomáciai, pénzügyi, informatikai irányvonalak felvázolását jelen írás nem tudja felvállalni, és a katonai (hadtudományi) terület kibontását is csak a következő területekre összpontosítja:

Az első kérdéskör a hadtudomány kérdéskörében az új módszerek megjelenése, azaz maga az aszimmetrikus hadviselés a maga indikátoraival. Ezek például: az aszimmetria kérdése; az öngyilkos merénylők; a házi készítésű robbanóeszközök; a gyermekkatonák; a női öngyilkos merénylők; belső támadások és az Iszlám Állam eljárási módszerei.

50. ábra. Indikátorok a hadviselés, a hadtudomány területén²⁸⁹

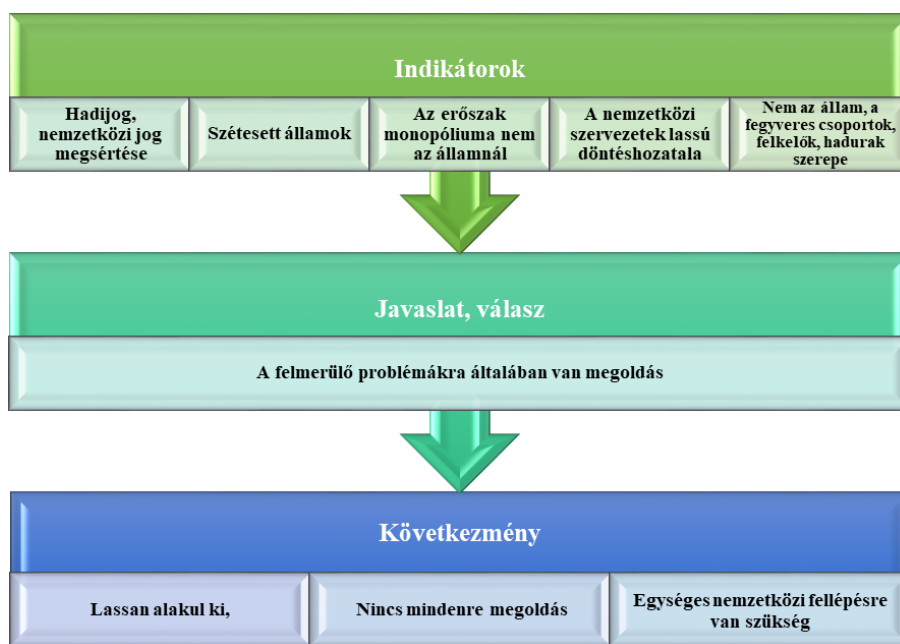
Válaszként azt fogalmazhatjuk meg, hogy a tapasztalatok feldolgozása után, csapataink felkészítése következtében a harcászati szintű események, módszerek tekintetében kisebb lépéshátrányban vagyunk, de a stratégiai szinten folyó küzdelemben nagyobb hiányosságokra figyelhetünk fel. Ezek között említeném meg

²⁸⁸ RESPERGER István – KISS Álmos Péter – SOMKUTI Bálint: Aszimmetrikus hadviselés a modern korban. Kis háborúk nagy hatással. p. 37.

²⁸⁹ RESPERGER István: Az aszimmetrikus hadviselés, Belülről jövő fenyegetések. A „green on blue” (GOB) támadások háttere és az ellenük való védelem.

a kulturális, történelmi, vallási szintre is kiterjedő összetett küzdelemben elkövetett tervezési, felkészítési és végrehajtási problémákat. Míg speciális erőink, a CIMIC²⁹⁰ és a pszichológiai és információs műveletek e területén rengeteg törekvés tapasztalható, saját erőink védelmében még vannak hiányosságok.

Második kérdéskört a nemzetközi környezet, a nemzetközi szervezetek és az erőszak kérdése köré csoportosítom. A jelenkori konfliktusok legfőbb jellemzőjévé vált az államiság hiánya, az állam büntető és felelősségre vonó képessége, az erőszak monopóliuma kikerült az állam kezéből a fegyveres konfliktusokban. Emiatt a fegyveres küzdelem jellege, módszerei és az erőszak szintje is jelentősen megnövekedett. Azaz nincs biztonság a katonának, a polgári lakosságnak, főként nem a nőknek, de a nemzetközi szervezetek, az újságírók, a média munkatársai, továbbá a nem állami szervezetek munkatársainak sem. A szakértők többsége az erőszak monopóliumának idegen kézbe jutását jelöli meg a probléma gyökerének, mert az erőszak a szakadárok, a gerillák, a hadurak kezébe került és élnek vele végtelen és mértéktelen brutalitással.

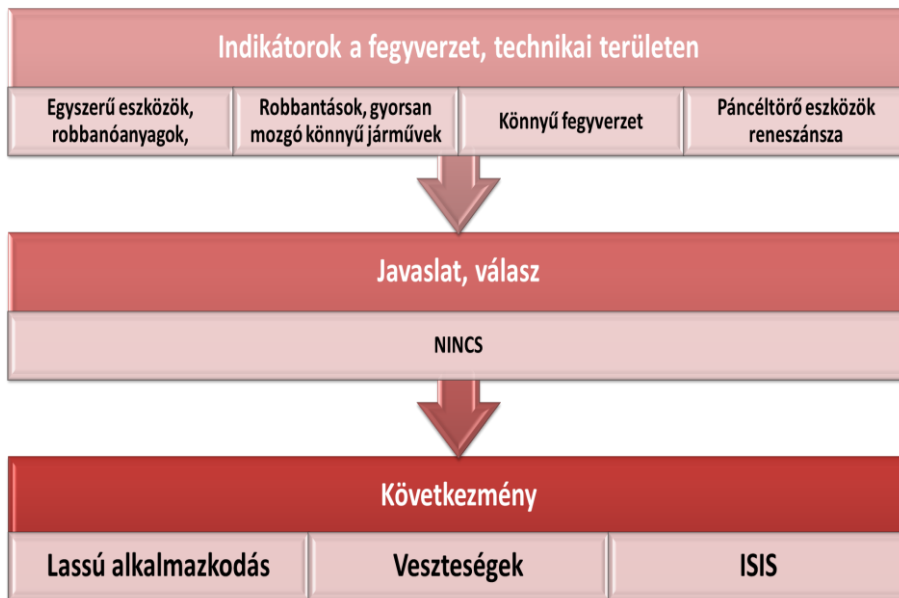

51. ábra. Indikátorok a nemzetközi jog és nemzetközi szervezetek területén²⁹¹

²⁹⁰ CIMIC – Civil-Military Co-operation – Civil–katonai együttműködés.

²⁹¹ RESPERGER István: Az aszimmetrikus hadviselés, Belülről jövő fenyegetések. A „green on blue” (GOB) támadások háttere és az ellenük való védelem.

A tudomány a fegyverzettechnika területén indikátorokként jeleníti meg az egyszerű eszközök; tömeges robbantásokhoz szükséges robbanóanyagok; a gyorsan mozgó, könnyű járművek; a könnyű fegyverzet és a páncéltörő eszközök alkalmazását.²⁹² Javaslat erre a területre, amely megfelelő válasz lehet a kihívásra, még nincs, nagyon lassú az alkalmazkodás, nagyon magas a veszteségek aránya.²⁹³

52. ábra. Indikátorok a fegyverzet, a technika területén²⁹⁴

²⁹² Lásd a 2003-as iraki háborút: Az iraki ellenállás mértékéről és jellegéről a 3. g. ho. (USA) gépesített zászlóalj harccsoportjának (továbbiakban ZHCS, Task Force 2-7) harci naplójában találunk feljegyzéseket. A zászlóalj harccsoport a 3. g. ho előrevett osztagaként került alkalmazásra.

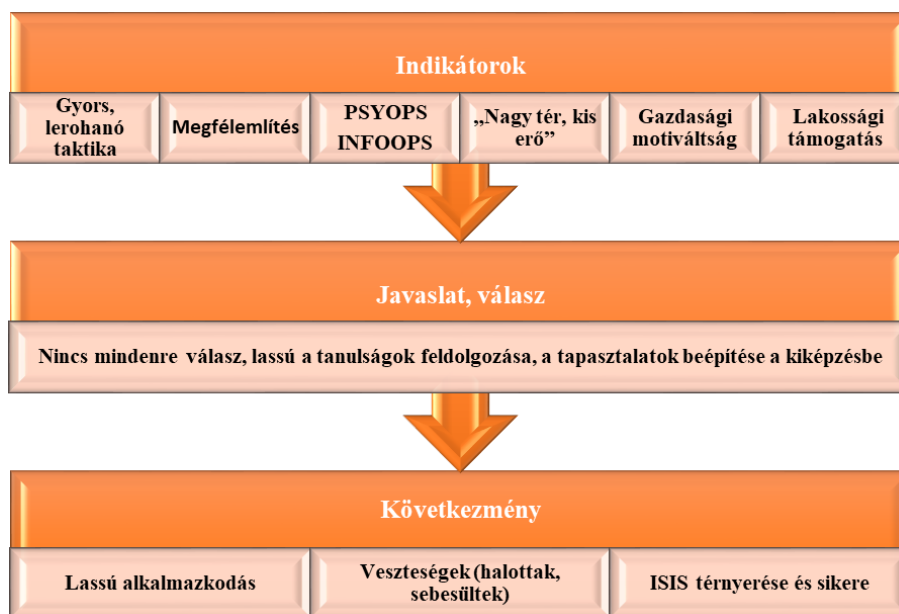
A harci napló legtöbbször az RPG-7 kézi páncéltörő gránátvetővel végrehajtott támadásokról tudósít (11 alkalom). A legtöbb áldozatot halottakban (15%) a háború alatt ettől a fegyverfajtától következett be. Hatásadatai: hatásos lőtávolsága álló célra: 500 m, mozgó célra 300 m. Maximális lőtávolsága 1100 m, élőerőre 920 m. A gránát repülési ideje 100 méterre, 4,5 másodperc. Páncéltűrő képessége homogén páncélzat esetén: 600 mm. A fegyverhez három különböző típusú gránát került rendszeresítésre. PG-7, PG-7M, PG7-N, PG-7NV homogén páncélzat ellen. PG-7VR kettős kumulatív hatású gránát elötét- és reaktív páncélzat ellen. OG-7, OG-7M élőerő ellen.

KŐSZEGVÁRI TIBOR – RESPERGER ISTVÁN: A terrorizmus elleni küzdelem katonai tapasztalatai. Egyetemi jegyzet, ZMNE, Budapest, 2006. p. 17.

²⁹³ Islamic State Weapons in Iraq and Syria. Conflict Armament Research Ltd., London, 2014. pp. 7–12. http://conflictarm.com/wp-content/uploads/2014/09/Dispatch_IS_Iraq_Syria_Weapons.pdf; letöltés: 2015.12.07.

²⁹⁴ RESPERGER István: Az aszimmetrikus hadviselés, Belülről jövő fenyegetések. A „green on blue” (GOB) támadások háttere és az ellenük való védelem.

A hadtudomány – talán korunkban leggyorsabban változó területe – a módszerek és eljárások alkalmazásának, főként változatos alkalmazásának a kérdése. Mindenképpen a súlypontját adja a hadtudományon belül az aszimmetria fogalmi értelmezésének, hiszen „a módszer maga a szervezet”, direkt és indirekt hatások érvénysülnek egyidőben. Legyen szó akár katonai, gazdasági, kiber, pszichológiai, pénzügyi vagy egyéb manőverről, ez adja az aszimmetria velejét. A rommeli gyors, lerohanó taktika, a megfélemlítés, az apokaliptikus fellépés, a gazdasági érdek érvényesítése különböző módszerek által, a meglévő vagy kivívandó lakossági támogatás kérdése adja az indikátorokat vizsgálatunkban. A válasz mindenesetre az, hogy a tanulságok előzetes feldolgozása már a hadszíntereken be kell, hogy következzen, de időre van szükség a kiképzésbe történő bevitelre, a veszteségek csökkentése céljából. Ezen a területen időbeni lépéshátrányt fogalmazhatunk meg a nyugati hadikultúrák számára.

53. ábra. Indikátorok az eljárások területén²⁹⁵

Az eljárásokkal szoros összefüggésben kell megvizsgálnunk a tudomány – az ismeretek rendszere – szervezetekre ható, azokat megváltoztató eredményeit. A kis létszámú csoportok, a könnyű fegyverzetű gyors gépjárművek, az állandóan új helyzetek és a taktikai változtatások, a tömegesen elterjedő egyre hatékonyabb könnyű fegyverzet mind átalakítják a fegyveres erők műveleti környezetét.

²⁹⁵ RESPERGER István: Az aszimmetrikus hadviselés, Belülről jövő fenyegetések. A „green on blue” (GOB) támadások háttere és az ellenük való védelem.

Akármilyen indikátorokat választunk, van megoldás, hiszen a nyugati hadtudomány ennek következményeként – bár veszteségeket kénytelen elviselni – folyamatosan alkalmazkodik a hadszíntéren bekövetkező gerilla, ellenálló, felkelő, vagy terrorista módszerekhez.

54. ábra. Indikátorok a szervezetek területén²⁹⁶

Nagyon fontos kérdés a háború vizsgálatánál az erély, az erőszak, a mérhetetlen erőszak, vagy – ahogy Clausewitz fogalmaz – „a végletekre törő erőszak” elemzése a jelenkori konfliktusokban. Legtöbbször nemcsak katonai; politikai vagy felső stratégiai összefüggések kerülnek ebben a kérdésben összeütközésbe, hanem a vallás, a jelenlevő társadalmi tér, kultúra, illetve szocializációs háttér is jelen van. Pontosan az Iszlám Állam szervezete mutatja meg, hogy az a rendkívüli és döbbenetes erőszak, amelyektől visszariadnak a nyugati hatalmak, milyen gyors sikereket tesz lehetővé, de nyilvánvalóan csak az adott társadalmi, vallási közegben.

²⁹⁶ RESPERGER István: Az aszimmetrikus hadviselés, Belülről jövő fenyegetések. A „green on blue” (GOB) támadások háttere és az ellenük való védelem.

A terrorizmus elleni küzdelem kiemelt alapelvei²⁹⁷

A terrorizmus elleni harc eszközeit és módszereit figyelembe véve a defenzív és offenzív módszereket ajánlhatjuk az ellene összefogók és fellépők számára.²⁹⁸ A defenzív módszer (antiterrorizmus) célja, hogy az állam csökkentse a terrorista támadások lehetőségét, mindenképpen a megelőzésre helyezve a hangsúlyt. Az offenzív módszer vagy kontraterrorizmus célja a hatásos visszatartás és elrettentés.

Más esetekben az akciót követő válaszcsoport a meghatározó visszavágási céllal, azért, hogy ne hagyjunk kétséget a terroristákban azzal kapcsolatban, hogy támadásuk nem marad megtorlatlan.

Ahhoz, hogy a terrorizmus ellen eredményesen vegyük fel a harcot elsődlegesen a legszorosabb nemzetközi összefogásra, és együttműködésre van szükség. Ebben az együttműködésben elsősorban a terrorizmust támogató országok elleni fellépést kell a középpontba helyezni. Ha a terrorista csoportok állami támogatását sikerül beszűkíteni, akkor a csoportok akcióinak a térségét is behatárolhatjuk. Állami támogatás hiányában az elkövetők mozgása is nehezebbé válik, több energiát kell fordítaniuk az illegális papírok beszerzésére, vízumok, valamint benntartózkodási és letelepedési engedélyek megszerzésére. A támogató országokra megfelelő gazdasági, diplomáciai, valamint pénzügyi nyomásgyakorlást kell kifejteni. Ez a diplomáciai szankcióktól akár gazdasági blokádig is terjedhet.

A terrorista akciók bekövetkezése esetén folyamatos információcserével fel kell kutatni a terroristákat és a lehető legrövidebb idő alatt bíróság elé kell állítani őket. A tetteket a nemzet biztonságát fenyegető veszélyként kell minősíteni, egyértelműen bűncselekményként kell kezelni. Az egyezkedést, tárgyalást a leghatározottabban el kell utasítani. A saját országban a megfelelő jogi szabályozással elejét kell venni a terrorista csoportok letelepedésének, beépülésének, valamint pénzügyi téren meg kell akadályozni a pénz és egyéb értékek tisztára mosásának lehetőségét.²⁹⁹ Az aktív képességek kifejlesztéséhez az elkövető személyek felkutatására, ehhez megfelelő speciális kiképzettségű alakulatokra van szükség. Kiképzésüket a nemzetközi gyakorlatnak megfelelően a terrorista ellenes kiképző központok módszerei és eljárásai alapján kell megtervezni valamint

²⁹⁷ A terrorizmus elleni harc elveinek összeállításakor a következő forrásokat vettük alapul: Joint Tactics, Techniques, and Procedures for Antiterrorism. Joint Pub 3-07.2. pp. 55–65. NETANJAHU, Benjamin: Harc a terrorizmus ellen. Alexandra Kiadó, Budapest, 1995. pp. 120–136. MCQUILLAN, Alan: Planning a Response to Terrorist Acts. A George C. Marshall Központ anyaga, Garmisch-Partenkirchen, 2000. pp. 1–14. CORDESMAN, Anthony A. – BURKE, Arleigh A.: Global Terrorism and the Middle East. CSIS, January 2001. pp. 56–62. <https://www.csis.org/analysis/global-terrorism-and-middle-east>; letöltés: 2021.05.14.

²⁹⁸ KŐSZEGVÁRI Tibor – RESPERGER István: A terrorizmus elleni küzdelem katonai tapasztalatai. pp. 32–34.

²⁹⁹ A terrorizmus elleni küzdelem folyamán a 2001.09.11-ei merényletek után a következő országok számláit zárolták: Irán 23,2 millió dollár (1984); Irak 2,356 milliárd dollár (1990); Líbia 1,073 milliárd dollár; Szudán 33,3 millió dollár. KATZMAN, Kenneth: Terrorism: Near Eastern Groups and State Sponsors, 2001. Congressional Research Service, The Library of Congress, Washington, 2001. p. 36. <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB55/crs20010910.pdf>; letöltés: 2021.05.17.

végrehajtani. Ezzel is hozzájárulhatunk a lakosság anyagi biztonságának erősítéséhez, életének fokozottabb védelméhez. A közvélemény folyamatos tájékoztatása az aktuális helyzetről a megfelelő magatartásról is a nemzeti terrorista ellenes stratégia részét képezi. Az aktív válaszcsepások szintén hozzájárulnak a terrorista akciók későbbi esetleges elmaradásához, hiszen a terrorista csoportok olyan országok ellen ritkábban követnek el akciót, amelytől nagyon határozott visszacsapást várnak.

A legjobb megoldásként mindenképpen egy úgynevezett széles alapú, egységes stratégiára van szükség, a megfelelő politikai, diplomáciai, gazdasági, valamint katonai részstratégiákkal. Csak a nemzetközi összefogás, együttműködés teremtheti meg az alapokat arra, hogy a terrorista csoportokat felszámolhassuk. A terrorizmus – mint a New York-i akció is megmutatta – transznacionális, váratlan és aszimmetrikus fenyegetés, amely gyakran államilag támogatott komplex problémaként jelentkezik.

Jellemzője még, hogy határtalan, hiszen egyik fő nehézség, hogy ez háború határok nélküli. A terrorista sejtek az egész világon szétszóródtak, és csak arra várnak, hogy működésbe lépjenek. A hadseregek és a rendőrségek viszont ahhoz szoktak hozzá, hogy földrajzilag pontosan körülhatárolható konfliktusokat kezeljenek. Láthatatlan, abban a tekintetben, hogy a Pearl Harbor-i támadás óta jól meghatározható ellenség – Japán – ellen küzdöttek, hagyományos fegyverekkel, ezúttal az ellenség láthatatlan, és a hagyományos eszközök már nem elegendők.

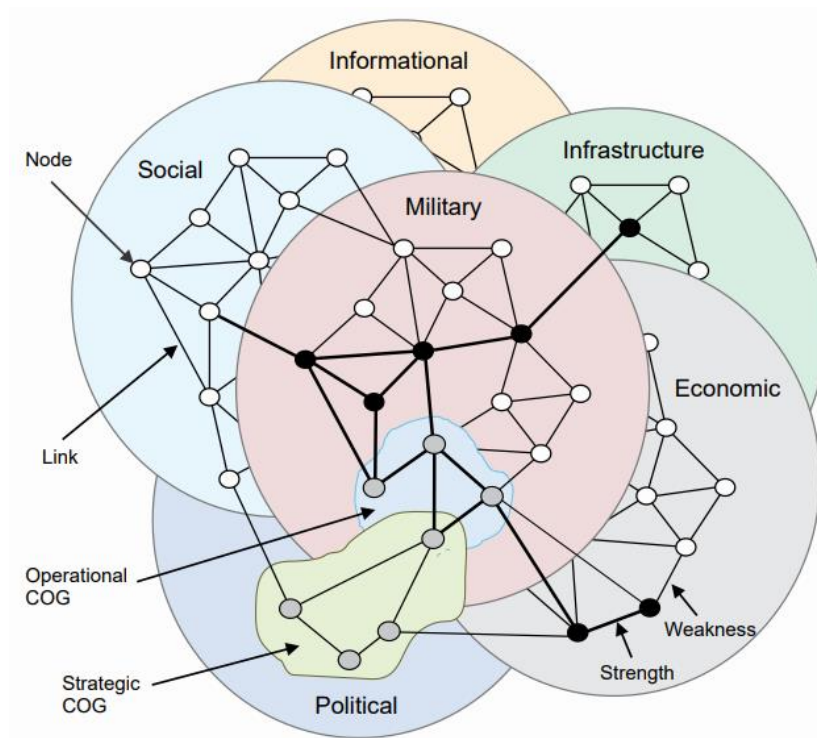
Elhúzódó folyamattal kell számolni, mert a terrorista csoportok tevékenysége nem szűnik meg automatikusan Oszama bin Laden, és Abu Bakr al-Bagdadi szervezetének felszámolása után sem. A válságban nincs döntő győzelem, nincs egyértelmű befejezés. Az IÁ-ot be lehet keríteni, fel lehet számolni fegyveres, militáns iszlám részét, de az ideológiáját nem tudjuk kitörölni. Lesznek kisebb győzelmek, amelyekről nem is tudunk majd, mert sikeres titkosszolgálati akciókról lesz szó.

A terrorizmus elleni küzdelem a szoros együttműködést, a biztonság minden területére történő odafigyelést, elemzést, kutatást igényel, minden, a biztonság kérdéséért felelős személy, intézmény részéről. Nemzeti Biztonsági Stratégiánk egyik fontos elemét kell képeznie a terrorizmus elleni küzdelem kérdésének.

Mi lehet a mi stratégiánk?

A katonai végállapot megteremtése után a politikai végállapot megvalósítására az eddig tervezett 5–10 éves intervallum sajnos nem elegendő, mert a szétesett államok helyrehozatala még normál társadalmi szinten állók esetén is nehéz, de egy elmaradt térség gondjait rendezni rendkívül szűkös. Ezek mellett a biztonságot kell folyamatosan garantálni, egy időben a humanitárius és a harci feladatok ellátásával. Célunk a biztonság megteremtése, az akaratunk rákényszerítése az ellenségre. Legyőzni és elfogni azt, megtörni, s ehhez modern, hálózatközpontú hadviselést kell használnunk. Korszerű elvek, modern eszközök, gyors győzelem a nyílt hadszíntéren, de rengeteg áldozat saját és polgári oldalon a megszállás követően. A NATO tervezési

rendszerekből (PMSEII-modell³⁰⁰) az ellenség súlypontját, képességeit, gyenge és erős pontjait meg tudjuk határozni.

55. ábra. NATO tervezési módszer az ellenség súlypontjainak (COG), hálózatainak, az erősségek és gyengeségek megállapítására³⁰¹

Ennek ellenére a műveletek tapasztalatai alapján, ha nem is tudunk egy NATO tervezési rendszerből kiindulva műveleteket tervezni és végrehajtani a GOP (Guidelines for Operational Planning– Hadműveleti Tervezési Útmutató) és COPD (Comprehensive Operations Planning Directive- Átfogó hadműveleti tervezés direktívája) módszerekkel, azok módosított változatát használhatjuk felsőstratégiai tervezésnél. A módosított változat lényege az, hogy ezek az ellenálló és egyéb csoportok nem meghatározható Center of Gravityvel (Súlypont) rendelkeznek, hanem nagyon hatásos részképességekkel, mint: felderítés, tűzvezetés, vezetés, kommunikáció és nem utolsó sorban lakossági támogatás. Ezért stratégiánkat a feltartóztatásra és a korlátozásra kell fókuszálnunk.

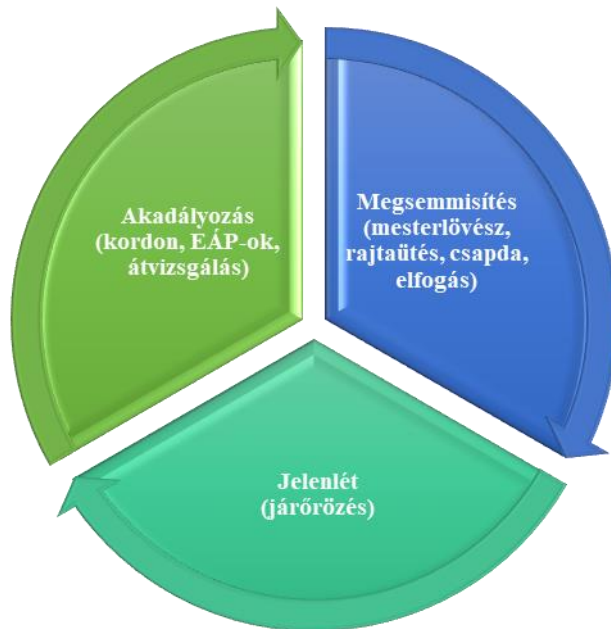
³⁰⁰ PMSEII modell részterületei: Politikai, katonai, szociális, gazdasági, információs, infrastruktúra. Joint Intelligence Preparation of the Operational Environment. Joint Publication 2-01.3. Joint Chiefs of Staff, 16 June 2009. p. 87.

https://www.bits.de/NRANEU/others/jp-doctrine/jp2_01_3%2809%29.pdf; letöltés: 2020.12.10.

³⁰¹ Uo.

56. ábra. Az IÁ kiemelten fontos részkapességei az aszimmetrikus műveletekben
Szerkesztette: Resperger István

57. ábra. A műveletek és az ellenségre gyakorolt hatásaik³⁰²

³⁰² IED and Sniper Defeat: The Battle Staff Operations Process in a COIN Environment. p. 29.

Felderítés területén a biztonság növelése érdekében olyan rendszabályokat kell bevezetnünk, amelyek megnehezítik a saját csapataink, bázisaink, járőr útvonalaink beazonosítását.

Az ellenfél mozgékonyságának korlátozására a gépkocsik rendszámának távoli felismerhetőségét, továbbá üzemanyag korlátozást kell bevezetnünk.

Az ellenség vezetését a felderítés hatékonyságának növelésével kell korlátoznunk. (Főleg a HUMINT/Human intelligence – Emberi erőforrással folytatott felderítés/, a SIGINT/Signal Intelligence – Rádióelektronikai felderítés és UAV-k /Unmanned Vehicle – Pilótánélküli repülőeszköz/ kiterjedt alkalmazásával.)

A tüzérről korlátozásánál a védettségünket, a rendszabályok betartását, a személyi felszerelések szabályos viselését és a lehető legrövidebb idő alatti gyors tűzkiváltást biztosító hordmódját kell szem előtt tartanunk. Robbantásos merényletek ellen a kontra IED módszereket kell alkalmaznunk. Ehhez a robbanó eszközökhöz való hozzáférést, begyűjtést és megsemmisítést kell bevetnünk. A csapásoknál előnyben kell részesítenünk a precíziós eljárásokat, főleg pilótánélküli eszközök alkalmazásával.³⁰³

Tervezésnél a biztonság minden dimenziójára menően meg kell akadályoznunk, hogy az ellenség értékelhető, pontos információkkal rendelkezessen a mi mozgásunkról, tevékenységünkéről.

Stratégiai szintű tervezésnél a saját terveket reális katonai és politikai végállapotok kitűzése, valamint következetes megvalósítása kell, hogy jellemezze. A lakossági támogatás megszerzése érdekében nem szabad elnyomóként mutatkozni. Fontos és betartandó a vallás, a történelem, a hagyományok tisztelete, így talán lesz civil támogatás. Meghatározó az együttműködés a nemzetközi szervezetekkel és nem állami szervezetekkel.

A veszteségek kérdése

Az Amerikai Egyesült Államok és szövetségesei nagyon kritikusan tekintik a terrorizmus elleni küzdelemben is a személyi veszteségeket. A fegyveres erőknél a lehető legkevesebb áldozattal kell a kitűzött célokat elérni. Az iraki háború tanulsága az, hogy a békeműveletekben más módszereket kellett volna alkalmazni az amerikai erőknél, vagy más csapatoknak átengedni a megszállt területeket. Ez nem következett be, így az amerikaiaknak több vesztesége van már, mint a háború folyamán. A harcselekmények alatt 382 halottat, 467 sebesültet és négy eltűnt személyt regisztráltak. Az eddigi veszteségek Irakban: 4586/4418 USA halott, 31 994 USA sebesült, Afganisztánban: 2452/2349 USA halott, 20 149 USA sebesült.³⁰⁴ A hadműveletek időtartama alatt az RPG-7 kézi páncéltörő gránátvetőtől

³⁰³ HASKOĞLU, İsa – EKER, A. Alparslan – ADANA, Şaban: A Perspective of Applications of Unmanned Systems in Asymmetric Warfare. International Journal of Information and Education Technology, Vol. 3, No. 6, December 2013. pp. 656–659. <http://www.ijiet.org/papers/356-K3004.pdf>; letöltés: 2021.05.30.

³⁰⁴ Iraq News/Afghanistan News. Iraq Coalition Casualty Count. <http://icasualties.org/>; letöltés: 2021.05.07.

támadás okozta a legtöbb veszteséget (32 halott/11,5%), a megszállás alatt a legtöbb problémát az öngyilkos bombamerényletek és a kézi légvédelmi rakéták okozták.³⁰⁵

Háború	Időszak	Elesett	Sebesült
I. világháború	1917–1918	116 516	204 002
II. világháború	1941–1945	405 399	670 846
Koreai háború	1950–1953	36 574	103 284
Vietnámi háború	1964–1973	58 220	153 303
Kuvait felszabadítása	1991	382	467

Bevetési terület	Időszak	Elesett	Sebesült
Grenada	1983	19	119
Panama	1989	23	324
Szomália	1992–1994	43	153
Haiti	1994–1996	4	3
Afganisztán	2001–2021	2 349	20 149
Irak	2003–2021	4 418	3 194

10. táblázat. Az Egyesült Államok személyi veszteségei az eddigi háborúkban és bevetésekben³⁰⁶

	Hadsereg	Haditengerészet	Tengerészgyalogság	Légierő	Teljes
	2,536	64	852	29	3,481
TELJES	3,237	107	1,023	51	4,418

11. táblázat. Az iraki hadszíntér halálos áldozatainak száma³⁰⁷

	Hadsereg	Haditengerészet	Tengerészgyalogság	Légierő	Teljes
	22,248	671	8,625	450	31,994
TELJES	22,248	671	8,625	450	31,994

12. táblázat. Az iraki hadszíntér sebesültjeinek száma³⁰⁸

³⁰⁵ ELLIOTT, Michael: Lessons from the Rubble. Time, 2003.09.01.
<http://content.time.com/time/subscriber/article/0,33009,1005561-6,00.html>; letöltés: 2021.04.18.
 Vö: COPERDY, George: A Pivotal War. Defense and Foreign Affairs Strategic Policy, 2003. p. 4.

³⁰⁶ Defense Casualty Analysis System.
https://dcas.dmdc.osd.mil/dcas/pages/report_oif_all.xhtml; letöltés: 2021.04.18.

³⁰⁷ Defense Casualty Analysis System.

³⁰⁸ Defense Casualty Analysis System.

	Hadsereg	Haditengerészet	Tengerészgyalogság	Légierő	Teljes
	1,328	85	378	54	1,845
TELJES	1,662	127	460	100	2,349

13. táblázat. Az afganisztáni hadszíntér halálos áldozatainak száma³⁰⁹

	Hadsereg	Haditengerészet	Tengerészgyalogság	Légierő	Teljes
	14,223	452	4,946	528	20,149
TELJES	14,223	452	4,946	528	20,149

14. táblázat. Az afganisztáni hadszíntér sebesültjeinek száma³¹⁰

Háború	Időszak	Elesett	Sebesült	Elesett–sebesült arány
II. világháború	1941–1945	405 399	670 846	1:1,65
Koreai-háború	1950–1953	36 574	103 284	1:2,82
Vietnámi háború	1964–1973	58 220	153 303	1:2,63
Kuvait felszabadítása	1991	382	467	1:1,22
Afganisztán	2001–2021	2 349	20 149	1:8,57
Irak	2003–2021	4 418	31 994	1:7,24

15. táblázat. Az Egyesült Államok személyi veszteségei a konfliktusokban, a halott–sebesült arány³¹¹

Összegzés

Az aszimmetrikus konfliktusok egyik jellemzője, hogy a hadszíntér egy hatszög alakú sakktáblán játszódik. Az egyik szereplő az IA és támogatói, a kialakult koalíció és támogatói, a nemzetközi szervezetek (ENSZ, EBESZ, EU, Afrikai Unió), a nem állami szervezetek (NGO³¹² – Non Government Organisation). A tábla közepén sajnos a belső menekültek és a lakosság található. A győzelmet az tudja kivívni, aki nemcsak a katonai győzelmet, hanem az azt követő békét is meg tudja nyerni, jobb állapotokat tud biztosítani a hosszú ideje szenvedő lakosságnak és a menekülteknek. Ebben a sok-sok szereplőt, aktív geopolitikai játékost (USA, Oroszország, Szaúd-Arábia, Törökország, Irán) és geopolitikai pillért (Szíria, Afganisztán, Irak) felvonultató történetben a sok nemzetiségi, vallási, etnikai ellentét sokkal élesebb formában befolyásolhatja a konfliktus kimenetelét.

³⁰⁹ Defense Casualty Analysis System.

³¹⁰ Defense Casualty Analysis System.

³¹¹ Defense Casualty Analysis System.

³¹² NGO – Non Government Organisations – nem kormányzati szervezetek.

Az Iszlám Állam tervezési módszereinek megismerésével levonhatjuk azt a következtetést, hogy egy tervszerűen, hatékonyan felépített és üzemeltetett, minden tervezési szintre (politikai stratégiai, katonai stratégia, harcászati módszerek) kiterjedő tevékenységgel álltunk szemben.

A békéhez mindenkinek a kompromisszum-készségét, erejét és akaratát kellene felmutatnia. Ahogy Napóleon fogalmazott: „A háborúhoz keménység, elszántság és állhatatosság szükséges.”³¹³ Úgy gondoljuk ugyanezen képességekre lesz szükség a térség problémáinak alapvető rendezéséhez is.

58. ábra. Az aszimmetrikus hadviselés szintere a hatszög alakú sakktabla
Szerkesztette: Resperger István

Az aszimmetrikus műveletek paradoxonjai³¹⁴

Minél jobban véded a csapataidat, annál kevésbé vagy biztonságban.

Azaz, ha a csapatok folyamatosan a biztosításra, a védelemre összpontosítanak, lemondanak arról a lehetőségről, hogy aktívak, kezdeményezők legyenek.

Minél több erőszakot alkalmazol, annál kevésbé vagy hatékony.

Az erőszak magas szintje nem garantálja a sikert, mert az adott országban megszállónak, hitetlennek tartanak és az ellenállás mértékét növelheti az erő túlzott alkalmazása.

³¹³ Napóleon. Moly.hu, idézetek.
<https://moly.hu/alkotok/napoleon/idezetek>; letöltés: 2021.05.10.

³¹⁴ Paradoxon – ellentmondás.
IED and Sniper Defeat: The Battle Staff Operations Process in a COIN Environment. pp. 24–36.

Néha a nem reagálás a legjobb reakció.

A hadszíntéren nagyon sok erőszakos esemény történik, nem lehet, és nem kell minden egyes eseményre reagálni, mert feleslegesen erőt és energiát pazarolhatunk el fontos dolgok bekövetkezése esetén.

Ha a fogadó nemzet valamit rosszul csinál, az is jobb, mintha a saját erőinknek kellene csinálni.

Az erőforrásokkal való gazdálkodás egyik fontos eleme, hogy a befogadó nemzet lehetőség szerint a helyi logisztikai, támogató, biztosító feladatokból minél jobban kivegye a részét, azaz sajátjuknak érezzék a problémákat, és ők törekedjenek a megoldásra, ezzel is kímélve a mi erőinket, anyagi készleteinket.

Az a taktika, ami a múlt héten működött, a jövő héten nem fog működni.

A heti események értékelése fontos feladat, de az ellenálló csoportok mindig változtatják módszereiket és eljárásaikat, szervezeteiket, tehát nem alkalmazhatjuk a mi sablonos megoldási eljárásainkat.

Az a taktika, amelyik az egyik tartományban működik, nem biztos, hogy a másikon is működőképes.

A misszióban az ellenség és a földrajzi, társadalmi közeg változása miatt egy hadszíntéren belül sem lehet ugyanazt a taktikai eljárást követni.

A taktikai sikerek semmit sem garantálnak.

A hadszíntéren elért harcászati sikerek nem garantálják automatikusan a stratégiai (hadászati) szintű sikerek bekövetkezését. A helyi, regionális sikerek sokszor nincsenek hatással a másik tartományban, régióban folyó műveletekre és az ott levő ellenálló csoportokra.

Minél kevesebb erőt használsz, annál sikeresebb vagy, de annál nagyobb kockázatot kell vállalnod.

A műveletek sok-sok apró lépésénél az erő mértéktelen alkalmazása egyrészt tiltott, másrészt visszahatása miatt az ellenálló harcra vágyát csak jobban növeli. Azáltal, hogy a megfelelő erőt nem tudod alkalmazni az ellenálló megsemmisítésére, így növeled a saját csapataidnak a kockázatot és a veszélyt.

A legtöbb fontos döntést nem a tábornokok hozzák.

A műveletek stratégiai tervezését és a sikert magas szintű nemzetközi szervezetek és magas beosztású tábornokok, tisztok végzik, de a célok aprópénzre váltását a harcászati szintű vezetőknek kell megvalósítaniuk az adott szituációban és az adott területen, a lakosság és az ellenséges erőkkel szemben.

AZ ISZLÁM ÁLLAM TERRORSZERVEZET MÉDIATEVÉKENYSÉGÉNEK HATÁSA A LAKOSSÁGRA (Resperger István – Túri Viktória)

*„Minden katonai vagy politikai célon túl,
a terrorista akció azonnali, elsődleges hatása
a figyelemfelkeltés... a publicitás, a reklám.”³¹⁵*

Iljics Ramirez-Sanchez, azaz Carlos

„A háború 90%-a információ.”³¹⁶

Bonaparte Napóleon

Bevezetés – Az Iszlám Állam propagandája és médiamegjelenése

Az IÁ a közösségi médiát használja propagandájának terjesztésére, a szervezet állítja elő és adja ki a propagandaanyagait. Mivel az IÁ által ellenőrzött területekre nyugati tudósítók nem utaznak, a nyugati sajtóorgánumok kénytelenek az IÁ propagandaanyagaira támaszkodni, és egyben közvetíteni annak üzeneteit a nyugati világba, ezáltal – akaratlanul is – szolgálva a terrorszervezet céljait.³¹⁷ Az IÁ propagandaerőfeszítései központi szerepet játszanak abban, hogy képesek legyenek újoncokat toborozni, megfélemlíteni az ellenfeleket és elősegíteni a szervezet legitimációját. Az IÁ médiamegjelenésének három fő célja van. Az egyik a támogatók toborzása. Ide tartozik azon személyek elérése, akik Irakba és Szíriába utaznak azért, hogy csatlakozzanak a terrorszervezethez, illetve a pénzügyi támogatók megszólítása. A másik cél, hogy félelmet keltsenek ellenfeleikben. Ennek kézzelfogható és sajátos előnyei lehetnek például a harctéren. A harmadik cél az IÁ államként való legitimációjának erősítése.

2012 után az IÁ médiamegjelenése elképesztően széles méreteket öltött. A propagandát a közösségi médiától kezdve, újságokon és folyóiratokon (Dabiq) át, rádióállomásokon és okostelefonos alkalmazásokon is terjesztették. A tartalom elérhető volt angolul, arabul, oroszul, törökül, sőt héberül is. Az IÁ a média számára terrorista-eseményeket is megrendezett, például lefejezéseket, amely anyagokkal kifejezetten a nyugati világ közönségét célozták meg. Emellett az al-Hayat több száz

³¹⁵ LISZKAI László: Carlos szerint a világ. Szentől szemben a Sakállal. p. 5.

³¹⁶ Bonaparte Napoleon. Citatum
<https://www.citatum.hu/idezet/89929>; letöltés: 2021.05.10.

³¹⁷ HANKISS Ágnes: Az Iszlám Állam titkosszolgálata. Arc és Álarc, III. évfolyam I. szám, 2019. p. 122.
http://real.mtak.hu/112356/1/HAMVAS_2019_1.pdf; letöltés: 2021.03.17.
HANKISS Ágnes: A „magányos farkas” legendája – Terrorista hálózatok. Arc és Álarc, I. évfolyam 2-3. szám, 2017/ősz-tél. pp. 201–204.
<http://real.mtak.hu/112345/1/Amaganyosfarkaslegendaja.pdf>; letöltés: 2021.03.17.

filmet is készített, köztük sorozatokat is. Ellentétben a korábbi szélsőséges propagandavideókkal, amelyekben a terrorista vezetők hosszú és „unalmas” prédikációkat tartottak, az IÁ videoi kiváló minőségűek. Használják a filmalkotási technikákat, speciális effekteket. Az anyagok online elérhetőek és terjeszthetőek a közösségi médiában, így a Twitteren, a Facebookon, a YouTube-on, Ask.fm-en és a Tumblr-en, ahonnan később a mainstream média is átvehette azokat. A hidegháború időszakában az írott sajtó vagy a televízió volt a közvetítő közeg a terrorakciók bemutatására. Ebben a korszakban a szervezetek maximum sajtóközleményben, nyilatkozatban vállalták a felelősséget egy-egy terrorcselekményért. Ilyen nagy horderejű események voltak például az Aldo Moro gyilkosság, a Schleicher ügy vagy a müncheni túsdráma.

Korunkban, a közösségi média, az internet elterjedése sajnos minden kézbe, háztartásba elviszi azokat az üzeneteket, híreket, amelyet a terrorszervezetek el kívánnak juttatni. Az IÁ tudatos, jól felépített információs, kommunikációs stratégiája többcélú volt:

- bemutatni a saját sikereket;
- meggyőzni és befolyásolni a saját muszlim lakosságot;
- meggyőzni és befolyásolni más távolabbi muszlim országok lakosságát;
- a nyugati társadalmak felé hirdetni és terjeszteni az IÁ sikeres akcióit;
- a bemutatott események okán, a világ minden pontján csatlakozásra bírni a kisebb terrorszervezeteket, esetleges egyéni elkövetőket;
- olyan médiahatást elérni a világban, hogy folyamatos és szervezett toborzást lehessen folytatni a terrorszervezet javára.

Az elmúlt évek terrorista „főszereplője” az Iszlám Állam volt Szíriában és Irakban. A múltban alkalmazott erők, eszközök és eljárások nem tudták meggátolni a nemzetközi terrorizmus akcióit és az újabb akciók előkészítését. Tehát új, jobban felkészült erőkre, új és hatékonyabb eszközökre, új és sikeresebb harci eljárásokra van szükség a nemzetközi terrorizmus elleni küzdelemben.

A háború fogalmának értelmezése egy régi klasszikus Carl von Clausewitz szerint: *„A háború tehát erőszak alkalmazása, hogy ellenfelünket akaratunk teljesítésére kényszerítsük.”*³¹⁸ Clausewitz fogalmának analógiájára az IÁ médiastratégiája: terroristák (egyének vagy csoportok) által, politikai, stratégia, katonai és polgári célok elérése érdekében, minden médiafelületen (írott, elektronikus, közösségi média) minden eszközzel folytatott stratégiai és napi kommunikációs tevékenysége, abból a célból, hogy a saját, a semleges és az ellenséges katonákat és polgárokat a saját akaratuknak megfelelően befolyásolják politikai, stratégiai műveleteik támogatása érdekében.

³¹⁸ CLAUSEWITZ, Carl von: A háborúról. p. 37.

59. ábra. A World Trade Center romjai a 2001.09.11-ei merénylet után³¹⁹

A kezdetek

A nemzetközi terrorizmus egyik leghatásosabb akciója – média szempontból is – a Világkereskedelmi Központ és a Pentagon elleni támadás volt. Az eseményt hosszas előkészítés után a terroristák úgy hajtották végre, hogy a leghatásosabb időpontban – amerikai idő szerint – a második gép becsapódását már élő, egyenes adásban nézhette a világ számos polgára. Ezek a megdöbbentő képek, miként a későbbi londoni, madridi, beszláni, párizsi, berlini és egyéb újabb és újabb merényletek azt mutatták a polgárok számára, hogy a személyes biztonságuk veszélyben van. A terroristák terrorista módszerek alkalmazásával elérték győzelmük bemutatását és saját tevékenységük reklámozását. A terroristák tehát a pontos, szakszerű tervezés mellett megvalósították ezzel az akciójukkal az elrettentést, a lakosság körében a pánikot, valamint saját szervezetük és tevékenységük nagyon magas szintű reklámozását. Az emberek már a légitölekedésben sem érezhették magukat biztonságban. A robbantás és a rombolás képei beleégtek a retinákba, mindenkit fenyegetve: bármikor, bárhol megtörténhet ez. Az al-Kaida és Oszama bin Laden a médiahatást is kihasználva a közel-keleti terrorszervezetek vezetőjévé vált. A szervezet ettől a naptól számos végrehajtott merénylettel a média első számú szereplője lett és ezzel egy időben a biztonsággal foglalkozó szervezetek (nemzetbiztonsági, rendvédelmi és katonai) első számú célpontjává váltak.

³¹⁹ 9/11 Ground Zero Damage Overview High-Resolution Photos. Public Intelligence, 2010.09.11. <https://publicintelligence.net/911-ground-zero-damage-overview-high-resolution-photos/>; letöltés: 2020.11.25.

Közösségi média alatt olyan internetes oldalak és alkalmazások összességét értjük, amelyeknél a szolgáltató csupán a keretet biztosítja, a tartalmat a felhasználók állítják elő.³²⁰ Ebből következik, hogy a közösségi média elsősorban a felhasználók interakciójából alakul ki, amely a többi felhasználó megosztásából, kiegészítéséből akár részben/teljesen új tartalom előállítását jelentheti. Elméletileg ez a tartalom folyamatosan változhat, kiegészülhet, de új információk hatására akár bővíthet is. A fogalmi meghatározást alapul véve a közösségi média alkotói megfelelnek a tartalomelőállítás és -megosztás kritériumának.³²¹ A közösségi média népszerűségéből és jellegéből fakadóan számos dologra használható. Erősíthetjük interperszonális kapcsolatainkat, részesei lehetünk társadalmi és politikai szerveződéseknek, hatékonyabban alkalmazhatjuk üzleti tevékenységeink támogatására. Mindez nem csak a civil tevékenységek végzésében jelentkezik, a honvédelmi, rendvédelmi és nemzetbiztonsági szervezetek esetében is azonosíthatunk olyan feladatokat, amelyek a közösségi média megfelelő használatával hatékonyabban láthatóak el.

A közösségi médiát a kiberbűnözők és terroristák is használják hírszerzésre.³²² Az 1991-es Öböl-háború végén Schwarzkopf tábornok híressé vált mondása illik ide. Amikor a törzsfőnöke közölte a tábornokkal, hogy megnyerte a háborút, ő lakonikusan közölte: „*Még nem nyertünk meg, mert nem mondta be a CNN!*”³²³ Azaz a háború megnyeréséhez a fejekben is győzni kell a biztosított médiafelületeken. A média a hatodik elem lett az emberek életében, legyen az a rádió, a televízió, az írott sajtó vagy a közösségi média. Mivel az emberek kezében ott a mobiltelefon, a különböző közösségi alkalmazások segítségével könnyedén lehet a sikert kommunikálni.”

A terrorszervezet médiaszervezete és tevékenysége

A médiatevékenységet egy központi szervezet vezeti, ami különböző alapítványok, rádiók támogatásával irányítja az alá beosztott szervezeteket. Földrajzilag a szervezet Nyugat-Afrika, Algéria, Tunézia, Líbia, Egyiptom, Irak, Szíria, Jemen, Szaúd-Arábia és a Kaukázus térségét, a Sínai félszigetet öleli fel. A legfontosabb tartományokban mind működött médiaközpont: az IÁ fővárosában Rakkában, vagy Aleppóban, Hamaban, Homsban és az egyéb fontos városokban. Az IÁ médiatermék 38 tartományi szintű médiaközpontból áll, ráadásul a központi média további hét olyan médiaközpontot irányít, amelyek feladata a vallási mozgósítások előkészítése, segítése.³²⁴

³²⁰ BANYÁSZ Péter: A közösségi média lehetőségei és kihívásai a védelmi szférában. Doktori (PhD) értekezés, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2018. pp. 14–15.
https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/12483/banyasz_peter_doktori_ertekezes_2018.pdf?sequence=1; letöltés: 2021.04.11.

³²¹ BANYÁSZ Péter: A közösségi média lehetőségei és kihívásai a védelmi szférában. pp. 14–15.

³²² BANYÁSZ Péter: A közösségi média lehetőségei és kihívásai a védelmi szférában. p. 161.

³²³ Az Öböl-háború idején Norman Schwarzkopf tábornok a CENTCOM parancsnoka volt, és stílusa határozottan különbözött a Franksétól. Alig telt el nap, amikor Schwarzkopf nem beszélt a médiával vagy nem szerepelt a kamerák előtt. A művelet alatt Franks tábornok mindig nagyon visszafogott volt, főleg a műveleteket illetően. „*Az általuk végzett műveletek a napi 24 órájában mennek végbe, légitámadásokkal kezdődnek és éjjel is folytatják a csapatok. A média tájékoztatását a továbbiakban is így kívánom végezni.*”

FRANKS, Tom: A silent partner in Operation Enduring Freedom. CNN.com, 2001.10.24.
<http://edition.cnn.com/2001/US/10/24/ret.franks/>; letöltés: 2021.05.04.

³²⁴ KAAMAN, Hugo: Media is half the battle – An overview of the Islamic State’s media apparatus.

A Szíriai és Iraki Iszlám Állam gyors megjelenése nagyobb hangsúlyt fektetett a szervezet brutalitására. A széles körben elterjedt videók, amelyek rendkívül plasztikusan mutatták be az erőszakot, mint például az amerikai és brit túsók lefejezése, óriási felháborodást és dühöt okoztak a nyugati világban. Valójában az ilyen jellegű videók csupán 2 százalékot tettek ki az IÁ médiatevékenységéből.³²⁵ A mainstream média szelektív jelentése az Iszlám Állam szörnyű cselekedeteiről hozzájárult ahhoz a közösen elfogadott elképzeléshez, hogy az emberek csatlakozzanak a csoporthoz, egyszerűen azért, mert meg akarják ölni, vagy ki akarják rabolni a hitetleneket.

60. ábra. Az IÁ többszintű propagandájának felépítése³²⁶

A 2016-os EU jelentés az Iszlám Állam többrétegű médiahálózatát a következőképpen osztja fel: a felső réteget Abu Bakr al-Bagdadi és szóvivője, Abu Muhammad al-Adnani képviselték, ők alkották meg a kommunikációs alapelveket, amelyeket az alsóbb rétegek dolgoznak fel. A második réteg a szervezet hivatalos médiumait tartalmazza, ilyen például az al-Hayat Média Központ, amely feladata a propaganda terjesztése különböző nyelveken. Ide tartozik még a Dabiq angol nyelvű lap és a francia Dar al-Islam, amelyek célja az európai lakosság toborzása. A harmadik réteg a kalifátusok alegységeinek propagandaüzeneteit tartalmazza, amelyek a működési területükről szóló jelentéseket és a végrehajtott feladataikat is bemutatják. Ezeket videó formájában teszik közzé azonos időben az alegységek. A negyedik réteget a szervezetet

³²⁵ KAAMAN, Hugo: Media is half the battle – An overview of the Islamic State's media apparatus.

³²⁶ European Union Terrorism Situation and Trend Report 2016. European Police Office, 2016. p. 4. <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2016>; letöltés: 2020.02.16.

támogató csoportok alkothatják, azonban ezt az információt nem erősítette meg hivatalosan a terrorszervezet. Az ötödik réteget az Iszlám Állam által ellenőrzött területeken (vagy azokon kívül) megtalálható egyének és csoportok alkotják, akik a közösségi média fiókokon keresztül igyekeznek tanácsokkal ellátni a leendő újoncokat, azaz toboroznak.³²⁷ 2017-ben az Iszlám Állam a tévesztése miatt médiaszolgáltatásainak újjászervezésére kényszerült. A folyamatos katonai nyomás miatt csökkent a tartalomgyártás mennyisége és minősége is.

2014-től az Iszlám Állam a közösségi média felhasználókból kiépített egy hálózatot, amelyben a felhasználók az idők során regionális szintű médiumokká tudtak fejlődni.³²⁸ Ez a decentralizáció lehetővé tette, hogy ha számos fiókot felfüggesztenének, akkor is könnyen helyreállítható a hálózatuk. 2014-től azonban a Twitter tiltotta azokat a fiókokat, amelyek a terrorista propagandához kötődtek, ezért az IÁ kénytelen volt más platformokon tevékenykedni, de ezek is sikertelennek bizonyultak, hiszen a többi közösségi oldal is követte a Twitter példáját. Megoldásként a dzsihadista szervezet igyekezett megnövelni támogatói bázisát, hogy rajtuk keresztül közvetítse üzenetét. Ezek az egyének burkoltan közvetítették eszméiket, kezdetben barátságosan viszonyultak a fiatalokhoz, a humor és a szatíra eszközének alkalmazásával próbálták elnyerni bizalmukat, ezután célpontjaik könnyebben szimpatizáltak a radikális gondolatokkal. *„Az Iszlám Állam online hírterjesztő hálózatának felszámolása azért is nehéz, mivel ellentétben a hírgyártással itt egy decentralizált hálózaton keresztül munkálkodnak az egyes felhasználók, akik elkötelezettségükkel és lelkesedésükkel, sokkal jobb eredményeket produkálnak, mintha központosított csatornán keresztül zajlana a kommunikáció.”*³²⁹

Az Iszlám Állam médiastratégiaja

Az IÁ politikai és vallási legitimizációra törekszik, ezen belül a fő céljai:

- állandóan jelen lenni, folyamatosan tájékozódni és tájékoztatni;
- hozzájárulni az állam kialakításához;
- a világ erkölestelen (nyugati) oldalának bemutatása;
- az IÁ ellen tevékenykedő vagy közömbös muszlimokat árulóként bemutatni;
- legitimálni az ellenőrzött területeken az IÁ hatalmát;
- fenyegetni az ellenséget, miközben közvetlenül, folyamatosan kommunikálni az egész világgal;
- félelmet kelteni ellenfelek és riválisok szívében és elméjében;

³²⁷ European Union Terrorism Situation and Trend Report 2016. p. 17.

³²⁸ European Union Terrorism Situation and Trend Report. European Police Office, 2015. p. 12. <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-2015>; letöltés: 2020.02.16.

³²⁹ TÓTH Zoltán Balázs: Az Iszlám Állam online térhódítása. Nemzetbiztonsági Szemle, 4. évfolyam 4. szám, 2016. p. 36. <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/nbsz/article/view/1881/1169>; letöltés: 2021.04.14.

- az ifjúság tudatában (főleg a muszlimok körében) elmélyíteni az IÁ elveit;
- elősegíteni az új fegyveresek toborzását;
- kapcsolat kialakítása más fegyveresekkel, támogatókkal, terrorcsoportokkal, egyéni „magányos farkas” típusú elkövetőkkel és rábeszélni őket arra, hogy idegen országokban hajtsanak végre IÁ-stílusú támadásokat;
- minden muszlim meggyőzése arról, hogy a Kalifátus létrehozása a legfőbb vallási kötelesség;
- az IÁ-t a változás elemeként, a hit valódi követőjeként és védelmezőjeként bemutatni;
- a társadalmi igazságosság saját megközelítés szerinti bemutatása;
- az IÁ-t támogató narratívák kidolgozása (pl. az IÁ egyre erősebbé válik, a győzelem elkerülhetetlen lesz);
- meggyőzni szimpatizánsokat arról, hogy nemcsak háború utáni jövőképük van, hanem megvan a szükséges eszközük ennek a célnak a megvalósítására;
- úgy bemutatni az IÁ-t, mint hatékony rendszert;
- bemutatni, hogy mindenkinél merészebb, bátrabb hatékonyabb a szélsőséges szervezet.³³⁰

Milyen is ez a stratégia?

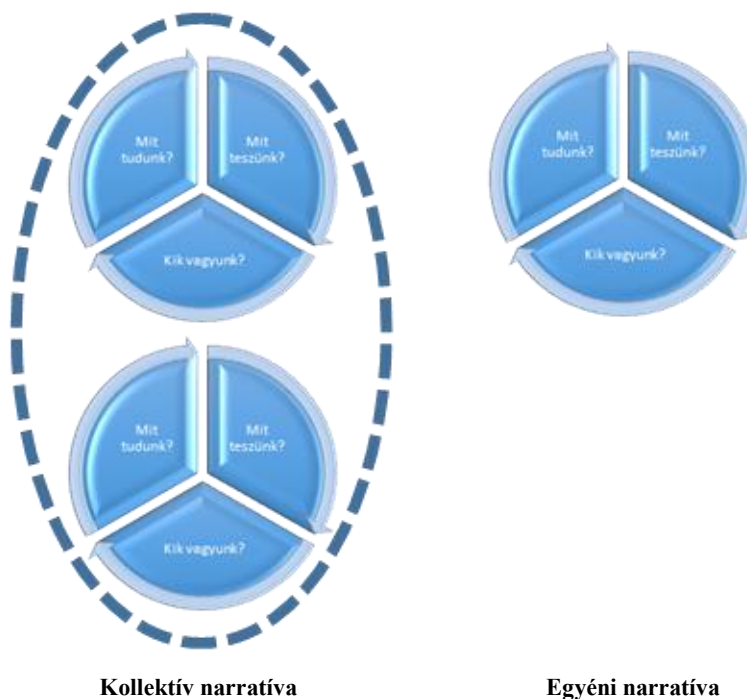
Ha a narratívájukat (értelmezésüket) vesszük alapul, az első, majd ismétlődő lépések sorozata a következő:

- Identitás meghatározása: kik vagyunk, milyen közösség vagyunk, mi az erősségünk?
- Mit tudunk? Mi a mi tudásunk, miben vagyunk erősek, mi az igazi erősségünk?
- Mit teszünk?
- Milyen cselekvési alternatíváink vannak, mit tudunk megtenni most?

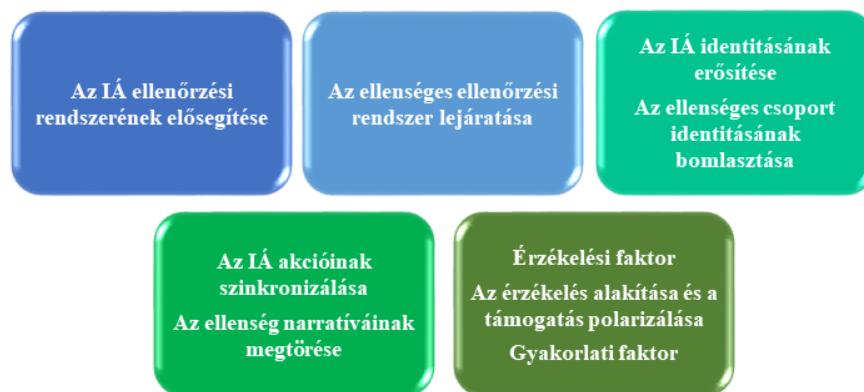
A mai kalifátus-technikával foglalkozó iszlamisták messze elhagyták bin Laden üzeneteit. Az IÁ médiaeszközöket olyan külföldiek uralják, akik már rengeteg tapasztalatot szereztek különböző csatornáknál, rádióadóknál. A vezető médiatisztek időnként több száz videókészítőt, producert és szerkesztőt foglalkoztatnak.³³¹ A médiatisztek két hónapos katonai kiképzés után vetették be a média világába. Naponta kapták meg a feladatot, egy egyszerű papírlapon, ami egyben az IÁ ellenőrző pontjain az átjárást biztosította. Miután befejezte a napi felvételek elkészítését, az elkészült felvételeket egy laptopra töltötték fel, átmásolták egy memóriakártyára, majd elküldték egy kijelölt weboldalra.

³³⁰ KHAWAJA, Asma Shakir – KHAN, Asma Hussain: Media Strategy of ISIS: An Analysis. Strategic Studies, Vol. 36, No. 2, Summer 2016. pp. 104–121. https://www.jstor.org/stable/48535950?seq=1#metadata_info_tab_contents; letöltés: 2021.05.12.

³³¹ KAAMAN, Hugo: Media is half the battle – An overview of the Islamic State’s media apparatus.

61. ábra. Az IÁ médianarratívája³³²

62. ábra. Az IÁ információs hadviselésének logikája³³³

³³² ARCHETTI, Cristina: Terrorism, Communication and New Media: Explaining Radicalization in the Digital Age. Perspectives on Terrorism, Vol. 9, No. 1, February 2015. pp. 49–59. https://www.jstor.org/stable/26297326?seq=2#metadata_info_tab_contents; letöltés: 2018.04.17.

³³³ OZEREN, Suleyman – HEKIM, Hakan – ELMAS, M. Salih – CANBEGI, Halil Ibrahim: An Analysis of ISIS Propaganda and Recruitment Activities Targetin the Turkish-Speaking Population. International Annals of Criminology, Volume 56, Special Issue 1-2, September 2018. pp. 105–121. https://www.researchgate.net/publication/327425827_An_Analysis_of_ISIS_Propaganda_and_Recruitment_Activities_Targeting_the_Turkish-Speaking_Population; letöltés: 2021.05.12.

Miközben a decentralizált tartományi szintű médiaközpontok azt teszik lehetővé, hogy egyetlen csapással nem lehet megsemmisíteni őket. Azaz a médiaszervezet is követte a cellák, hálózatok, párhuzamos cellák felépítését, mint az IÁ terrorszervezet. Az általuk használt egyszerű technikák nagyon jó figyelmet fordítanak a világitásra, a kompozícióra, a részletekre és a szerkesztésre. Szigorúan vizuális szempontból a különböző IÁ médiaágak különböző technikákat használnak annak érdekében, hogy videóit professzionálisabbá váljanak. A drága, magas minőségű fényképezőgéppel készített felvételeken kívül éleesebb színeket használnak a videón megjelenített színpaletták minimalizálásával, ami a végeredményt világosabbá és élesebbé teszi. Míg a tartományi szintű médiaközpontok által kibocsátott videók a minőség tekintetében alacsonyabb színvonalúak, az al-Hayat által kibocsátott videók túlnyomó többsége a hosszabb dokumentumfilm-kiadások úgy jelennek meg, mintha minden egyes felvétel minden képét gondosan megtervezték volna.

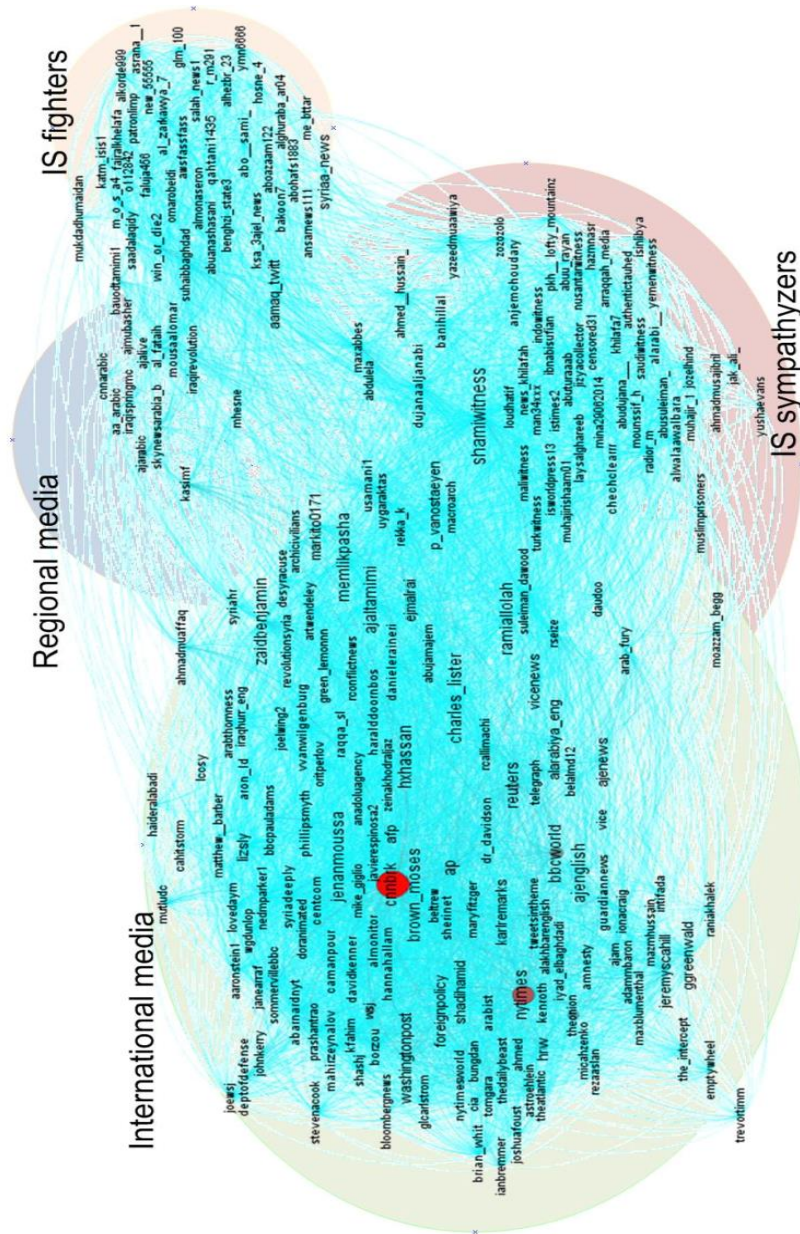
Az IÁ videóinak terjesztése

Gépjárművekből, vagy álló standoknál az IÁ médiatartalmak CD/DVD-jét és/vagy USB meghajtóit a helyiek számára osztja ki. A célközönség főként gyermekekből és fiatal tizenévesekből áll.

A második leggyakrabban látogatott oldal az Instagram, amely a Facebook tulajdona.³³⁴ Hoyer Mária, a Semmelweis Egyetem Egészségtudományi Kar Alkalmazott Pszichológia Tanszékének vezetője szerint az elkövetők túlnyomó részben származásuk miatt identitászavaros, a magánéletükben sikertelen, labilis, bizonytalan egzisztenciájú, legtöbbször fiatal férfiak, akikben a kilátástalanság miatt már formálódik akár az öngyilkosság gondolata is. Ha ehhez egy labilis személyiség is társul, az már könnyen vezethet ahhoz, hogy a hírekben látott, az Iszlám Állam által elkövetett brutális gyilkosságok és terrorcselekmények keretet adjanak az életüknek. Az öngyilkoságnak ezt a formáját kiterjesztett öngyilkoságnak nevezzük, hiszen nem csak az elkövető életét oltják ki. Hoyer Mária szerint a médianak abban mindenképp fontos szerepe van, hogy milyen részletességgel ábrázolja a brutalitást, ami pótolhatja ezeknek az unatkozó fiataloknak a harc, a küzdelem érzését. A terrorszervezetek kommunikációja erősítheti bennük a férfiaságot és a küldetéstudatot. „A lélektani elméletek nézőpontjából a nyilvánosság/média korábban erős tekintély volt, nagy felelősségtudattal, míg manapság a piaci elvárások ezt teljesen átformálták, elveszett a tekintély, és vele együtt a felelősségtudat is. Pedig ezeket a híradásokat sérülékeny csoportok, gyerekek, idősek, mentálisan zavart emberek is nézik” – mondja a pszichológus. Szerinte így sikerült akár akaratlanul is importálni azt a fajta kegyetlenséget és harciasságot, ami a nyugati kultúrából az elmúlt évtizedekben már kikerült.³³⁵

³³⁴ BÁNYÁSZ Péter: A közösségi média lehetőségei és kihívásai a védelmi szférában. p. 31.

³³⁵ BIHARI Ádám: A média az Iszlám Állam kinyújtott keze. hvg.hu, 2016.07.28.
https://hvg.hu/itthon/20160728_nyugati_media_iszlam_allam_terroramadasok; letöltés: 2021.05.30.

63. ábra. Az IÁ tüzeneteinek fő terjesztési irányai a Twitter alkalmazáson (IÁ harcosok, IÁ szimpatizánsok, regionális média, nemzetközi média)³³⁶

³³⁶ KAAMAN, Hugo: Media is half the battle – An overview of the Islamic State’s media apparatus.

Az Iszlám Állam propagandaháborúja

Az Iszlám Állam filmekből, videojátékokból és hírcsatornákból jól ismert módszerekkel terjeszti üzenetét. Egy jókora időbeli ugrással napjainkba azt látjuk, hogy a helyzet ellentétes módon ismétlődik meg. Ahogyan az Iszlám Állam (IÁ) foglyul ejtett amerikai tüzérseget használ ellenségei ellen az iraki harcmezőkön, így használja ellenük a Nyugat bevett médiaeszközeit és módszereit is. Az IÁ napi szinten bizonyítja jártasságát és hatékonyságát a YouTube-on, a Twitteren, az Instagramon, a Tumblr-ön, az internet mémeken és minden egyéb közösségi médiafelületen. A geopolitikai helyzet a Közel-Keleten nyomasztóan változatlan, ám az IÁ közösségi médiában való aktív jelenléte újdonság. Versenyre kelt a nyugati hírcsatornákkal, a hollywoodi filmekkel, valóságshowkkal, de még videoklippekkel is, és sikeresen elsajátította azok szókincsét. Számos nyelven gyártanak tartalmakat – elsősorban németül, angolul és franciául – többféle formátumban, az egyperces Twitter-barát „Mujatweektől” kezdve az egyórás, a *Háború Lángjai* címet viselő dokumentumfilmig.³³⁷ A kérdés a világ számára az, vajon mit tehetünk, hogy megfékezzük őket. Az Egyesült Államok Külügyminisztériuma létrehozott egy „ThinkAgain-TurnAway” nevű Twitter csatornát, amely kizárólag az IÁ-hoz kapcsolatos hírekre és tevékenységekre specializálódott. A csatornára például feltöltöttek egy, az IÁ toborzásról készült paródiát, szarkasztikusan sorolva a dzsihadista tevékenységeket: „*Keresztrefeszítések és muszlimok kivégzése... öngyilkos merényletek mecsetekben. Az utazási költségek miatt ne aggódjatok... ügysem lesz szükségetek retúrjegyre!*”³³⁸

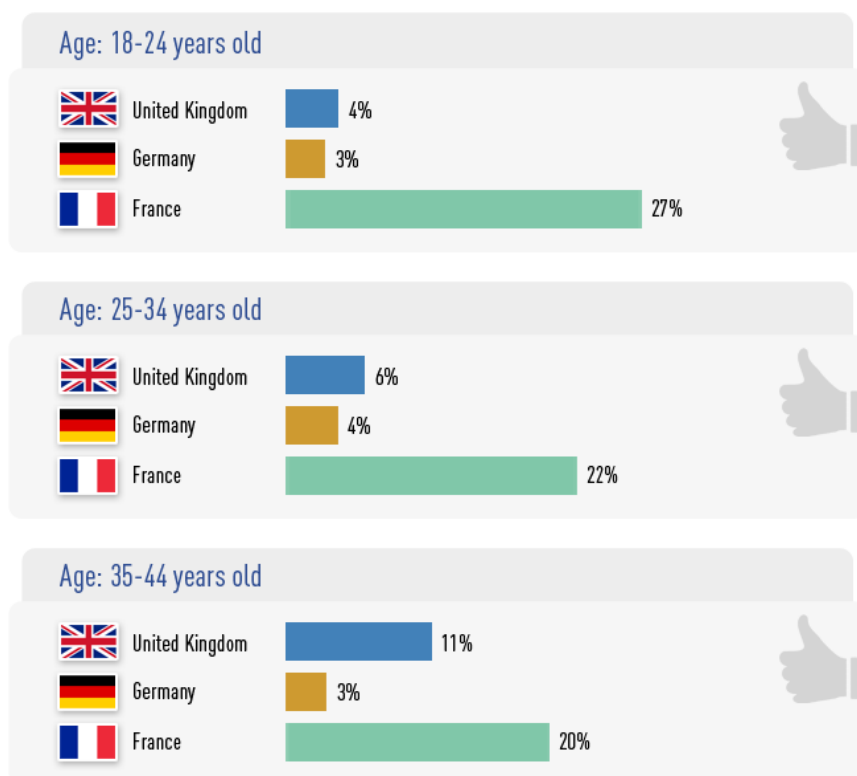
Egy amerikai tanulmány szerint legalább 46 ezer, az IÁ nevű terrorcsoporttal szimpatizáló Twitter-fiók működött (2015). Ugyanakkor a 2014 utolsó három hónapjában készített és „The ISIS Twitter Census” címmel márciusban megjelent tanulmány arra mutatott rá, hogy a terrrorszervezettel rokonszenvező Twitter-oldalak száma a valóságban ennél sokkal nagyobb lehet, akár a 90 ezret is elérheti. Aaron Zelin, a Washington Intézet munkatársa és a dzsihadista csoportok szakértője úgy vélte, még akkor is több millió felhasználót érhetnek el a szélsőségesek, ha szimpatizánsaik „csupán” 46 ezer fiókot működtetnek. A BBC szerint ez az adat amiatt is riasztó, mivel 2014 utolsó hónapjaiban több mint ezer, az Iszlám Államhoz kötődő Twitter-fiókot tettek elérhetetlenné. A kutatás szerint az IÁ-t támogató Twitter-oldalakat többnyire Irakban és Szíriában működtetik, háromnegyedük arab nyelvű és az oldalaknak átlagosan ezer követőjük van. Az Iszlám Állam azonban sokkal sikeresebb, mint a többi szélsőséges csoport. A harcosok toborzása mindenesetre nem Twitteren zajlik, hanem többnyire Kik, WhatsApp és Skype, vagyis közvetlen kommunikációs eszközök használatán keresztül. Habár a toborzók és a szimpatizánsok közötti kapcsolatfelvétel történhet Twitteren keresztül, a beszélgetés gyorsan egyéb, azonnali üzenetváltásra jobban alkalmas platformokra

³³⁷ MAJOR Bianka: Hi-tech médiadzsihád: az Iszlám Állam propagandaháborúja. Metropolitan Média Műhely, 2014.10.22.
<https://mediamuhely.wordpress.com/2014/10/22/hi-tech-media-dzsihád-az-izlam-allam-propagandahaboruja/>; letöltés: 2021.04.17.

³³⁸ MAJOR Bianka: Hi-tech médiadzsihád: az Iszlám Állam propagandaháborúja.

terelődik. Veszélyesek az új technológiák az Iszlám Állam kezében. A szíriai és iraki területeket elfoglaló terrorcsoporthoz több ezer külföldi harcos csatlakozott.³³⁹ Az Iszlám Állam kommunikációs csatornáinak kiemelt célpontjai voltak a külföldi harcosok. Külön helyettes vezető foglalkozott az IÁ-hoz csatlakozni kívánó személyek kiválasztásával, felkészítésével. Ennek a kommunikációs feladatnak a sikerét, a csatlakozók számában érhetjük tetten.

Egyes források szerint: Tunéziából 3000 fő, Szaúd-Arábiából 2500 fő, Marokkóból 1500 fő, Oroszországból 800-1000 fő, Franciaországból 700-1000 fő csatlakozott. Csak 2014-ben 11 000 harcos érkezett harcolni Szíriába.³⁴⁰

64. ábra. Az IÁ-hoz pozitív attitűddel rendelkezők aránya a különböző korszoportok között Nagy-Britanniában, Németországban és Franciaországban³⁴¹

³³⁹ JOVAN, Pavlovic: Népszerű az Iszlám Állam a Twitteren. Computerworld, 2015.03.10.

<https://computerworld.hu/biztonsag/nepszeru-az-islam-allam-a-twitteren-159785.html>; letöltés: 2021.04.18.

³⁴⁰ GREENE, Richard Allen– TORRE, Inez: Syria's foreign jihadis: Where do they come from? CNN, 2014.09.01.

<http://edition.cnn.com/interactive/2014/09/syria-foreign-jihadis/>; letöltés: 2018.05.28.

MCCARTHY, Niall: Where Syria & Iraq's Foreign Fighters Come From. Statista, 2015.10.09.

<https://www.statista.com/chart/3866/where-syria-and-iraqs-foreign-fighters-come-from/>; letöltés: 2018.05.28.

³⁴¹ FISHER, Max: One in six French people say they support ISIS. Vox, 2014.08.26.

<https://www.vox.com/2014/8/26/6067123/isis-poll>; letöltés: 2021.05.12.

Az Iszlám Állam vezetőinek médianyilatkozatai

A szervezet vezetőinek nyilatkozatai (amelyek beszédnek tekinthetők) széles perspektívát nyújtanak számunkra az IÁ narratívájáról és világnézetéről, mivel ezek közvetlenül az IÁ vezetőitől érkező üzenetek és formátumuk lehetővé teszi számunkra, hogy sok üzenetet népszerűsítsenek. Az elemzés megállapította, hogy három fő téma szembetűnő az al-Bagdadi, al-Adnani és al-Muhajir nyilatkozataiban: harc és erőszak, hatalmi előrejelzés és iszlám vallási üzenetek. Az első, 2014 nyarán tett nyilatkozatok a kalifátus megalapításával foglalkoztak, és Allah ígéretének beteljesedéseként mutatták be. Ezalatt a muszlimok felszólítást kaptak, hogy csatlakozzanak az Iszlám Államhoz. Ezenkívül hangsúlyt fektetnek az IÁ fennhatósága alatt álló emberek életminőségére, a több tag toborzásának és legitimitásának megteremtésére tett kísérlet részeként. Később, a nyilatkozatok egyrészt a szervezet eredményeit mozdították elő kijelentve, hogy az IÁ-t „soha nem lehet legyőzni”. Ilyen körülmények között a vezetők azt állították, hogy elveszíthetnek konkrét csatákat vagy elveszíthetnek egy területet, de győzelmüket Allah biztosítja – türelmesnek és kitartónak kell lenniük, miközben szembe kell nézniük a kihívásokkal. A három szakaszban kiemelkedő egyéb üzenetek az IÁ képviselője, mint az igazi iszlám egyedüli védelmezője, és felhívás az összes muszlimhoz, hogy csatlakozzanak hozzájuk. A szervezet harcosai erényesek, erősek és sikeresek – „a kalifátus oroszlánjai”. Általában az IÁ harcát egzisztenciális harcként mutatják be a jó és a rossz között – „a hit táborában és a hitetlenség táborában”. Ellenségeit gyengének, legyőzöttnek és gonosznak mutatják be a metaforák, például „kutyák” és „öszvérek” leírásával.³⁴²

A szervezet különféle módon fenyegeti ellenségeit, azt állítva, hogy megsemmisülnek. Íme néhány példa a vezetők nyilatkozataiban bemutatott fenyegetésekre: „*Meghódítjuk Rómát, feltörjük keresztjeit és rabszolgává tesszük a nőket*”; „*Halálához, sírjához és pusztulásához vezet*”; „*Még a hálószobáiban sem érzi magát biztonságban... támadni fogunk a házájában.*”³⁴³

Az Iszlám Állam magazinjai

Dabiq

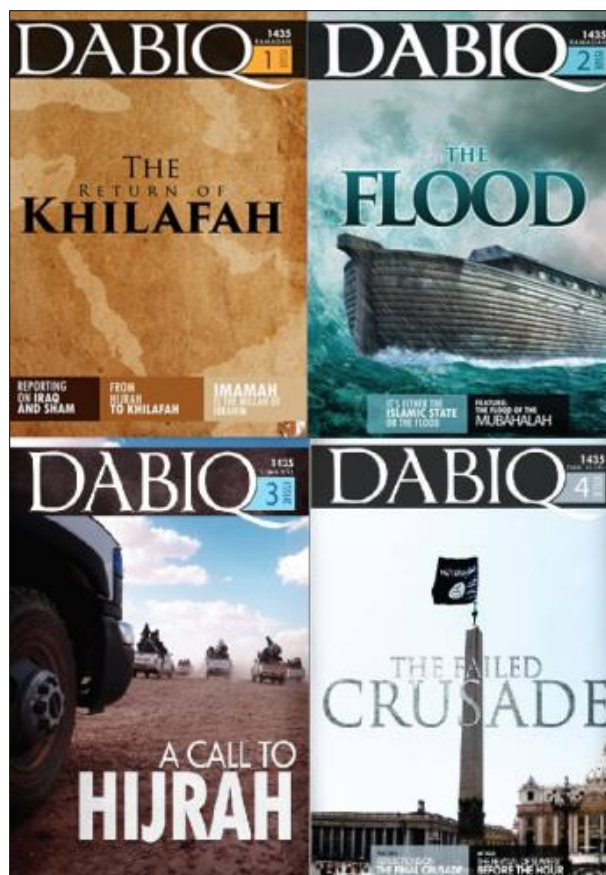
Az IÁ folyóiratokat jelentet meg különféle nyelveken. A *Dabiq* célja, hogy erőteljes képet alakítson ki az IÁ számára, amelynek célja a muszlimok támogatásának toborzása és az ellenségei fenyegetettségének fokozása. Ez nyilvánvaló mind a cikkekben, mind a képeken, amelyek a szövegek mellett kerülnek bemutatásra.

A *Dabiq* első száma 2014. július 5-én jelent meg, csak néhány nappal a Kalifátus nyilatkozata után, ismét hangsúlyozva a média fontosságát az IÁ stratégiájában. A magazin első négy számával kapcsolatos megállapítások azt mutatják, hogy kezdetben

³⁴² YARCHI, Moran: ISIS's media strategy as image warfare: Strategic messaging over time and across platforms. SAGE Journals, 2019.03.18. <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/2057047319829587>; letöltés: 2021.05.12.

³⁴³ YARCHI, Moran: ISIS's media strategy as image warfare: Strategic messaging over time and across platforms.

a fő hangsúly az IÁ hatalmának és elrettentésének bemutatására irányult, bemutatta a Kalifátus-nyilatkozatot, mint alapvető történelmi eseményt és egy új történelmi korszak létrejöttét. Hangsúlyozza katonai képességeit és sikerét, felhívja a muszlimokat, hogy csatlakozzanak az IÁ-hoz és küzdjenek az ügy érdekében.

65. ábra. A DABIQ magazin³⁴⁴

A legtöbb *Dabiq* cikk az IÁ támogatóit, potenciális támogatóit és harcosait célozza meg. Érdekes, hogy a hangsúly egy része kifejezetten a nőkre irányul, megtanítják őket a dzsihádban betöltött szerepükre. Támogatják és bátorítják férjüket az IÁ-ben való aktív részvételre. Más üzenetek, többnyire fenyegetések, a szervezet ellenségeit – a muzulmán nemzeteken belüli, a nyugati országokban főleg az Egyesült Államokban, valamint az arab vezetőkben és államokban – a hitehagyottakat célozzák meg.

³⁴⁴ HASSAN, Muhammad Haniff: ISIS Seeks Legitimacy from Dabiq & Its Narrative. Counterideology 2, 2014.12.11. <https://counterideology2.wordpress.com/2014/12/11/isis-seeks-legitimacy-from-dabiq-its-narrative/>; letöltés: 2021.05.30.

A harcosokat jámbor hívókként mutatják be, akik bölcssek, bátrak és rettenthetetlenek, és küzdenek a muszlim nép méltóságának visszatéréséért – az „Umma dicsőségének” helyreállításáért. Az IÁ-tagokat olyan családként mutatják be, amelyben minden harcos testvér egyenlő egymással és egységben van hitében. Gondoskodó családként való képvetítésével összhangban a szervezet hangsúlyozza, hogy gondoskodik saját embereiről, jólétéről és biztonságáról. Számos metaforát használnak az IÁ harcosainak leírására, köztük „az Iszlám Állam lovagjai” és „Allah oroszlánjai. Ami az ellenség képviselését illeti, amint említettük, az IÁ különféle ellenségeket mutat be – Allah összes ellenségét az IÁ ellenségének tekintik. A nyugati erőket keresztesekként mutatják be, akik felelősek a muszlimok szenvedéséért. Az ellenséget gyengének, megtörtnek, legyőzöttnek, ostobának mutatják, és nem törődnek a saját népükkel.

Rumiyah

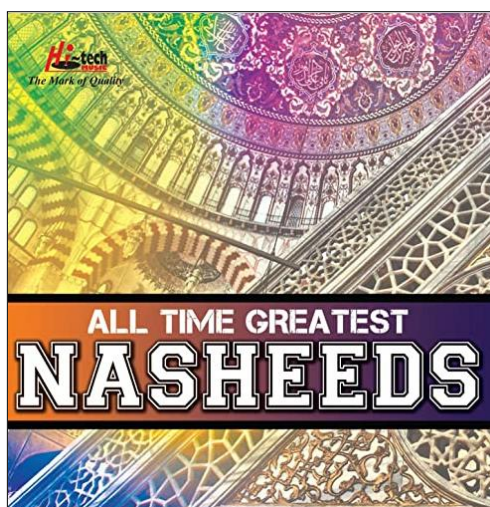
66. ábra. A magazin grafikája a Moszul és környéki harcokról³⁴⁵

³⁴⁵ CHRISTIE, Chris – GUADAGNO, Kim – RODRIGUEZ, Chris: Rumiyah 6: A Further Signal of ISIS's Decline. NJOHSP Executive Intelligence Brief, February 10, 2017. <https://static1.squarespace.com/static/54d79f88e4b0db3478a04405/t/589dd8f6beba9aa56f234d/1486739703255/Rumiyah+6+-+A+Further+Signal+of+ISIS%E2%80%99s+Decline.pdf>; letöltés: 2021.05.30.

Az IÁ második magazinja, a *Rumiyah* először 2016 szeptemberében jelent meg. A *Rumiyah* fő témája az iszlám vallási üzenetek. Ezekkel a vallási szövegekkel a szervezet megtanítja támogatóit és harcosait arra, hogyan kell viselkedniük különböző körülmények között, és igazolja az IÁ cselekedeteit. Például a cikkek kifejezetten a ramadán³⁴⁶ napjaival foglalkoznak, vagy egy harcos bátor történetét és Allah iránti hűségét mesélik el, mindezt azzal a céllal, hogy prédikáljanak a szervezet híveinek.

Összességében úgy tűnik, hogy a magazinok platformja lehetővé teszi az IÁ számára, hogy kiemelkedően népszerűsítse tetteiket. Az eredmények azt mutatják, hogy a hatalom kivetítésének hangsúlya a vallási alapú üzenetekre vált, ami illeszkedik a szervezet harci körülményeinek változásaihoz. A képek fegyverként való felhasználása szempontjából a szervezet folyóiratait arra használja, hogy felhatalmazza önmagát, és egyrészt vonzza a potenciális támogatókat, másrészt fenyegetést jelent ellenségei számára.

Nasheeds

67. ábra. A dalok borítója³⁴⁷

A *nasheeds* az iszlám énekek elemzése, amelyeket a szervezet tesz közzé, megcélözva ezzel a harcosokat és a potenciális támogatókat. A szervezet itt is győztesnek, hatalmasnak, kegyetlennek és igazságosnak mutatja be harcosait.

³⁴⁶ Az iszlám szent hónapja, ekkor érkezett a Korán az égből.
ROSTOVÁNYI Zsolt: Mit kell tudni az iszlámról? p. 45.

³⁴⁷ All Time Greatest Nasheeds – Islamic Naats. 2011.08.01.
<https://www.amazon.com/All-Time-Greatest-Nasheeds-Islamic/dp/B005GRVD44>; letöltés: 2021.05.15.

Különböző metaforákat használnak a harcosok bemutatására, például a „bátorság oroszlánjai” és „Allah katonáit”. Az ellenségeket félelmetes, legyőzött és megalázott hitetlenekként mutatják be olyan metaforák segítségével, mint „disznók és majmok”. Az üzenetek sok vizuális leírást tartalmaznak, amelyek segítenek a szervezet arculatának megalkotásában, például: „Vörös vérel töltöttük meg az utakat”, „a háború lovagjai és Allah oroszlánjai”, „katonái oroszlánok, erősek dzsihád”, „Hadseregünk tüze megelőzi a port” és „Leváltuk a kém fejét, felégettünk egy sereget”.³⁴⁸

Amaq hírei

Az Amaq hírügynökség hivatalosan nem része az IÁ Központi Médiairodájának, de a Kalifátus hivatalos hírügynökségeként működik. Az Amaq-nak vannak forrásai az IÁ-on belül, így Callimachi, a *The New York Times* IÁ-tudósítójának szavai szerint „kötelező olvasmány minden alkalommal”. Jelentései megpróbálnak objektívnek tűnni, beszámolva az „IÁ erők és a szíriai rezsim közötti harcokról”, valamint a szervezet által végrehajtott terrortámadásokról.

Az Amaq jelentései nagyon eltérnek az összes többi fent elemzett platformtól. A jelentések rövidek és informatívak, hasonlóan a hírügynökségekéhez. A jelentések információkat tartalmaznak bizonyos eseményekről; A vizsgált állítások többsége (kb. 78%) nagyon rövid volt, és „Breaking News” -ot szolgáltatott.

Ezen kívül az Amaq néhány hírjelentése tartalmaz infografikákat, amelyeket az érvek bemutatásának egyik legvizuálisabb módjának tekintenek, és amelyeket a médiumok gyakran használnak kialakítási folyamatuk során.³⁴⁹

8. ábra. Amaq infografikája³⁵⁰

³⁴⁸ YARCHI, Moran: ISIS's media strategy as image warfare: Strategic messaging over time and across platforms.

³⁴⁹ YARCHI, Moran: ISIS's media strategy as image warfare: Strategic messaging over time and across platforms.

³⁵⁰ IS' 'Amaq News Agency Publishes Infographic Downplaying MOAB's Impact.

Az Iszlám Állam médiahálózata által készített magazinok

*Al-Naba*³⁵¹

Az Al-Naba (szó szerint: a hír) az IÁ fő magazinja, amelyet a szervezet Központi Médiairodája adott ki. A magazin hetente jelenik meg arab nyelven. Olyan cikkeket tartalmaz, amelyek információkat tartalmaznak az Iszlám Állam csatateréről, miközben kiemelik a győzelmeket; ösztönöznek terrortámadások végrehajtására.

68. ábra. Az Al-Naba hetilapja³⁵²

Dabiq-tól Rómáig

A Dabiq-tól Rómáig egy angol nyelvű, az IÁ-hoz kapcsolódó internetes magazin. Ez nem a szervezet hivatalos kiadványa. Híreket, radikális iszlám gondolatokat, az IÁ tevékenységének részleteit és tájékoztató közleményeket (infografikákat) tartalmaz. Az elmúlt évben a magazint tíznaponta, kéthetente adták ki.

<https://ent.siteintelgroup.com/Statements/is-amaq-news-agency-publishes-infographic-downplaying-moab-s-impact.html>; letöltés: 2021.05.16.

³⁵¹ ISIS's media network: Developments in 2018 and future courses of action.

³⁵² ISIS's media network: Developments in 2018 and future courses of action.

69. ábra. A Dabiqtól Rómáig magazin³⁵³

A Telegram üzenetkezelő rendszer³⁵⁴

Az IÁ médiahálózata által kiadott kiadványok nagy részét a Telegram alkalmazás terjesztette, mivel az IÁ támogatóinak fiókjait letiltották a Twitteren és a Facebookon. Míg az IÁ fő tartalmát kijelölt webhelyek készítik és terjesztik, a közösségi hálózatokat és a Telegram alkalmazást a különböző célok elérésének eszközeként használják fel: növelik az IÁ munkatársainak motivációját terrortámadások végrehajtására; operatív munkatársak toborzása és kapcsolattartás velük; támogatás kifejezése; pénzgyűjtés és még sok más. A Telegram üzenetkezelő rendszer rendkívül népszerű az IÁ munkatársai körében, mivel rendelkezik egy titkosítási kulccsal, amelyet nehéz feltörni, és lehetővé teszi a titkos csevegések tartását, ahol a tartalom egy előre meghatározott idő után törlődik. Az IÁ által a titkosított anonim alkalmazások széles körű használata bizonyos megoldást kínál az IÁ számára a kapcsolattartás fenntartására operatív szervezeteivel és tartományaival szerte a világon.

Az IÁ terroristái a Telegram alkalmazáson folytatnak megbeszéléseket a terrortámadások célpontjairól, a támadások módjáról, a nemzetbiztonsági szolgálatok elkerüléséről, a fegyverek megszerzésének módjairól és egyebekről.

³⁵³ ISIS's media network: Developments in 2018 and future courses of action.

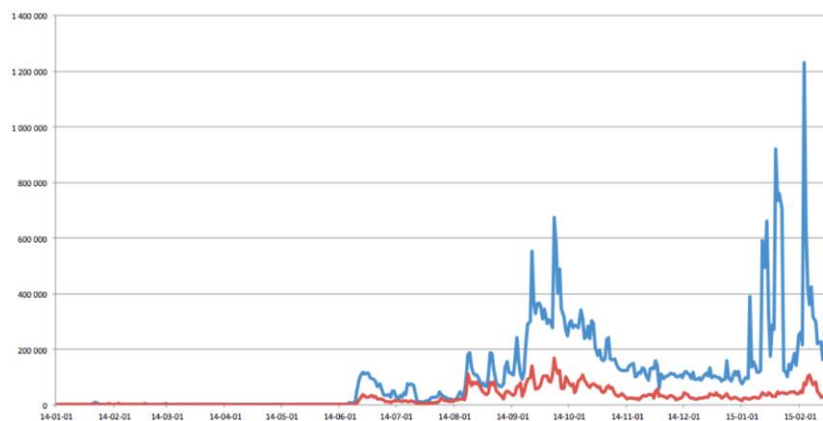
³⁵⁴ ISIS's media network: Developments in 2018 and future courses of action. The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, 2019.02.10.

https://www.terrorism-info.org.il/app/uploads/2019/02/E_285_18.pdf; letöltés: 2021.05.30.

70. ábra. Telegram alkalmazás³⁵⁵

A Twitter használatának tapasztalatai

71. ábra. A Twitter (kék szín) és az egyéb média (piros szín) aktivitása 2014.16.14 – 2015.02.01. között.³⁵⁶

³⁵⁵ Extremist Content Online: Telegram Used by ISIS to Spread Propaganda Globally. CEP, 2019.02.25. <https://www.counterextremism.com/press/extremist-content-online-telegram-used-isis-spread-propaganda-globally>; letöltés: 2021.05.16.

Ha a legnépszerűbb közösségi alkalmazásokat vesszük szemügyre, a legelterjedtebb és leggyorsabb kommunikációs csatorna a Twitter volt az IA média tevékenységében. Az ábra alapján megtekinthető a világban a tartalmak elterjedése. A Twitter az egyik legjobb módszer az azonnali fotók, videók feltöltésére elterjesztésére a világhálón. Az ábrán láthatóan a többszörös megjelenés a többi médium formátumhoz képest.

A Twitter aktivitást elemzők³⁵⁷ mind az IA támogatóit, főként a szunnita közösségek és más csoportok, mind a síita közösségek, mint ellenzők Twitteren folytatott tevékenységét elemezték. A vizsgált időszak 2014. július 1 – 2015. április 30. közé esett.

A szakemberek a Twitter alábbi felhasználási módjait ismerik:³⁵⁸

Osztott, polarizált tömeg: a polarizált megbeszélések két nagy és sűrű csoportot tartalmaznak, amelyek között kevés kapcsolat van. A tárgyalt témák gyakran nagyon megosztó, politikai témák. Valójában kevés beszélgetés van e csoportok között annak ellenére, hogy ugyanarra a témára összpontosítanak. Polarizált tömegek a Twitteren nem vitatkoznak. Figyelmen kívül hagyják egymást, miközben különböző webes erőforrásokra mutatnak és különböző hashtageket használnak.

Egységes, szoros tömeg: ez jellemzi a szorosan összekapcsolt, kevés elszigetelt résztvevővel működő részt. Sok konferencia, szakmai témakör, hobby csoportok és más, a közösségeket vonzó témák ezt a Tight Crowd-formát választják.

Töredékes, márkanevű klaszterek: ha a jól ismert termékeket, szolgáltatásokat, vagy népszerű témákat, például a hírességeket tárgyalják a Twitteren, a résztvevők hozzászólásai gyakran nem kapcsolódnak egymáshoz. A legismertebb márkák és más népszerű témák vonzzák a nagy, töredezett Twitter-populációkat. Minél nagyobb a lakosság száma és a márkáról szóló információ, annál kevésbé valószínű, hogy az emberek egymáshoz kapcsolódnak.

Kohéziós, közösségi klaszterek: egyes népszerű témakörök több, kisebb csoportot is létrehozhatnak, amelyek gyakran néhány csomó köré szerveződnek, amelyek mindegyike saját közönséggel, befolyással és információforrásokkal rendelkezik. Ezek a közösségi klaszter-beszélgetések olyan bazároknak tűnnek, amelyek több tevékenységet folytatnak. A globális híreket gyakran számos új hírlevélből vonzzák le, ezek mindegyikének megvannak a maga következményei.

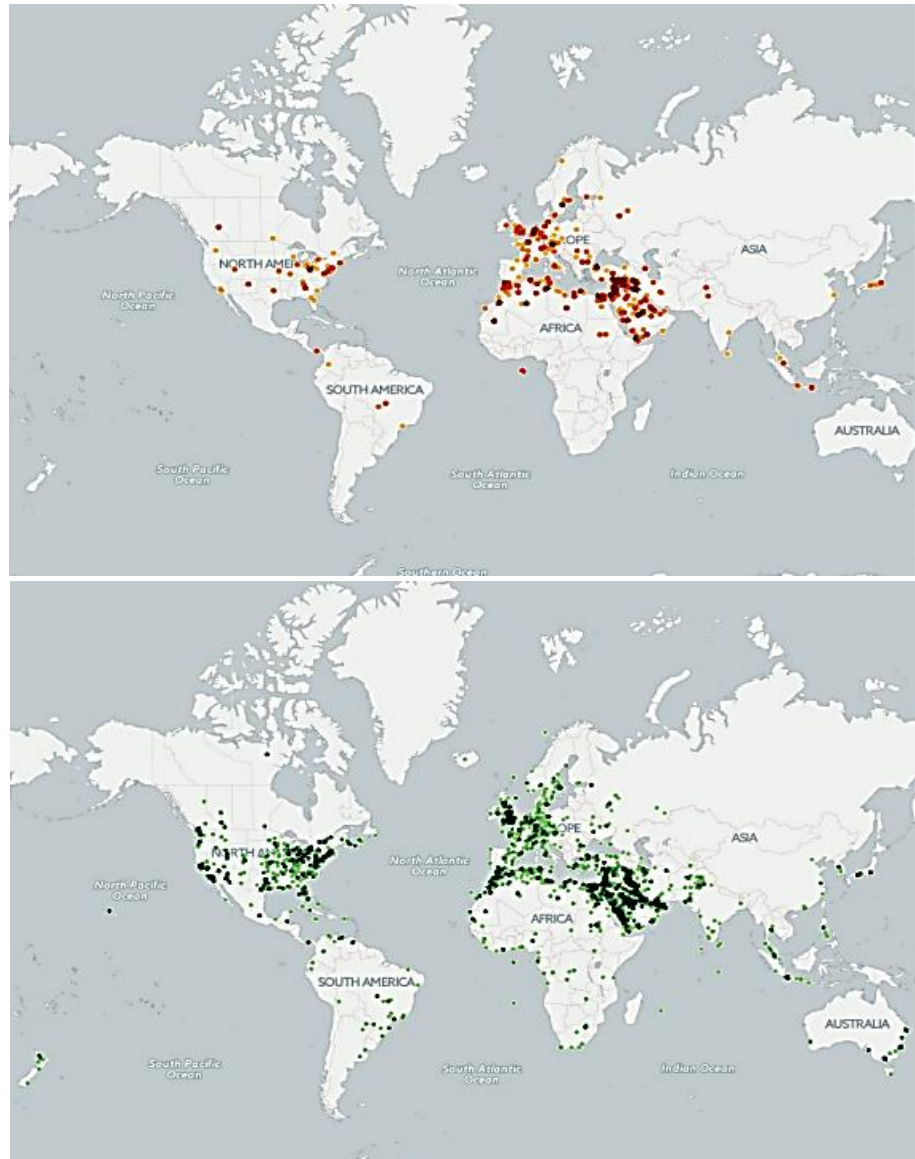
³⁵⁶ BODINE-BARON, Elizabeth – HELMUS, Todd C. – MAGNUSON, Madeline – WINKELMAN, Zev: Examining ISIS Support and Opposition Networks on Twitter. RAND Corporation, Santa Monica, California, 2016.

https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR1300/RR1328/RAND_RR1328.pdf; letöltés: 2021.05.12.

³⁵⁷ BODINE-BARON, Elizabeth – HELMUS, Todd C. – MAGNUSON, Madeline – WINKELMAN, Zev: Examining ISIS Support and Opposition Networks on Twitter.

³⁵⁸ SHIRVELL, Bridget: Study uncovers six basic types of Twitter conversations. PBS, 2014.02.20.

<https://www.pbs.org/newshour/nation/mapping-twitter-conversations-social-structures>; letöltés: 2021.05.20.

72. ábra. Az IÁ támogatói (piros szín) és az ellenzői (zöld szín) 2014. július és 2015. május között.³⁵⁹

³⁵⁹ BODINE-BARON, Elizabeth – HELMUS, Todd C. – MAGNUSON, Madeline – WINKELMAN, Zev: Examining ISIS Support and Opposition Networks on Twitter.

Ez létrehoz egy gyűjteményt közepes méretű csoportokból – és számos izolátumot.

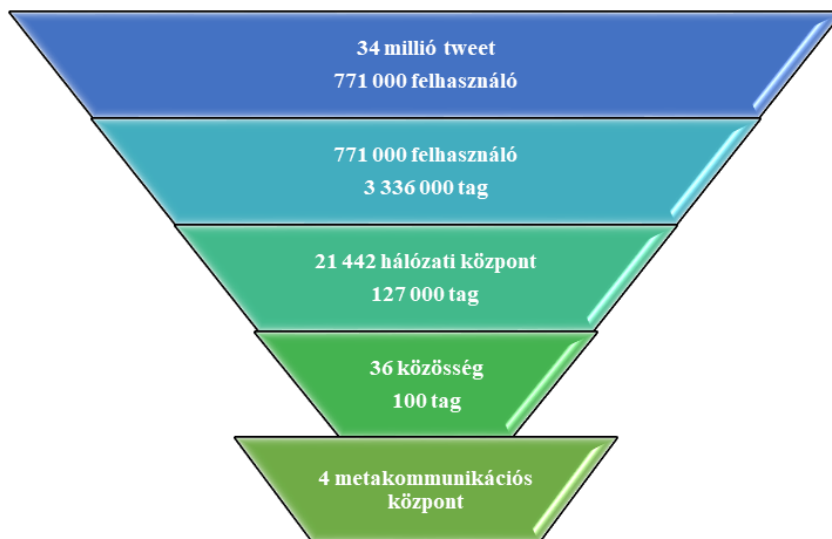
Broadcast Network: A Twitter hírleveleknek a hírekkel és a jól ismert médiumok és szakértők megjelenésével kapcsolatban megkülönböztető hub és beszélő struktúrája van, amelyben sokan ismét megosztják a kiemelkedő híreket. A Broadcast Network közönség tagjai gyakran kapcsolódnak csak a hub hírforráshoz anélkül, hogy egymáshoz kapcsolódnának. Bizonyos esetekben a sűrűn összekapcsolt emberek kisebb csoportjai vannak – úgy gondolják, mint csoportok –, akik a híreket egymással tárgyalják.

Kifelé néző, támogatási hálózat: A nagyvállalkozásoknak szóló ügyfelekkel kapcsolatos panaszokat gyakran egy olyan Twitter szolgáltatási fiók kezeli, amely megpróbálja megoldani és kezelni ezeket a panaszokat, az ügyfeleket a termékek és szolgáltatások köré csoportosítva. Ez a hub beszélő struktúrát hoz létre, amely különbözik a Broadcast mintától.

A vizsgált időszak adatai:

Ez a tanulmány arab nyelvű tweetekre és Twitter hálózatokra összpontosított. A vizsgálat adatai az alábbi ábrán láthatóak. 23 millió darab tweet üzenetet és 771 000 felhasználó szokásait követték nyomon. Az adatok négy nagy metakommunikációs központot adtak ki:

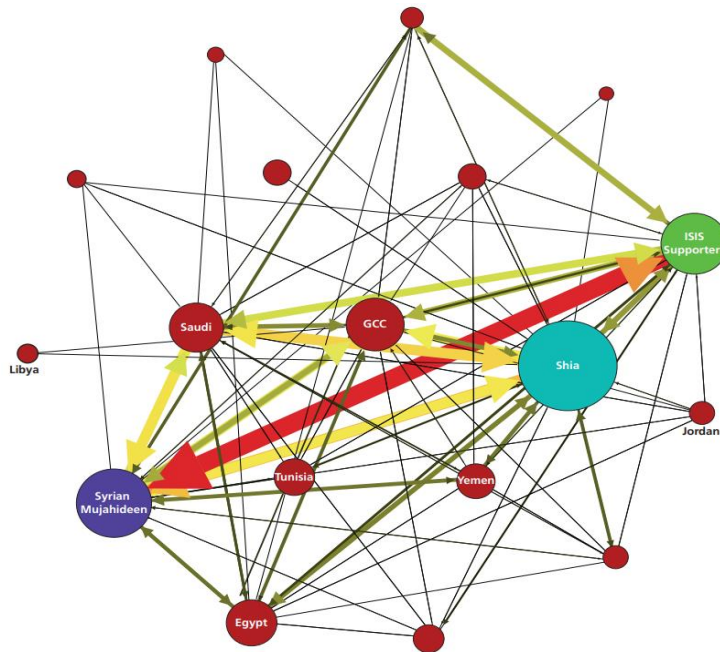
- szíria mudzsahedinek;
- sííták;
- szunnita országok;
- IÁ támogatók.

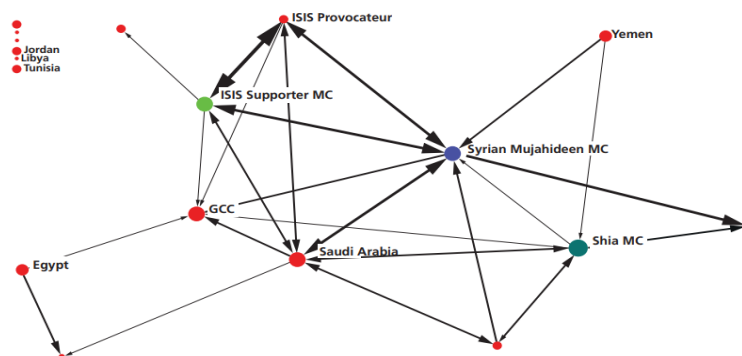
73. ábra. A vizsgált Twitter üzenetek adatai (2014–2015)³⁶⁰

³⁶⁰ BODINE-BARON, Elizabeth – HELMUS, Todd C. – MAGNUSON, Madeline – WINKELMAN, Zev: Examining ISIS Support and Opposition Networks on Twitter.

A terjesztés irányai: a tartalmak megosztását (akció, lefejezés, győzelem, határ lebontása) az IÁ harcosai kezdeményezik, a média tiszték és csoportok tovább terjesztik az IÁ támogatói felé. A hírek eléri természetesen a szunnita országokat, majd a síita ellenséget is.

74. ábra. A metakommunikációs központok főbb kapcsolatai³⁶¹

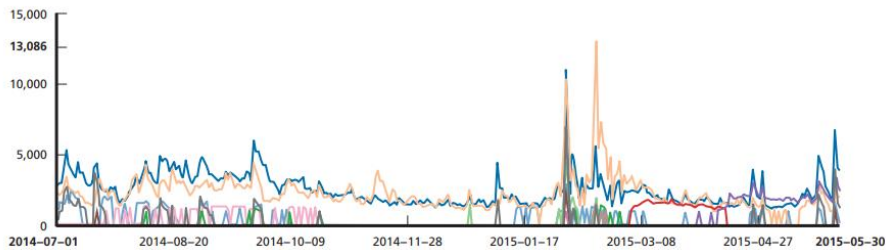

75. ábra. A legsűrűbb kommunikációs irányok³⁶²

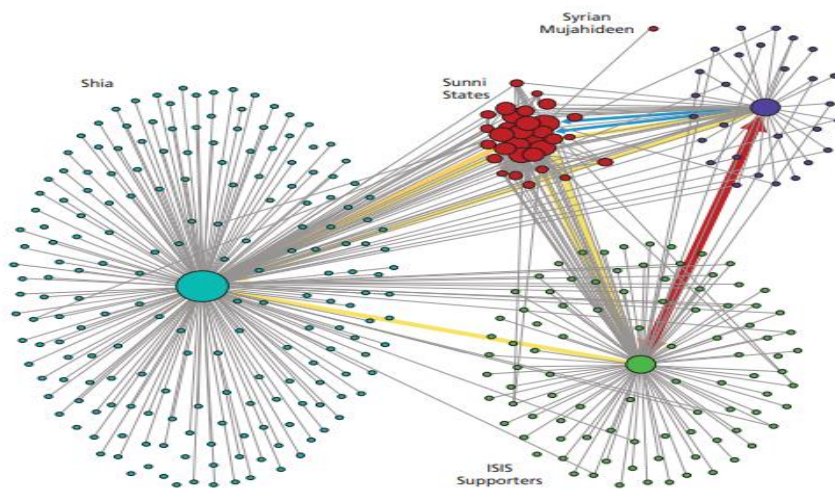
³⁶¹ BODINE-BARON, Elizabeth – HELMUS, Todd C. – MAGNUSON, Madeline – WINKELMAN, Zev: Examining ISIS Support and Opposition Networks on Twitter.

³⁶² Uo.

A legnagyobb aktivitást a vizsgált időszakban a szunnita országok közösségei mutatták, átlagban 4-5 ezer napi aktivitással. Szaúd-Arábia 4-6 ezer, Egyiptom 3-4 ezer, Öböl országok 3 ezer, Tunézia 500-800, Jemen 300-400, Jordánia 300-400, Líbia 200-300 darab.³⁶³

76. ábra. A szunnita közösségek napi Tweet-jei³⁶⁴

77. ábra. A Twitter alkalmazáson az információk megosztása és terjedése³⁶⁵

A napi Tweet-ek számát természetesen nagyon magasra emelték a különösen kegyetlen akciók, emberrablások, kivégzések. Például a japán túsdráma napi 800–850 ezer Tweet, az IÁ kibertámadása az Amerikai Egyesült Államok és Malájzia ellen 600–650 ezer Tweet, a jordán pilóta elégetése 1,2 millió Tweet. A 21 fő kopt keresztény kivégzése Líbiában 600 ezer Tweet.³⁶⁶

³⁶³ BODINE-BARON, Elizabeth – HELMUS, Todd C. – MAGNUSON, Madeline – WINKELMAN, Zev: Examining ISIS Support and Opposition Networks on Twitter.

³⁶⁴ Uo.

³⁶⁵ Uo.

³⁶⁶ Uo.

Az Iszlám Állam virtuális hadviselése

Az IÁ követve a 21. század infokommunikációs fejlődését, jelen kívánt lenni a virtuális térben is. Az IÁ Külső Műveleti Parancsnokságának egyik vezetője volt az algériai születésű Rachid Kassin, aki mások mellett az IÁ virtuális hadviseléséért volt felelős, és aki az IÁ úgynevezett kiberhadserégét működtette. Ilyen kiberegységek voltak az Egyesült Kiber Kalifátus (United Cyber Caliphate, UCC) a Kalifátus Kiberhadserége (Caliphate Cyber Army) vagy az Iszlám Állam Hacker Részlege (Islamic State Hacking Division). Nagy valószínűséggel ezek a szervezetek is az IÁ szolgálatának voltak részei. Több szakértő is rámutatott arra a tényre, hogy nem elégséges az IÁ fizikai megsemmisítése, szükség van a virtuális térben történő ellehetleníthető, felderíthető akciókra is, figyelemmel arra, hogy az IÁ a kibertérben támadásokra buzdíthat, irányíthat, valamint megszervezheti a finanszírozását. Az IÁ a fentiekén kívül megtévesztésre is alkalmazza kiberegységeit, amely megtévesztés lehetőséget teremt arra, hogy a szolgálatok figyelmét eltereljék az előkészítés alatt álló veszélyesebb terrorcselekményekről. Ez a dezinformációs stratégia nagyban elősegíti azt, hogy a védelmi szolgálatok megosszák erőiket, és így összességében gyengüljön a védelem határfoka.³⁶⁷

Összegzés

A kalifa és tartományi vezetői mindig is sikeresen éltek a média adta lehetőségekkel a győzelmek bejelentésére, a sikeres támadó tevékenység bemutatására. A médiaműveletekben számottevő szerepet kaptak a vallási elemek – dzsihád, öngyilkos merénylők, a hit, a próféta és a kalifa szerepe – is. Az emberek többsége az IÁ által megszállt területeken folyamatosan követte és befogadta az IÁ narratíváját, győztesnek és sikeresnek élték meg az IÁ műveleteit. A kibertér folyamatos ellenőrzés alatt tartása, a Twitter, valamint minden médiaforma megfelelt a tevékenységük reklámozására. A szövetségesek tömeges légicsapásai, valamint a sikeres szárazföldi műveletek után a területük nagyon lecsökkent, ennek megfelelően a lakosság elérése a különböző médiafelületeken is nehezebbé vált.

Összegezve, műveleteikkel sikeresen közvetítették narratívájukat, de a harcászati vereségek után katonai tevékenységük jelentősen korlátozódott. A kibertérben azonban a mai naig érezhető a hatásuk világszerte.

³⁶⁷ KOVÁCS Rebeka: Az Iszlám Állam műveletei az európai kontinens főbb országaiban. TDK dolgozat, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2021.

AZ ISZLÁM ÁLLAM JÖVŐJE (Resperger István)

Bevezetés

Sajnos az IÁ katonai veresége és a vezető kiiktatása után is itt maradt velünk az IÁ ideológiája további weboldalakon, valóságban az európai hadszíntéren is. Az ő értelmezésük szerinti dzsihád mindenképpen folytatódik ideológiai, vallási, pénzügyi területen. Fel kell készülnünk mindenfajta akcióikra, amelyek a valós és a virtuális térből is bekövetkezhetnek.

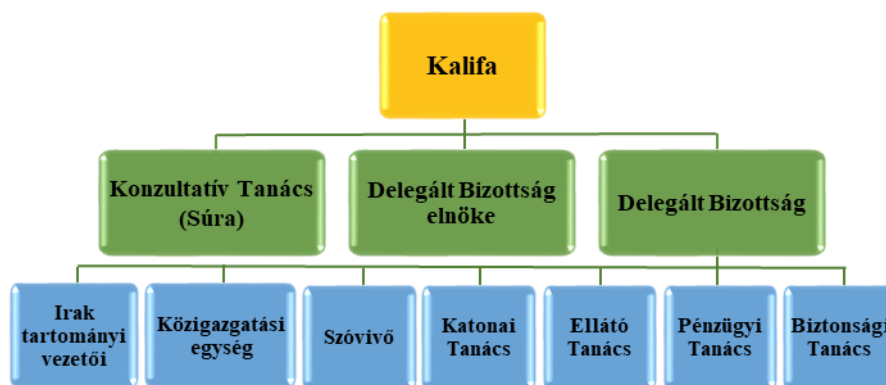
Hankiss Ágnes kutató írja: „2006-tól kezdve létezik az Inspire nevű honlap, a dzsihád egyik fő kommunikációs felülete, ahol kifejezetten ilyen címmel jelennek meg dolgozatok: „Hogyan harcolj egyedül?“, vagy „Hogyan hozzáál létre kis sejteteket a központtól függetlenül?“. Vagy: 2011-ben egy videót közzétesznek, amelynek a fő üzenete az, hogy „Ne másra építs, hanem te magad hajtsd végre a feladatot!“. 2012 májusában az Inspirenek két olyan száma is megjelenik, amely arról szól, hogyan kell megkeresni és támogatni a magányos elkövetőket. A New York-i rendőrség nemrégiben az internetes beépülés céljából létrehozott egy Kiberhírszerző Egységet, amelynek a tagjai belépnek ezekre a honlapokra. A sikeres beépülésre pedig bomlasztási stratégiákat építenek: ez a terrorelhárítás egyik ígéretes eszköze lehet. De hadd említsem meg még a „The Organisation and Structure of National Terrorism” néven futó spanyol programot. Manuel R. Torres, spanyol elemző viszont abból indul ki, hogy az Internet a terrorizmus számára nem csupán kiaknázható előnyt jelent, hanem kivételes sebezhetőséget is. A terrorizmus elleni harcban pedig ezt a sebezhetőséget kell minél jobban kihasználni. A hálózati tagok számai nem igen mernek saját otthoni gépükön kommunikálni, mert az könnyen azonosítható.³⁶⁸ 2015 után az IÁ úgynevezett másodlagos központokat hozott létre a világ több pontján, így Afrikában, Ázsiában, a Közel-Keleten, valamint a Fülöp-szigeteken. Ezzel párhuzamosan a nyugati országokban terrorista-hálózatokat épített ki, és szorgalmazta az úgynevezett „magányos” terrorcselekményeket. Az IÁ széles hálózatot épített ki Európában a párizsi és a brüsszeli merényletek végrehajtásához, és ki is használta az ezek adta lehetőségeket. Érdekes, hogy azoknak az elkövetőknek, akik a párizsi merényletnél logisztikai szerepet játszottak, a brüsszeli merényletnél már műveleti szerepben vettek részt. Az IÁ a terroristák támogatását, a toborzást és a különböző műveletek finanszírozását kapcsolati hálókön keresztül támogatja. Annak következtében, hogy az IÁ Szíriában és Irakban látványos vereségeket szenvedett, ismét földalatti mozgalmá vált, és a másodlagos központokból folytatja a tevékenységét. Mindezen okokból e másodlagos központok

³⁶⁸ HANKISS Ágnes: Kihívások és ellentmondások a terrorizmus elleni harcban. In: A terrorizmus Rubik-kockája, avagy a fenyegetések komplex megközelítése. Nemzetközi tudományos-szakmai konferencia, Duna Palota, 2013. szeptember 30. – október 1. Belügyminisztérium Oktatási, Képzési és Tudományszervezési Főigazgatóság, Budapest, 2014. pp. 94–107.

https://www.bm-tt.hu/assets/letolt/t3konf/tanulmánykotet_t3.pdf#page=94; letöltés: 2021.05.23.

a műveletek szempontjából elsődleges központokká válhattak. 2021-ben az IÁ Irakban a kurd és az arab területek határán, valamint észak-kelet Szíriában az Eufrátesz folyó mentén folytat műveleteket. Ezek a területeken alacsony intenzitású támadásokban és műveletekben tud csak részt venni, ugyanis korlátozottan képes támadásokat indítani. Jelenlegi becslések szerint az IÁ-nak 8 ezer és 16 ezer közötti harcosa van. Ezek túlnyomó többsége az egykori Kalifátusból, illetve Irakból, valamint Szíriából származik. A külföldi harcosok aránya alacsonyabb a 2013 és 2016 közötti időszakhoz képest. Az IÁ vonzereje nem csökkent a Kalifátus időszakához képest. Legfőbb toborzó helye továbbra is Irak és Szíria, ahol ezt elősegíti a síita ellenes ideológia, valamint a damaszkuszi és a bagdadi kormány elleni gyűlölet. A szükséges anyagi erőforrásokat a csempészetből, valamint az IÁ sejtek által végzett egyéb gazdasági tevékenységekből teremtik elő.³⁶⁹ Az IÁ jelenlegi vezetéséről igen keveset tudni.

2020/2021-ben az Iszlám Állam felépítése és működése a következőképpen néz ki:

78. ábra. Az ISIS szervezeti felépítése 2020-ban³⁷⁰

A terrorszervezet új vezetője Abu Ibrahim al-Hashimi al-Qurashi, akit Abu Omar al-Turkmani néven is ismert. A jelenlegi „kalifa” Irakban született, Saddam Hussein hadseregében parancsnokként szolgált. Börtönben alakított ki szoros kapcsolatot az egykori vezetővel.

³⁶⁹ VASS György: A terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem nemzetközi aspektusai. Doktori (PhD) értekezés, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2016.
<https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/12362/ertekezes.pdf;jsessionid=F8A59A7C4BF6CD2620B6D21AE1C2FA2A?sequence=1>; letöltés: 2020.12.15.

HANKISS Ágnes: Az Iszlám Állam titkosszolgálata. pp. 117–121.

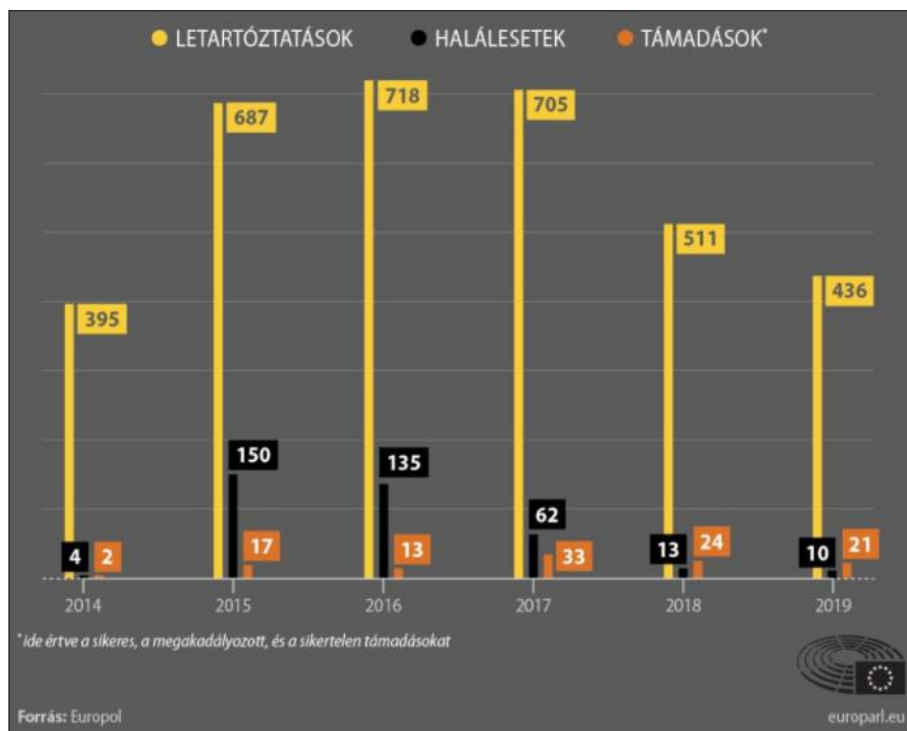
HANKISS Ágnes: Átívelő hálózatok – az al-Kaidától az ISIS-ig. Terror és Elhárítás, 7. évfolyam 1. szám, 2018. pp. 71–99.

http://epa.oszk.hu/02900/02932/00016/pdf/EPA02932_terror_elharitas_2018_1.pdf; letöltés: 2021.03.13.

³⁷⁰ Center For Global Policy and Government Affairs.

<https://www.conservation.org/about/center-for-global-policy-and-government-affairs>; letöltés: 2021.05.12.

Az IÁ vezetője Abu Bakr al-Bagdadi halálát követően Amir Muhammad Sa'id Abdal-Rahman al-Mawla lett, akit Hajdcsi Abdallah néven is ismernek. Al-Mawla az IÁ elődszervezetében, az al-Kaida Irak-ban tevékenykedett, és folyamatosan emelkedett az IÁ soraiban. Al-Mawla jelenleg az IÁ globális műveleteit felügyeli. Feltételezések szerint az IÁ legfelsőbb vezetése jelenleg jóval gyengébb, mint al-Bagdadi alatt volt, azonban a szervezet még mindig elegendően motivált és tapasztalt középszintű vezetőkkel rendelkezik.³⁷¹

79. ábra. A vallási indíttatású/dzsihadista terrorizmus (a letartóztatások, halálesetek és a támadások) száma az EU-ban 2014–2019³⁷²

Kevesebb a terrortámadás, csökken az áldozatok száma. Az Europol adatai szerint 2019-ben 3 dzsihadista támadásban 10 ember vesztette életét szemben a 2018-as évvel, amikor 24 dzsihadista támadás során 13 ember vesztette életét. Meghiúsult támadások tekintetében: 2019-ben 4 dzsihadista támadás hiúsult meg, és 14 támadást megakadályoztak a hatóságok.

³⁷¹ KOVÁCS Rebeka: Az Iszlám Állam műveletei az európai kontinens főbb országaiban. p. 38.

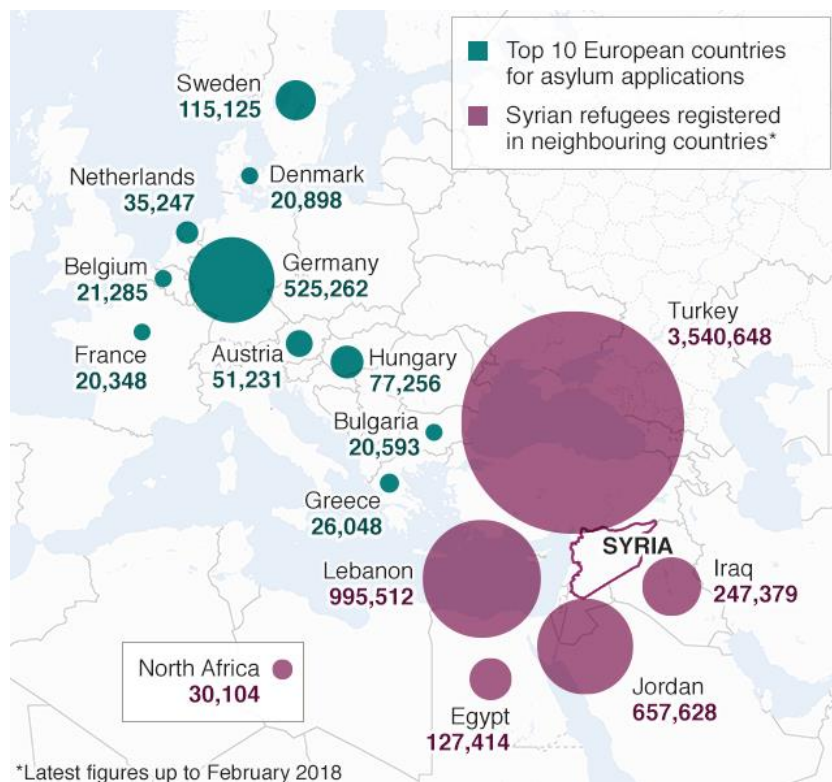
³⁷² Radikalizáció az EU-ban: mit jelent és hogyan lehet megakadályozni? Európai Parlament, 2021.01.21. <https://www.europarl.europa.eu/news/hu/headlines/security/20210121STO96105/radikalizacio-az-eu-ban-mit-jelent-es-hogyan-lehet-megakadalyozni>; letöltés: 2021.04.18.

Radikalizálódás a börtönökben

A terrorista bűncselekmények miatt bebörtönöztek és a börtönökben radikalizálódó foglyok továbbra is komoly veszélyt jelentenek. Számos országban hamarosan szabadlábra kerülnek a radikalizált foglyok, ami növeli a terrorfenyegetettséget. 2019-ben egy sikertelen, egy megakadályozott és egy sikeres támadást is börtönben radikalizálódott foglyok követtek el.³⁷³

A menekültek helyzete és biztonsági kérdései

A menekültekkel kapcsolatban az az első fő kérdés, hogy milyen mennyiségben milyen létszámmal próbálnak meg az Európai Unió területére bejutni, illetve az, hogy mekkora a lehetősége a volt IÁ harcosainak a menekülők között elvegyülve bejutni és akciókat elkeövetni. Az ábrán jól látható, hogy a menekülők többsége a nyugat-európai országokba szeretne eljutni, a jobb életkörülmények miatt.

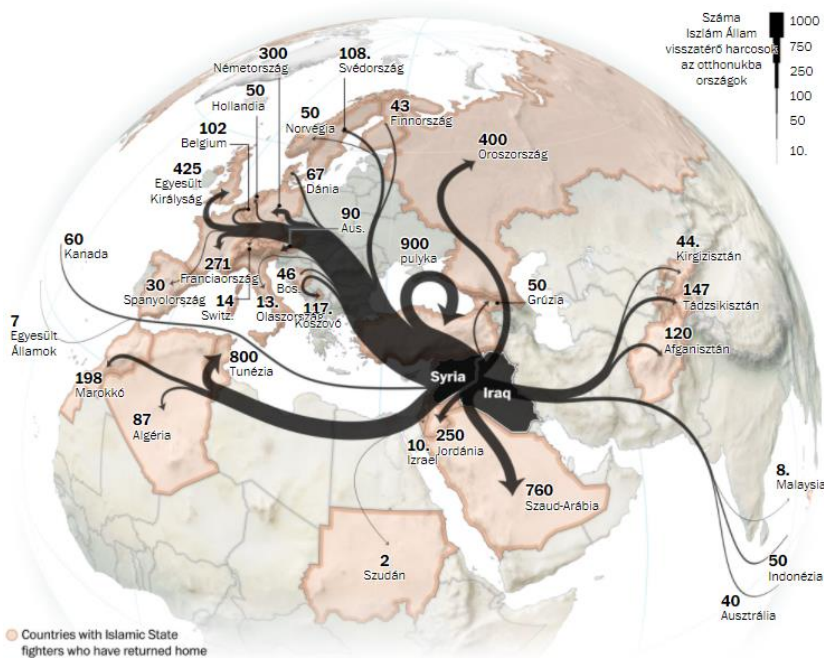
80. ábra. A szíriai menekültek regisztrációja (bordó szín) és célországai (zöld szín) 2018-ban³⁷⁴

³⁷³ KOVÁCS Rebeka: Az Iszlám Állam műveletei az európai kontinens főbb országaiban. p. 21.

³⁷⁴ Islamic State and the crisis in Iraq and Syria in maps.

A visszatérő harcosok, özvegyek és árva gyerekek kérdése

A visszatérő harcosok száma az ábra szerint az egyik legmagasabb az Egyesült Királyságban és Németországban, Franciaországban, Szaúd-Arábiában, a Balkán országokban, Algériában, Jordániában. A biztonságra az egyik legnagyobb hatással lehetnek a visszatérők, ha nem megfelelő a nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenysége és nem alkalmazzák megfelelően ellenük a törvényeket. Sok esetben ezek az emberek megbánást mutatnak, kisebb szabálysértéseket és bűncselekményeket követnek el. De az ideológiájuk továbbra is veszélyes a demokratikus társadalmakra. Társadalmi szempontból a harcos, példakép lesz a muszlim kisebbségek számára, akit követhetnek, az egyenes út a radikalizáció irányába. Az özvegyek kérdése is érdekes társadalmi feszültségeket, problémákat vetett fel. Elsősorban nem kívánták az országok visszafogadni az IÁ özvegyeit, akik Európa országaiból vándoroltak ki. Radikalizálódásukat, bosszúvágyukat erősnek érezték az országok, mert az ENSZ menekülttáboriban is felhúzták az IÁ zászlóját. Az ideológiai beállítottságuk szélsőséges. A nyugati, demokratikus társadalomba való beilleszkedésük kérdéses. Az IÁ árvái tekintetében jobb volt a helyzet, több ország is százával fogadta be őket.

81. ábra. Az IÁ terrorszervezetből visszatérő harcosok száma³⁷⁵

³⁷⁵ MEKO, Tim: Now that the Islamic State has fallen in Iraq and Syria, where are all its fighters going? The Washington Post, 2018.02.22. <https://www.washingtonpost.com/graphics/2018/world/isis-returning-fighters/>; letöltés: 2021.05.11.

Az európai országok válaszai az Iszlám Állam terrorizmusra és következményeire

Az európai országok nem mutatnak egységes fellépést a terrorizmus elleni küzdelem néhány kérdésében. Az egyik ilyen pont a visszatérő terroristák kérdése. Több ország elutasító volt a kérdésben. A másik az özvegyek és gyermekek visszatérésének lehetősége, vagy az állampolgárságtól való megfosztás kérdése. Az EU terrorellenes programja az előrejelzés, megelőzés, védelem, valamint reagálás szavakkal, pontokba szedve írja le a terrorizmus elleni harc fontosságát. A dokumentum rögzíti, hogy „*Európa földjén számos támadás volt a közelmúltban, ami keményen emlékeztet arra, hogy a terrorizmus továbbra is valós és jelenlévő veszély. Ezzel a fenyegetéssel párhuzamosan az ellene irányuló együttműködésünknek is fejlődni kell. A terroristahálózatok transznacionális jellege miatt uniós szinten határozott közös megközelítésre van szükség, amely megvédi és fenntartja pluralista társadalmunkat, közös értékeinket és európai életmódunkat.*”³⁷⁶

– *Első pont, hogy nagyobb hatékonysággal előre jelezzük az Európában létező és kialakuló fenyegetéseket.* Az információmegosztás, valamint a multidiszciplináris és többszintű együttműködési kultúra továbbra is kulcsfontosságú.

– Második pont: **a radikalizálódás és a szélsőséges ideológiák megerősödése előtti kezeléssel** és az ellenük folytatott eredményesebb küzdelemmel kell dolgoznunk a támadások megelőzésén;

– Harmadik pont: **az európaiak eredményes védelme érdekében** folytatnunk kell a sebezhetőség felszámolását, nyilvános terek sebezhetőségéről vagy a társadalmunk és gazdaságunk működéséhez elengedhetetlen kritikus infrastruktúra sebezhetőségéről.

– Negyedsorban **a felmerülő támadásokra való reagálás** érdekében a lehető legjobban ki kell használnunk az Europol, az Eurojust és más uniós ügynökségek által nyújtott operatív támogatást, valamint meg kell teremtenünk a megfelelő jogi keretet az elkövetők bíróság elé állítása és annak érdekében, hogy az áldozatok megkapják a szükséges támogatást és védelmet.³⁷⁷

Ausztria³⁷⁸

A velünk szomszédos országban folyamatosan nő a radikalizálódás és a bűnözés. A Migrációkutató Intézet egyik elemzése szerint 2019-ben Ausztria lakosságának majdnem 24 százaléka rendelkezett migrációs háttérrel, ami az 1991-es értékeknek csaknem a négyszerese. Az ilyen háttérű lakosság közel 80 százalékát a volt jugoszláv államok, valamint Törökország nyújtja, azonban a 2015-2016-os

³⁷⁶ Az EU terrorizmus elleni programja: előrejelzés, megelőzés, védelem, reagálás. Európai Bizottság, 2020.12.09.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0795&from=EN>;
letöltés: 2021.03.17.

³⁷⁷ Uo.

³⁷⁸ DÉVALD Tirza: Terrorizmus és radikalizáció az Iszlám Állam tükrében. TDK dolgozat, Budapest, 2021. pp. 60–66.

migrációs válság alatt megnövekedett az afgán, iraki és szíriai közösség is. Számukra a felemelkedés az alacsonyabb társadalmi státuszból igen nehéz, hiszen alacsony az iskolázottságuk, alacsony a jövedelmük, valamint a nyelvtudásuk is hiányos.

A bűnözési statisztikában a külföldi elkövetők a lakossági arányokhoz képest majdnem háromszorosan fölül képviselik magukat. A migrációs válság után így nem meglepő, hogy a külföldi gyanúsítottoknak a nagy része ezzel a hullámmal érkezett az országba. Egyre nagyobb kihívást jelent továbbá az erősödő iszlamista radikalizáció, amelyre kitűnő példa a 2020. november 2-ai bécsi terrortámadás is.³⁷⁹ A novemberi események során négy ember vesztette életét, és 22-en sérültek meg, amikor hat helyszínen az Iszlám Állammal kapcsolatban lévő férfiak kezdtek lövöldözni. Az ezt követő napokban több lehetséges elkövetőt és radikalista személyt tartóztattak le Ausztriában.³⁸⁰

Az osztrák kormány 2020 novemberében elhatározta, hogy szigorúbb intézkedésekkel fog a terrorizmus ellen küzdeni, Sebastian Kurz osztrák kancellár azt mondta, hogy az Iszlám Állam Közel-Keletről visszatért tagjai időzített bombák, és meg fogják védeni a szabadságot és a demokráciát. Az ország hatósága több mint 300 szélsőségest tart számon, olyan embereket, akik Szíriában vagy Irakban csatlakoztak az Iszlám Államhoz és ezeknek az embereknek nagyjából a fele vissza is tért Ausztriába, a többiek pedig még a Közel-Keleten tartózkodnak vagy már életüket vesztették. A kancellár azt mondta, hogy az iszlamisták célja a társadalom megosztása, Ausztria viszont nem fél és határozottan fog fellépni ezek ellen, valamint meg fogja védeni a szabadságát és a demokráciáját.

Karl Nehammer osztrák belügyminiszter elmondta, hogy azoktól, akik terrorista bűncselekményeket követnek el kettős állampolgárként az állampolgárságot el fogják venni. Továbbá szeretnék bezárni azokat a mecseteket és felosztani azokat a kulturális egyesületeket, amelyek terrorista propagandát terjesztenek, illetve elektromos nyomkövetővel figyelnék meg azokat, akik szélsőséges iszlamisták és veszélyt jelentenek a társadalomra. A kormány célja nem a vallásszabadság megakadályozása, hanem annak a viselkedésnek a korlátozása, amely a vallással történik szélsőséges célból.

Ahmad Mansour terrorizmus szakértő szerint a deradikalizációs programoknál nincs garancia arra, hogy sikeresen fognak zárulni. Szerinte könnyen visszaesővé válhatnak azok, akik már egyszer radikalizálódtak, így a biztonsági hatóságoknak is be kell kapcsolódnuk ebbe a programba.³⁸¹

³⁷⁹ Terrortámadás Bécs belvárosában, többen meghaltak, sok súlyos sérült. Origo, 2020.11.02. <https://www.origo.hu/nagyvilag/20201102-lovoldozes-volt-egy-becsi-zsinagoganal-halalos-aldozat-is-van.html>; letöltés: 2020.12.10.

³⁸⁰ PLEITGEN, Fred – MCGEE, Luke: Four people 'killed in cold blood' in Vienna during night of terror. CNN, 2020.11.04. <https://edition.cnn.com/2020/11/03/europe/vienna-shooting-nov-3-intl/index.html>; letöltés: 2021.05.30.

³⁸¹ HARLE Szilvia: Szigorításokkal küzd a terror ellen Ausztria. Magyar Hírlap, 2020.11.12. <https://www.magyarhirnap.hu/kulfold/20201112-szigoritasokkal-kuzd-a-terror-ellen-ausztria>; letöltés: 2021.05.30.

Franciaország³⁸²

Franciaországban 2021-ben elfogadtak egy úgynevezett „iszlám ellenes” törvényt, amelynek lényege az, hogy a vallás és etnikai alapú szeparatizmust megakadályozzák. A „köztársaság elveinek megerősítése” nevet is viselő jogszabály célja tehát az, hogy megakadályozza azt, hogy egyes csoportok elszigetelődjenek a francia társadalmon belül. A törvény elfogadása már eddig is esedékes volt, ám Emmanuel Macron francia elnök csak az után tette meg ezt a lépést, hogy októberben meggyilkoltak egy középiskolai történelem tanárt, aki az óráján egy Mohamed karikatúrát mutatott be a diákjainak.³⁸³

A törvény február elején került a parlament elé, a belügyminiszter úgy fogalmazott, hogy: *„Hazánk egy olyan szeparatizmus betege, amely közül a legjelentősebb, az iszlamizmus, a nemzeti egységet támadja. Ezzel a szöveggel a kormánytöbbség nem a vallások, hanem az iszlamista előrenyomulás ellen harcol.”*³⁸⁴ A francia alsóházban 347 igennel, 151 nemmel, és 65 tartózkodással megszavazták a jogszabályt.³⁸⁵ A szenátus március 30-án el is fogadta azt.

A törvénytervezet egyebek mellett tartalmazza az otthoni taníttatás betiltását, így minden három év feletti gyerek köteles óvodába, illetve iskolába járni, kivéve, ha valamilyen egészségügyi problémával küzd. Az iskoláztatás körüli szigorítást azzal érveltek, hogy az otthon tanulás színlelésével bizonyos szülők nem hivatalos vallási, sok esetben szalafita iskolákba küldik a gyerekeiket. A törvény viszont enyhített ezen, úgy, hogy a szülőknek engedélyt kell kérniük, arra, hogy gyermekeiket otthon taníthassák, de a hatóságoknak joguk van ezt megtagadni. Emmanuel Macron úgy fogalmazott, hogy: *„Az iskoláknak mindenekelőtt a köztársaság értékeiről kell szólnia, mintsem a vallásról, a cél az, hogy művelt állampolgárokat képezzenek, nem pedig hívőket”*. A gyerekek ugyanakkor kapnak egy személy azonosító számot, amivel a hatóságok ellenőrizni tudják az oktatásukat.

³⁸² DÉVALD Tirza: Terrorizmus és radikalizáció az Iszlám Állam tükrében.

³⁸³ 2020. október 16-án lefejeztek egy férfit Párizs mellett. Samuel Paty középiskolai történelem tanár az egyik óráján a szólásszabadságról beszélt, és megmutatott egy Mohamed karikatúrát a diákjainak. Az osztályban lévő muzulmán gyerekek szülei felháborodtak ezen olyannyira, hogy egyikük szemtanúként szerint „Allahu akbar” felkiáltással az utcán késsel támadt rá a tanárra.

KÁLMÁN Attila: Dzsihadista merénylet volt a francia tanár lefejezése. 24.hu, 2020.10.17.

<https://24.hu/kulfold/2020/10/17/francia-tanar-lefejezes-dzsihadista-terror/>; letöltés: 2021.05.30.

³⁸⁴ KISS Dániel: Elfogadták az iszlamizmus elleni törvényt Franciaországban. Index, 2021.02.16.

https://index.hu/kulfold/2021/02/16/elfogadtak-a-szelsoseges-iszlam-elleni-torvenyt-franciaorszagban/?fbclid=IwAR1aRQyXd7Xwi1xmvGPI_QU8bjDKR1Cv3r1O_4sx2Yndx1Klm8_1UiMDimw&token=886725c0ddc5cc7fd965dcc6281101fe; letöltés: 2021.05.30.

³⁸⁵ RÁCZ Gergő: Franciaországban támogatta a törvényhozás a radikális iszlám elleni jogi fellépést. Napi.hu, 2021.02.16.

https://www.napi.hu/nemzetkozi_gazdasag/franciaorszag-radikal-iszlam-torveny.723526.html; letöltés: 2021.05.30.

TIDEY, Alice: Here’s all you need to know about France’s controversial separatism law. euronews.com, 2021.02.16.

<https://www.euronews.com/2021/02/16/here-s-what-you-need-to-know-about-france-s-controversial-separatism-law>; letöltés: 2021.05.20.

A törvény következő pontja az online gyűlölködő beszédek tiltását. Bűncselekménynek számít minden olyan személyes adat megosztása az interneten, amelyek veszélyeztetik mások életét, mint ahogyan az a meggyilkolt Samuel Paty tanár esetében történt. Azokat, akik ilyen bűncselekményeket elkövetnek három év börtönbüntetésre és kb. 45 000 euró pénzbüntetésre ítélik. Ezek mellett megjelenik az, hogy a vallási szervezeteknek minden olyan külföldi adományt be kell jelenteniük az adóhivatalnak, amely meghaladja a 10 000 eurót, ennek célja, hogy gyengítse a külföldi befolyást ezekben a csoportokban. Továbbá a helyhatóságoknak joguk lesz arra, hogy leállítsanak vagy felfüggeszzenek bármilyen olyan vallási csoportot, amelynek a tevékenységei között szerepel a diszkrimináció a gyűlölet valamint az erőszak olyan emberekkel szemben, akik más nemzetiségűek, más etnikai csoporthoz tartoznak vagy másban hisznek. A radikálisnak ítélt vallási tanításokat pedig minden esetben szankcionálják. A következő pont kimondja, hogy minden olyan egyesület, amely állami támogatást kap, alá kell, hogy írjon egy szerződést, arról, hogy tiszteletben tartja a köztársaság értékeit.

Ezek után a törvény kitér a méltóságra, amelyben leginkább azokat az erőszakos cselekményeket próbálják meg elnyomni és korlátozni, amelyekben az emberi méltóság sérülhet, leginkább a nők szempontjából. Jó példa erre az, hogy az egészségügyben dolgozóknak megtöltötték azt, hogy úgynevezett „szüzességi bizonyítványokat” adjanak ki olyan nőknek, akiket házasságra kényszerítenek. A törvény továbbá megerősíti azokat az intézkedéseket, amelyek az előre elrendezett, kikényszerített házasságokra és a poligámjára vonatkozik. A hatóságok jelenthetik, hogyha az a gyanú áll fent, hogy egy nőt kényszerházasságra kényszerítenek, így a megfelelő szerv külön-külön is tud beszélni az érintettekkel, hogy megbizonyosodjanak arról, hogy nem a kényszerházasságról van szó. A poligámiát illetően bárkitől visszavonhatják a tartózkodási engedélyt, ha kiderül a többnejűség. Ez azért is nagyon fontos, mert Franciaországban a házassággal járnak különböző előnyök is, amelytől eleshetnek azok a nők, akikről kiderül, hogy férjüknek több felesége is van.

A törvény továbbá kitér a szekularizációra is. Minden olyan szervezetnek, személynek vagy cégnek, amely az államot képviseli, vagy annak a megbízásában tevékenykedik, tiszteletben kell tartani a vallási semlegességet, és a szekuláris elveket a közszolgáltatásban. Ez korlátozza a vallási viseletet, valamint olyan dolgokat, mint például a közösségi uszodákban a nőknek és a férfiaknak vallási okokból különválasztott nyitvatartási időt. A törvény keményen bünteti azt is, ha valaki vallási alapon kivételezést akar kicsikarni bármiféle szolgáltatásból.

Összegzés

A terrorizmus elleni harc és a médiaműveletek tapasztalatainak összegzéseként az alábbiakat lehet megállapítani:

– A nemzetközi terrorizmus elleni harc katonai tapasztalatainak legfontosabb forrását jelenleg az Afganisztánban, Irakban és Szíriában folyó katonai műveletek képezik. Ezek folyamatos figyelemmel kísérése és elemzése segíti a magyar katonák felkészítését a terrorizmus elleni eredményes küzdelemre.

– A médiatapasztalatok egyrészt az IÁ vezetőinek óriási visszhangokat kiváltó üzenetei jelentik, karizmatikus, vallási, ideológiai megalapozottságuk okán. A médiavilágban az új információs műveleteket folytató IÁ a saját ideológiájának, narratívájának a megvalósítását, és az ellenség ideológiájának és narratívájának a blokkolását végzi. A különböző médiafelületeken, kiadványokban az erő bemutatása, az erő kivetítése, a saját küldetés, a kik vagyunk, és mit akarunk narratíva hangsúlyozása jelenik meg.

– Minden számítógépes, telefonos alkalmazás hasznos számukra, a hit, az IÁ narratívájának terítésére, a toborzáson át a vallási énekek terjesztéséig.

– A Twitter alkalmazás tapasztalatai jól szemléltetik a világ éhségét a hírekre, a borzalmakra. Az IÁ harcosok cselekedeteinek bemutatása a szunniták, a síiták, a regionális média, a nemzetközi média és az Öböl-országok üzletemberei által való terjesztése szemlélteti a hírek gyors terjedését ezzel is segítve, reklámozva az IÁ sikereit, győzelmeit.

ZÁRÓ ÖSSZEGZÉS

Nyilván nem befejezés, hiszen a téma olyan, ami azt mutatja a biztonsági dimenziót illetően, hogy a terrorizmus velünk él és velünk is fog maradni nagyon hosszú ideig. Mindig kérdés, hogy a nagyhatalmak mennyire kívánják befolyásolni egy régió, egy-egy térség hatalmi viszonyait, mennyire kívánják visszaszorítani a migrációt, a terrorizmust, a proliferációt, illetve a katonai cselekményeken belül a fegyveres konfliktusokat.

Könyvünkben végigvezettük Önöket a hidegháború terrorszervezetein, ezt követően az al-Kaida vallási indíttatású militáns iszlamista terrorcsoport tevékenységén. Részletesen bemutattuk az Iszlám Állam tevékenységét napjainkig terjedően. Elemeztük a lakott és a beépített területeken folytatott harci műveleteiket, a robbantások, az öngyilkos merényletek és a mesterlövészeiket illetően. Teret szenteltünk toborzásuknak, motivációjuknak, illetve részletesen foglalkoztunk azzal a módszeresen felépített és alkalmazott médiatevékenységgel, ami elgondolkodásra késztet mindenkit, aki a témával foglalkozik. Az egyes államok és a szövetségek hosszú ideje folytatják terrorellenes műveleteiket. Hosszú ideig az ellentevékenység, a fizikai megsemmisítés játszott fő szerepet. Napjainkban a befolyásolás, az információs műveletek, a pszichikai hatások is a fegyvertárba kerültek.

Azt gondoljuk, hogy a könyvet ugyan zárjuk, de a terrorizmus elleni küzdelemben még találkozni fogunk új típusú szervezetekkel, új módszerekkel, új fegyverekkel.

A célunk az volt, hogy a terrorellenes küzdelemben néhány tapasztalatot feldolgozzunk és megosszunk Önökkel.

A MŰBEN SZEREPLŐ FONTOSABB FOGALMAK

Agresszió

A Bartha-féle Pszichológiai Értelmező Szótár szerint az agresszió fogalma a következőképpen határozható meg: „Támadó, erőszakos fellépés más személlyel szemben. Az analitikus irányzatok értelmezésében „más ember feletti hatalomra törő akarat”, illetve a halálösztön megnyilvánulásai.”³⁸⁶

Aszimmetrikus hadviselés

„Pontosan körvonalazott politikai célok érdekében folytatott, gyakran több szervezet ideológiai, vallási, etnikai közösségén alapuló katonai és nem katonai műveleteket, eljárásokat és módszereket alkalmazó, közvetlen és közvetett hatásokra építő és egymás hatásait felerősítő, a biztonság különböző dimenzióinak területét veszélyeztető harcmodor, főként harcászati eljárás, amellyel rákényszeríthetjük akaratunkat az ellenségre.”³⁸⁷

Fundamentalizmus

„Fundamentalisták azok az emberek, iszlám hívők, akik a Korán előírásait megváltoztathatatlan alapnak, vagyis fundamentumnak tartják és az ősi iszlám világot kívánják megvalósítani. Nézeteiket erőszakkal és terrorista cselekedetekkel kényszerítik a többi iszlám hívőre. Az iszlám fundamentalizmus az „iszlám világ” talaján bontakozott ki és abból táplálkozik. Szorosan kapcsolódik a pániszlámizmushoz: az iszlám népek vallási és politikai egységbe való integrálásának gondolatához.”³⁸⁸

Háború

„A háború tehát erőszak alkalmazása, hogy ellenfelünket akaratunk teljesítésére kényszerítsük.”³⁸⁹

Hibrid hadviselés

„A hibrid hadviselés a hagyományos reguláris (lineáris, konvencionális) és az irreguláris (nem lineáris, nem konvencionális) hadviselés puha, közepes és kemény módszereinek, eljárásainak rugalmas alkalmazása abból a célból, hogy az ellenség államát, fegyveres erőit működésképtelenné, védtelenné tegyünk és akaratunkat rákényszeríthessük, legfőképpen azzal a stratégiai céllal, hogy az erőszak szintje a konfliktus folyamán ne haladja meg a háborús szintet.”³⁹⁰

³⁸⁶ BARTHA Lajos: Pszichológiai értelmező szótár. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1981. p. 10.

³⁸⁷ RESPERGER István – KISS Álmos Péter – SOMKUTI Bálint: Aszimmetrikus hadviselés a modern korban. Kis háborúk nagy hatással. p. 23.

³⁸⁸ ROSTOVÁNYI Zsolt: Az iszlám a XXI. század küszöbén. p. 168.

³⁸⁹ CLAUSEWITZ, Carl von: A háborúról. p. 37.

³⁹⁰ RESPERGER István: A válságkezelés és a hibrid hadviselés. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018. p. 21.

Radikalizálódás

Szélsőségessé, agresszívvá válás³⁹¹

A közelmúltban Európában zajlott terrortámadások közül sokat európai állampolgárok követtek el, ami egyértelművé teszi, hogy a helyi radikalizálódás folyamatos fenyegetést jelent. A Bizottság meghatározása szerint a radikalizálódás során az emberek olyan véleményeket, nézeteket és ötleteket fogadnak el, amelyek terrorcselekmények elkövetéséhez vezethetnek. Az adott világnézet elfogadása a folyamat alapvető része, a vallási fundamentalizmus esetében ez a legfontosabb mozgatórugó. Ennek ellenére a radikalizáció ritkán fakad pusztán egy világnézetből vagy vallásból, gyakran inkább olyan személyektől ered, akik elégedetlenek az életükkel, a társadalommal vagy a kormány kül- és belpolitikájával. Nincs mindenkor érvényes profil arra vonatkozóan, hogy miképpen lesz valaki szélsőséges, de a hátrányos helyzetű csoportokból származó, diszkriminációt megélt és identitásváltástól szenvedő emberek könnyű célpontot jelentenek a radikalista toborzásoknál.³⁹²

Terrorizmus

„A terrorizmus a polgárokon gyakorolt szándékos, módszeres erőszak, amely az általa kiváltott félelmen politikai célokat kíván megvalósítani.”³⁹³

„A terrorizmus: terroristák (egyének vagy csoportok) által, politikai célok elérése érdekében, főként a polgári lakosságon, erőszakos eszközökkel folytatott tevékenység, abból a célból, hogy akaratukat az ellenfélre kényszerítsék.”³⁹⁴

³⁹¹ Radikalizálódás. Idegen Szavak Gyűjteménye.

<https://idegen-szavak.hu/radikaliz%C3%A1l%C3%B3d%C3%A1s>; letöltés: 2021.05.12.

³⁹² Radikalizáció az EU-ban: mit jelent és hogyan lehet megakadályozni?

³⁹³ NETANJAHU, Benjamin: Harc a terrorizmus ellen, Alexandra Kiadó, Budapest, 1995. p. 20.

³⁹⁴ RESPERGER István – KISS Álmos Péter – SOMKUTI Bálint: Aszimmetrikus hadviselés a modern korban. Kis háborúk nagy hatással. p. 129.

MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet. A militáns iszlám³⁹⁵ legjelentősebb képviselői

Al-Núszra Front

Az Al-Núszra Front az Arab-tavaszi nyomán kialakuló Szíriai polgárháború következményeként jött létre 2011-ben, alapítója Abu Muhammad al-Julani.³⁹⁶ Miközben az egyéb szíriai lázadó csoportok Bassár el-Asszad³⁹⁷ rezsime ellen küzdöttek, az Al-Núszra front elsődleges célja egy Iszlám Kalifátus felállítása volt, Szíria területén. Támogatói között tartjuk számon a szélsőséges szervezetek legnagyobbjait, azaz az Al-Kaidát, illetve az Iszlám Államot. Szervezeti szinten talán legnagyobb ellensége a Hezbollah nevű csoport, ugyanis ők aktívan támogatták az Asszad rezsimit. Első jelentős támadásukat 2011. december 23-án Damaszkuszban követték el, célpontjuk katonai létesítmény volt. Két öngyilkos merénylő robbantotta fel magát, 44 ember halálát és további 150 súlyos megsebesülését okozva. Tagjainak száma a megalakulástól számítva rohamosan növekedett, 2012-ben átlagosan 300-400 követője, 2013-ban azonban már megközelítőleg 5000 személy tartozott a szervezethez. A legutóbbi információk alapján 2016-ban több, mint 7000 tagot számlált a csoport.³⁹⁸

Al-Shabaab³⁹⁹

Az Al-Shabaab 2006 decemberében szakított az Islamic Courts Union⁴⁰⁰ nevű szervezettel, innentől kezdve független militáns csoportként funkcionál. Alapítójaként Hassan Dahir Aweys-t tartják számon, a szervezet célja, hogy egy új Szomáliát alakítsanak ki, amelyet a saría szigorú értelmezése szerint kormányoznak. Ugyan bázisa Szomáliában található, a szomszédos államokban is jelentős támadásokat hajtott végre, így Kenyában is.⁴⁰¹ Toborzási technikájuk nagyrészt abban merül ki, hogy fiatal férfiakat rabolnak el, és kényszerítik őket, hogy a csoport oldalán harcoljanak.

³⁹⁵ VARGA Nóra: Az új keletű terrorizmus és a dzsiháid közötti reláció értelmezése. TDK dolgozat, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2021. pp. 18–29.

³⁹⁶ 2011-ben Abu Bakr al-Bagdadi, az akkori Al-Kaida vezér elküldte őt Szíriába, hogy toborozzon és alakítsa ki militáns dzsihadista szervezeteket. Az Al-Kaida csatornáit használva, hamar nagy jelentős menységű katonára tett szert, amelyből hadsereget tudott formálni.

³⁹⁷ Apja, Hafiz al-Asszad utódja, aki 1971 óta irányította Szíriát, annak 2000-ben bekövetkező halálát követően vált Szíria elnökévé. Azóta is hivatalban van.

³⁹⁸ GRIFFIN, Bryan – LONDON, Herbert – BABBIN, Jed: The Encyclopedia of Militant Islam.

³⁹⁹ Jelentése: fiatalság.

⁴⁰⁰ Az Iszlám Bíróságok Uniója a Szomáliában jelen lévő iszlám bíróságok konföderációjaként jött létre, amely Siad Barre 1991-es bukását követően biztonságot és az erőszak elleni fellépést fogantatott. Az alapvetően igazságszolgáltatással foglalkozó szervezet később kormányzati apparátussá nőtte ki magát, így az ellenőrzése alatt tartott területeken a saría szerinti rendelkezéseket hajtotta végre.

Mapping Militant Organizations: Islamic Courts Union. Stanford University, 2019.

<https://cisac.fsi.stanford.edu/mappingmilitants/profiles/islamic-courts-union>; letöltés: 2020.11.01.

⁴⁰¹ Mapping Militant Organizations: Islamic Courts Union.

Propagandatevékenységük is aktív, külön ágazat foglalkozik Twitter fiók üzemeltetéssel, valamint multimédiás anyagok exportálásával a közösségi médiába. Első szignifikáns terrorista akciójukat 2007. március 26-án hajtották végre, közel 73-75 ember halt meg. Az esemény során egy öngyilkos merénylő az autójába rejtett robbanó szerkezettel etiópiai katonák ellen követett el merényletet Mogadishuban.⁴⁰² Az emberrablások, valamint a propagandaanyagok gyors terjedése miatt már a megalakulást követően jelentős tagsággal bírt a szervezet. 2008-ban 6000 és 7000 közöttire becsülhető a benne részt vevő személyek száma, 2019-ben pedig már valószínűleg több, mint 9000 tagja volt a szervezetnek.⁴⁰³

Hamasz⁴⁰⁴

A Hamasz 1987-ben alakult Ahmed Yassin vezetésével, aki szintén a Muszlim Testvériség csoportjához tartozott. Elsődleges céljuk Palesztina felszabadítása az izraeli megszállás alól, valamint az ország egységes iszlám állammá való alakítása. A csoportot 2006-ban megválasztották a Gázai övezet politikai vezetőjének. A Hamasz volt az első olyan militáns iszlamista csoport, amely demokratikus úton jutott hatalomra. A szervezet struktúrája két szervezeti részből áll: létezik egy katonai vonal, amelyet az Izz ad-Dín al-Kasszám Brigádok képviselnek, valamint egy másik, a palesztinok számára szociális segítségnyújtással foglalkozó ág. Főképp fanatizált fiatalokból épül fel, akik számos esetben követnek el öngyilkos merényleteket. Kiképzésükért és haláluk esetén családjaik számára a terrorvállalat állítólag nagyobb összegeket fizet. 1993 óta ez hozzávetőlegesen 350 támadást és több, mint 500 ember halálát jelenti.⁴⁰⁵ A szervezet nagyságáról nincsenek pontos feljegyzések, azonban a CIA 2019-ben 15 000 és 25 000 közé helyezte létszámukat.⁴⁰⁶

Hezbollah⁴⁰⁷

A Hezbollah nevet viselő síita politikai és katonai szervezet 1985-ben alakult, bázisa Libanonban található. Alapvetően három célt tűz ki maga elé: a saría elterjesztése Libanonban, valamint elpusztítani Izraelt és visszafoglalni Jeruzsálemet. Működése és tevékenysége elsősorban Libanon déli részére, a síita uralta régióra koncentrálódik, de jelen van Bejrútban és a keleti Bekaa-völgyben is. Terrorista cselekményeket követ el civilek és izraeli hatóságok ellen egyaránt; a libanoni hadsereg és az izraeli biztonsági szervek ellen pedig előszeretettel fogantatosít úgynevezett gerillahadviselést. Akciói jellemzője, hogy igyekszik figyelemfelkeltő módon véghez vinni, hogy globális szinten láthatóak legyenek az erőviszonyok.

⁴⁰² Mapping Militant Organizations: Islamic Courts Union.

⁴⁰³ Mapping Militant Organizations: Islamic Courts Union.

⁴⁰⁴ Harakat al-Muqāwama al-Islāmiyya, azaz Iszlám Ellenállási Mozgalom. A Hamasz jelentése: odaadás és buzgalom Allah útján”.

⁴⁰⁵ GRIFFIN, Bryan – LONDON, Herbert – BABBIN, Jed: The Encyclopedia of Militant Islam. p. 72.

⁴⁰⁶ CIA: The World Factbook. Middle East: Gaza Strip. https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/print_gz.html; letöltés: 2020.11.01.

⁴⁰⁷ Hizbu 'llāh, jelentése Isten/Allah pártja.

A szervezet első számú támogatója Irán és a Forradalmi Gárda.⁴⁰⁸ Irán pénzügyi forrásokat (kb. 200 millió dollár évente), valamint kiképzéseket és fegyvereket szolgáltat a csoport részére.⁴⁰⁹ Első jelentős támadásukat egy Ahmad Qasir nevű férfi hajtotta végre, aki teherautóba rejtett bombával végzett 75 izraeli és 14 arab személlyel.⁴¹⁰ Tagjainak száma jelentős mértékben gyarapodott: 2006-ban 3000 fő harcost számláltak, 2019-ben pedig csak Szíriában előfordulhat, hogy több, mint 10 000 tagja volt, nem számítva a libanoni és egyéb területeket.⁴¹¹

Al-Kaida⁴¹²

Az al-Kaida radikális szalafita terrorszervezet a szovjet-afgán háború alatt alakult ki 1988-ban Peshawarban, Oszama bin Laden vezetésével. A szervezet kezdeti célja Afganisztán és az iszlám határain belül eső területek védelme, megtisztítása a szovjetek, illetve a Nyugat, de legfőképp az Amerikai Egyesült Államok hegemoniája alól.

Mivel bin Laden nem tudta rendezni viszonyát a szaúdi hatalommal, és látta, hogy az iszlám szent földjén, annak legfelsőbb szintjén álló vezetői szövetkeznek a hitetlen nyugat urával, a fizikai erőszak alkalmazását vélte az egyetlen ésszerű válasznak. Az al-Kaida meggyőződésévé vált, hogy a keresztény-zsidó szövetkezés célja, hogy elpusztítsák az iszlám vallást. Nem csupán a keresztények vagy egyéb, nem muszlim közösségbe tartozó felekezetek ellen viselt harcot a szervezet. Eretneknek tekintti a liberális muszlimokat, a sítákat, a szúfi⁴¹³ muszlimokat; tagjai és szimpatizánsai pedig lerombolják szent helyeiket és brutális megtorlásokat fogatosítanak ellenük. Ideológiája alapvetően három tényezőre épül:

1. a muszlimokra minden más vallás, kultúra, hatalom veszélyt jelent;
2. az iszlám bitorlóival csak és kizárólag az al-Kaida és annak követői képesek felvenni a harcot;
3. ha az egyén nem támogatja a szervezetet, akkor az ellenség pártját fogja.⁴¹⁴

⁴⁰⁸ A fegyveres erők feladata elsősorban nemzetbiztonsági problémák elhárítása, a rend védelmének fenntartása, valamint az iráni alkotmány interpretációja alapján az iszlám forradalom alapjainak megőrzése.

⁴⁰⁹ GRIFFIN, Bryan – LONDON, Herbert – BABBIN, Jed: *The Encyclopedia of Militant Islam*. p. 84.

⁴¹⁰ *Mapping Militant Organizations: Islamic Courts Union*.

⁴¹¹ *Mapping Militant Organizations: Islamic Courts Union*.

⁴¹² Al-Qā'idah, jelentése bázis.

⁴¹³ A muszlimok „tasawwuf” néven is emlegetik, az iszlám misztikus irányzata. Hívei odaadással és elmélkedéssel igyekeznek közelebb kerülni Allahhoz. Az iszlám teológia és jog hagyományos gyakorlatától eltérően, ami igencsak hajlamos merevvé válni, a szúfizmus inkább az érzelmekre és a képzelet erejére támaszkodik az emberi-isteni viszonyok tekintetében.

MUNIF, Abdul-Fattah: Rövid történeti áttekintés a szúfizmusról. *iszlam.com*, 2012.01.28.

<https://iszlam.com/iszlam-az-elet-vallasa/az-iszlam-tortenete/item/988-rovid-torteneti-attekintes-a-szufizmusrol>; letöltés: 2020.11.01.

⁴¹⁴ QUIGGIN, Tom: *Understanding al-Qaeda's Ideology for Counter-Narrative Work. Perspectives on Terrorism*, Volume 3, Issue 2, August 2009. p. 20.

1998 és 2001 között számos, tökéletesen megtervezett támadást hajtott végre a terrrorszervezet. Közülük a 2001. szeptember 11-ei eset tartja a legnagyobb halálozási arányt: 2996 fő.⁴¹⁵ Ezt megelőzően, 1998 augusztusában Nairobi és Dar es Salaam városokban bombatámadás érte az Egyesült Államok nagykövetségeit. A két helyszínen összesen 224 ember halt meg, a sérültek számát 4000 főre becsülték.⁴¹⁶ 2000 októberében szintén az al-Kaida hajtott végre öngyilkos merényletet az USS Cole, az Egyesült Államok haditengerészete által irányított hadihajója ellen, miközben a jemeni Aden kikötőben üzemanyagot vételezett. A merénylet következtében 15 amerikai haditengerész halt meg és további 37 fő súlyos sérülést szenvedett.⁴¹⁷ A központi vezetés hatalmas erőforrásokkal, megalapozott tudással rendelkezik és mesterei a hibátlan tervezéseknek. A fenyegetés másik mérvadó alapja az a rengeteg fiatal, akik nem kapcsolódnak közvetlenül a szervezethez, nem utaznak a gócpontokba, hanem transznacionális támadásokat hajtanak végre bármikor, bárhol. Feltételezhető, hogy tevékenységükre az al-Kaida által készített propaganda és a vallási alapokon nyugvó ideológia meghatározó hatással van. Egy biztos: „a bázis” létrejött és annak vonzereje megállíthatatlanul terjedt el az Arab-félszigeten, illetve először a környező országokban, majd világméretűvé vált.

Talibán⁴¹⁸

A szélsőséges szunnita mozgalom 1994-ben alakult Afganisztánban, a szovjet-afgán háborúban részt vevő és életben maradó mudzsáhid harcosokból és pastu⁴¹⁹ törzsből származókból. Vezéralakja Mohammed Omár, de facto Afganisztán államfője.⁴²⁰ A CIA által nyújtott sokrétű támogatás következtében oly mértékben megerősödött, hogy 1996-ban átvette az irányítást Afganisztán fölött, Afganisztáni Iszlám Emirátussá nyilvánítva azt. Az újonnan létrejövő állam Pakisztánnal, Szaúd-Arábiával és az Egyesült Arab Emirátusokkal diplomáciai kapcsolatok kialakítására is képes volt.⁴²¹ Három évvel később szövetkezni kezdtek az al-Kaida terrorista

⁴¹⁵ RITCHIE, Hannah – HASELL, Joe – APPEL, Cameron – ROSER, Max: Terrorism. Our World in Data, November 2019.

<https://ourworldindata.org/terrorism>; letöltés: 2020.10.25.

⁴¹⁶ U.S. embassies in East Africa bombed. History, 2010.02.09.

<https://www.history.com/this-day-in-history/u-s-embassies-in-east-africa-bombed>; letöltés: 2020.10.25.

⁴¹⁷ Remembering the USS Cole (DDG 67) 20th Anniversary. Wisconsin Veterans Museum, 2020.10.12. <https://wisvetmuseum.com/blog/remembering-the-uss-cole-ddg-67-20th-anniversary/>; letöltés: 2020.10.25.

⁴¹⁸ Talibán, jelentése diákok.

⁴¹⁹ Más néven afgánok. Kelet-iráni népek közé sorolandók, közösségei elsősorban Afganisztánban és Kelet-Pakisztánban élnek.

YAR, Mohammad – KATONA Magda Nasrin: A pastun kérdés. Pro Minoritate, Nyár/2013. p. 52.

<https://prominoritate.hu/wp-content/uploads/2019/05/ProMino-1302-03-Yar-Katona.pdf>; letöltés: 2021.05.30.

⁴²⁰ 1996 és 2001 között a Legfelsőbb Tanács legmagasabb szinten álló tagja.

GALL, Carlotta: Seeking Mullah Omar in a Land of Secrets. The New York Times, 2002.05.22.

<https://www.nytimes.com/2002/05/22/world/seeking-mullah-omar-in-a-land-of-secrets.html>; letöltés: 2021.05.30.

⁴²¹ Látható, hogy a különböző csoportok gondolkodásmódja mennyire eltér egymástól: az Iszlám Állam szerint ez a lépés a Talibán részéről „sír” volt, azaz ellentmondásnak minősül Isten abszolút szuverenitásával szemben. Véleményük szerint a békekötések csak ideiglenesek lehetnek, diplomáciai kapcsolatok kialakítása vagy ENSZ tagság stb. mind Allah nagysága ellen irányul.

BESENYŐ János – PRANTNER Zoltán – SPEIDL Bianka – VOGEL Dávid: Az Iszlám Állam – Terrorizmus 2.0. Kossuth Kiadó, Budapest, 2016.

hálózattal. Az irányzatot követők ideológiájára nagy hatással volt a vahhabita mozgalom, szintén jellemző rá az intolerancia más vallást gyakorlók felé, illetve a hagyományok szigorú betartatása. Magatartásukra jellemző, hogy a saría rendelkezéseire hivatkozva korlátozzák az alapvető emberi jogokat az általuk uralt területeken. Népszerűek a nyilvános kivégzések, főleg akasztások és agyonlövésesek. Céljuk, hogy minél szélesebb körben sikerüljön a népet megfélemlíteni és hatalmuk alatt tartani. A vihar előtti csend beigazolódott, ugyanis nem sokkal később a csoport újraéledt, immáron az ISAF⁴²² jelenléte ellen harcoltak.⁴²³ Statisztikák szerint 2018-ban Afganisztán 229 körzetének a 15 százalékát a Talibán ellenőrzése alatt tartotta, míg további 119 körzet helyzete kérdéses.⁴²⁴ Tagjainak száma a fennhatósága alatt tartott területek alapján kb. 35 000 fő.⁴²⁵ A terrorista tevékenység tekintetében markáns növekedés mutatkozott Afganisztán és Tádzsikisztán több tartományában: 2018-ban a Talibán által elkövetett merényletek következtében a halálesetek száma 6103 fő volt, amely az azt megelőző évi adatokhoz képest 71 százalékos növekedést jelent.⁴²⁶ 2018-ban hajtották végre eddigi legbrutálisabb támadásukat az afganisztáni Ghazni városában, a terrorcselekmény összesen 466 életet követelt. Az afgán-pakisztáni határ mindkét részén pastu törzsek élnek, ebből kifolyólag a két ország között folyamatosan konfliktusok ütötték fel fejüket, amit két módon lehetett orvosolni: minden, pastuk által lakott terület Pakisztánhoz csatolása, vagy egy olyan afgán erő hatalomra juttatása, amely mind politikai, mind gazdasági értelemben függ Pakisztántól. A pakisztáni titkosszolgálat a nyolcvanas években folyamatosan amerikai fegyverszállítmányokkal támogatta a Hezb-i-Iszlámi⁴²⁷ pastu szervezetet, amelyhez Oszama bin Laden is csatlakozott.⁴²⁸ Stratégiájukat tekintve fő célpontnak a rendőri és katonai alakulatokat tekintették, ez kampányként szolgált az állam ellen irányuló destabilizációs szándéknak. Miután 2017-ben csökkenni látszott a civil lakosságon belüli halálozások száma, a Talibán bemutatta megújult expanziós harcászati eszközeit. 2017-ről 2018-ra a civil halottak száma elképesztő módon megugrott, amit bombarobbantások általi merényletekkel értek el.^{429,430} Az ENSZ

⁴²² ISAF – International Stabilisation Assistance Forces – Nemzetközi Biztonsági Együttműködő Erők.

⁴²³ International Security Assistance Force – Nemzetközi Biztonsági Közreműködő Erő, amely egy NATO vezetésű stabilizációs haderő Afganisztán területén. Működésére 2001 decemberében adott felhatalmazást az ENSZ BT a NATO részére. Kezdetben csak Kabul környékén voltak missziók, később viszont az egész országra kiterjesztették tevékenységét. 2003 augusztusától immár a teljes parancsnokság a NATO jogkörébe tartozik.

CARP, Mihai: A stabilitás építése Afganisztánban. NATO Tükör, Tavasz 2006.

<http://web.archive.org/web/20070614050844/https://www.nato.int/docu/review/2006/issue1/hungaria/n/art2.html>; letöltés: 2020.10.21.

⁴²⁴ CHUGHTAI, Alia: Afghanistan: Who controls what Afghanistan. Aljazeera, 2019.06.24.

<https://www.aljazeera.com/news/2019/06/24/afghanistan-who-controls-what/>; letöltés: 2020.10.21.

⁴²⁵ GRIFFIN, Bryan – LONDON, Herbert – BABBIN, Jed: The Encyclopedia of Militant Islam. p. 94.

⁴²⁶ Global Terrorism Index 2019. p. 15.

⁴²⁷ A Gulbuddin Hekmatyar által 1975-ben alapított szervezet egyrésről politikai párt, valamint katonai egység.

Hezb-e-Islami Gulbuddin (HIG). Counter Terrorism Guide.

https://www.dni.gov/nctc/groups/hezb_e_islami.html; letöltés: 2020.11.10.

⁴²⁸ Oszama bin Laden.

<http://konfliktus.index.hu/oszama.htm>; letöltés: 2020.11.10.

⁴²⁹ Global Terrorism Index 2019. p. 15.

⁴³⁰ A legtöbb civil áldozat falvak és városok lebombázása közben vesztette életét. Ghazni és Farah városokban is ez a helyzet állt fenn.

beszámoló szerint az 1996 és 2001 közötti időszakban a Talibán legalább tizenöt mérszárlást hajtott végre Afganisztánban, civilek ellen. A „055 Brigade” nevet viselő gerillaharcosokból álló csoport bin Laden vezetése alatt működött, a kivégzéseket nekik tulajdonítják.⁴³¹ 1997 májusában a Talibán megtámadta Mazár-e Sarif-et, Afganisztán akkor negyedik legnagyobb városát, válogatás nélkül kezdtek gyilkolni a lakosokat. A jelentések szerint rengeteg nőt megerőszakoltak és civilek ezreit zárták konténerekbe, ahol azok megfulladtak.⁴³² Az etnikai tisztogatás alatt az elhalálozások becsült száma ötezer és hatezer fő közé tehető. Számos iráni diplomata és újságíró volt az áldozatok között, amelyekért a Sipah-e-Sahaba nevű pakisztáni szélsőséges szunnita szervezet vállalta a felelősséget.⁴³³

Boko Haram⁴³⁴

A Boko Haram 2002-ben alakult, szülőatyja Mohammed Yusuf, nigériai terrorista. A terrorszervezet székhelye Nigéria északkeleti részén található, de Csádban, Nigerben és Kamerunban is aktív tevékenységet folytat. Becsült adatok alapján több mint 10 000 taggal rendelkezik.⁴³⁵ Megalapításakor a fő cél az volt, hogy északkelet Nigériában megtisztítsák az iszlámot a világi befolyásoktól. A születés utáni első három év a társadalomból való kivonulásra, valamint Borno és Yobe⁴³⁶ államok távoli régióiban iskolák és kiképzőtáborok létesítésére koncentrált. A formáció személyiségét az iszlám hagyományok köré építette: alkoholfogyasztás megtiltása, szakáll viselése, nők eltiltása bizonyos tevékenységektől. Ezen információk alapján nem tűnik különlegesnek a többi terrorcsoportéhoz képest, egy valami azonban mégis kiemeli a tömegből: a rendőrség és katonai erők ellen megkezdett művelete 2004-ben.⁴³⁷ A Boko Haram ismertsége egy szignifikáns időponthoz, ezzel együtt egy megrendítő cselekedet köthető: 2014. április 14-én 276 iskolás kislányt raboltak el a helyi iskolából Chibokban.⁴³⁸ A

Dozens killed in trio of Taliban attacks targeting police. CBS News, 2017.10.17.

<https://www.cbsnews.com/news/taliban-attack-afghanistan-police-paktia-ghazni-farah/>; letöltés: 2020.10.22.

⁴³¹ GARGAN, Edward A.: Taliban Atrocities: Confidential UN report details mass killings of civilian villagers. Newsday.com, 2001.10.12.

<https://web.archive.org/web/20021118162327/http://www.papillonsartpalace.com/massacre.htm>; letöltés: 2020.10.24.

⁴³² ARMAJANI, Jon: Modern Islamist Movements: History, Religion, and Politics. Wiley-Blackwell, Chichester, West Sussex, UK, 2012. p. 205.

⁴³³ A Sipah-e-Sahaba szoros kapcsolatban állt az akkor még Iraki Iszlám Állammal. Ez egy szunnita deobandi militáns iszlám csoport, amelynek célpontjai a pakisztáni síita muszlim közösségek.

GRIFFIN, Bryan – LONDON, Herbert – BABBIN, Jed: The Encyclopedia of Militant Islam. p. 46.

⁴³⁴ Jelentése: A nyugatosodás szentségtörés.

⁴³⁵ GRIFFIN, Bryan – LONDON, Herbert – BABBIN, Jed: The Encyclopedia of Militant Islam. p. 49.

⁴³⁶ Nigériában található városok. Yobe 576 km-re, Borno pedig 659 km-re fekszik a fővárostól, Abudzsától.

Distance from Borno to Abuja. Distance FromTo.

<https://www.distancefromto.net/distance-from-borno-to-abuja-ng>; letöltés: 2021.05.16.

⁴³⁷ COOK, David: The Rise of Boko Haram in Nigeria. CTC Sentinel, Volume 4, Issue 9, September 2011. pp. 3–5.

<https://ctc.usma.edu/the-rise-of-boko-haram-in-nigeria/>; letöltés: 2020.10.22.

⁴³⁸ STROCHLIC, Nina: Six years ago, Boko Haram kidnapped 276 schoolgirls. Where are they now? National Geographic, March 2020.

<https://www.nationalgeographic.com/magazine/2020/03/six-years-ago-boko-haram-kidnapped-276-schoolgirls-where-are-they-now/>; letöltés: 2020.10.24.

nemzetközi közösség részéről óriási felháborodást váltott ki az eset, a lányok többsége megmenekült, rengetegen azonban a mai napig nem kerültek elő.

Iszlám Állam

Az Iszlám Állam gyökerei az 1999-ben létrehozott „Egyistenhit és Dzsihad Szervezete” szélsőséges csoporthoz vezethetők vissza, kialakulása a jordániai születésű radikális Abu Muszab al-Zarkávi nevéhez köthető. Zarkávi 2006-os meggyilkolását követően az egyiptomi származású Abu Ayyoub al-Masrit választották meg új vezetőnek, aki támogatva az iraki Iszlám Állam megalapítását. A szervezet személyiségére egyszerre hatott az al-Kaida, az iraki Mudzsahed Súra Tanács és a Jund al-Sahhaba által képviselt jegyek. Masri amerikai és iraki katonai erők áldozata lett, halálát követően Abu Bakr al-Bagdádi vált a széthullóban lévő csoport vezetőjévé.⁴³⁹

Bagdádi egyénisége nyomán a szervezet új erőre kapott. A 2011-ben kibontakozó szíriai polgárháborút követően létrehozta az al-Núszra Front nevű szervezetet, amellyel a bin Laden nyomába lépett al-Kaida vezér, Zawahiri (akarata ellenére) egyesült. A két csoport elképzelései között számos eltérés mutatkozott, ami később a szétválást eredményezte. Nem értettek egyet abban, hogy mely ellenségeket prioritizálják. Ennek nyomán abban is nézeteltérésbe ütköztek, hogy milyen minőségben és mekkora mennyiségben kell erőszakot alkalmazni. Az al-Kaida az Iraki Iszlám Állam által foganatosított erőszak mértékét kívánta tovább vinni. Nem értettek egyet az állam deklarációja tekintetében, eltérő meglátásaik voltak a felkészültséget illetően.

Bagdádi tudatos szervezetformáló tevékenysége nyomán egyre nagyobb sikereket értek el. Újjászervezett csapatában rengeteg olyan harcos kapott helyet, akik előzőleg a Szaddam rezsim nemzetbiztonsági és rendvédelmi erejét jelentették, így óriási tapasztalattal és technikai fejlettséggel rendelkeztek. Számos, célzott támadást hajtottak végre, többek között a „Falak áttörése” hadműveletet, ahol több száz dzsihadista rabot menekítettek ki börtönökből, ezzel odaadó és elkötelezett zsoldosokat nyerve maguk mellé.⁴⁴⁰ 2014 januárjában elfoglalták Rakkát, saját közigazgatási rendszer kiépítésébe kezdtek, majd ezt követően két stratégiai irányba törtek előre. Az egyik fontos célpont Bagdad volt, amit azonban nem foglaltak el, „csak” az elővárosig jutottak és a környező területeken végezték toborzási tevékenységüket. Ezen a területen kőolajforrásokra leltek, illetve földrajzi helyzetéből adódóan kiváló védelmet biztosított számukra egy esetleges szír vagy iraki támadás esetén.⁴⁴¹ Másik célpontjuk Moszul volt, amely az Iszlám Állam hivatalos születésének bölcsője. Június 10-én elfoglalták a várost, majd két héttel később al-Bagdádi kikiáltotta a kalifátust, magát pedig annak kalifájává nyilvánította. A terrorszervezet céljait tekintve sokkal tágabb aspektusban kell

⁴³⁹ KIMBALL, Spencer: Evolution of the 'Islamic State'. Deutsche Welle, 2014.08.08.

<https://www.dw.com/en/evolution-of-the-islamic-state/a-17842591>; letöltés: 2020.10.24.

⁴⁴⁰ CSIKI Tamás – ETL Alex: Az „Iszlám Állam” elleni fellépés stratégiai kérdései és lehetőségei. Nemzet és Biztonság, 2016/6. szám. p. 22.

http://real.mtak.hu/92255/1/nb_2016_6_07_csiki_etl_iszlam_allam.pdf; letöltés: 2020.10.23.

⁴⁴¹ CSIKI Tamás – ETL Alex: Az „Iszlám Állam” elleni fellépés stratégiai kérdései és lehetőségei. p. 135.

gondolkodnunk, mint csupán az iszlám vallás, illetve az egységes iszlám kalifátus globális méretűvé növelése. Tervezési módszereik között tartjuk számon a nagystratégiai, azaz politikai tervezési szintet; a katonai stratégiai szintet, valamint a harcászati szintű módszerek alkalmazását is. Összességében elmondható, hogy az Iszlám Állam a „hard power” eszközeivel zavart kelt a hitetlen közösségekben, és ezen hatalmi vákuumban kialakuló teret saját fennhatóságuk alá vonja. A 2014 augusztusától kezdődően tömegmészárlásokat rendező IÁ erőszakos hitlejlesztés okán a kíméletlen halál útját gondolta az egyetlen lehetséges megoldásnak. Az ENSZ és a kurd hatóságok becslései szerint augusztusban megközelítőleg 9900 embert végeztek ki.⁴⁴²

Ugyan az utolsó nagy IÁ terrorista vezér, Al-Bagdadi 2019 októberében egy rajtaütés során öngyilkos lett, halála nem jelenti a terrorszervezet hanyatlását. Pontos adatok nincsenek a csoport jelenlegi létszámáról, ennek becslését nehezíti az is, hogy világszerte vannak olyan egyének, akik ugyan individuálisan, de az Iszlám Állam zászlója alatt végzik tevékenységüket. A realitás talaján mozogva, körülbelül 10 000-15 000 tagot számlál napjainkban a terrorszervezet.⁴⁴³

⁴⁴² CETORELLI, Valeria – SASSON, Isaac – SHABILA, Nazar – BURNHAM, Gilbert: Mortality and kidnapping estimates for the Yazidi population in the area of Mount Sinjar, Iraq, in August 2014: A retrospective household survey. *PLOS Medicine*, 2017.05.09.

<https://journals.plos.org/plosmedicine/article?id=10.1371/journal.pmed.1002297>; letöltés: 2020.10.25.

⁴⁴³ GILSINAN, Kathy – GIGLIO, Mike: What ISIS Will Become. *The Atlantic*, 2019.11.22.

<https://www.theatlantic.com/politics/archive/2019/11/evolution-of-isis/602293/>; letöltés: 2020.11.10.

2. sz. melléklet. Terrorcselekmények Európában⁴⁴⁴

2014

2014-ben négy ember lett áldozata terrorcselekménynek Európában, mindegyik vallási indíttatású terrorizmus következtében. Ebben az évben a dán hatóságok letartóztatták az egyik humanitárius szervezet (The Humanitarian Shepherd) vezetőjét, aki feltehetőleg az iszlám Állam számára gyűjtött és küldött pénzt. Hasonló eset történt Franciaországban, ahol szintén humanitárius szervezethez köthető egyéneket terrorszervezetek finanszírozásával vádoltak meg.

2014. május 24-én Belgiumban történt az első olyan támadás Európában, amelyet egy Szíriából visszatérő egyén követett el. Az elkövető algériai származású francia állampolgár volt, aki négy embert lőtt le a brüsszeli Zsidó Múzeumban. További nyomozásból kiderült, hogy több mint egy évet töltött Szíriában, és szorosan köthető az Iszlám Államhoz. A támadás az antiszemita terrortámadásokhoz sorolható.

A második vallási indíttatású terrortámadásra december 20-án, Franciaországban került sor. A tettes a helyi rendőrkapitányságon többször megszúrta egy ott tartózkodó rendőrt, majd "Allahu akbar" szavakat kiabált. Az említett incidenstől kezdve megnőtt az Iszlám Államhoz köthető terrorcselekmények száma, de mivel ezen támadásokat a terrorszervezet hivatalosan nem ismerte el, így nem sorolhatók az általuk elkövetett támadások közé.

2015

2015-ben a legtöbb dzsihádisták által elkövetett terrorcselekmény az Iszlám Államhoz köthető, ezáltal egyértelművé válik, hogy Európában több sejtje is működik a terrorszervezetnek és leginkább a gyenge célpontokra koncentrálnak.

Az előző, vizsgált évekhez hasonlítva 2015-ben sokkal több áldozatot követeltek Európában a terrorcselekmények: összesen 151 ember halt meg, 360 pedig megsérült. A támadások közül a legtöbb Franciaországban és Spanyolországban történt, amelyek többsége szeparatista és dzsihádistá terrorizmushoz köthető. Emellett pedig továbbra is folytatódott az ellenségeik, esetleges kémek, hírszerzők nyilvános kivégzései, amely üzenetként szolgált Európa számára. Továbbá a támadások tekintetében újabb technikákat és eszközöket vezettek be, leggyakoribbá a bomba- és lőfegyverhasználat vált. A párizsi támadások esetében együttesen használtak lőfegyvert és rögtönzött robbanószereket.⁴⁴⁵ Egyének mellett az európai atomerőművek és nukleáris fegyverlétesítmények is jelentős célpontnak számítottak.

⁴⁴⁴ KOVÁCS Rebeka: Az Iszlám Állam műveletei az európai kontinens főbb országaiban. pp. 15–20.

⁴⁴⁵ European Union Terrorism Situation and Trend Report 2016. p. 10.

2015. január 7-én Said és Cherif Kouachi nevet viselő testvérpár megtámadta a Charlie Hebdo iszlámellenes gúnylap szerkesztőségét Párizsban. A támadás 12 áldozatot követelt, az al-Kaida tag testvérpárt pár nappal később hajtóvadászat közben lelőtték. Január 8-án, barátuk, Amedy Coulibaly lelőtt egy védtelen rendőrt Párizsban, és arcon lőtt egy járókelőt is. Január 9-én ugyanez a férfi négy embert ölt meg a zsidó bevásárlóközpont közelében. Ami érdekes ebben a három támadásban, hogy tulajdonképpen egy nem szándékos, közös al-Kaida és Iszlám Állam akció jött létre, hiszen a Kouachi testvérpár al-Kaida tag volt, Amedy Coulibaly pedig IÁ tag. A három férfi jó barátságot ápolt és úgy gondolták, hogy az, hogy különböző terrorszervezetekhez tartoznak, nem akadályozza őket egy közös támadás kivitelezésében.

Júniusban Lyon (Kelet-Franciaország) közelében fekvő vegyi üzemben egy magát az IÁ katonájának valló férfi robbantási szándékkal érkezett a gyárba, ahol több gáztartály fedelét felnyitva tüzet és robbanásokat okozott. Emellett lefejezte az egyik ott tartózkodó egyént is. A támadást az Iszlám Állam hivatalosan nem ismerte el.

November 13-án Párizsban egybefüggő és szinkronizált támadásokat hajtott végre az Iszlám Állam több csoportja, amelyek helyszínei egy stadion, színház, kávéházak és éttermek voltak. Összesen 130 ember vesztette életét. A terrorszervezet kijelentette, hogy a támadások az Irakban és Szíriában történő francia légitámadások következményei voltak. Az év második felében további terrortámadásokról számol be a TE-SAT 2016-os jelentése, azonban ezek közül egyik sem köthető biztosan az Iszlám Államhoz.

2016

A 2016-os év során 135 ember halt meg dzsihadista terrorcselekmény következtében Európában, összesen pedig 13 terrortámadás történt; Franciaországban, Belgiumban és Németországban. Ezeket a támadásokat távolról, terrorszervezetek által irányított egyének vagy kiscsoportok követték el, akik a terrorista propaganda „áldozataivá” váltak.⁴⁴⁶

Az Iszlám Államhoz köthető támadások 2016-ban, Európába főbb országaiban:

– Január 13-án egy francia rendőrparancsokat és feleségét halálra szúrta egy egykori elítélt, aki betörve otthonukba, túsul ejtette a nőt és fiát, végül pedig a végzett a fiú szüleivel. A bűncselekmény után az elkövető élőben jelentkezett be a közösségi média egyik platformján, amely során hűséget tett az Iszlám Államnak, majd a terrorszervezet is elismerte a tettetett támadójaként.

– Július 14-én Nizzában, a Bastille ostromának ünnepnapján egy tunéziai férfi belehajtott a tűzijátékra váró tömegbe, ezzel 85 ember halálát okozva. Július 16-án az Iszlám Állam felelősséget vállalt a támadásért, holott akkor még erre nem utalt valós tény vagy bizonyíték.⁴⁴⁷

⁴⁴⁶ European Union Terrorism Situation and Trend Report 2017. European Union Agency for Law Enforcement Cooperation, 2017. p. 13.
<https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/eu-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2017>; letöltés: 2020.02.16.

⁴⁴⁷ European Union Terrorism Situation and Trend Report 2017. p. 23.

– December 19-én egy hasonló támadás történt Németország fővárosában, ahol szintén egy járművel hajtottak bele a karácsonyi vásár helyszínébe, amely során 12 ember halt meg. Az Iszlám Állam egy nappal később ezt a támadást is elismerte. Az esetet több támadáskísérlés követte. Az elsőt egy 15 éves marokkói származású lány követte el, aki leszúrt egy rendőrt Hannover vasútállomásán, miután igazoltatni akarták. Később kiderült, hogy az elkövető 2015-ben a török-szír határhoz utazott, hogy csatlakozzon az Iszlám Államhoz, de 2016-ban visszatért.

– Július 18-án egy 17 éves afgán menekült egy Würzburg felé tartó vonaton utasokat támadott meg fejszével. Ezután az Iszlám Állam videót tett közzé a tettesről, ahogy beszédet mond, ennek címében feltüntették, hogy a videón szereplő egyén hajtotta végre az említett támadást.

– Július 24-én egy elkövető az Ansbach Zenei Fesztiválon öngyilkos merényletet hajtott végre egy bombahátizsák segítségével. Az IÁ-hoz köthető A'maq Hírügynökség megerősítette, hogy a merénylő az Iszlám Állam katonája volt.

– Belgiumot március 24-én két nagy, előre gondosan kitervelt terrortámadás rázta meg. Az első támadás során két öngyilkos merénylő robbantást hajtott végre a brüsszeli repülőtéren, ezzel 11 ember halálát okozva. Egy órával később a metró egyik kocsijában szintén öngyilkos merényletet hajtott végre a harmadik elkövető. A támadásokat magára vállalta az Iszlám Állam. Az év második felében újabb IÁ-hoz köthető terrorcselekmény történt Belgiumban: augusztusban két rendőrnőt támadott meg egy algériai férfi, akit egy harmadik rendőr lőtt le.

2017

2017-ben a TE-SAT jelentés összesen 10 sikeres és 23 sikertelen és megakadályozott terrortámadásról számolt be Európában. Márciusban egy 52 éves férfi a tömegbe hajtott autóval, majd mielőtt lelőtték a hatóságok, megszúrt egy rendőrt. A támadás során öt ember vesztette életét és ötvenen sérültek meg.

Az Iszlám Államhoz köthető, sikeres támadások 2017-ben, Európa főbb országaiban:

– Áprilisban elején szintén egy középkorú férfi eltérített egy teherautót, azzal Stockholm egyik népes utcájára hajtott, majd beleütközött egy helyi áruházba, ezzel öt ember halálát okozva. A tettes elfogása után házilag készített robbanóeszközt találtak a vezetőfülkében. A támadást egyik terrorszervezet sem vállalta magára, de később videóban esküt tett az elkövető az Iszlám Államnak.

– Ezután, április második felében egy 39 éves férfi lövéseket adott egy Párizs belvárosában parkoló rendőrajárműre, az eset során egy rendőr vesztette életét.

– Májusban, egy 22 éves öngyilkos merénylő robbanómellény segítségével terrortámadást hajtott végre egy manchesteri koncerten, amely következtében 22 ember halt meg.

- Júniusban, Londonban három támadó furgonnal hajtott bele a gyalogos tömegbe a belvárosban, majd kiszállva a járműből több járókelőt is megkéséltek.
- Júliusban, egy hamburgi bevásárlóközpontban több embert is megtámadott az az elkövető, aki az üzlet polcáról eltulajdonított késsel próbált a vásárlók életére törni. A támadás során egy ember vesztette az életét és 6-an sérültek meg. Az A'maq Hírügynökség beszámolt a bűncselekményről.
- Augusztus 17-én Barcelona belvárosában (Las Ramblas) egy furgon hajtott a tömegbe, amely során 15 ember halt meg. Az elkövető menekülés közben leszúrta egy eltulajdonított jármű sofőrjét is. Másnap, 18-án pedig egy öt főből álló csoport gyalogosok közé hajtott autóval Cambrils utcáin. A támadások összefüggenek, az elkövetők mind tagjai voltak az IÁ spanyolországi sejtjének.
- Szintén ebben a hónapban, Franciaországban katonákból álló őrzőjáratba hajtott bele egy elkövető, a katonák súlyosan megsérültek, de nem vesztette életét egyikük sem. Nem sokkal később, szintén Spanyolországban, ugyanilyen támadásra került sor, egy ember halálával.
- Augusztus 25-én, Brüsszelben egy katonát karddal támadtak meg, az elkövetőt a helyszínen lelőtték.
- Londonban, szeptemberben az egyik metrón pedig robbantás történt, amely során 30 ember sérült meg.
- Marseille vasútállomásán két nőt szúrtak halálra IÁ-hoz köthető egyének októberben.

Ezek mellett még két sikertelen támadás köthető az Iszlám Államhoz: június 19-én egy férfi gázpalackokkal teli kocsival hajtott egy rendőr gépkocsiba, azonban meghalt a mérgező gázok szivárgásának következtében, majd rákövetkező napon egy sikertelen robbantást hajtott végre egy férfi a brüsszeli vasútállomáson.

2018

2018-ban összesen hét sikeres dzsihadista terrortámadásról számol be a 2019-es TE-SAT jelentés, amelyek Franciaországban, Hollandiában és Nagy-Britanniában zajlottak. Ezek során összesen 13 ember halt meg és a támadásokat önállóan hajtották végre az elkövetők. Európai és nem európai származású egyének szinte egyenlő arányban vettek részt ezekben a bűncselekményekben.⁴⁴⁸

A 2018-as évben azonban már egyre nehezebb volt beazonosítani a terrorcselekményeket, hiszen számos olyan eset történt, amelyek karakterisztikái és végrehajtási módjai terrortámadásra utaltak, azonban nyomozás után mégsem találtak erre utaló bizonyítékokat, valamint egyik terrorszervezet sem vállalt felelősséget.

⁴⁴⁸ European Union Terrorism Situation and Trend Report 2019. European Union Agency for Law Enforcement Cooperation, 2019. p. 30.
<https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/terrorism-situation-and-trend-report-2019-te-sat>; letöltés: 2020.02.16.

Az Iszlám Állam által elismert sikeres támadások 2018-ban, Európában:

- Március 23-án Franciaországban egy férfi eltulajdonított egy gépjárművet, megölve annak utasát és megsebesítve vezetőjét. Ezután négy rendőrt lőtt meg, majd egy szupermarketbe betérve túsokat ejtett és még két embert ölt meg. A Francia Nemzeti Hadsereg egyik alezredese túszerét kért (felajánlotta önmagát az egyik túsért cserébe), majd az elkövető meglőtte és megszurta.
- Május 12-én egy 20 éves francia állampolgár kés segítségével megölt egy járókelőt, valamint több embert is megsebesített Franciaországban.
- Belgiumban, május 29-én egy feltételesen szabadlábra helyezett férfi túsul ejtett egy nőt Liège város iskolájában. Menekülés közben leszúrt majd lelőtt két rendőrnőt és egy autó utasát is. Emellett több rendőrt is sikerült megsebesítenie.
- December 29-én egy algériai származású francia férfi támadt rá késsel és fegyverrel, a strasbourgi karácsonyi vásáron tartózkodó tömegre, amely során öt ember halt meg és többen is megsérültek.

2019

Az előző évhez képest kis mértékben csökkent a dzsihadista terrortámadások száma 2019-ben, összesen 21 esetről számol be a TE-SAT 2020-as jelentése. A támadásokat fiatalabb korosztály (20–28 év) követte el és továbbra is nyilvános helyeken, katonai és bűnüldöző szervek személyes állományát vették célba.

Londonban, november 29-én egy 28 éves szabadlábra helyezett férfi több embert megszurtt egy belvárosi esemény során. Összesen két embert ölt meg. Ez volt az egyetlen sikeres támadás, amelyet az Iszlám Állam elismert 2019-ben. Emellett azonban több megakadályozott esetről számol be a jelentés Németországban, Bulgáriában, Nagy-Britanniában, amelyeket az IÁ inspirált.

2020

A 2020-as évben Franciaországban ismét növekedett a Charlie Hebdo gúnylappal kapcsolatos támadások száma.

- Szeptemberben a lap volt szerkesztőségének közelében egy algériai és pakisztáni elkövető bárdal támadt két újságíróra, akik túléltek a támadást. A két áldozat a Premieres Lignes produkciós társaság alkalmazottjai, akik egy Charlie Hebdo támadásokat feldolgozó dokumentumfilm elkészítésében vettek részt.
- Októberben egy csecsen származású férfi lefejezett Franciaországban, nyílt utcán egy középiskolai (Samuel Paty) tanárt, aki óráján Charlie Hebdo karikatúrákat mutatott diákjainak. Az eset egyébként is feldúlta a közvéleményt, sőt volt olyan diák is, aki feljelentette a történelemtanárt. Majdnem két héttel később, egy támadó három embert ölt meg a Notre Dame székesegyházban és környékén, amely során az áldozatokkal a történelemtanárhoz hasonlóan végeztek.

– Szintén októberben, Drezdában pedig egy német származású házaspárra támadt késsel egy szíriai férfi. Az elkövetőt a támadás előtt szabadult börtönből, ahol iszlamista terrorszervezet támogatása miatt is raboskodott. Nyomozás során kiderült, hogy a támadás motivációja is iszlamista terrorizmushoz köthető. (első homoszexuálisok elleni támadás).

– Novemberben egy összetett terrortámadás érte Bécs belvárosát. Összesen hat helyszínen több merénylő is lőfegyverrel támadt rendőrökre és civilekre is egyaránt. A támadást a bécsi lakosság „utolsó szabad estéjére” időzítették, mielőtt még életbe lépett volna az éjféli utáni kijárási tilalom a koronavírus járvány következtében. Az egyik lelőtt elkövető bizonyítottan az Iszlám Állam szimpatizánsa volt, azonban a további gyanúsítottak feltárása jelenleg is folyamatban van.

3. sz. melléklet. Az Iszlám Állam médiabirodalma

A médiabirodalom felépítése

*Platformok, amelyek médiatermékeket gyártanak és olykor terjesztenek is.*⁴⁴⁹

- **Al-Furqan Alapítvány** (szó szerint: elválasztás, vagyis az igazság és a hazugság elválasztása);
- **Al-Hayat Alapítvány** (szó szerint: élet);
- **Amaq Ügynökség** (szó szerint: a mélység);
- **Mu'ta Ügynökség** (annak a helynek a neve, ahol az iszlámban az egyik első csata zajlott);
- **Al-Furat Alapítvány** (szó szerint: az Eufrátesz);
- **Al-Abd al-Faqir Alapítvány** (szó szerint: a nélkülözhető rabszolga);
- **Muharrir al-Ansar Alapítvány** (szó szerint: a támogatók, azaz Mohamed támogatóinak szerkesztője);
- **Ahl al-Tawhid Alapítvány** (szó szerint: azok az emberek, akik hisznek Allah egységében);
- **Al-Battar Alapítvány** (szó szerint: élvonalbeli);
- **Al-Yaqin Alapítvány** (szó szerint: szilárd hit);
- **Al-Ajnad Alapítvány** (szó szerint: katonák);
- **Remah Alapítvány** (szó szerint: lándzsák);
- **Al-Wafa Alapítvány** (szó szerint: hűség);
- **Maktabat al-Himmah Alapítvány** (szó szerint: az elszántság/intenzitás/ambíció könyvtár);
- **Al-Dhakhir Alapítvány** (szó szerint: lószér);
- **Radio Al-Bayan** (szó szerint: nyilatkozat/pontosítás/bejelentés);
- **Furat Media Foundation** (szó szerint: az Eufrátesz médiaalapítványa);
- **Al-Dar 'Al-Szunnita Alapítvány** (szó szerint: a szunnita pajzs);
- **Turjuman al-Asawirti Media Production** (nyilván egy operatív munkatárs kódneve);
- **Muntasir Media** (szó szerint: a győztes médiája).

⁴⁴⁹ ISIS's media network: Developments in 2018 and future courses of action. pp. 12–14.

A médiatermékek terjesztésére használt platformok:

- **Al-Ghurabaa webhely** (szó szerint: a külföldiek);
- **Shabakat Shumukh Al-Ikhbariya webhely** (szó szerint: a Shumukh hírhálózat) A „shumukh” kifejezés óriásokat vagy magasztos embereket jelent;
- **Akhbar al-Muslimeen webhely** (szó szerint: muszlim hírek);
- **Nasher Hírügynökség** (szó szerint: az információ terjesztője);
- **Al-Sakri lil-Ulum al-Askariya Alapítvány** (szó szerint: az Al-Sakri Hadtudományi Alapítvány);
- **Ashhad Alapítvány** (szó szerint: a szemtanúk alapítványa).

Az IÁ médiahálózata által készített magazinok:

- **Al-Naba ' (**szó szerint: a hír);
- **Shabab al-Khilafah** (szó szerint: a kalifátus ifjúsága);
- **Al-Anfal** (szó szerint: a háború romjai).

Al-Furqan Média Alapítvány

Az Al-Furqan Média Alapítvány vagy teljes nevén Al-Furqan Médiatermelés Alapítvány az IÁ régóta fennálló médiaegysége, amely médiaanyagokat, főleg videókat készít. Ez a médiaplatform nagy jelentőséggel bír az IÁ számára az IÁ vezetésének beszédeinek és nyilatkozatainak terjesztéséért viselt felelősségére tekintettel. 2006-ban az Iszlám Állam hozta létre Irakban (még az IÁ megalakulása előtt), majd később az IÁ elfogadta. Az Al-Furqan Média Alapítvány tette közzé azt a videót, amelyben az IÁ vezetője kinyilvánította a Kalifátus létrehozását.

2018 folyamán az Al-Furqan Média Alapítvány elkészítette a szervezet fő médiatartalmát, amelyek közül a legkiemelkedőbb az IÁ vezetője, Abu Bakr al-Bagdadi 2018. augusztus 22-én kiadott hangszalaga volt.

Al-Hayat Alapítvány

Az Al-Hayat Alapítvány, vagy annak teljes nevével, az Al-Hayat Media Foundation az IÁ központi alapítványa, amely főleg videókat gyárt. Korábban számos médiaterméket készített, köztük magazinokat és poszttereket. Az Al-Hayat Alapítvány elkészítette a Rumiyah és a Dabiq magazinokat, amelyek az IÁ legfőbb szervei, és amelyeket már nem publikálnak (a Dabiq 2016-ban, a Rumiyah pedig 2017 végén fejezte be publikációját). Az alapítvány által készített videók a nyugati muszlimok és a kelet-ázsiai muzulmán közösség támogatásának kivívására összpontosítanak. Ezért az Al-Hayat Alapítvány termékeinek jó része nem csak arabul, hanem más nyelveken is készül: angol, orosz, német, francia, török, urdu és pastu.

82. ábra. Az Al-Hayat Alapítvány logója⁴⁵⁰

Amaq hírügnökség

Az Amaq az IÁ hivatalos hírügnöksége. Ez az ügnökség közzéteszi az IÁ terrortámadásainak felelösségét, valamint az operatív munkatársai által végrehajtott támadásokra vonatkozó bejelentéseket. Az ügnökség nyilvánvalóan kapcsolatot tart a különféle harci zónák helyszíni személyzetével, akiktől naprakész jelentéseket kapnak az eseményekről. Ezen kívül az ügnökség híreket, infografikákat és videókat tesz közzé.

Mu'ta Ügnökség

A Mu'ta az IÁ-hoz kapcsolódó hírügnökség, de nem a szervezet hivatalos ügnöksége. Kiadványainak többsége az IÁ arab és angol nyelvű felelösségvállalása. Az ügnökség publikációit főként a Telegram alkalmazáson keresztül adják ki.

83. ábra. Az ügnökség által közzétett nyilatkozat két Hezbollah parancsnok megöléséről As-Suwayda területén⁴⁵¹

⁴⁵⁰ ISIS's media network: Developments in 2018 and future courses of action. p. 15.

Al-Abd al-Faqir Alapítvány

Az Al-Abd al-Faqir egy viszonylag új médiaalapítvány, amely 2018 elején kezdte meg működését. Az ITIC megítélése szerint az IÁ-hoz kapcsolódó alapítvány, és nem hivatalos médiaalapítvány. Az alapítvány videókat és poszttereket készít, elsősorban a nyugati terrortámadások népszerűsítéséről. A videók és posztterek gyártása mellett 2018 októberében az alapítvány megkezdte a Shabab al-Khilafah (szó szerint „a kalifátus ifjúsága”) magazin gyártását.

Muharir al-Ansar

Muharir al-Ansar az IÁ-hoz tartozó médiaalapítvány, amely a Nyugatot fenyegető plakátok gyártására szakosodott. Ez a médiaeszköz 2018 februárjában fenyegetéseket tett közzé a nyugati országokkal szemben. Az egyik poszteren egy teherautó eleje és angol és arab felirat látható: „Üsd el őket egy teherautóval”, és „Öld meg mindet”.

84. ábra. A Muharir Al-Ansar Media Foundation által kiadott poszter, amely teherautókkal végrehajtott támadások végrehajtására szólít fel⁴⁵²

Ahl al-Tawhid Alapítvány

Ahl al-Tawhid kevésbé ismert IÁ-hoz kapcsolódó alapítvány. Lehet, hogy egy személy vagy egy kis IÁ-támogató csapat üzemelteti, akik tartalmat készítenek hozzá. Az alapítvány angol nyelvű online magazint készít „Dabiq-tól Rómáig” címmel.

⁴⁵¹ ISIS's media network: Developments in 2018 and future courses of action. p. 17.

⁴⁵² ISIS's media network: Developments in 2018 and future courses of action. p. 19.

Al-Battar Alapítvány

Az **Al-Battar Alapítvány** az IÁ-hoz kapcsolódó médiaorgánum (de nem tartozik az IÁ hivatalos médiumai közé). Az alapítvány médiatermékeket gyárt. Számos IÁ tartományban működik: Szíriában, Sínai-szigeteken, Horasanban és Nyugat-Afrikában. Az ügynökség Líbiában és esetleg Jemenben is működik.

85. ábra. Az Al-Battar Alapítvány logója⁴⁵³

Al-Yaqin Alapítvány

Az **Al-Yaqin Media Foundation** az IÁ ideológiáját népszerűsítő videók készítésének alapja. Az IÁ-hoz kapcsolódó alapítvány, de nem tartozik a hivatalos médiaalapítványok közé. 2018. október 8-án elkészítette az Al-Ta'ifa al-Mansurah (szó szerint: a győztes csoport/közösség) nevű videót. A videó egy iszlám hagyományon alapszik, amely szerint az odaadó muszlimok kis és magas színvonalú csoportja az Ítélet napjáig ragaszkodik hitéhez, míg mások eltévelyednek az igaz útról. Az angol felirattal ellátott videóban Abu Mus'ab al-Zarqawi, az IÁ iraki alapító atyja dicséri a „győztes csoportba/közösségbe” tartozókat.

86. ábra. Kép a videóból, amelyben Abu Mus'ab al-Zarqawi megdicséri a „győztes csoportba tartozókat”⁴⁵⁴

⁴⁵³ ISIS's media network: Developments in 2018 and future courses of action. p. 20.

⁴⁵⁴ ISIS's media network: Developments in 2018 and future courses of action. p. 21.

Al-Ajnad Alapítvány

Az **Al-Ajnad Alapítvány** 2014-ben kezdte meg működését. Ez egy hivatalos médiaalapítvány, amely a dzsihádot (anashid) és hangszalagokat, köztük az iszlám prédikációt (da'wa) ösztönző versek előállítására és terjesztésére szakosodott. Ezt a tartalmat főleg a Telegram és a fájlmegosztó webhelyekre (elsősorban archive.org) töltik fel.

87. ábra. Az Al-Ajnad Alapítvány logója⁴⁵⁵

Remah Alapítvány

A **Remah** az IÁ-hoz kapcsolódó alapítvány, de nem tartozik hivatalos médiaalapítványai közé. 2017 decemberében kezdte meg működését, az IÁ médiahálózatának a saját rehabilitációjára irányuló erőfeszítéseinek részeként. Az alapítvány médiaanyagokat tesz közzé arab és angol nyelven, beleértve a videókat.

88. ábra. Poszter a Remah Alapítvány által készített videóhoz
A videó az IÁ operatív szervezeteinek esprit de corps-járól szóló vers klipje⁴⁵⁶

⁴⁵⁵ ISIS's media network: Developments in 2018 and future courses of action. p. 21.

⁴⁵⁶ ISIS's media network: Developments in 2018 and future courses of action. p. 22.

Al-Wafa Alapítvány

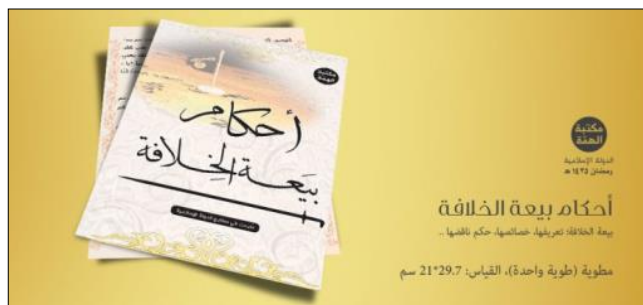
Az Al-Wafa nem hivatalos alapítvány, amely támogatja az IÁ-t. Az alapítvány médiaanyagokat és plakátokat tesz közzé a magányos farkasok támadásairól. Ezenkívül iszlám gondolkodású könyveket készít és jelentet meg a szervezet alapvető fogalmainak tisztázása és a szervezeten belüli elemek vallási és gyakorlati vitákból fakadó eltérő véleményének elhárítása érdekében.

89. ábra. Az IÁ egyik iszlám gondolkodású könyve, amelyet az Al-Wafa Alapítvány készített⁴⁵⁷

Maktabat Al-Himmah Alapítvány

A **Maktabat Al-Himmah** egy olyan alapítvány, amely füzeteket és digitális szövegeket készít az iszlám jog (saría) kérdéseiről szalafita-dzsihádi értelmezés szerint.

90. ábra. Füzet, amelyet Maktabat Al-Himmah készített „a kalifa iránti hűség vállalására vonatkozó törvényekről”⁴⁵⁸

Al-Dhakhir Alapítvány

Az **Al-Dhakhir** (szó szerint: lőszér) nem hivatalos lap, amely viszonylag kevés tartalmat állít elő. 2018 júniusában közzétette az Egyesült Államokat és Donald Trump elnököt fenyegető posztot.

⁴⁵⁷ ISIS's media network: Developments in 2018 and future courses of action. p. 22.

⁴⁵⁸ ISIS's media network: Developments in 2018 and future courses of action. p. 23.

Radio Al-Bayan, az IÁ online rádiója

Az **Al-Bayan rádió** 2014 augusztusában kezdte meg működését az iraki Moszul városából (Al-Jazeera, 2014.08.09.). 2017 végére a szíriai Al-Raqqah-ból is sugárzott. 2017 novemberétől az Al-Bayan rádió az interneten kezdett sugározni a szervezet Haqq és Al-Sawarim webhelyein keresztül, amelyek, mint már említettük, már nem aktívak. Jelenleg az Al-Ghurabaa weboldalon keresztül sugároz.

Furat Media Alapítvány

Az **IÁ kaukázusi tartományában** 2015 júliusában létrehozott médiaalapítvány készített videókat, amelyeken a kaukázusi és iraki orosz ajkú operatív munkatársak láthatók. Ez az alapítvány Khorasan tartományban (Afganisztán, Pakisztán és Irán), valamint Kelet-Ázsiában is működik.

Al-Dar 'Al-Szunnita Alapítvány

Az **Al-Dar 'Al-Szunnita Alapítvány (szó szerint: a szunnita pajzs)** egy olyan alapítvány, amely iszlám és ideológiai útmutatást kínáló médiaanyagokat készít. Az alapítvány kiad egy magazint Al-Anfal néven (lásd alább). Az alapítvány 2018. március 23-án online füzetet tett közzé a demokrácia hűtlen elemeiről.

Turjuman al-Asawirti Médiatermelési Alapítvány

Veterán médiaalapítvány. Ez nyilvánvalóan az IÁ fedett munkatársainak vagy támogatóinak a felülete (vagy operatív és támogatói csoport), akik képesek propagandavideók és plakátok készítésére. A videók tartalma általában az IÁ különböző tartományaiban működő helyi médiarodák által készített médiaanyagokból származik.

91. ábra. A Turjuman al-Asawirti Media Foundation plakátja, amely az Egyesült Államokat és Trump elnököt fenyegeti⁴⁵⁹

⁴⁵⁹ ISIS's media network: Developments in 2018 and future courses of action. p. 25.

Muntasir Media

Az IÁ plakátjait és videóit nemrégiben tették közzé Muntasir Media néven. Nyilvánvalóan a szervezet támogatója/támogatói, akik nyugaton helyezkedhetnek el.

Al-Ghurabaa webhely

Az Al-Ghurabaa az IÁ-hoz kapcsolódó fő webhely. Valószínűleg azonban nem hivatalos IÁ-webhely. A weboldalt az IÁ 2018 folyamán használta, de az év végén leállt (esetleg átmenetileg). „Al-Ghurabaa” jelentése: „idegenek” vagy „külföldiek”. Az iszlám szakzsargonban a hívők kis csoportjára utal, akik ragaszkodnak az iszlámhoz, és kisebbségben vannak azok között, akik nem muszlimok vagy nem elég muszlimok. Az iszlám hagyomány szerint az iszlámot egy kisebb csoport kezdeményezte, akik különböztek a körülöttük élőtől. Az IÁ harcosait az eredeti „Ghurabaa” ideális megnyilvánulásának tekintik.

A weboldal az elmúlt évben aktív volt, de nem következetesen – néha leállították. Miután leállt, különféle linkek alatt egyesült. A weboldal IÁ-videókat, közleményeket és poszttereket tartalmaz. Ezenkívül cikkeket és linkeket tesz közzé az IÁ Al-Naba hetilapjának letöltéséhez. A weboldal az Al-Ghurabaa lil-l'lam nevű médiaalapítvány (azaz „Al-Ghurabaa Media”) által készített tartalmat terjeszti, és feltételezhető, hogy ez ennek a médiaplatformnak a része.

Shabakat Shumukh Al-Ikhbariya webhely

A **Shabakat Shumukh Al-Ikhbariya** egy olyan webhely, amely 2018 júliusában kezdte meg működését. Kapcsolatban áll az IÁ-mal, bár kijelenti, hogy senkihez sem kapcsolódik. Közzéteszi az IÁ felelősségi nyilatkozatait és a szervezet médiahálózata által készített különféle híreket.

Akhbar Al-Muslimeen webhely

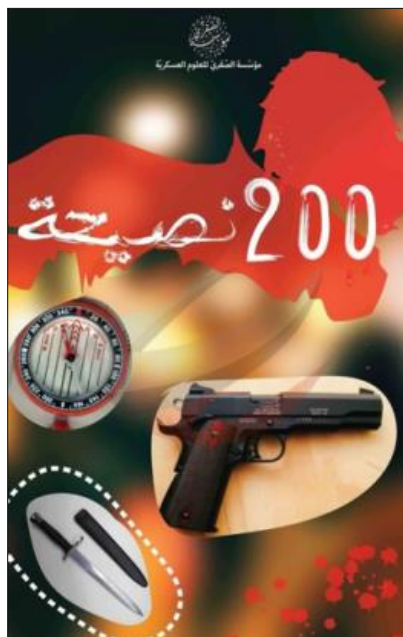
Ez egyben az IÁ fő weboldala volt, amely híreket, felelősségvállalási igényeket és videókat tartalmazott. Az elmúlt 2-3 évben ez volt az IÁ fő weboldala. 2018 utolsó hónapjaiban a weboldal leállt. 2019 elején folytatta működését, és körülbelül egy hónapig volt aktív. Ugyanakkor kevésbé korszerű volt, mint korábban, és kisebb mértékben működött. Azóta a weboldal (esetleg átmenetileg) leállt.

Nasher Hírügynökség

A Nasher News nyilvánvalóan az IÁ munkatársainak egy csoportja, akik a Telegramot és a közösségi médiacsatornákat működtetik, és terjesztik az IÁ médiahálózata által készített médiaanyagokat. A csoport nem készít saját tartalmat, csak terjesztéssel foglalkozik. A Nasher News különösen az IÁ Amaq hírügynökségéhez kapcsolódik.

Al-Sakri lil-Ulum al-Askariya Alapítvány

Az Al-Saqri lil-Ulum al-Askariya (azaz az Al-Sakri Hadtudományi Alapítvány) nemrégiben kezdte meg működését, prospektusok, plakátok és videók terjesztésével, amelyek a célközönséget terrorista támadások végrehajtására szólítottak fel az IÁ (Al-Marja) nevében.

92. ábra. A brosúra első oldala, amely az IÁ támogatóit támadásokra ösztönzi „200 ajánlás” címmel, az IÁ által ihletett terrortámadásokra⁴⁶⁰

Ashhad Alapítvány

Az IÁ-hoz kapcsolódó veterán alapítvány nem hivatalos IÁ alapítvány. Propagandavideókat, poszttereket és médiafüzeteket tesz közzé az IÁ propaganda-követelményeinek megfelelően.

93. ábra. Az Ashhad alapítvány logója⁴⁶¹

⁴⁶⁰ ISIS's media network: Developments in 2018 and future courses of action. p. 30.

⁴⁶¹ ISIS's media network: Developments in 2018 and future courses of action. p. 30.

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. ábra.	A terrorista incidensek koncentrációja és intenzitása 2019-ben.....	12
2. ábra.	A merényletektől sújtott EU-tagállamok száma 2000–2019 között	13
3. ábra.	A terrorizmus halálos áldozatainak megoszlása a világban, 2000–2019 között.....	14
4. ábra.	A terrorizmus sebesült áldozatainak megoszlása a világban, 2000–2019 között.....	14
5. ábra.	Az Iszlám Állam helyzete, elhelyezkedése az iszlám világán belül.....	22
6. ábra.	A nemzetközi terrorista szervezetek felépítése.....	24
7. ábra.	A PKK szervezeti felépítése 1995/1996.....	45
8. ábra.	A Porta-féle modell	46
9. ábra.	Az ETA terrorszervezet felépítése.....	53
10. ábra.	Az IRA terrorszervezet felépítése	54
11. ábra.	Az al-Kaida terrorszervezet felépítése.....	56
12. ábra.	A cella és a párhuzamos cella felépítése	57
13. ábra.	Az al-Kaida terrorszervezet nemzetközi kapcsolatai.....	58
14. ábra.	Az Iszlám Állam kapcsolatrendszere	61
15. ábra.	Az IÁ-hoz kapcsolható terrorcselekmények helyszínei 2014.06.29.–2015.09.30.	62
16. ábra.	Az Iszlám Állam kialakulása, története, létszáma és módszerei	64
17. ábra.	Az Iszlám Állam felépítése	65
18. ábra.	Az IÁ biztonsági szervezeteinek felépítése.....	66
19. ábra.	Az IÁ bevételei (vám és adó, olaj, emberrablások, fosztogatás, rablás, elkobzás, bírságok) 2014–2016	75
20. ábra.	Az IÁ pozitív és negatív kapcsolatrendszere a térségekkel, országokkal és szervezetekkel.....	77
21. ábra.	Az Iszlám Állam nemzetközi kapcsolatai	78
22. ábra.	Moszul.....	86
23. ábra.	Az IÁ támadói Moszul ellen	86

24. ábra.	Harcok Ninive tartományban 2017.04.29–05.11.....	89
25. ábra.	A moszuli front.....	91
26. ábra.	Az iraki és kurd erők előrenyomulása Moszulhoz 2016.10.19.....	91
27. ábra.	Az iraki és kurd erők előrenyomulása Moszulhoz 2016.11.09.....	92
28. ábra.	A koalíciós erők légitámadásainak száma 2014. augusztus – 2018. január között	93
29. ábra.	A légitámadások helyszínei és az IÁ területi kiterjedése (bordó szín) 2018. márciusban	94
30. ábra.	Az Öreg Város Moszulban és a nagymecset komplexum	95
31. ábra.	Az Öreg Város templomai, moséi, rombolt épületei (barna szín – rombolt terület)	95
32. ábra.	Irak fontosabb víztározói és gátrendszerei	96
33. ábra.	A moszuli vízerőmű	96
34. ábra.	A moszuli gát az IÁ terrorszervezet megszállásakor.....	97
35. ábra.	A moszuli gátrendszer védelmének felépítése.....	98
36. ábra.	A DARAA városért folytatott harcok.....	100
37. ábra.	Az IÁ területvesztése 2015–2018 között.....	102
38. ábra.	Tipikus IED szervezet felépítése	103
39. ábra.	A Menaghi légibázis elleni támadás.....	105
40. ábra.	Géppuskával felszerelt csónakkal elkövetett támadás	105
41. ábra.	A TABQA támadás	106
42. ábra.	A mesterlövész alkalmazása, segítői	107
43. ábra.	Átalakított polgári jármű és a járőr elleni mesterlövész alkalmazása .	108
44. ábra.	Mesterlövész alkalmazása gyermekekkel.....	109
45. ábra.	Mesterlövész alkalmazása magas építményekről a katonai táborokba történő belövéskor.....	109
46. ábra.	EÁP ellen végrehajtott támadás.....	110
47. ábra.	Katonai bázisok kijáratánál elkövetett komplex támadás	111
48. ábra.	A saját és ellenség (IÁ) képességeinek értékelése.....	113
49. ábra.	Az ellenség vezetőinek, végrehajtóinak motivációja.....	114
50. ábra.	Indikátorok a hadviselés, a hadtudomány területén.....	115

51. ábra.	Indikátorok a nemzetközi jog és nemzetközi szervezetek területén ...	116
52. ábra.	Indikátorok a fegyverzet, a technika területén.....	117
53. ábra.	Indikátorok az eljárások területen	118
54. ábra.	Indikátorok a szervezetek területen	119
55. ábra.	NATO tervezési módszer az ellenség súlypontjainak (COG), hálózatainak, az erősségek és gyengeségek megállapítására.....	122
56. ábra.	Az IÁ kiemelten fontos részképességei az aszimmetrikus műveletekben	123
57. ábra.	A műveletek és az ellenségre gyakorolt hatásaik	123
58. ábra.	Az aszimmetrikus hadviselés színtere a hatszög alakú sakktábla.....	127
59. ábra.	A World Trade Center romjai a 2001.09.11-ei merénylet után	131
60. ábra.	Az IÁ többszintű propagandájának felépítése	133
61. ábra.	Az IÁ medianarratívája	136
62. ábra.	Az IÁ információs hadviselésének logikája	136
63. ábra.	Az IÁ üzeneteinek fő terjesztési irányai a Twitter alkalmazáson (IÁ harcosok, IÁ szimpatizánsok, regionális média, nemzetközi média)	138
64. ábra.	Az IÁ-hoz pozitív attitűddel rendelkezők aránya a különböző korcsoportok között Nagy-Britanniában, Németországban és Franciaországban	140
65. ábra.	A DABIQ magazin.....	142
66. ábra.	A magazin grafikája a Moszul és környéki harcokról	143
67. ábra.	A dalok borítója.....	144
68. ábra.	Amaq infografikája	145
69. ábra.	Az Al-Naba hetilapja.....	146
70. ábra.	A Dabiqtól Rómáig magazin	147
71. ábra.	Telegram alkalmazás	148
72. ábra.	A Twitter (kék szín) és az egyéb média (piros szín) aktivitása 2014.16.14 – 2015.02.01. között.	148
73. ábra.	Az IÁ támogatói (piros szín) és az ellenzői (zöld szín) 2014. július és 2015. május között.	150
74. ábra.	A vizsgált Twitter üzenetek adatai (2014–2015).....	151

75. ábra.	A metakommunikációs központok főbb kapcsolatai	152
76. ábra.	A legsűrűbb kommunikációs irányok	152
77. ábra.	A szunnita közösségek napi Tweet-jei	153
78. ábra.	A Twitter alkalmazáson az információk megosztása és terjedése	153
79. ábra.	Az ISIS szervezeti felépítése 2020-ban	156
80. ábra.	A vallási indíttatású/dzsihadista terrorizmus (a letartóztatások, halálesetek és a támadások) száma az EU-ban 2014–2019	157
81. ábra.	A szíriai menekültek regisztrációja (bordó szín) és célországai (zöld szín) 2018-ban	158
82. ábra.	Az IÁ terrorszervezetből visszatérő harcosok száma	159
83. ábra.	Az Al-Hayat Alapítvány logója	184
84. ábra.	Az ügynökség által közzétett nyilatkozat két Hezbollah parancsnok megöléséről As-Suwayda területén	184
85. ábra.	A Muharir Al-Ansar Media Foundation által kiadott poszter, amely teherautókkal végrehajtott támadások végrehajtására szólít fel	185
86. ábra.	Az Al-Battar Alapítvány logója	186
87. ábra.	Kép a videóból, amelyben Abu Mus'ab al-Zarqawi megdicséri a „győztes csoportba tartozókat”	186
88. ábra.	Az Al-Ajnad Alapítvány logója	187
89. ábra.	Poszter a Remah Alapítvány által készített videóhoz	187
90. ábra.	Az IÁ egyik iszlám gondolkodású könyve, amelyet az Al-Wafa Alapítvány készített	188
91. ábra.	Füzet, amelyet Maktabat Al-Himmah készített „a kalifa iránti hűség vállalására vonatkozó törvényekről”	188
92. ábra.	A Turjuman al-Asawirti Media Foundation plakátja, amely az Egyesült Államokat és Trump elnököt fenyegeti	189
93. ábra.	A brosúra első oldala, amely az IÁ támogatóit támadásokra ösztönzi „200 ajánlás” címmel, az IÁ által ihletett terrortámadásokra	191
94. ábra.	Az Ashhad alapítvány logója	191

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat.	Az államok közötti, államon belüli és egyoldalú konfliktusok száma	10
2. táblázat.	A nagyobb vallási csoportok híveinek száma és százalékos aránya a Föld népességén belül	11
3. táblázat.	A fő terrorszervezetek támadási statisztikai 2019-ben	12
4. táblázat.	A radikális és etnikai motiváltságú terrortámadások 2015–2019	13
5. táblázat.	Az eddigi tervezett vagy bekövetkezett akciók szimbólumai	25
6. táblázat.	Az al-Kaida 20 éves stratégiája	61
7. táblázat.	A 2001. szeptember 11-ei terroresemények következményei	69
8. táblázat.	A terrorszervezetek összehasonlítása	78
9. táblázat.	NATO/nyugati módszerek és értékek, terrorista módszerek és célok	83
10. táblázat.	Az Egyesült Államok személyi veszteségei az eddigi háborúkban és bevetésekben	125
11. táblázat.	Az iraki hadszíntér halálos áldozatainak száma	125
12. táblázat.	Az iraki hadszíntér sebesültjeinek száma	125
13. táblázat.	Az afganisztáni hadszíntér halálos áldozatainak száma	126
14. táblázat.	Az afganisztáni hadszíntér sebesültjeinek száma	126
15. táblázat.	Az Egyesült Államok személyi veszteségei a konfliktusokban, a halott–sebesült arány	126

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

ADC	Air Defense Command	Légyvédelmi Parancsnokság
C2	Command, Controll	Vezetés, ellenőrzés
CIA	Central Intelligence Agency	Központi Hírszerző Igazgatóság
CJTF	Combined Joint Task Force	Összhaderőnemi Alkalmi Harci Kötelék
CoG	Center of Gravity	Súlypont
COPD	Comprehensive Operations Planning Directive	Átfogó művelettervezési irányelv
CTS	Counter Terrorism Service	Terrorizmusellenes Szolgálat
ETA	Euskadi ta Askatasuna	Baszkföld és Szabadság
FBI	Federal Bureau of Investigation	Szövetségi Nyomozó Iroda
FP	Federal Police	Szövetségi Rendőrség
HUMINT	Human intelligence	Emberi erőforrással folytatott felderítés
IA	Iraqi Army	Iraki Szárazföldi Hadsereg
IÁ	Islamic State	Iszlám Állam
IED	Improvised Explosive Device	Improvizált robbanószerkezet
IqAF	Iraqi Air Force	Iraki Légierő
IqN/M	Iraqi Navy and Marines	Iraki Haditengerészet és Tengerészgyalogos Erők
IRA	Irish Republican Army	Ír Köztársasági Hadsereg
KRG	Kurd Regional Guards	Kurd Regionális Gárda
NGO	Non-governmental Organisation	Nem állami szervezetek
OPD	Oil Police Directorate	Olaj Rendőrség Igazgatóság
PKK	Partiya Karkerên Kurdistan	Kurd Munkáspárt
SDF	Syrian Democratic Forces	Szíriai Demokratikus Erők
UAV	Unmanned Vehicle	Pilótánélküli repülő eszköz
YPG	Yekîneyên Parastina Gel	Népvédelmi Egységek/Népvédelmi Erők

FELHASZNÁLT IRODALOM

- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről. 314–319. §.
<https://njt.hu/jogszabaly/2012-100-00-00>; letöltés: 2021.05.10.
- 9/11 Ground Zero Damage Overview High-Resolution Photos.
Public Intelligence, 2010.09.11.
<https://publicintelligence.net/911-ground-zero-damage-overview-high-resolution-photos/>; letöltés: 2020.11.25.
- 9K32 Strela-2 Explained. Everything.Explained.Today.
https://everything.explained.today/9K32_Strela-2/; letöltés: 2021.05.04.
- ABOUFADEL, Leith: Syrian Army turns the tables on the jihadist rebels in Daraa, several points recaptured: video. AMN News, 2017.02.15.
<https://www.almasdarnews.com/article/syrian-army-turns-tables-jihadist-rebels-daraa-several-points-recaptured-video/>; letöltés: 2021.04.10.
- Abu Musab al-Suri's Military Theory of Jihad. INSITE Blog, 2010.10.14.
<https://news.siteintelgroup.com/blog/index.php/about-us/21-jihad/21-suri-a-mili>;
letöltés: 2012.10.05.
- All Time Greatest Nasheeds – Islamic Naats. 2011.08.01.
<https://www.amazon.com/All-Time-Greatest-Nasheeds-Islamic/dp/B005GRVD44>;
letöltés: 2021.05.15.
- ALLPORT, Gordon: Az előítélet.
Gondolat Kiadó, Budapest, 1977.
- Ansar al-Shariah (Tunisia). Stanford, CISAC.
<https://cisac.fsi.stanford.edu/mappingmilitants/profiles/ansar-al-shariah-tunisia>;
2021.05.30.
- Ansar Bayt al-Maqdis (ABM). GlobalSecurity.org.
<https://www.globalsecurity.org/military/world/para/abm.htm>; letöltés: 2021.05.30.
- ANTONOPOULOS, Paul: ISIS positions hammered in Mosul as their families flee.
AMN News, 2016.10.18.
<https://www.almasdarnews.com/article/isis-positions-hammered-mosul-families-flee/>;
letöltés: 2021.04.14.
- ARCHETTI, Cristina: Terrorism, Communication and New Media:
Explaining Radicalization in the Digital Age.
Perspectives on Terrorism, Vol. 9, No. 1, February 2015. pp. 49–59.
https://www.jstor.org/stable/26297326?seq=2#metadata_info_tab_contents;
letöltés: 2018.04.17.
- ARMAJANI, Jon: Modern Islamist Movements: History, Religion, and Politics.
Wiley-Blackwell, Chichester, West Sussex, UK, 2012.
- ARMSTRONG, Karen: Mohamed – Az iszlám nyugati szemmel.
Európa Könyvkiadó, Budapest, 1998.

- ARONSON, Elliot: A társas lény. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2008.
- Assessing Revolutionary and Insurgent Strategies: Undergrounds in Insurgent Revolutionary, and Resistance Warfare. Second Edition, 25 January 2013.
- Asymmetric Warfare: Definition, Tactics & Examples. Study.com, 2020.12.29. <https://study.com/academy/lesson/asymmetric-warfare-definition-tactics-examples.html>; letöltés: 2021.04.14.
- Az EU terrorizmus elleni programja: előrejelzés, megelőzés, védelem, reagálás. Európai Bizottság, 2020.12.09. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0795&from=EN>; letöltés: 2021.03.17.
- BÁNYÁSZ Péter: A közösségi média lehetőségei és kihívásai a védelmi szférában. Doktori (PhD) értekezés, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2018. https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/12483/banyasz_peter_doktori_ertekezes_2018.pdf?sequence=1; letöltés: 2021.04.11.
- BARRETT, Richard: The Islamic State. The Soufan Group, November 2014. pp. 24–30. https://ciaotest.cc.columbia.edu/wps/tsg/0032688/f_0032688_26581.pdf; letöltés: 2021.02.14.
- BARTHA Lajos: Pszichológiai értelmező szótár. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1981.
- BECK, John: Iraqi prime minister: 'We lost 2,300 Humvees' to ISIS in Mosul alone. Insider, 2015.06.02. <https://www.businessinsider.com/iraqi-prime-minister-we-lost-2300-humvees-to-isis-in-mosul-alone-2015-6>; letöltés: 2021.05.12.
- BENDER, Jeremy – ROSEN, Armin – WILSON, Jeremy: These are the weapons Islamic State fighters are using to terrify the Middle East. Insider, 2016.01.17. <https://www.businessinsider.com/isis-military-equipment-arsenal-2016>; letöltés: 2021.04.27.
- BÉRES János: A nők és az öngyilkos-terrorizmus. Felderítő Szemle, VI. évfolyam 3. szám, 2007. pp. 15–26. <https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/fsz/2007-3.pdf>; letöltés: 2021.05.10.
- BÉRES János: Napjaink muszlim terrorizmusának gyökerei és visszaszorításának lehetőségei. Doktori (PhD) értekezés, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Budapest, 2008. <https://docplayer.hu/2351658-Napjaink-muszlim-terrorizmusanak-gyokerei-es-visszaszoritasanak-lehetosegei.html>; letöltés: 2021.05.30.
- BESENYŐ János – PRANTNER Zoltán – SPEIDL Bianka – VOGEL Dávid: Az Iszlám Állam – Terrorizmus 2.0. Kossuth Kiadó, Budapest, 2016.
- BESENYŐ János: Not the invention of ISIS: Terrorists among immigrants. Journal of Security and Sustainability Issues, Volume 5, Number 1, 2015. pp. 5–20. http://real.mtak.hu/83735/1/Besenyo_Not_the_invention_of_ISIS_Terrorists_among_immigrants.pdf; letöltés: 2021.03.11.

- BIGIO, Jamille – VOGELSTEIN, Rachel: Women and Terrorism – Hidden Threats, Forgotten Partners. Council on Foreign Relations, 2019.
https://cdn.cfr.org/sites/default/files/report_pdf/Discussion_Paper_Bigio_Vogelstein_Terrorism_OR.pdf; letöltés: 2020.10.22.
- BIHARI Ádám: A média az Iszlám Állam kinyújtott keze. hvg.hu, 2016.07.28.
https://hvg.hu/itthon/20160728_nyugati_media_iszlam_allam_terrortamadasok; letöltés: 2021.05.30.
- BODINE-BARON, Elizabeth – HELMUS, Todd C. – MAGNUSON, Madeline – WINKELMAN, Zev: Examining ISIS Support and Opposition Networks on Twitter. RAND Corporation, Santa Monica, California, 2016.
https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR1300/RR1328/RAND_RR1328.pdf; letöltés: 2021.05.12.
- BOLGÁR Judit – SZTERNÁK György:
A terrorizmus társadalmi és személyiség-lélektani háttere.
<http://docplayer.hu/23966122-A-terrorizmus-tarsadalmi-es-szemelyiseg-lelektani-hattere.html>; letöltés: 2021.04.23.
- Bonaparte Napoleon. Citatum.
<https://www.citatum.hu/idezet/89929>; letöltés: 2021.05.10.
- BOUZAR, Dounia – FLYNN, Carol Rollie: ISIS Recruiting: It's Not (Just) Ideological. Foreign Policy Research Institute, 2017.09.05.
<https://www.fpri.org/article/2017/09/isis-recruiting-not-just-ideological/>; letöltés: 2018.04.12.
- BRISARD, Jean-Charles – MARTINEZ, Damien: Islamic State: The Economy-Based Terrorist Funding. Thoson Reuters, October 2014.
<http://www.gdr-elsj.eu/wp-content/uploads/2015/11/Islamic-State.pdf>; letöltés: 2015.09.27.
- Britain and France conclude Sykes-Picot agreement. History.com, 2009.10.28.
<https://www.history.com/this-day-in-history/britain-and-france-conclude-sykes-picot-agreement>; letöltés: 2021.05.21.
- BURGER, Kim – COOK, Nick – KOCH, Andrew – SIRAK, Michael: What Went Right? Jane's Defence Weekly, 2003.04.30.
- BURNS, Rick – DUNN, Jennifer – FISHER, Ari – MOILANEN, Jon: Threat Tactics Report: Islamic State of Iraq and the Levant. TRISA-CTID, 2014.
<https://info.publicintelligence.net/USArmy-TRISA-ISIL.pdf>; letöltés: 2021.06.04.
- CARP, Mihai: A stabilitás építése Afganisztánban. NATO Tükör, Tavasz 2006.
<http://web.archive.org/web/20070614050844/https://www.nato.int/docu/review/2006/issue1/hungarian/art2.html>; letöltés: 2020.10.21.
- Center For Global Policy and Government Affairs.
<https://www.conservation.org/about/center-for-global-policy-and-government-affairs>; letöltés: 2021.05.12.
- CETORELLI, Valeria – SASSON, Isaac – SHABILA, Nazar – BURNHAM, Gilbert: Mortality and kidnapping estimates for the Yazidi population in the area of Mount Sinjar, Iraq, in August 2014: A retrospective household survey. PLOS Medicine, 2017.05.09.
<https://journals.plos.org/plosmedicine/article?id=10.1371/journal.pmed.1002297>; letöltés: 2020.10.25.

- CHATFIELD, Akemi Takeoka – REDDICK, Christopher G. – BRAJAWIDAGDA, Uuf: Tweeting propaganda, radicalization and recruitment: Islamic state supporters multi-sided twitter networks.
In: J. Zhang & Y. Kim (edit.): Proceedings of the 16th Annual International Conference on Digital Government Research: Digital Government and Wicked Problems: Climate Change, Urbanization, and Inequality. New York, 2015. pp. 239–249.
<https://core.ac.uk/download/pdf/37030475.pdf>; letöltés: 2019.04.17.
- CHOMSKY, Noam: Titkok, hazugságok, demokrácia – David Barsamian interjúkötete. Független Média Kiadó, Budapest, 2005.
- CHRISTIE, Chris – GUADAGNO, Kim – RODRIGUEZ, Chris: Rumiyah 6: A Further Signal of ISIS's Decline. NJOHSP Executive Intelligence Brief, February 10, 2017.
<https://static1.squarespace.com/static/54d79f88e4b0db3478a04405/t/589dd8f6beba9aa56f234d1486739703255/Rumiyah+6+-+A+Further+Signal+of+ISIS%E2%80%99s+Decline.pdf>; letöltés: 2021.05.30.
- CHUGHTAI, Alia: Afghanistan: Who controls what Afghanistan. Aljazeera, 2019.06.24.
<https://www.aljazeera.com/news/2019/06/24/afghanistan-who-controls-what/>; letöltés: 2020.10.21.
- CHURCHILL, Winston S.: Sohase engedjete! Winston Churchill legjobb beszédei. Európa Kiadó, Budapest, 2006.
<https://moly.hu/konyvek/winston-s-churchill-sohase-engedjete>; letöltés: 2021.04.10.
- CIA: The World Factbook. Iraq.
<https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/iraq/>; letöltés: 2021.05.29.
- CIA: The World Factbook. Middle East: Gaza Strip.
https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/print_gz.html; letöltés: 2020.11.01.
- CLARKE, Eoin: Women and Irish Republicanism 1914–1974.
<https://web.archive.org/web/20071212003138/http://searchwarp.com/swa54344.htm>; letöltés: 2018.03.31.
- CLARKE, Richard A.: Gegen die Krieger des Dschihad. Der Aktionsplan. Verlag Hoffmann und Campe, Hamburg, 2005.
- CLAUSEWITZ, Carl von: A háborúról. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2014.
- COMER, Ronald J.: A lélek betegségei. Osiris Kiadó, Budapest, 2005.
- Convention for the Prevention and Punishment of Terrorism. League of Nations, Geneva, 1937.11.16.
https://legal.un.org/avl/pdf/ls/RM/LoN_Convention_on_Terrorism.pdf; letöltés: 2021.03.17.
- COOK, David: The Rise of Boko Haram in Nigeria. CTC Sentinel, Volume 4, Issue 9, September 2011. pp. 3–5.
<https://ctc.usma.edu/the-rise-of-boko-haram-in-nigeria/>; letöltés: 2020.10.22.
- COPERDY, George: A Pivotal War. Defense and Foreign Affairs Strategic Policy, 2003.

- CORDESMAN, Anthony A. – BURKE, Arleigh A.: Global Terrorism and the Middle East. CSIS, January 2001. pp. 56–62.
<https://www.csis.org/analysis/global-terrorism-and-middle-east>; letöltés: 2021.05.14.
- Country Reports on Terrorism 2011. U.S. Department of State, 2012.
<https://2009-2017.state.gov/documents/organization/195768.pdf>; letöltés: 2021.05.20.
- CSÁNYI Vilmos: Agresszió az állatvilágban. Natura Kiadó, Budapest, 1986.
- CSIKI Tamás – ETL Alex: Az „Iszlám Állam” elleni fellépés stratégiai kérdései és lehetőségei. Nemzet és Biztonság, 2016/6. szám. pp. 116–156.
http://real.mtak.hu/92255/1/nb_2016_6_07_csiki_etl_iszlam_allam.pdf;
letöltés: 2020.10.23.
- DALY, Emma: Eta women emerge as top guns terror war. The Guardian, 2000.09.24.
<http://www.guardian.co.uk/world/2000/sep/24/spain.theobserver>; letöltés: 2011.03.31.
- DAVIS, Jessica: Women and Terrorism in Radical Islam: Planners, perpetrators, patrons? The Canadian Institute of Strategic Studies, 2006.
https://static1.squarespace.com/static/5b04c4499d5abb929eae984f/t/5b381511f950b774333519ec/1530402065430/Datalink_Davis.pdf; letöltés: 2018.03.31.
- Defense Casualty Analysis System.
https://dcas.dmdc.osd.mil/dcas/pages/report_oif_all.xhtml; letöltés: 2021.04.18.
- Definitions of Terrorism. UNODC, 2007.01.29.
https://web.archive.org/web/20070129121539/http://www.unodc.org/unodc/terrorism_definitions.html; letöltés: 2021.05.30.
- DÉVALD Tirza: Terrorizmus és radikalizáció az Iszlám Állam tükrében. TDK dolgozat, Budapest, 2021.
- Distance from Borno to Abuja. Distance FromTo.
<https://www.distancefromto.net/distance-from-borno-to-abuja-ng>; letöltés: 2021.05.16.
- Dozens killed in 8trio of Taliban attacks targeting police. CBS News, 2017.10.17.
<https://www.cbsnews.com/news/taliban-attack-afghanistan-police-paktia-ghazni-farah/>;
letöltés: 2020.10.22.
- DUPUY, Richard Ernest – DUPUY, Trevor Nevitt: The Encyclopedia of Military History from 3500 B.C. to the Present. Harper & Row Publishers, New York, 1970.
- ELLIOTT, Michael: Lessons from the Rubble. Time, 2003.09.01.
<http://content.time.com/time/subscriber/article/0,33009,1005561-6,00.html>;
letöltés: 2021.04.18.
- European Union Terrorism Situation and Trend Report 2016. European Police Office, 2016.
<https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2016>; letöltés: 2020.02.16.
- European Union Terrorism Situation and Trend Report 2017. European Union Agency for Law Enforcement Cooperation, 2017.
<https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/eu-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2017>; letöltés: 2020.02.16.

- European Union Terrorism Situation and Trend Report 2019. European Union Agency for Law Enforcement Cooperation, 2019. <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/terrorism-situation-and-trend-report-2019-te-sat>; letöltés: 2020.02.16.
- European Union Terrorism Situation and Trend Report. European Police Office, 2015. <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-2015>; letöltés: 2020.02.16.
- Extremist Content Online: Telegram Used by ISIS to Spread Propaganda Globally. CEP, 2019.02.25. <https://www.counterextremism.com/press/extremist-content-online-telegram-used-isis-spread-propaganda-globally>; letöltés: 2021.05.16.
- FABIAN-WEBER, Nicole: See What Patty Hearst's Life Is Like Today: The Former 'Criminal' Has Come a Long Way. In Touch Weekly, 2017.12.03. <http://www.intouchweekly.com/posts/patty-hearst-today-147639>; letöltés: 2018.04.14.
- FIM-92A Stinger Weapons System: RMP & Basic. GlobalSecurity.org. <https://www.globalsecurity.org/military/systems/ground/stinger.htm>; letöltés: 2021.05.05.
- FISHER, Max: One in six French people say they support ISIS. Vox, 2014.08.26. enzyklopedia. <https://www.vox.com/2014/8/26/6067123/isis-poll>; letöltés: 2021.05.12.
- FRANKS, Tom: A silent partner in Operation Enduring Freedom. CNN.com, 2001.10.24. <http://edition.cnn.com/2001/US/10/24/ret.franks/>; letöltés: 2021.05.04.
- FREUD, Sigmund: A halálöszön és az életöszönök. Belső Egészség Kiadó, Budapest, 2011.
- FSA and YPG cooperate against ISIL militants in Syria's Tel Abyad. ARA News, 2014.05.12. <https://web.archive.org/web/20141008154840/http://aranews.net/2014/05/fsa-and-ypg-cooperate-against-isil-militants-in-syrias-tel-abyad/>; letöltés: 2021.05.23.
- GALL, Carlotta: Seeking Mullah Omar in a Land of Secrets. The New York Times, 2002.05.22. <https://www.nytimes.com/2002/05/22/world/seeking-mullah-omar-in-a-land-of-secrets.html>; letöltés: 2021.05.30.
- GANOR, Boaz: Defining Terrorism – Is One Man's Terrorist Another Man's Freedom Fighter? IDC Herzliya, 2010.01.01. <https://www.ict.org.il/Article/1123/Defining-Terrorism-Is-One-Mans-Terrorist-Another-Mans-FreedomFighter#gsc.tab=0>; letöltés: 2021.03.26.
- GARGAN, Edward A.: Taliban Atrocities: Confidential UN report details mass killings of civilian villagers. Newsday.com, 2001.10.12. <https://web.archive.org/web/20021118162327/http://www.papillonsartpalace.com/massa-cre.htm>; letöltés: 2020.10.24.
- GIBBS, Nancy: If You Want To Humble An Empire. Time, 2001.09.14. <https://time.com/3313113/if-you-want-to-humble-an-empire/>; letöltés: 2021.05.25.

- GILLMAN, Ollie: New picture emerges of British jihadist Sally Jones with partner and new-born baby taken ten years before she joined ISIS. Daily Mail, 2015.09.29.
<http://www.dailymail.co.uk/news/article-2753864/New-picture-emerges-British-jihadist-Sally-Jones-partner-new-born-baby-taken-ten-years-joined-ISIS.html>; letöltés: 2018.04.10.
- GILSINAN, Kathy – GIGLIO, Mike: What ISIS Will Become. The Atlantic, 2019.11.22.
<https://www.theatlantic.com/politics/archive/2019/11/evolution-of-isis/602293/>; letöltés: 2020.11.10.
- Global Peace Index 2020. Institute for Economics & Peace, Sydney, June 2020.
https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2020/10/GPI_2020_web.pdf; letöltés: 2021.05.12.
- Global Terrorism Database. <https://www.start.umd.edu/gtd/>; letöltés: 2021.05.12.
- Global Terrorism Index 2019. Institute for Economics & Peace, Sydney, November 2019.
<https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2020/11/GTI-2019-web.pdf>; letöltés: 2020.10.21.
- Global Terrorism Index 2020. Institute for Economics & Peace, Sydney, November 2020.
<https://visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2020/11/GTI-2020-web-1.pdf>; letöltés: 2020.10.21.
- GREENE, Richard Allen– TORRE, Inez: Syria’s foreign jihadis: Where do they come from? CNN, 2014.09.01.
<http://edition.cnn.com/interactive/2014/09/syria-foreign-jihadis/>; letöltés: 2018.05.28.
- GRIFFIN, Bryan – LONDON, Herbert – BABBIN, Jed: The Encyclopedia of Militant Islam. London Center for Policy Research, New York, 2016. pp. 177–183.
- HANKISS Ágnes: A „magányos farkas” legendája – Terrorista hálózatok. Arc és Álarc, I. évfolyam 2-3. szám, 2017/ősz-tél. pp. 201–227.
<http://real.mtak.hu/112345/1/Amaganyosfarkaslegendaja.pdf>; letöltés: 2021.03.17.
- HANKISS Ágnes: Átívelő hálózatok – az al-Kaidától az ISIS-ig. Terror és Elhárítás, 7. évfolyam 1. szám, 2018. pp. 71–99.
http://epa.oszk.hu/02900/02932/00016/pdf/EPA02932_terror_elharitas_2018_1.pdf; letöltés: 2021.03.13.
- HANKISS Ágnes: Az Iszlám Állam titkosszolgálat. Arc és Álarc, III. évfolyam 1. szám, 2019. pp. 117–137.
http://real.mtak.hu/112356/1/HAMVAS_2019_1.pdf; letöltés: 2021.03.17.
- HANKISS Ágnes: Kihívások és ellentmondások a terrorizmus elleni harcban. In: A terrorizmus Rubik-kockája, avagy a fenyegetések komplex megközelítése. Nemzetközi tudományos-szakmai konferencia, Duna Palota, 2013. szeptember 30. – október 1. Belügyminisztérium Oktatási, Képzési és Tudományszervezési Főigazgatóság, Budapest, 2014. pp. 94–107.
https://www.bm-tt.hu/assets/letolt/t3konf/tanulmanykotet_t3.pdf#page=94; letöltés: 2021.05.23.

- HARLE Szilvia: Szigorításokkal küzd a terror ellen Ausztria. Magyar Hírlap, 2020.11.12.
<https://www.magyarhirlap.hu/kulfold/20201112-szigoritasokkal-kuzd-a-terror-ellen-ausztria>; letöltés: 2021.05.30.
- HASIM, Ahmed, S.: From Al-Qaida affiliate to the rise of the Islamic Caliphate: The evolution of the Islamic State of Iraq and Syria (ISIS). RSIS Policy Report, December 2014.
https://www.files.ethz.ch/isn/186573/PR141212_The_Evolution_of_ISIS.pdf; letöltés: 2020.12.10.
- HASKOLOGLU, İsa – EKER, A. Alparslan – ADANA, Şaban: A Perspective of Applications of Unmanned Systems in Asymmetric Warfare. International Journal of Information and Education Technology, Vol. 3, No. 6, December 2013, pp. 656–659.
<http://www.ijiet.org/papers/356-K3004.pdf>; letöltés: 2021.05.30.
- HASSAN, Ahmed Mohamed – NOUEIHED, Lin: Special Report: Islamic State seeks to impose religious rules in Egypt's North Sinai. Reuters, 2017.05.02.
<https://www.reuters.com/article/us-egypt-politics-sinai-specialreport-idUSKBN17Y10N>; letöltés: 2021.05.15.
- HASSAN, Muhammad Haniff: ISIS Seeks Legitimacy from Dabiq & Its Narrative. Counterideology 2, 2014.12.11.
<https://counterideology2.wordpress.com/2014/12/11/isis-seeks-legitimacy-from-dabiq-its-narrative/>; letöltés: 2021.05.30.
- HAVASI Eszter: A NATO válasza a 21. századi kihívásokra – Harc a terrorizmus ellen. <http://old.biztonsagpolitika.hu/?id=16&aid=1105&title=a-nato-valaszai-a-21-szazadi-kihivasokra-harc-a-terrorizmus-ellen>; letöltés: 2016.01.10.
- HERMANN, Rainer: Az Iszlám Állam – A világi állam kudarca az arab világban. Akadémiai Kiadó, Budapest 2015.
- Hezb-e-Islami Gulbuddin (HIG). Counter Terrorism Guide.
https://www.dni.gov/nctc/groups/hezb_e_islami.html; letöltés: 2020.11.10.
- HORVÁTH-SÁNTHA Hanga: A dzsihadista inspirációjú radikalizálódásról. Origo, 2017.05.30.
<https://www.origo.hu/itthon/20170530-a-migraciokutato-intezet-vezeto-kutatojanak-elemzese-a-manchesteri-terroramadasrol.html>; letöltés: 2021.05.05.
- How the battle for Mosul unfolded. BBC News, 2017.07.10.
<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-37702442>; letöltés: 2021.04.10.
- IED and Sniper Defeat: The Battle Staff Operations Process in a COIN Environment. Base Battle Staff Training Support, Package Version 4 – 13 April 2007.
<https://info.publicintelligence.net/USArmy-BattleStaff.pdf>; letöltés: 2021.04.14.
- Irakische Armee meldet Eindringen in Stadtgebiet. Der Spiegel, 2016.11.01.
<https://www.spiegel.de/politik/ausland/mosul-is-kaempfer-sollen-leichen-in-den-tigris-geworfen-haben-a-1119182.html>; letöltés: 2021.05.10.
- Iraq News/Afghanistan News. Iraq Coalition Casualty Count.
<http://icasualties.org/>; letöltés: 2021.05.07.
- IS' 'Amaq News Agency Publishes Infographic Downplaying MOAB's Impact.
<https://ent.siteintelgroup.com/Statements/is-amaq-news-agency-publishes-infographic-downplaying-moab-s-impact.html>; letöltés: 2021.05.16.

- ISIS's media network: Developments in 2018 and future courses of action. The Meir Amit Intelligence and Terrorism Center, 2019.02.10.
https://www.terrorism-info.org.il/app/uploads/2019/02/E_285_18.pdf; letöltés: 2021.05.30.
- Islamic State and the crisis in Iraq and Syria in maps. BBC News, 2018.03.28.
<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-27838034>; letöltés: 2021.05.15.
- Islamic State Weapons in Iraq and Syria. Conflict Armament Research Ltd., London, 2014.
http://conflictarm.com/wp-content/uploads/2014/09/Dispatch_IS_Iraq_Syria_Weapons.pdf; letöltés: 2015.12.07.
- Joint Intelligence Preparation of the Operational Environment. Joint Publication 2-01.3. Joint Chiefs of Staff, 16 June 2009.
https://www.bits.de/NRANEU/others/jp-doctrine/jp2_01_3%2809%29.pdf; letöltés: 2020.12.10.
- Joint Tactics, Techniques, and Procedures for Antiterrorism. Joint Pub 3-07.2. Joint Chiefs of Staff, Washington, 1998.
https://webharvest.gov/peth04/20041018090534/http://www.dtic.mil/doctrine/jel/new_publications/jp3_07_2.pdf; letöltés: 2021.05.30.
- JOVAN, Pavlovic: Népszerű az Iszlám Állam a Twitteren. Computerworld, 2015.03.10.
<https://computerworld.hu/biztonsag/nepszeru-az-izlam-allam-a-twitteren-159785.html>; letöltés: 2021.04.18.
- Juzik, Julia: Nevesty Allakha. Ul'tra. Kul'tura, Moskva, 2003.
- KAAMAN, Hugo: Media is half the battle – An overview of the Islamic State's media apparatus. 2016.04.26.
<https://hugokaaman.com/2016/04/26/media-is-half-the-battle-an-overview-of-the-islamic-states-media-apparatus/>; letöltés: 2019.09.02.
- KÁLMÁN Attila: Dzsihadista merénylet volt a francia tanár lefejezése. 24.hu, 2020.10.17.
<https://24.hu/kulfold/2020/10/17/francia-tanar-lefejezes-dzsihadista-terror/>; letöltés: 2021.05.30.
- KATZMAN, Kenneth: Terrorism: Near Eastern Groups and State Sponsors, 2001. Congressional Research Service, The Library of Congress, Washington, 2001.
<https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB55/crs20010910.pdf>; letöltés: 2021.05.17.
- KECSKÉS Tímea: A nők mint öngyilkos merénylők. Nemzet és Biztonság, 2009. április. pp. 23–32.
http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/kecskes_timea-a_n_k_mint_ongyilkos_merenyl_k.pdf; letöltés: 2021.05.30.
- Key figures on the attacks on the World Trade Center in New York City committed on September 11, 2001. Statista, 2021.
<https://www.statista.com/statistics/281075/key-figures-on-the-september-11-attacks/>; letöltés: 2021.04.18.
- KHAWAJA, Asma Shakir – KHAN, Asma Hussain: Media Strategy of ISIS: An Analysis. Strategic Studies, Vol. 36, No. 2, Summer 2016. pp. 104–121.
https://www.jstor.org/stable/48535950?seq=1#metadata_info_tab_contents; letöltés: 2021.05.12.

- KIMBALL, Spencer: Evolution of the 'Islamic State'. Deutsche Welle, 2014.08.08. <https://www.dw.com/en/evolution-of-the-islamic-state/a-17842591>; letöltés: 2020.10.24.
- KIS-BENEDEK József – KENEDLI Tamás: A terrorfenyegetettség új tendenciái és lehetséges válaszlépések. Szakmai Szemle 2015. 1. szám. pp. 16–34. https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2015_1_szam.pdf letöltés: 2021.05.29.
- KIS-BENEDEK József: Az Iszlám Kalifátus és a globális dzsihad új tendenciái. Hadtudomány, XXIV. évfolyam 3-4. szám, 2014. december. pp. 22–33. https://www.mhht.eu/hadtudomany/2014/3_4/2014_3_4_2.pdf; letöltés: 2020.12.05.
- KISS Dániel: Elfogadták az iszlamizmus elleni törvényt Franciaországban. Index, 2021.02.16. https://index.hu/kulfold/2021/02/16/elfogadtak-a-szelsoseges-islam-elleni-torvenyt-franciaorszagban/?fbclid=IwAR1aRQyXd7Xwi1xmvGPI_QU8bjDKR1Cv3r1O_4sx2Yndx1Klm8_UIMDimw&token=886725c0ddc5cc7fd965dcc6281101fe; letöltés: 2021.05.30.
- Kivonják Irakból a spanyol csapatokat – reagálás. gondola.hu, 2004.04.19. <https://gondola.hu/cikkek/35060>; letöltés: 2021.05.10.
- KOVÁCS Dániel: Tíz híres mesterlövész. honvedelem.hu, 2015.10.31. <https://honvedelem.hu/hatter/multidezo/tiz-hires-mesterlovesz.html>; letöltés: 2021.05.10.
- KOVÁCS Rebeka: Az Iszlám Állam műveletei az európai kontinens főbb országaiban. TDK dolgozat, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2021.
- KŐSZEGVÁRI TIBOR – RESPERGER ISTVÁN: A terrorizmus elleni küzdelem katonai tapasztalatai. Egyetemi jegyzet, ZMNE, Budapest, 2006.
- LAMOTHE, DAN – GIBBONS-NEFF, Thomas – KARKLIS, Laris – MEKO, Tim: Battle of Mosul: How Iraqi forces defeated the Islamic State. The Washington Post, 2017.07.10. https://www.washingtonpost.com/graphics/2017/world/battle-for-mosul/?utm_term=.bd9dab107241; letöltés: 2021.04.10.
- LARSEN, Richard: ISIS, ISIL, and Daesh – What’s In A Word? The Daily Journalist, 2015.12.19. <https://thedailyjournalist.com/thethinker/isis-isil-and-daesh-whats-in-a-word/>; 2021.05.30.
- LAWLOR, Katherine: Iraq Warning Intelligence Update: „October Revolution” Anniversary Protests Set to Resume. ISW, 2020.09.30. <http://iswresearch.blogspot.hu/search/label/Iraq>; letöltés: 2021.05.30.
- LEWIS, Jessica D.: The Islamic State: A Counter-Strategy for a Counter-State. Institute for the study of War, Washington, 2014. <http://www.understandingwar.org/report/islamic-state-counter-strategy-counter-state>; letöltés: 2021.05.23.
- LISZKAI László: Carlos szerint a világ. Szemtől szemben a Sakállal. Robox Kft., Budapest, 2017.
- Magyarország Alaptörvénye. (2011. április 25.) 51/A cikk. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv>; letöltés: 2021.05.14.
- MAJOR Bianka: Hi-tech médiadzsihad: az Iszlám Állam propagandaháborúja. Metropolitan Média Műhely, 2014.10.22. <https://mediamuhely.wordpress.com/2014/10/22/hi-tech-media-dzsihad-az-islam-allam-propagandahaboruja/>; letöltés: 2021.04.17.

- Mapping Militant Organizations: Islamic Courts Union. Stanford University, 2019. <https://cisac.fsi.stanford.edu/mappingmilitants/profiles/islamic-courts-union>; letöltés: 2020.11.01.
- MARTIN, Patrick: Untangling the Middle East – A Guide to the Region’s Web of Relationships Amid the Battle Against Islamic State. The Globe and Mail, 2016.08.29. <https://www.theglobeandmail.com/news/world/untangling-the-middle-east-guide-to-regions-web-of-alliances/article21533409/>; letöltés: 2021.03.11.
- MCCARTHY, Niall: Where Syria & Iraq’s Foreign Fighters Come From. Statista, 2015.10.09. <https://www.statista.com/chart/3866/where-syria-and-iraqs-foreign-fighters-come-from/>; letöltés: 2018.05.28.
- MCQUILLAN, Alan: Planning a Response to Terrorist Acts. A George C. Marshall Központ anyaga, Garmisch-Partenkirchen, 2000.
- Megismételték minden idők egyik legijesztőbb kísérletét. Origo, 2017.03.16. <http://www.origo.hu/tudomany/20170316-lengyelorszagban-is-elveztek-a-milgram-kiserletet.html>; letöltés: 2018.04.11.
- MEINHOF, Ulrike: Zu den Wirkungen des Toten Trakts. Social History Portal. <https://socialhistoryportal.org/raf/text/307155>; letöltés: 2021.05.14.
- MEKO, Tim: Now that the Islamic State has fallen in Iraq and Syria, where are all its fighters going? The Washington Post, 2018.02.22. <https://www.washingtonpost.com/graphics/2018/world/isis-returning-fighters/>; letöltés: 2021.05.11.
- MICHAELS, Jim: Mosul Dam risks devastating failure as Iraq government keeps stalling. USA Today, 2017.05.30. <https://eu.usatoday.com/story/news/world/2017/05/30/iraq-government-has-yet-decide-if-renew-critical-work/102198756/>; letöltés: 2021.04.14.
- MUNIF, Abdul-Fattah: Rövid történeti áttekintés a szúfizmusról. iszlam.com, 2012.01.28. <https://iszlam.com/iszlam-az-elet-vallasa/az-iszlam-tortenete/item/988-rovid-torteneti-attekintes-a-szufizmusrol>; letöltés: 2020.11.01.
- Napóleon. Moly.hu, idézetek. <https://moly.hu/alkotok/napoleon/idezetek>; letöltés: 2021.05.10.
- NATO’s Military concept for defence against terrorism. International Military Staff, 2005.04.14. <https://www.nato.int/ims/docu/terrorism-annex.htm>; letöltés: 2021.05.06.
- NEILL, Hanna Ucko: African Insurgent Groups Look to ISIS as They Face Increasing Pressure. Institute of Energy for South-East Europe, 2015. <https://www.iene.eu/african-insurgent-groups-look-to-isis-as-they-face-increasing-pressure-p1526.html>; letöltés: 2021.05.11.
- NETANJAHU, Benjamin: Harc a terrorizmus ellen. Alexandra Kiadó, Budapest, 1995.
- OLIVER, Nawar – AKOUSH, Housen: Analysis: The Battlefield in Syria’s Southernmost City, Daraa. The New Humanitarian, 2017.06.23. <https://www.newsdeeply.com/syria/articles/2017/06/23/analysis-the-battlefield-in-syrias-southernmost-city-daraa>; letöltés: 2021.04.10.

- OSBORNE, Samuel: Terrorism 'heat map' shows Isis network spreading across the world. Independent, 2016.08.03.
<https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/isis-terrorism-terror-groups-al-qaeda-al-shabaab-security-attacks-counterterrorism-a7169516.html>; letöltés: 2021.10.07.
- Oszama bin Laden.
<http://konfliktus.index.hu/oszama.htm>; letöltés: 2020.11.10.
- OTTEN, Cathy: Rising from the rubble: 'If we don't rebuild Mosul, maybe Isis will come back'. The Guardian, 2018.03.26.
<https://www.theguardian.com/cities/2018/mar/26/mosul-struggles-recover-ruins-iraq-isis#img-1>; letöltés: 2018.04.03.
- Overview of Battle for Mosul on October 17, 2016 (Maps, Many Photos, Videos). South Front, 2016.10.17.
<https://southfront.org/overview-battle-mosul-october-17-2016-maps-many-photos-videos/>; letöltés: 2021.05.15.
- OZEREN, Suleyman – HEKIM, Hakan – ELMAS, M. Salih – CANBEGI, Halil Ibrahim: An Analysis of ISIS Propaganda and Recruitment Activities Targetin the Turkish-Speaking Population. International Annals of Criminology, Volume 56, Special Issue 1-2, September 2018. pp. 105–121.
https://www.researchgate.net/publication/327425827_An_Analysis_of_ISIS_Propaganda_and_Recruitment_Activities_Targeting_the_Turkish-Speaking_Population; letöltés: 2021.05.12.
- PATAKI Ferenc: Pedagógiai szociálpszichológia. Gondolat Kiadó, Budapest, 1976.
- PERJÉS Géza: Clausewitz. Magvető Kiadó, Budapest, 1983.
- Perkembangan ISIS – Dinamika ISIS dan Jaringan al-Qaeda.
<https://damailahindonesiaku.com/isis/perkembangan-isis-2/>; letöltés: 2018.04.17.
- PHILLIPS, Martin: Women bringing terror to Spain. The Sun, 2009.08.11.
<https://web.archive.org/web/20090814164458/http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/features/2581091/The-women-in-ETA-bringing-terror-to-Spain.html>; letöltés: 2021.03.31.
- PLEITGEN, Fred – MCGEE, Luke: Four people 'killed in cold blood' in Vienna during night of terror. CNN, 2020.11.04.
<https://edition.cnn.com/2020/11/03/europe/vienna-shooting-nov-3-intl/index.html>; letöltés: 2021.05.30.
- PÓCZIK Szilveszter: A terrorizmus biológiai és pszichológiai elméletei. Világosság, 2007/5. szám. pp. 25–42.
<http://www.vilagosság.hu/pdf/20070815112115.pdf>; letöltés: 2018.04.26.
- QUIGGIN, Tom: Understanding al-Qaeda's Ideology for Counter-Narrative Work. Perspectives on Terrorism, Volume 3, Issue 2, August 2009. pp. 18–24.
- RÁCZ Gergő: Franciaországban támogatta a törvényhozás a radikális iszlám elleni jogi fellépést. Napi.hu, 2021.02.16.
https://www.napi.hu/nemzetkozi_gazdasag/franciaorszag-radikalis-izlam-torveny.723526.html; letöltés: 2021.05.30.
- Radikalizáció az EU-ban: mit jelent és hogyan lehet megakadályozni? Európai Parlament, 2021.01.21.
<https://www.europarl.europa.eu/news/hu/headlines/security/20210121STO96105/radikal-izacio-az-eu-ban-mit-jelent-es-hogyan-lehet-megakadalyozni>; letöltés: 2021.04.18.

- Radikalizálódás. Idegen Szavak Gyűjteménye.
<https://idegen-szavak.hu/radikaliz%C3%A1l%C3%B3d%C3%A1s>; letöltés: 2021.05.12.
- Remembering the USS Cole (DDG 67) 20th Anniversary. Wisconsin Veterans Museum, 2020.10.12.
<https://wisvetsmuseum.com/blog/remembering-the-uss-cole-ddg-67-20th-anniversary/>;
letöltés: 2020.10.25.
- RESPERGER István – KISS Álmos Péter – SOMKUTI Bálint: Aszimmetrikus hadviselés a modern korban. Kis háborúk nagy hatással. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2013.
- RESPERGER István – TÚRI Viktória: A nők szerepe a terrorszervezetekben. Repüléstudományi Közlemények Különszám, 2011.04.15.
http://www.repulestudomany.hu/kulonszamok/2011_cikkek/Resperger_Istvan_Turi_Viktoria.pdf; letöltés: 2021.05.30.
- RESPERGER István: A nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenysége – biztonsági kihívások, kockázatok és fenyegetések.
In: RESPERGER István (szerk.): A nemzetbiztonság elmélete a közszolgálatban. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018. pp. 33–97.
https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/6908/web_PDF_EKM_Nemzetbiztonsag_elmelete_a_kozszolgalatban.pdf?sequence=2; letöltés: 2020.12.15.
- RESPERGER István: A válságkezelés és a hibrid hadviselés.
Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018.
- RESPERGER István: Az aszimmetrikus hadviselés, Belülről jövő fenyegetések. A „green on blue” (GOB) támadások háttere és az ellenük való védelem. Előadás, MHTT Aszimmetrikus hadviselés konferencia, Budapest, 2014.11.12.
- REUTER, Christoph: Az Iszlám Állam – A fekete hatalom és a terror stratégiái. Művelt Nép Könyvkiadó, Budapest, 2016.
- RITCHIE, Hannah – HASELL, Joe – APPEL, Cameron – ROSER, Max: Terrorism. Our World in Data, November 2019.
<https://ourworldindata.org/terrorism>; letöltés: 2020.10.25.
- RIVINIUS, Jessica – PARKER, Michael – HUNT, Mary: New online tool reveals terrorist networks and behavior over time. Start, 2015.10.20.
<http://www.start.umd.edu/baad/network/2012>; letöltés: 2018.04.16.
- RIVINIUS, Jessica – PARKER, Michael – HUNT, Mary: New online tool reveals terrorist networks and behavior over time.
- ROSTOVÁNYI Zsolt: Az iszlám a XXI. század küszöbén. Aula Kiadó, Budapest, 1998.
- ROSTOVÁNYI Zsolt: Mit kell tudni az iszlámról? Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1983.
- ROUSSEAU, Jean-Jacques: Társadalmi szerződés. Phönix-Oravetz Kiadás, Budapest, 1947.
- RUZSBACZKY Zoltán: Nem kér az iszlámból a britek többsége. Magyar Nemzet Online, 2015.04.02.
<https://magyarnemzet.hu/archivum/kulfold-archivum/nem-ker-az-izlambol-a-britek-tobbsege-3993761/>; letöltés: 2020.11.04.

- RYAN, Missy: U.S.-trained Iraqi forces prepare for Ramadi offensive against Islamic State. The Washington Post, 2015.07.23.
https://www.washingtonpost.com/world/in-Bagdad-us-defense-secretary-to-size-up-iraqi-forces-will-to-fight/2015/07/23/384b284e-30ad-11e5-a879-213078d03dd3_story.html; letöltés: 2021.05.30.
- SAGEMAN, Marc: Understanding Terror Networks. University of Pennsylvania Press, 2004.
<https://www.degruyter.com/document/doi/10.9783/9780812206791/html>; letöltés: 2021.05.23.
- SANCHEZ, Ralf: Islamic State launches 'unprecedented' wave of suicide bombers to try to defend Mosul. The Telegraph, 2016.11.05.
<http://www.telegraph.co.uk/news/2016/11/05/islamic-state-launches-unprecedented-wave-of-suicide-bombers-to/>; letöltés: 2021.05.21.
- SCHMID, Alex P. – JONGMAN, Albert J.: Political Terrorism – A New Guide to Actors, Authors, Concepts, Data Bases, Theories, and Literature. Transaction Books, New Brunswick, 1988.
- SCHMITT, Paula: Interview with Leila Khaled: 'BDS is effective, but it doesn't liberate land'. +972 Magazine, 2014.05.17.
<https://972mag.com/interview-with-leila-khaled-bds-is-effective-but-it-doesnt-liberate-land/91000/>; letöltés: 2018.04.03.
- SHADID, Anthony: Syria Escalates Crackdown as Tanks Go to Restive City. The New York Times, 2011.04.25.
http://www.nytimes.com/2011/04/26/world/middleeast/26syria.html?_r=1&hp; letöltés: 2021.04.10.
- SHIRVELL, Bridget: Study uncovers six basic types of Twitter conversations. PBS, 2014.02.20.
<https://www.pbs.org/newshour/nation/mapping-twitter-conversations-social-structures>; letöltés: 2021.05.20.
- SIMON Róbert (ford.): Korán. Helikon Kiadó, Budapest, 1987. 9. szúra/193. 23., 8. szúra/39. 127.
- SMITH, Craig S.: Raised as Catholic in Belgium, She Died as a Muslim Bomber. The New York Times, 2005.12.06.
https://www.nytimes.com/2005/12/06/world/europe/raised-as-catholic-in-belgium-she-died-as-a-muslim-bomber.html?_r=0; letöltés: 2018.04.14.
- STROCHLIC, Nina: Six years ago, Boko Haram kidnapped 276 schoolgirls. Where are they now? National Geographic, March 2020.
<https://www.nationalgeographic.com/magazine/2020/03/six-years-ago-boko-haram-kidnapped-276-schoolgirls-where-are-they-now/>; letöltés: 2020.10.24.
- Syrian Troops Pound Daraa After Rebel Attack, VOA News, 2017.06.04.
<https://www.voanews.com/world-news/middle-east-dont-use/syrian-troops-pound-daraa-after-rebel-attack>; letöltés: 2021.04.10.
- SZALKAI László: A terrorizmus eszköztára – Terrorista robbanószerkezetek alkalmazása a világban. Diplomamunka, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2021.

- TÁLAS Péter: Az Európai Unió terrorfenyegetettség 2000 és 2019 között, a számok tükrében. Stratégiai Védelmi Kutatóintézet, ELEMZÉSEK 2021/11. 2021.05.31.
https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKI_Elemzések_2021_11_Talas.pdf; letöltés: 2021.06.03.
- Terrortámadás Bécs belvárosában, többen meghaltak, sok súlyos sérült. Origo, 2020.11.02.
<https://www.origo.hu/nagyvilag/20201102-lovoldozes-volt-egy-becsi-zsinagoganal-halalos-aldozat-is-van.html>; letöltés: 2020.12.10.
- Test és lélek. Citatum.
https://www.citatum.hu/cimke/test_es_lelek; letöltés: 2021.05.14.
- THAMM, Berndt Georg: Terrorismus. Ein Handbuch über Täter und Opfer. Verlag Deutsche Polizeiliteratur, Hilden, 2002.
- The Future of World Religions: Population Growth Projections, 2010-2050. Pew Research Center, 2015.04.02.
<https://www.pewforum.org/2015/04/02/religious-projections-2010-2050/>; letöltés: 2021.05.15.
- The Military Balance 2015. International Institute for Strategic Studies, London, February 2015.
<https://www.scribd.com/doc/307554982/The-Military-Balance-2015>; letöltés: 2020.12.10.
- The Six Grave Violations Against Children During Armed Conflict: The Legal Foundation October 2009 (Updated November 2013).
https://childrenandarmedconflict.un.org/publications/WorkingPaper-1_SixGraveViolationsLegalFoundation.pdf; letöltés: 2021.05.12.
- TIDEY, Alice: Here's all you need to know about France's controversial separatism law. euronews.com, 2021.02.16.
<https://www.euronews.com/2021/02/16/here-s-what-you-need-to-know-about-france-s-controversial-separatism-law>; letöltés: 2021.05.20.
- TILGHMAN, Andrew: The Myth of AQI. Washington Monthly, 2007.10.01.
<https://washingtonmonthly.com/2007/10/01/the-myth-of-aqi-2/>; letöltés: 2015.09.20.
- TOMSON, Chris: Modest gains as the Syrian Army continues Daraa counter-offensive. AMN News, 2017.03.06.
<https://www.almasdarnews.com/article/modest-gains-syrian-army-continues-daraa-counter-offensive/>; letöltés: 2021.04.10.
- TÓTH Zoltán Balázs: Az Iszlám Állam online térhódítása. Nemzetbiztonsági Szemle, 4. évfolyam 4. szám, 2016. pp. 26-42.
<https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/nbsz/article/view/1881/1169>; letöltés: 2021.04.14.
- TÜTTŐ Szabolcs: Az öngyilkos terrorizmus stratégiai jelentősége, személyiség-lélektani háttere és szociológiai vonatkozásai. Hadtudományi Szemle, 1. évfolyam 3. szám, 2008. pp. 72–86.
http://epa.oszk.hu/02400/02463/00003/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2008_3_072-086.pdf; letöltés: 2018.04.04.
- Two Arab countries fall apart. The Economist, 2014.06.14.
<https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2014/06/12/two-arab-countries-fall-apart>; letöltés: 2020.12.10.

- U.S. embassies in East Africa bombed. History, 2010.02.09.
<https://www.history.com/this-day-in-history/u-s-embassies-in-east-africa-bombed>;
letöltés: 2020.10.25.
- Un factor "cabalístico" en la elección de la fecha de la matanza en los trenes.
El País, 2005.03.10.
https://elpais.com/diario/2005/03/10/espana/1110409202_850215.html; letöltés: 2021.05.10.
- Updated Battle Map of Dara'a City: Southern Front Brigades on the Offensive.
AMN News, 2015.06.26.
<https://www.almasdarnews.com/article/updated-battle-map-of-daraa-city-southern-front-brigades-on-the-offensive/>; letöltés: 2021.02.14.
- Uppsala Conflict Data Program.
<http://ucdp.uu.se/exploratory>; letöltés: 2017.05.29.
- VARGA Nóra: Az új keletű terrorizmus és a dzsihad közötti reláció értelmezése.
TDK dolgozat, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2021.
- VASS György: A terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem nemzetközi aspektusai.
Doktori (PhD) értekezés, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2016.
<https://nkrepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/12362/ertekezes.pdf;jsessionid=F8A59A7C4BF6CD2620B6D21AE1C2FA2A?sequence=1>;
letöltés: 2020.12.15.
- VÉGH Tamás István: Dzsihadista terrorszervezetek – Egy ügy nyomozása.
Diplomamunka, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2021.
- WINTER, Charlie: The Virtual 'Caliphate': Understanding Islamic State Propaganda Strategy. Quilliam, London, 2015.
<https://core.ac.uk/download/pdf/30671634.pdf>; letöltés: 2021.05.30.
- YAR, Mohammad – KATONA Magda Nasrin: A pastun kérdés.
Pro Minoritate, Nyár/2013. pp. 49–63.
<https://prominoritate.hu/wp-content/uploads/2019/05/ProMino-1302-03-Yar-Katona.pdf>;
letöltés: 2021.05.30.
- YARCHI, Moran: ISIS's media strategy as image warfare: Strategic messaging over time and across platforms. SAGE Journals, 2019.03.18.
<https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/2057047319829587>; letöltés: 2021.05.12.
- ZÜRCHER, Christoph: In der Schlacht um Mosul. NZZamSonntag, 2016.11.06.
<https://nzzas.nzz.ch/gesellschaft/in-der-schlacht-um-mosul-ld.149887?reduced=true#register>;
letöltés: 2021.05.30.
- ZSIFKÓ Mariann: A terrorista profilja.
http://old.biztonsagpolitika.hu/userfiles/file/PDF/zsifko_a_terrorista_profilja.pdf;
letöltés: 2018.04.26.

